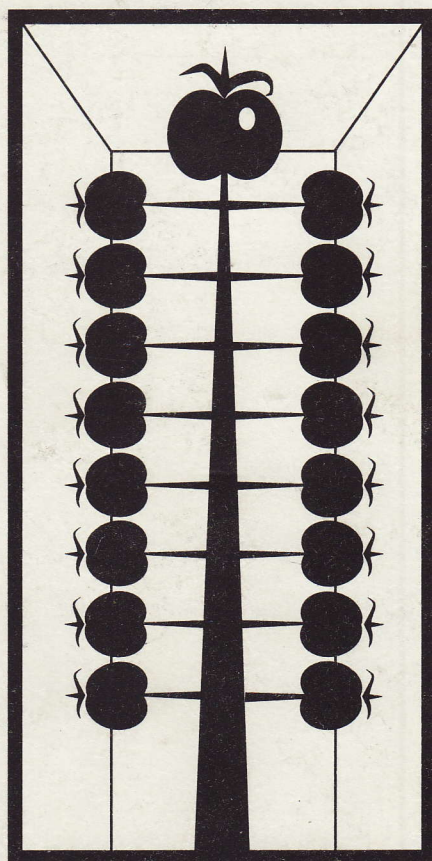

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

XXVI.
OTDK

DE BTK
DEBRECEN

2003

XXVI. OTDK
Társadalomtudományi Szekció
2003. április 15-16-17

Tartalmi kivonatok

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Debrecen

Védnöke:

Székely György, akadémikus

Az Európai Akadémia tagja

MTA Debreceni Akadémiai Bizottsága Elnöke

A konferencia megrendezését támogatták:

Aula Kiadó

Csontos János, országgyűlési képviselő

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata

Debreceni Szemle Alapítvány

Debreceni Vagyonkezelő Rt.

Duna Televízió Rt.

Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium

Európa Ház

Gyimesi Sándor Alapítvány

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat

Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár

Magyar Politikatudományi Társaság, Budapest

OKTÁV Ráció Oktató és Szolgáltató Kft.

Umwelt Tech Kft., Eger

HVG Kiadó Rt.

SZTÁV-DETTO Szakmai, Oktatási, Átképzési, Szervezési Kft., Debrecen

ELŐSZÓ

A XXVI. OTDK Társadalomtudományi Szekciójának
részrtvevőihez

Tisztelt Konferencia! Hölgyeim és Uraim! Kedves Barátaim!

Az OTDK megélt ötven évet, de ennek részeként a Társadalomtudományi Szekció alig több mint tíz éve fogadja a fiatal főiskolások, egyetemisták dolgozatait, bírálja el a dolgozatok és előadások minőségét. A szekció konferenciái szerte Magyarországon, a legkülönbözőbb profilú főiskolákon, egyetemeken kerültek megrendezésre. Volt országos konferencia Budapesten a Műszaki Egyetemen, Keszthelyen az Agrár Egyetemen, Esztergomban a Tanítóképző Főiskolán, Egerben a Tanárképző Főiskolán, Székesfehérvárott, az első magyar alapítványi főiskolán, a Kodolányi János Főiskolán, Piliscsabán a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészkarán, és most Debrecenben a Bölcsészkaron. Maga a szekció Farkas János egyetemi tanár, szociológus kemény harcainak eredményeként vált önállóvá, és vetette le az ideológiai köntöst. A szekció működésének tíz évig összefogója, hihetetlen energiákkal irányítója S. Nagy Katalin egyetemi tanár, szociológus volt. Mondhatjuk kettejük kemény harcának eredményeként született, és maradt fent máig a szekció.

Nem véletlen, hogy az OTDK történetében olyan sokára jelent meg ez a szekció. A magyar társadalomtudományi diszciplínák fejlődése nem volt akadálymentes sem a második világháború előtt, sem a második világháború után. Hisz, hogy néhányat említsek, a szociológia, a kommunikációelmélet intézményi kutatása ezen időszakokban akadályokba ütközött, bizonyos témáit és megközelítés módjait a hatalom egyenesen megtiltotta. A társadalom működésének és működtetésének, a társadalom gondolkodásának, viselkedésének stb. a kutatása vagy tilos volt, vagy csak szűk keretek közé szorítva létezett. Mégis vagy a kutatói érdeklődés, vagy a nyilvánosság által alig ismert kutató intézetek bizonyos ideológiai kötöttséget lerázni akaró törekvései a tilosnak tartott tematikákat, módszereket is használták, és nem egyszer bekapcsolódtak a nemzetközi tudományos gondolkodás áramlataiba. Vagyis a társadalomtudományok bizonyos területei, ha nehezen is, de valamifajta folytonosságban jelen voltak, ha nem is az első, de a sokadik nyilvánosságban. Azonban ezeknek a kutatásoknak és eredményeiknek a megjelenése a felsőoktatás szintjén elképzelhetetlennek tűnt. Így érthető, hogy megjelenésük a Tudományos Diákköri Konferenciákon csak akkortól

vált lehetővé, amikortól valamilyen formában még nem kötelező, de választható tárgyként megjelentek a felsőfokú oktatásban is. Először ideológia mögé bújva (a szociológia a Tudományos Szocializmus tagozataként, majd a Közgazdaságtudomány tagozataként jelent meg), majd az 1980-as évtized végétől önálló szekcióként jelentek meg.

Az oktatáspolitikai, a tudománypolitika legitimé tette a szociológiai, kommunikációelméleti, szociálpszichológiai, politológiai kutatásokat és ezeknek az eredményei megjelentek a felsőfokú intézmények oktatási anyagában. Egyrészt tehát a hazai intézményi, oktatási helyzet változása, másrészt a társadalom történései iránti hallgatói érdeklődés eredményeként tehát a hagyományos társadalomtudományok (esztétika, filozófia, művelődéstörténet, technikatörténet, vallástudomány) és a viharos gyorsasággal gyarapodó interdiszciplináris, metadisziplináris tudományterületek megjelenése (környezettudomány, szociálpszichológia, szociológia, politológia, kulturális antropológia, kommunikációelmélet, médiaelmélet, menedzsment tudományok) azt eredményezte, hogy mára a társadalomtudományi szekció a Tudományos Diákköri Konferenciák egyik nagy létszámú, nagyon sokszínű szekciójaként működhet, és idén, itt, Debrecenben az OTDK harmadik legnagyobb rendezvényeként üdvözölhetjük 2003-ban a statisztika szerint a legtöbb nevezés a Humántudományi Szekcióba érkezett: 390 fő, utána a Közgazdaságtudományi Szekció következik 357 fővel, majd a Társadalomtudományi Szekció 337 fővel (összehasonlításképpen álljon itt: a negyedik a rangsorban az Állam- és Jogtudományi Szekció 258 fővel). Az erőfeszítések a konferencia megszervezésére, összetartására, a szponzorok felkutatására ma sem kevesebb energiákat igényel, mint az induláskor a szekció megteremtése. Minden köszönet megilleti a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karát, a Szociológiai Intézetet, és utoljára, de nem utolsó sorban: Szekeres Melinda, egyetemi docenst és munkatársait.

A konferenciára 337 hallgató jelentkezett (ebből 8 határon túli, 3 junior, vagyis középiskolás). A jelentkezők közül mindössze 26 hallgató nem kapta meg a konferencián való részvétel jogát. Vagyis a jelentkezők 92 %-a, 311 hallgató nyerte el a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán megrendezendő konferencián való részvétel jogát. Az elutasítások leggyakoribb oka, hogy a szakdolgozat védelme után vett részt a hallgató a helyi, vagy a regionális TDK rendezvényen. Ezt a szabályzat tiltja. Mindenkinek a szakdolgozat védelme előtti időszakban kell részt vennie azon a diákköri konferencián, ahol elnyeri a jogot az országos tudományos diákköri konferencián való részvételre. Ha az elmúlt évtized országos konferenciáin való részvételt nézzük, akkor a jelentkezők és a dolgozatot bemutatók arányának folyamatos emelkedését tapasztalhatjuk. 2001-ben Piliscsabán, a Pázmány Péter

Katolikus Egyetemen a jelentkezők aránya 262 fő volt (ami több mint 20 %-os emelkedést jelent).

Érdekesen alakulnak az arányok, ha az alma materek szerint nézzük meg a jelentkezők arányait. Az ország határokon túlról, az ország minden részéből érkeztek jelentkezések. 51 intézmény képviselőjében adták be jelentkezésüket a főiskolások, az egyetemisták. Vagyis 39 egyetem (egyetemi és főiskolai karai) és 12 főiskola képviselteti magát konferenciánkon. A legnagyobb létszámmal az ELTE (ÁJK, BTK, GYFK, TTK) (32 fős), és a Pécsi Tudományegyetem (BTK, FEEFI, IGYFK) (32) van jelen, majd a konferenciát rendező intézmény következik 30 fővel (Debreceni Egyetem: BTK, EFK, HWPFK, JÁTI). A beérkezett dolgozatokat 622 tanár bírálta el, és 25 zsűri dönti el az írásbeli eredmények, a meghallgatott előadások alapján, hogy kik lesznek a konferencia díjazottjai. Az OTDK-n való szereplés, a helyezések elnyerése sokkal nagyobb súllyal szerepel a karrierépítésben mint korábban bármikor. A doktori iskolák hallgatóinak becslések szerint több mint 80 %-a résztvevője, nyertese a diákköri konferenciáknak.

A felsőoktatás változásait tükrözik azok az arányok, amelyek az egyes szakterületekre érkezett dolgozatok mennyiségét tekintve véve alakulnak ki. A szociológiai dolgozatok (számuk 70) íróinak előadásait öt zsűri hallgatja meg, míg a politológiáét három. Két zsűri fog működni filozófiából, kultúrantropológiából, kommunikáció- és médiaelméletből, művelődéstörténetből, vallástudományból. Egy esztétikából, filmtudományból, környezettudományból, menedzsment tudományokból, szociálpolitikából, szociálanropológiából, technikátörténetből.

Bízom benne, hogy egyrészt a tematikai sokszínűség, másrészt az ország legkülönbözőbb részéről összesereglett fiatalok együtt olyan lehetőséget teremtenek, amelyek a hasznos, kellemes időtöltést, és a szellemi gazdagodást egyaránt biztosítják.

Mindenkinek kellemes konferenciát és sok sikert kívánok:

Szilágyi Erzsébet

az OTDK Társadalomtudományi Szekciójának elnöke

ESZTÉTIKA

A dolgozat címe: Hagomány és annak kiforgatása (Parti Nagy Lajos: Hősöm tere)

A szerző neve: Duschák Zsuzsanna, azonosítószám: 14/072

A szerző szakja, évfolyama: esztétika-magyar szak, IV-V.

Az intézmény neve: ELTE-BTK

A témavezető neve, beosztása: Balassa Péter, egyetemi tanár

Tanulmányomban Parti Nagy Lajos Hősöm tere c. regényét szeretném vizsgálni, nem feltétlen azért, mert tökéletes műalkotásnak nevezhetnénk, az érdekessége inkább posztmodernségében van, abban, ahogyan a különböző irodalmi tradíciókat felhasználja, és egyben ki is forgatja. Ebből a szempontból jelentős a kortárs magyar irodalomban és esztétikában. Dolgozatomban ezeket a hagyományokat elemzem a regény szempontjából.

A regény nagyon ragaszkodik a valósághoz és ez az aktualizálás a negatív utópia felé tolja: egy karkai vagy egy orwelli világ tárul a szemünk elé, de amíg Karkánál a normális lét formáiban lappangó fantasztikum tör be, addig a Hősöm terében a fantasztikum tudat-lét eleve adott. Az aktualizáltságot részben magyarázza egy másik tradíció: az állatmese (Orwell: Állatfarm, Nyihahák országa Swiftnél). Az Állatfarmban azonban a disznók disznó mivoltukból adódik viselkedésük, míg a Hősöm terében a galambok szelídlelkűsége fordul ki, és így akár egy antikrisztusi olvasatot is kaphatunk, amit a Decameronra utaló szerkezet is erősít.

Egy másik tradíció a romantika korszakában népszerű személyiség megkettőzöttség, ami a bibliai hasonmásteremtésig is visszavezethető. Magyar példának tekinthető Babits Mihály A gólya-kalifa: mindkét regényben egy többszörösen meghasadt identitás vallomását olvashatjuk, és Kosztolányi Esti Kornél c. műve, amelynek nyitófejezetében előforduló alapmotívumok megismétlődnek Parti Nagynál. Ide kapcsolható még Eco A tegnap szigetéből ismert főhőse, Roberto, aki a fejlődésregényekből ismert, befogadásra kész ifjú, aki folyton levelet ír. Sorsa hasonlít a galambbá átooperált szereplőre, akinek eltubicásodását negatív fejlődésregénynek is tekinthetjük.

Problematikája azonban egy másik Eco regénnyel, A Foucault-ingával is közös: az alkotás, legyen az egy történet vagy egy fiktív személy, a teremtője ellen fordul, ami olyan korábbi hagyományokra vezethető vissza, mint pl. a Gólem vagy Mary Shelley Frankensteinje. A világ rendjének megkeverése, valami új, más létrehozása olyan hübrisz,

amelyre a válasz csak az alkotó, a bűnös elpusztítása lehet. A szó, a nyelv a teremtés gesztusa, ez jelenti az irodalom, a költészet hatalmát, amivel nem lehet játszani. Ez az elgondolás pedig ellentmond annak a schilleri felfogásnak, ami a játékosztont tartotta az emberiség megnevelésének legbiztonságosabb módjának.

∴

A dolgozat címe: Apokaliptikus látványról „tanúskodó” egzisztenciális jelenlét. Pilinszky János: Apokrif versének elemzése

A szerző neve: Jani Anna, azonosítószám: 14/232

A szerző szakja, évfolyama: esztétika-magyar, IV.

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Kovács Ákos, egyetemi adjunktus

Pilinszky János költészetének egyik legteljesebb darabjára tekintve, a dolgozatban kitűzött célunk, az Apokrif című vers értelmezése során megtalálni az alkotó költészetben foglalt filozófiai szemléletet. Miután a vers egyike azoknak a költeményeknek, amelyek a költő életművéből leginkább egészet alkotnak, föltételezhető, hogy a vers értelmezése alapul szolgálhat a költő életét meghatározó filozófiai háttér megtekintéséhez. A dolgozat a történelmi kor és szellemi közeg által behatárolt művészet ’hogyan’-jára kérdez rá.

A kérdés megválaszolásához a dolgozatot két részre osztottam: A dolgozat első része, a költő korát jellemző, és a költő életére vonatkozó szellemi, filozófiai közeg bemutatását tartalmazza.

A dolgozat második része, az első részre alapozva mutatja be az elemzendő versben megtalálható, a kort tükröző, szellemi irányultságot. A dolgozat célja, annak az eszköznek a felmutatása, amely Pilinszky költészetében egyénített módon érzékelteti a korát jellemző filozófiai problémákat.

∴

A dolgozat címe: Adorno esztétikuma mint proto-posztmodern konstrukció

A szerző neve: Kovács Balázs, azonosítószám: 14/154

A szerző szakja, évfolyama: filozófia V.- művészet tudomány III.

Az intézmény neve: PTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Weiss János, egyetemi tanár, tanszékvezető

A dolgozat Th. W. Adorno esztétikai felfogásának utóéletét tekinti át az Albrecht Wellmer által felállított szemszögből, akinek gondolatai Adorno azon elképzeléséből indulnak ki, hogy a műalkotás igazsága, külső megjelenése és a művészet által ígért végső (utópikus) egység sajátos összhangban áll. Nézetei szerint azonban 1) az utópia materiális formában megteremthető a recepció szintjén is, ezzel – Habermas kommunikatív racionalitás fogalmával egyetértésben – egyfajta racionális esztétika felé lép tovább; 2) a műalkotás külső formája mint érzékeink számára létező tárgy és mint művészeti igénnyel fellépő objektum elválasztható egymástól, valamint 3) a műalkotás ún. igazsága nem csupán hitelességének (és ezzel társadalmi közvetítettségének) eredménye, hanem autenticitása, valamint a közösségben betöltött funkciója által is meghatározott – illetve, Wellmer gondolatmenete szerint a posztmodern nyílt műalkotásai felé továbblépve, meghatározható a befogadó(k) által.

Dolgozatom ezt követően jelenkori reflexiót, szintézist szolgáltat: megállapítja, hogy bár alkalmazhatóak Wellmer nyitási kísérletei, nem tekinthetünk el Adorno – ma igazán valóságos – aggályaitól sem a tömegkultúra elnyomó erejét illetően – ez ugyanis, épp kommunikatív-funkcionalista külszíne mögött eltorzítja Wellmer elképzeléseit és az adornói realitáshoz közelít.

∴

A dolgozat címe: Schelling művészetfilozófiájának vizsgálata „a művészet mint a szabadság és a szükségszerűség szintézise” gondolat alapján

A szerző neve: Kruzslicz Anita, azonosítószám: 14/155

A szerző szakja, évfolyama: filozófia-esztétika, IV-V.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Weiss János, tanszékvezető egyetemi tanár

Schelling 1795-96-os, Filozófiai levelek a dogmatizmusról és a kriticismusról című írása filozófiatörténeti szempontból nemcsak a schellingi metafizika alakulásának tekintetében,

hanem művészetfilozófiai vonatkozásainak tanulmányozásában is fontos szerepet játszik. A mű ugyanis nemcsak az 1800-ban megjelenő könyv, A transzcendentális idealizmus rendszerének kidolgozásához nyújtott alapot, de Schelling Művészetfilozófiájának értelmezésében is – mely a filozófus azonosságfilozófiáinak nevezett korszakában született – megkerülhetetlen. Dolgozatomban, ezt a jelentős szerepet kívánom igazolni, néhány – a műben megjelenő – gondolati szálnak a fenti művekben való végigkövetésével. Ebben az összefüggésben fogom tehát a „szabadság és szükségszerűség szintézise, mint művészet” gondolatát értelmezni a három mű különböző gondolati háttére előtt, de a zseni problematikája is helyet kap vizsgálatomban. E vizsgálat alapján láthatóvá válnak azok a koncepcióbeli változások is, melyek a művészetet a schellingi életművön belül más-más módon pozícionálták.

Dolgozatom tehát a schellingi művészetfilozófiába ad betekintést néhány, a Filozófiai levelek által meghatározott szempont alapján.

∴

A dolgozat címe: Katarzis vagy valós szenvedélyek. Descartes színházelmélete antik szenvedélyterápiák tükrében

A szerző neve: Marx Laura, azonosítószáma: 14/048

A szerző szakja, évfolyama: filozófia és esztétika szak, V.

Az intézmény neve: ELTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Boros Gábor, egyetemi docens

Dolgozatomban Descartes szenvedély és színházelméletét kísérem meg bemutatni, kései írásainak egyfajta interpretációjaként. Véleményem szerint az ezekben a művekben gyakran feltűnő sztoikus és arisztotelészi elméletek, keveredve a keresztény vallás egyes tételeivel olyan egyedi „esztétikává” állnak össze, amelynek etikai vonatkozásai máig problematikusak és megoldásra várnak.

Descartes ezekben a művekben foglalkozik először a szeretet szenvedélyével, s ugyanekkor jelenik meg írásaiban egy sajátos képteória is, melyet talán a szerethető/elutasítható képek elméletének nevezhetnénk. Míg számára nemcsak a köznapi, de a különféle művészetek által kiváltott szenvedélyek és képzetek is morálisan teljes értékűek lehetnek, a hozzá etikai elvek tekintetében oly közel álló sztoikus gondolkodók nagy része nem ismeri el a művészetek erkölcsnemesítő hatását. Nézeteik Arisztotelész katarzis-elméletével is ütköznek: a kérdés

azonban mindhárom elméletben akörül forog, hogy az élet mely pillanataiban érzünk valódi szenvedélyeket, és mikor „használjuk ki” csupán szenvedélyekre alkalmas emberi természetünket pusztán azért, hogy érezzünk és ebben gyönyört találjunk.

Módszeremül e különféle szenvedély és színházteóriák összehasonlítását választottam, főként Denis Kambouchner, Stephen Gaukroger, Simon Attila és Richard Sorabji vonatkozó műveire támaszkodva. Célom Descartes néha talán ijesztő, de mindenképpen humoros és nagylelkű színház-konceptiójának legalább részbeni bemutatása volt, kései műveiben megjelenő számára rokonszenves filozófiai elméletek segítségével.

∴

A dolgozat címe: A díszítmény ókori fogalmainak vizsgálata

A szerző neve: Mestyán Ádám, azonosítószám: 14/074

A szerző szakja, évfolyama: esztétika, IV. évfolyam-arab, III.

Az intézmény neve: ELTE – BTK

Témavezető: Szilágyi Ákos egyetemi docens

A dolgozat célja az ókori díszítmény-fogalmak bemutatása. Módszere a görög és kínai szövegek analitikus vizsgálata, azaz minden díszítményről szóló reflexív szöveg a vizsgálati körbe tartozik. A görög fogalom megalapozása az Iliászban és az Odüsszeiában használt görög kifejezések nyelvi elemzésével kezdődik, majd preszókratikus töredékeken keresztül Platónon át Arisztotelész díszítmény-fogalmát vizsgálja. A dolgozatban központi helyet foglal el a kínai esztétika, melynek folyamatos összevetése a görög folyamattal egy olyan irányt rajzol meg, melyben láthatóvá válik, hogy a díszítmény miként szakad el az ősi rituális használattól. Első lépésként a korai szövegekből kiderül a díszítmény mögött álló transzcendens tematika. A görög szóhasználat elemzése során kimutathatóvá vált kétféle díszítmény fogalom megléte. Az egyik az *αγαλμα* (agalma) szóval bevezetett szellemi értelemben vett díszítmény, míg a másik a mai (iparművészeti) fogalomhoz hasonlító *δαιδαλον* (daidalon). Majd a filozófiai fogalomhasználat Démokritosztól kezdve a *κοσμος* szót használja a díszítmény megjelölésére, ami ekkortól (i.e. V. sz.) kap negatív mellékízt. Arisztotelész e démokritoszi örökséget fejleszti tovább, a díszítményt már a művészet (tekhné) részeként kezelve. Ezt a folyamatot általában az illőség (Kínában is!) fogalmának bevezetése ellensúlyozza vagy a díszítés (inkább a superfluitas elleni) tiltása.

Végeredményben a díszítmény önállósága megdöntetik, de nem véglegesen – tovább munkál az emberi „díszítőösztön”.

∴

A dolgozat címe: A szamuráj-erkölcsök hanyatlásának megjelenítése Kurosawa filmjeiben

A szerző neve: Selmeczi Bea, azonosítószám: 14/060

A szerző szakja, évfolyama: magyar-esztétika, V.

Az intézmény neve: ELTE-BTK

A témavezető neve, beosztása: Bárdos Judit, egyetemi adjunktus

Az esszé Kurosawa filmjeinek társadalmi és morális hátterét dolgozza fel, a hierarchikus, szamuráj-erkölcsökre épült társadalom válságát mutatja be filmjein keresztül. A szamuráj szó eredete a szaburahu igében keresendő, ami annyit tesz: 'egy urat, egy mestert szolgálni'. Feltehető, hogy eredetileg ezek a katonák is robotjukat teljesítő parasztok voltak, és csak a késői Heian-korban alakult ki a maihoz hasonló harcos jelentésük, ami már egyenértékű a busi /harcos ember/ terminológiával. A busik rétege erősen szabályozott volt /sok hasonlóságot fedezhetünk fel a szamurájok és az európai lovagrendek között/, a bushido /azaz a Harcos Útja/ tartalmazta azokat a legfontosabb erkölcsi normákat, amik egy harcos életének vezérfonalául szolgáltak. Három alapvető erényt kellett elsajátítania: a hűségét, a bátorságát és a kötelességtudását. A Harcos Útja három vallást épített be szabályrendszerébe: a sintoizmust, a Zen-buddhizmust és a konfucianizmust.

A korai japán film a régi hagyományokból táplálkozott: a szamurájok dicső korának siratásából, a kalligráfia művészetéből és a kabuki-, no- és shimpa-színjátszásból. A japán film három alaptípusa a jindai-geki /klasszikus játék vagy történelmi színház/, a gendai-geki /kortárs színház/ és a shomin-geki /új színház/.

Kurosawa Akira /egy busi-család sarjaként/ a feudális erkölcsöket tűzi pellengérre filmjeiben, de nem magukat a szamuráj-erkölcsöket kérdőjelezi meg, hanem azok be nem tartását okolja a pusztulás és a pusztítás, az országban és a lelkekben uralkodó káosz kiváltó okaként.

∴

A dolgozat címe: A táncos és a föld

A szerző neve: Simon Katalin, azonosítószám: 14/277

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Filozófia Intézet

A témavezető neve, beosztása: Dr. Angyalosi Gergely, egyetemi docens, intézetigazgató

Esszém a tánc és a filozófia kapcsolatának körüljárása. Kérdésfelvetésem olyan szövegekből merítkezik, ahol a tánc testisége, anyagiassága, földszerűsége idézőjelbe kényszeríti a nyugati metafizika értékítéletes fogalmait. Olyan szövegek szolgálnak a probléma kibontásának alpjául, mint Nietzsche Így szólott Zarathustra című könyve, A tragédia születése, valamint Valéry A lélek és a tánc című írása. Emellett egyéb, modern és kortárs táncelméleti és esztétikai szöveget is bevonok az értelmezés folyamatába.

Esszém központi témája a testiég. A test a mindennapokban evidencia. Ügyet sem vetünk rá amíg hibátlanul működik, gyűlöljük, ha akaratával zavart visz jól szervezett életünkbe, és megrémít, ha a benne felsejlő fájdalommal tudunkra adja, hogy múlandó. Ez a leértékelt test hatalma. A lélek és a szellem más világ. Ez vázlataiban a metafizika. Mert milyen az ember? Magasságra, távolságra és súlytalanságra van szüksége mindennek ahhoz, hogy a szemében értéket nyerjen. S úgy tűnik, neki magának is kell a hit, hogy máshonnan való. Magasabbról mint a föld és fehérebből mint a vér.

Zarathustra beszédeiben egy radikálisan más felfogás bontakozik ki. A tánc fogalma által Nietzsche egy logosztól távoli területhez, a testiség jelenségéhez, a jelenségek és a vér világához sajátosan lényegi ismeretet rendel, melyet nem kíván szavakba foghatóvá tenni. Emellett úgy tűnik, Nietzsche a táncot csak a földdel való szoros egységben tudja elképzelni. De mit is jelenthet ez esetben a föld? Zarathustra beszédeiből úgy tűnik, hogy a föld adta biztonság a hagyomány lebontásának és újjáértékelésének alappillére, és az ember örökkön megújuló világteremtő lehetősége. A föld erejével való könnyed játék az én Nietzsche értelmezésem szerint megadja a lehetőségét annak, hogy az ember legyen az a nyelvvel (is) bíró létező, aki nyitott a csöndre és barátja a testnek. Aki a szavak uralma után szabadon engedi a mozdulatok teremtmény erejét.

∴

A dolgozat címe: A tragédia elmélete

A szerző neve: Szemes Péter, azonosítószám: 14/124

A szerző szakja, évfolyama: színháztörténet-német, V.

Az intézmény neve: Veszprémi Egyetem Tanárképző Kar

A témavezető neve, beosztása: Bécsy Tamás, egyetemi tanár - Kalmár Zoltán, egyetemi docens – Kovács Árpád, egyetemi tanár

A dolgozatomat alkotó két esszé a tragédia műfajának talán két legfontosabb kérdését vizsgálja. Az elsőben arra teszek kísérletet, hogy a tragédia-mű ontológiai lényegét (a tragikus műalkotás létmódját meghatározó tartalmi tényezőt) megadjam. Tehát mivel a tragédiát, a műfajelmélet klasszikus kategorizálásának megfelelően, a dráma műnemének egyik műfajaként értelmeztem, azt a differentia specificát kerestem, ami alapján a tragédia, mint fajfogalom a dráma nem-fogalmán belül leválasztható. Kiindulásként a dráma-mű ontológiai lényegét (létalapját igazoló tartalmi jegyet) és fogalmi definícióját határoztam meg. Ehhez felhasználtam Lukács György és Peter Szondi néhány elméleti felismerését, illetve Bécsy Tamás adekvát drámafogalmát. A tragédia ontológiai lényegét a drámai alakok közti viszonyrendszer változásából kiindulva a tragikus hős életviszony-változásában találtam meg. Az életviszonyok módosulása (jó sorsból balsorsba fordulása) elgondolásom szerint a mozgás egy fajtájaként (megváltozásként, illetve a tragédia műfaji törvényszerűségéből adódóan átváltozásként) is értelmezhető. Arisztotelész az átváltozást a metabolé terminussal jelöli, mely azonban nem azonos a sorsfordulattal, a peripeteiával. A metabolé terminust dolgozatomban ennek megfelelően a tragikus hős sorsában bekövetkező életviszony-változás, mint mozgás értelemben használom. A tragédia fogalmát is ez alapján határoztam meg.

A második esszé a tragédia hatását vizsgálja, melyet Arisztotelész a katharszisz terminussal jelöl. A fogalom klasszikus értelmezéseit Bolonyai Gábor Poétika-kommentárjában öt csoportra osztja. Ezek közül Ross elgondolása szerint a morális elméletek és a drámai megoldás teóriái valószínűtlenek. A katharsziszt ennek megfelelően Freud Pszichopata alakok a színpadon c. írása alapján a tragédia befogadójának félelemtől és részvétől való érzelmi megtisztulásaként határoztam meg, melyet a tragikus hőssel való tudattalan azonosulás vált ki. Dolgozatom második felében ezt az aktust követtem nyomon a rítusoktól az írott tragédia-műig és a színjátékig.

∴

A dolgozat címe: Plótinosz esztétikája

A szerző neve: Szép Anikó, azonosítószám: 14/231

A szerző szakja, évfolyama: esztétika-filozófia, III.

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Kovács Ákos, egyetemi adjunktus

A filozófiának és a szaktudományoknak – a felvilágosodással kezdődő – meghatározott irányú fejlődése kihúzta a metafizikai gondolkodás lába alól a talajt. Magyarországra különösen igaz ez az állítás az ismert történelmi tények okán. A platonizmus kérdésének megítélése jól jelzi a változások irányát. Ugyanez állítható az egész újplatonizmussal, ill. Plótinossal kapcsolatosan.

Plótinosz és kora, ill. napjaink viszonyai között azonban nem nehéz meglegnünk a párhuzamot: mindkét korszakra egyfajta pluralizmus, kiüresedés, ugyanakkor megváltás-keresés jellemző.

Épp emiatt gyümölcsöző Plótinosz és gondolkodása felé fordulunk, hiszen ő – szemben pl. a gnosztikusokkal – a korában jellemző értékválság ellenére is képes volt pozitív módon gondolkodni a minket körül vevő világról, ugyanakkor ontológiai eredetet tulajdonítva létezésének.

Plótinosz esztétikájában az Egy mint az érzék-feletti, azaz tökéletes szépség jelenik meg. Hozzá csak misztikus egyesülés útján juthat el a szubjektum. Előtte azonban sorra kell vennie az érzékelhető világ szépségeit, hiszen azokat is az idea fénye világítja be. Plótinosz szépséggel kapcsolatos gondolatai a köv. kérdések köré csoportosítható: érzéki észlelet-szümpatheia, a természeti-művészi szép, az idea mint a szépség oka.

Plótinosz művészetelmélete számunkra nemcsak metafizikai eredete, ill. misztikus iránya, de akár újjító eredményei (a természet szépségének felfedezése) miatt is érdeklődésre tarthat számot. Esztétikai rendszerének legfőbb érdemét azonban abban látom, hogy úgy volt képes a transzcendencia felé fordítani irányát, hogy közben nem vetette el világunk szépségét, hanem éppen metafizikai gyökerében találta meg legitimációját.

∴

Dolgozat címe: Márai Sándor városélménye – ahogy publicisztikai őrzik

Szerző neve: Tille Regina, azonosítószám: 14/246

Szerző szakpárja, évfolyama: kommunikáció-német IV. évfolyam

Intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Témavezető neve: Kiss Mihály, adjunktus

A magyar irodalom jelentős alkotói között kevés akad, aki annyi időt töltött volna szülőhazája határain kívül, mint Márai Sándor. Hazáját, az első világháború előtti Magyarországot azonban emlékeiben és szívében mindenüvé magával vitte. Az otthon számára a Felvidék jelentette, ezen belül is Kassa. Márai Sándor egész életműve annak tanúságtétele, hogy a magyarsághoz tartozás nem szándékos választás eredménye. Az ember sorsa születésétől fogva összefonódik hazája sorsával, lélekben az ember sohasem szakadhat el szülőföldjétől. Márai Sándor számára a haza : végzet. Végzet, mert a hazaszeretet elől nem lehet kitérni, mert érzéseink, melyek a haza fogalmával összekapcsolnak minket, végzetesen erősek és eltérhetetlenek. Mert az érzések, melyek a haza fogalmával összekapcsolódnak lelkünkben „végzetesen erős érzések”.

Utazásai során élmények sorával gazdagodott, ezen élményeit rögzítik publicisztikai. Kiváló újságíró is volt, s publicisztikai valóban megérdemlik, hogy részét képezzék ma is és mindenkor életművének. Nem csak Márai vonzódott a napi újságíráshoz. Kortársai közül példának okáért Móricz Zsigmond az, kinek utolsó pályaszakaszát a Kelet Népeinek szerkesztése kötötte le, a napi újságírástól mégsem szakadt el. De ide sorolhatnók Szabó Dezső füzetes publicisztikáját is, de talán mindenek előtt Márai vállalt mesterének, Kosztolányi Dezsőnek „kis semmiségeit”. Kitűnő írók ők, akik kitűnő újságírók is voltak.

Márai megmaradt tehát írónak, rövid cikkeiben, tárcáiban is, és bizony kár s hozzá méltatlan, hogy irodalomtudományunk oly méltánytalanul keveset foglalkozott eddig ezekkel a remekbe szabott „miniatűrökkel”. Publicisztikai azért is jelentősek és fontosak, mert nagyon sok újtjáról csak innen értesülhetünk.

Dolgozatomban annak próbálok utána járni, hogyan élte meg Márai a különböző városokat utazásai során , mit jelent számára a Város mint a kultúra hordozója. Márai, mint Oswald Spengler, aki Márai gondolkodói világképére igen nagy hatást gyakorolt, azt vallotta, , hogy az összes nagy kultúra városi kultúra. Márai Sándor minden írásában a kultúra hordozójának a várost tekinti, sőt nem csupán hordozójának, hanem egyenesen a kultúra teremtményének-

létrehozójának és megőrzőjének. Arra keresek választ, (amit Márai soha nem összegzett, de minden írásában benne rejlik), mi az a többlet, mely a kövekhez hozzáadódva az épületekből Várost, örök szimbólumot formál.

FILMTUDOMÁNY

A dolgozat címe: A vodkásfülű nyúl avagy a magyar animáció története az ötvenes évektől napjainkig

A szerző neve: Boros Botond Csaba, azonosítószám: 14/226

A szerző szakja, évfolyama: üzleti kommunikáció szak, II. évfolyam

Az intézmény neve: Budapesti Kommunikációs Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Róka Jolán, tudományos és nemzetközi kommunikációs főigazgató-helyettes

A magyar animációs filmkészítés gazdag hagyományokkal rendelkezik. A lassan egy évszázados múltra visszatekintő műfaj mindig megújuló kihívásai mellett az itthoni művészek töretlen munkabírása és alkotóereje tette Magyarországot „animációs nagyhatalommá”.

A dolgozat célja a magyarországi animációsfilm-művészet bemutatása a kezdetektől napjainkig.

A dolgozat első fejezetében (A magyar animáció múltja) a szerző átfogó módon ismerteti a szocializmus anyagi és társadalmi körülményeinek magát meg nem adó alkotómunka eredményeit és a műfajteremtés hazai körülményeit. A kiemelkedő alkotások és filmes technikák bemutatása mellett a második fejezet (A magyar animáció jelene) már kortárs animátoraink gondolatainak prezentálásán keresztül ad képet az animáció itthoni helyzetéről, problémáiról, és azok megküzdési lehetőségeiről. Mindezt kiegészíti egy, a szerző által készített interjú és egy műelemzés is, melyek közelebb kívánják hozni az olvasót a rajzfilmek világához.

∴

A dolgozat címe: Bíró Yvette filmkultúrája – A Filmkultúra című folyóirat története 1965-1973 között

A szerző neve: Dömötör Endre, azonosítószám: 14/138

A szerző szakja, évfolyama: művelődésszervező, IV.

Az intézmény neve: Eszterházy Károly Főiskola Közművelődési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Veress József, kandidátus

A Filmkultúra a hatvanas-hetvenes évek fordulóján a magyar film pártfogója, támogatója volt, és bár filmes témákkal foglalkozott, de rövid idő alatt azok keretein túlmutató, társadalmilag is jelentős folyóirat vált belőle.

Bíró Yvette főszerkesztősége alatt a lap egyike volt a kevés - viszonylagos - szabadságot élvező sajtóterméknek, hiszen a kor politikája, a pártirányítás alapvetően meghatározta a korabeli média által használható hangot, tematikát. Az enyhülés időszakával (1963-as politikai amnesztia, nagyobb mozgástér a kultúra területén) egy időben, az addig mélyponton lévő magyar filmművészet is elkezdett felfelé ívelni. Egyre nagyobb érdeklődés övezte a Filmkultúra számait és mivel a filmesek a politika legitimitását élvezték, a filmes lap is egyre nagyobb mozgásteret engedhetett meg magának. Bíró kereste a tiltás (3T) határát: '68 reformszellemiségével felszabadult, egyre aktívabb marginálisokat, másként gondolkodókat is bevonta a folyóirat szerzői körébe (Eörsi István, Heller Ágnes, Mérei Ferenc). Bár a cikkek tárgyaként végig a filmek szerepeltek, az írások mindig többet mondtak a témánál, mindig az ellenkultúra hangján szóltak és a fennálló rendszer hibáit elemezték. A bravúr persze az volt, hogy kicselezzék a cenzorok figyelmét. A Filmkultúra által kifejtett tevékenység a magyar filmre is kihatott, cikkeik, címkéik (gondolkodó film, cselekvő film) egy generációt neveltek értőbb filmes gondolkodásra és hitették el rövid időre a szabadság közelgő lehetőségét.

∴

A dolgozat címe: Elveszett Paradicsom – avagy a globalizáció életélménye a Kertben, az Akkumulátor I. és a Simon mágus című filmek kapcsán

A szerző neve: Fábián László, azonosítószám: 14/242

A szerző szakja, évfolyama: magyar-kommunikáció, V.

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szilágyi Erzsébet, PhD, egyetemi docens

Dolgozatommal annak a hipotézisemnek kívánok bizonyosságot szerezni, hogy a globalizáció értékválságával szemben a kortárs filmművészet kiemelt alkotásai értékeket teremtenek, alternatívákat ajánlanak.

Először arra teszek kísérletet, hogy az egyre gyakrabban emlegetett globalizáció („planetáris méretű western modernizáció“) fogalmát körülírjam, a lehetséges értelmezéseket rendszerezem. Dolgozatom alaptézise, hogy a XX-XXI. század fordulóján élő ember használja ugyan a világot, de meg nem érti (Sorel). Ennek következtében szorong, azaz

leginkább a stimulált élmények és mesterséges vágyak jellemzik. Mítoszt teremt a saját védelmére.

Nem tudhatjuk biztosan, hogy valaminek a végén, vagy valaminek az elején járunk-e, átmeneti korban élünk, világunk morális és etikus válságban szenved. A megoldást kereső gondolkodók többsége (Freud, Lorenz, Havel, Verhofstadt...) arra a megállapításra jutott, hogy a kihívást nem a globalizáció megszüntetése, hanem annak erkölcsi keretekbe foglalása jelentheti.

A kiválasztott filmek válaszokat adnak a kor kihívásaira, olyan lehetséges utakat mutatva, amelyek segítségével az elveszettnek vélt értékek újra felfedezhetők. Mindhárom a '90-es években készült, közös bennük a „közép-európaiság” (cseh, magyar, szlovák), a mítoszteremtés, avagy a mítoszrombolás megjelenése, valamint az értékközpontúság és az értékteremtés. Dolgozatomban arra a kérdésre is választ keresek, hogy valóban létezik-e egyfajta sajátos „közép-európaiság”.

Világításukat és értékrendszerüket tekintve hasonló alkotásokról van szó, mégis más utakon jutnak némiképp analóg megoldáshoz. Módszerbéli eltérésük akkor is megfigyelhető, ha az irodalom klasszikus műnemei (líra, dráma, epika) szerint megpróbáljuk felosztani őket. Az Akkumulátor I. (Jan Sverák) a maga szatirikus hangvételével leginkább a görög sorstragédiákhoz hasonlatos, azaz mindenképpen drámai alkotás. A Simon mágus (Enyedi Ildikó) narratív szerkezete, elbeszélő jellege miatt leginkább az elbeszéléssel mutat rokonságot, ezért epikus mű. A Kertben (Martin Sulik) szerkezete, zeneisége és hangvétele egy szonettre emlékeztet, azaz lírai műnem.

(A dolgozat függeléke tartalmazza a filmográfiákat, az alkotók fontosabb életrajzi adatait, továbbá a rendezőkkel készített beszélgetéseimet.)

∴

A dolgozat címe: Franyó, az európai fehérember, szinte reflektálatlan találkozása a misztikus agyszivattyúval, és származás elköteleződése az értelmetlenségek felkutatása mellett, amit mi – valahogy mégiscsak becsülünk (Krzysztof Zanussi, Illumináció c. filmjéről)

A szerző neve: Huba Mihály, azonosítószám: 14/273

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, V.

A témavezető neve, beosztása: Kardos András, egyetemi tanársegéd

Az illumináció című film kapcsán azt a kérdést feszegetem, hogy mit jelent a megvilágosodás, milyen elképzeléseink lehetnek róla, s milyen „esélyei” vannak.

Franciszek vajon illuminálódtak-e?

Mi lehet az illumináció? Mi az illumináció egyáltalán?

Dolgozatomban egy olyan hagyományt mutatok be, melyben Franciszekkel együtt mi magunk is élünk, s melyben kétséges a megvilágosodás állapotának elérhetősége.

Próbálok kiragadni ebből a műből bizonyos implicit felmutatott teóriákat, melyek (persze némiképp választásainktól is függően) nagyon is rányomják bélyegüket életünkre, viselkedésünkre.

Mindeközben érzéseimmel próbálok megállapodni, melyek azt sugallják, hogy Franciszek nem csupán valami egzakt „Világmagyarázatot” keres, hanem tulajdonképpen bármilyen általános, akár „hallgatólagos”, „végső” megoldást. Teljes arccal fordul még a misztikum felé is, de bizonyos lehetetlenségek gátolják meg vágyaiban – ezeket próbáltam feltérképezni.

∴

A dolgozat címe: „menetirány” – irodalmi és filmes inverz elbeszéléstechnika

A szerző neve: Kiss Miklós, azonosítószám: 14/152

A szerző szakja, évfolyama: magyar V.-kommunikáció IV.

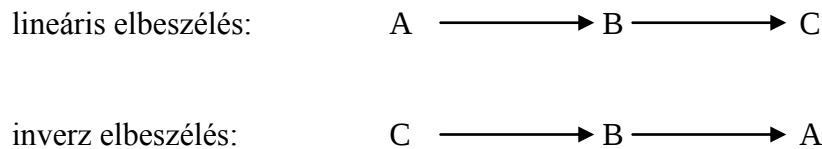
Az intézmény neve: PTE-BTK

A témavezető neve, beosztása: Sári László, egyetemi tanársegéd

Dolgozatom célja az inverz elbeszéléstechnika textuális és vizuális megjelenési módjainak áttekintése, tipologizálása és nem utolsósorban e két ábrázolási közeg – befogadóoldali – összehasonlítása.

A vizsgálat területének pontos kijelölése feltételét képezi a téma kezelhető méretűvé alakításának, továbbá az elbeszélés inverz technikája szigorú lehatárolást igényel a – legfőképp hatását tekintve – hasonló időkezelési manipulációt használó narrációktól. Gyakran

éppen e megkülönböztető leírás rajzolja ki a fordított elbeszélésmód specifikumait. Elsőként formalista „anyagközpontú” következetességgel kívánom meghatározni az inverz elbeszélésmód – médiumtól független, általános – definícióját, mely elsődleges megközelítéshez egy egyszerű ábrát használok:

Az ábrából következően a meghatározás kiindulópontját az irányok képviselik, melyek a narratíva – minimum – két pontját, azaz a „szöveg” lokalizálható tér-idő koordinátáit fordított előjellel kötik össze. Az elbeszélés általános alapelveit figyelembe véve elmondható, hogy e tekintetben a tér – idő – kauzalitás narratív viszonyrendszer csak formálisan módosul, ám amennyiben bizonyítható, hogy az inverzió hatását tekintve jelentésbeli változásokat is implicál, úgy ez az elbeszélő gesztus túllép a formalizmus esztétikai önkényén, hogy átengedje helyét a fordított elbeszélésmód értelemkonstituáló potenciáljának. A – jelen pillanatban még csak feltételezett – megállapítás lényegére kíván rávilágítani a dolgozatom címébe rejtett nyelvi játék (‘menetirány’-ból inverzióval nyert ‘nyári te nem’ típusú – csak a szemléltetés végett kreált – új jelentéskonstrukció). A továbbiakban – kevésbé konkluzív, ellenben széles perspektívájú leírásra törekvő elemzésemben – azt kívánom bizonyítani, hogy ez a játék a példa játékosságán túlmutatva nagyobb tétellel bír, azaz célom a textuális és vizuális közegű inverz megnyilatkozások jelentésmódosító hatásainak tettenérése.

Amint Pápai Zsolt rámutat, az utóbbi idők inverz elbeszéléstechnikával élő filmjei bizonyos szempontból megelőzték a fordított narrációt taglaló filmelméletet, így a különböző szakirodalmakban annak terminológiája sem mutat következetes egységet: „hol backwards chronology, hol non-linear footage, hol reverse chronological order címkével látják el e műveket.” Az inverz elbeszélésmódról írott dolgozat nem a keresztelés kiváltságát, inkább a narratív technika előfordulási módjainak feltérképezését, illetve hatásának befogadóoldali vizsgálatát kívánja vázolni a textuális és vizuális médiumok átjárhatósági, továbbá különbségképző felületein.

∴

A dolgozat címe: A vér szava - rettegés a mozivásznon

A szerző neve: Petróczy Dóra, azonosítószám: 14/239

A szerző szakja, évfolyama: kommunikáció, III. évfolyam

Az intézmény neve: Kodolányi János Főiskola Székesfehérvár

A témavezető neve, beosztása: Szilágyi Erzsébet CsC, főiskolai tanár

Dolgozatomban alapvetően azzal a kérdéssel foglalkozom, hogy a filmtörténelem során bizonyos műfaji határok annyira elmosódnak, hogy már – már egy műfajban egyesülhetnek olyan műfajok, amelyek korábban csak közeli rokonok voltak.

A két műfaj, amivel foglalkoztam, a horror és a (pszicho) thriller.

Mivel mindkét műfaj jelentős alkotásokkal rendelkezik, nem tértem ki rájuk külön – külön, hanem egy általános értelmezésben igyekeztem a különbségeket tükrözni.

Dolgozatom második felében a '80 – as évek nagy változásaival illetve annak későbbi hatásával foglalkoztam. Ebben az időszakban is sok korszakalkotó film készült, a már összemosódott műfajban, éppen ezért, a szerintem jelentős változást hozó filmeket igyekeztem nagyító alá tenni. Ezek például a Sikoly, A bárányok hallgatnak, A hatodik érzék és A hetedik érzék című filmek.

Ezek a filmek egyszerre tisztelegtek a régi nagy klasszikusok előtt illetve teremtettek újat a műfajon belül.

Igyekeztem valóban néző szemmel tekinteni a filmekre, hogy olyan alapvető kérdésekre találjam meg a választ, mint például a következők:

Miért annyira sikeres ez a műfaj megszületése óta?

Mennyiben változott meg a mozilátogatók elvárása a rettegéssel kapcsolatban?

Miért van egyáltalán igényük a rettegésre?

Mivel próbálnak meg a moziterem sötétjében szembenézni?

A témához sajnos csak kevés szakirodalom található, éppen ezért szinte csak filmes lexikonokra, magazinokra illetve folyóiratokra támaszkodhattam. Éppen ezért a filmek bemutatásával kapcsolatos dátumok helyenként eltérést mutathatnak, mivel bizonyos források a premier évét, mások pedig a film elkészülésének évét illetve a magyar kiadású források gyakran a magyarországi premier dátumát jelentetik meg.

∴

A dolgozat címe: A nők helyzete Gyarmathy Livia filmjeiben

A szerző neve: Rodics Dániel, azonosítószám: 14/240

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció szak, III. évfolyam

Az intézmény neve: Kodolányi János Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Szilágyi Erzsébet, főiskolai tanár

Hazánkban a női filmrendezők viszonylagos térnyerése az 1970-es évek elejére tehető. Ekkoriban tűntek fel az első filmdirektornői arany generáció képviselői (a teljesség igénye nélkül: Mészáros Márta, Gyarmathy Livia, Ember Judit, és Elek Judit). Egyéniségük, érdeklődési körük, önkifejezési formáik nyilvánvalóan eltérőek, ám generációs élményeik hasonlóak voltak. Sok érdekes témát dolgoztak fel, de az én érdeklődésemet leginkább a “nők a nőkről” variáció ragadta meg, hisz a világ filmrendezőinek többsége férfi, ám ha egy nő kerül a kamera másik oldalára, olyan dolgokról is tud mesélni (és úgy), amiről és ahogy egy férfinek eszébe sem jutna. Gyarmathy művei két lábbal a földön járnak, mindig valóságosak, történeti háttérük van, reálisak. Mindezek mellett sztorikban, cselekményszálakban is gazdagok, ami az alkotások szórakoztató jellegét erősíti és elősegíti, hogy a rendezőnő (és férje a szintén filmrendező-forgatókönyvíró Böszörményi Géza) sok témában nyilváníthasson véleményt. Természetesen él ezekkel a lehetőségekkel, gyermeki nyilvánvalósággal és közérthető egyszerűséggel ad hangot (és/vagy képet) a nézeteinek. Nőábrázolása is sokszínű. Akad gyárcsöveket rajzolgotó, unatkozó diáklány (Ismeri a Szandi-Mandit?) éppúgy, mint gyermekeit állami gondozásba adó anya (Üzenet). Van az életben folyamatosan kétfrontos (munkahely-otthon/család) harcot vívó, sziszüphoszi sorsú muknásnő (Kilencedik emelet), de a luxusszálloda igazgatónőjének sem könnyű, sőt (Egy kicsit én... egy kicsit te)! Közvetetten a rendszerváltás, közvetlenül a férje próbálja tönkretenni A család gyönyöre hősnőjét, de nem sikerül. Vagy mégis?! Az Enyedi Ildikó, Szabó Ildikó, Deák Krisztina és Incze Ágnes nevével fémjelzett második filmrendezőnői arany generáció tagjai közül sem mindenki tárgyalja filmjeiben a nők helyzetét, de például Incze az I love Budapestben mesterien nyúlt a témához. Számos gyarmathy-s vonás fedezhető fel a két vidékről származó lányban, ám ők a Gyarmathy által rajzolt nők “továbbfejlesztett”, XXI. századi, ha úgy tetszik plaza variációi. Az örökös életharcból senki nem jön ki jól. Ilyen lenne az élet? Vagy ez csak amolyan (filmrendező)női túlzás? Nem túloz, sőt, művészi, mozgóképes eszközök segítségével ragyogóan árnyal az összes női témához nyúló direktornő, s így egy társadalmi probléma megértéséhez visznek közelebb minket – moziba járó férfiakat.

A dolgozat címe: Forgófilm

A szerző neve: Szabó Zoltán Ádám, azonosítószám: 14/188

A szerző szakja, évfolyama: építészmérnök, V.

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Témavezető neve és beosztása: Dr. Palotai János, adjunktus

A kutatás célja, hogy megvizsgálja a keringő és a film kapcsolatát. Ennek kapcsán kitér más zenék alkalmazására, ha azok hasonlítanak a keringőre, vagy ha kontrasztot képez vele. A dolgozat bemutatja a film és keringő elméleti kapcsolatát, majd konkrét magyar példákon szemlélteti azt, majd végül tárgyal egy külföldi példát és általánosságban ismerteti széles körű használatát. A keringő több tárgyalt filmben nem jelenik meg konkrétan, mégis képkomponálása, dramaturgiája utal a keringőre, így mégis tárgyalásra kerültek.

∴

A dolgozat címe: Andrej Tarkovszkij Nosztalgia című filmjének elemzése, különös tekintettel a természet és az orosz kulturális tradíció meghatározó szerepére.

A szerző neve: Szikszay Krisztina, azonosítószám: 14/296

A szerző szakja, évfolyama: művelődési és felnőttképzési menedzser, III-IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Művelődés-tudományi és felnőttnevelési tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Rubovszky Kálmán tanszékvezető egyetemi docens

Andrej Tarkovszkij Nosztalgia című filmje az életműben kulcsfontosságú helyet foglal el, mely Tarkovszkij életébe különös jelentőséggel kapcsolódott be. A dolgozat célja a film elemzése, mellyel hozzájárulhat egy értőbb befogadáshoz. A dolgozat célját képezi a film megtekintésekor szembetűnő tarkovszkiji sajátosságok, jellegzetességek meghatározása és elemzése; ezen belül a természeti motívumok feltérképezése és jelentésadása volt az elsődleges cél.

A téma ismertetését tágabb megközelítésből indítom, mely magába foglalja a rendező élettörténetét, az orosz film történetét és a nosztalgia szó értelmezését. A tűz és víz -mint dramaturgiai jeltényezők– bemutatásához, a szimbolikus gondolkodás és az egyetemes szimbólumok felől közelítetek. A filmben hangsúlyosan jelenlévő tűz- és vízmotívumok elemzéséhez szükséges Tarkovszkij természetfelfogásának, filmképeinek,

motívumhasználatának bemutatása. Végül, ismét kitágul a megfigyelés horizontja; az orosz kulturális tradíció meghatározó szerepe kerül tárgyalásra. A kutatás módszere tehát kettős, deduktív irányból közelít a témához, majd induktívvá válik.

A kutatás eredményeként sikerült megvilágítani azokat a jellegzetes motívumokat és azt a filmi ábrázolásmódot, mely a Nosztalgiát olyan megkapóvá, különlegessé teszi. A tűz és a víz szerepének kutatásakor, a természet egészének tarkovszkiji értelmezéséhez, gondolkodásmódjának orosz kulturális gyökereihez is eljutottam, mely a Nosztalgiában is megmutatkozik.

A tűz és a víz megjelenése a Nosztalgiában mindig az értékek jelenvalóságára, a „másik” világ, az Abszolútum jelenlétére utal, amelyben Tarkovszkij töretlenül hitt. A kutatás során nyilvánvalóvá vált, hogy a Nosztalgia egy olyan összetett, sokrétű alkotás, melyet nem lehet egy kizárólagos szempont alapján értelmezni. A tűz és a víz funkciója mellett tehát számos tényező megismerése válik szükségessé a Nosztalgia értelmezésének „teljességéhez”.

∴

A dolgozat címe: Peckinpah akcióban

A szerző neve: Sztancsik Péter Pál, azonosítószám: 14/133

A szerző szakja, évfolyama: művelődésszervező, IV.

Az intézmény neve: Eszterházy Károly Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Szűk Balázs, főiskolai adjunktus

Kiselőadásomban a filmművészetben „az erőszak prófétájaként” ismertté vált Sam Peckinpah amerikai filmrendező (Vad banda, Szalmakutyák, Pat Garret és Billy, a Kölyök) sajátos erőszak-ábrázolását szeretném tetten érni a Szalmakutyák című filmjében.

Ahhoz, hogy Peckinpah-vel foglalkozzunk, meg kell határoznunk az erőszakfilm műfaját, és el kell, hogy különítsük az akciófilmtől. A két műfaj sok mindenben hasonlít egymásra, de ugyanakkor számos különbség is van köztük. Egy igényesen megalkotott erőszakfilm akár filmművészeti alkotássá is válhat, míg az akciófilmek közül erre egyik sem képes. Miért pont a Szalmakutyák? Egyrészt azért, mert Peckinpah ebben a filmjében a saját környezetükben ábrázolt hétköznapi embereken keresztül mutatja be az emberekben rejlő brutális és kegyetlen erőszakot. Másrészt pedig azért, mert a film filozófiai vonatkozásának (Lao-ce) és Peckinpah absztrakt filmköltészetet teremtő erőszak-ábrázolásának köszönhetően a filmművészeti alkotásokká váló erőszakfilmek egyikévé nőtte ki magát. Peckinpah az

erőszak bemutatásával szól az erőszak ellen. Szerinte meg kell mutatni az erőszak igazi arcát, ahhoz, hogy fel lehessen venni a küzdelmet ellene. Ennek jegyében kiselőadásom során én is bemutatok két jelenetet a Szalmakutyákból. Az egyik a film filozofikusságát, a másik Peckinpah erőszak-ábrázolásának stílusát jelképezi.

∴

A dolgozat címe: Perspektívák (Tarkovszkij és az ikonfestészet)

A szerző neve: Zaválnij Bogdán, azonosítószám: 14/192

A szerző szakja,évfolyama: műszaki informatika, III.

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Villamosmérnöki és Informatikai kar

A témavezetők neve, beosztása: Szilágyi Ákos, egyetemi adjunktus, ELTE BTK

Dolgozatom azt a kérdést feszegeti, hogy mennyire lehetséges perspektivikus térábrázolásról beszélnünk a film esetében; mennyire felel meg a film az ember látásának. Miután megállapításra kerül, hogy a filmi perspektíva leginkább szemben áll a mindennapi térérzetünk tapasztalataival, azt elemezzük, hogy milyen művészeti illetve szubjektív értékeket hordozhat mégis ennek az eszköznek a tudatos alkalmazása. Dolgozatunk végén Tarkovszkij egy filmjének, a Sztalkernek, néhány jelenetét elemezzük a fentiek függvényében.

FILOZÓFIA I.

A dolgozat címe: Eleusisi misztériumok – Közösség és individuum a fiatal Hegel (1788–1797) mítoszértelmezésében

A szerző neve: Andrejka Zoltán, azonosítószám: 14/269

A szerző szakja, évfolyama: Filozófia – XIX. sz. német filozófia spec., V. évf.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Filozófia Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Nyizsnjánszki Ferenc, egyetemi docens

A dolgozat három fejezetben tesz kísérletet a korai Hegel, Stuttgarttól Frankfurtig ívelő gondolkodói korszakának Wilhelm Dilthey és Lukács György óta klasszikusnak számító teológus–politikus Hegel–értelmezések kimozdítására–egyesítésére s egyúttal egy új perspektíva vázlatainak kidolgozására. A majd’ a teljes hozzáférhető releváns magyar, illetve gazdag idegen nyelvű irodalomból merítő interpretáció alapgondolata, hogy a (XVIII.) századvég kulturális meghasonlottságára adott komplex hegeli válasz, a „Vereinigungsprogramm” központi magja a mítosz fogalma, ami fiatalkori írásaiban egyszerre három horizonton jelenik meg: 1. A görögségmotívumokban (görög mítosz, erkölcs, polisz). 2. A kornak megfelelő, antik mintájú, organikus észmítosz koncepciójában, mely az eleven közösség (társadalom) lehetőségét hordozza magában. 3. A programban fellépő strukturális zavarokban és paradoxonokban, valamint az előzővel ellentétes irányban futó második, preegzisztencialista individuális kísérletben.

Az értelmezés textuális centruma a fenti horizontokat összetartó, 1796. augusztusában Hölderlinnek küldött 18. levél, az Eleusis, melynek tükrében a tárgyalt Hegel–művek rendkívül nyitottnak s polemikusnak mutatkoznak.

A szerző, miközben a hegeli mítoszfenomén lehetőség–feltételeinek, illetve tér–, idő– és nyelvvilágának (kvázi) fenomenológiai elemzését tűzi ki céljául, igyekszik gondolati rokonságokat felvillantani századunk legnagyobb mítoszkutatóival, mint pl. Kerényi, Eliade vagy Loszev. Mindazonáltal egy filologizáló Hegel–interpretáció helyett bizonyos együttgondolkodást kísérel megvalósítani a megidézett gondolkodókkal mítosz, közösségiség és individualitás hármashatárán belül, de Lukács intencióival ellentétben az ifjú Hegel fenomenológiai attitűdjét mindvégig az útkereséssel járó, mindent átható kétséggel és vívódással jellemzi.

A dolgozat címe: Maimuni: A tévelygők útmutatója. Filozófia a judaizmusban

A szerző neve: Asztalos Károly, azonosítószám: 14/256

A szerző szakja, évfolyama: rabbi szak, II.

Az intézmény neve: Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Dr. Staller Tamás egyetemi magántanár

Előszó: Dolgozat koncepciója. Judaizmus hatása az európai kultúra kialakulására. A zsidó-kereszténység szerepe a Nyugat sajátos fejlődésében. A judaizmus filozófiai kulcsának tekinthető Útmutató megismerése közelebb visz annak megválaszolásához: miként és miért fejthette ki a judaizmus a hatását az európaiság, az európai kultúra kialakulására. A mű lényegi kérdéseinek megvilágítására a Teremtés Műve és az Isteni Trónszekér fejezetek a leginkább alkalmasak. Az egész kérdést történeti meghatározottságában vizsgálja a dolgozat, különös tekintettel a héber nyelv szellemiségének az ószövetségi üzenetre vonatkozó meghatározó jellegére.

Esszé: Mose ben Majmon; a judaizmus; a benne foglalt filozófiai tartalom fejlődése az ókortól a középkorig. Bölcsesség irodalom; rabbinikus gondolkodás; arab arisztotelianizmus; új platonista patrisztika; szentírási és filozófiai hagyomány kialakulása. A szentírás megközelítése a történetfilozófia, az irodalomtörténet szemüvegén keresztül. A középkori filozófia ökumenikus nyelve. A héber és a görög gondolkodásmód sajátosságainak egybevetése, amely egyfelől tiszta filozófia (ismeretelmélet), másfelől teológiai jelentőséggel bír. De ez a teológia nem választható el a középkori gondolkodás sajátos jellegétől. A héber és a görög gondolati formák egyenrangúak és meghatározó jelleggel bírnak az Újszövetségben. Zsidó filozófia kérdései és válaszai; önmagán belüli egység.

Utószó: Filozófiai történet. Történetfilozófia. Az Ótestamentum politikai történetírása az emberi döntést összekapcsolja az isteni gondviseléssel. A zsidó gondolkodás a monoteizmuson túl is hat: használható stratégiákat ad a késő ókor és a középkor emberi közösségeinek. A tudás két nagy területének, a hitnek és a rációnak egymásra vetítése az, amit Maimon megkísérelt. Hatással volt a filozófia, a középkori filozófia fejlődésére.

∴

A dolgozat címe: Transzcendencia és immanencia Schelling, Bergson és Whitehead filozófiájában

A szerző neve: Árik Zsófia, azonosítószám: 14/052

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, III.

Az intézmény neve: ELTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Csikós Ella, docens

Évek óta kialakulóban van egy rendszerem: Isten és a Világ kapcsolatát próbálom definiálni a magam számára, és ezzel vetem össze a különböző filozófiai rendszereket. Ezért az anyag folyamatosan gazdagodik. Elméletem lényege az "Immanens Transzcendencia" vagy "Transzcendens Immanencia" tézise. Így tudom érteni a saját Istenkapcsolatom is. Jelenleg a Teremtés Könyvével foglalkozom, eljutottam a teremtéstől az újjáteremtésig. Ezeket az Ige kapcsolja össze. Az Egy, ami a Kettő magasabb egysége kibomlik Kettővé, szétválik a teremtésben, a szívben egységre talál, a centrumban az Istenkapcsolatra. A Kettő konfliktusát a Három oldja meg az Egyen keresztül. Ez a Hármasság a klasszikus Szentháromság, a Teremtő, az Ige és a Szentlélek, de ez a hegei Hármasság is. Az "illesztéket" kerestem, az immanens kapcsolatot, ami Schellingnél: centrum, Bergsonnál: intuíció általi tartamban-lét, vagy forrásban-lét, helybenörvénnyel, Whiteheadnél: szubjektív cél. Heideggernél is a lét felfénylése, de így oldható meg az én és a Másik problémája is azáltal, hogy a Másik arcában ugyanazt a fényt látom meg. Ahhoz, hogy a centrumban legyek, a szubjektív célokat valósítsam, az intuíció vezessen, a dolgok és a magam belsejében legyek, a helyemen és az időmben: megüresítés kell. Hogy hely legyek, amelyben ez a "teli" meg tudjon jelenni. Ilyen a szent. Ő, ők alkotják a Mennyei Országát. Ez lenne a Három általi harmónia és integrálódás, ami megoldja a Kettő konfliktusát az Egyen keresztül.

∴

A dolgozat címe: A transzcendentális fenomenológia kidolgozásának útjai E.Husserl "Az európai tudományok válsága és a transzcendentális fenomenológia" című művében, avagy "egy út vagy kettő"

A szerző neve: Bakonyi Pál, azonosítószám: 14/002

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, V.

Az intézmény neve: SZTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Sutyák Tibor, egyetemi tanársegéd

Dolgozatomban azt vizsgáltam meg, hogy Husserl utolsó, "Az európai tudományok válsága és a transzcendentális fenomenológia" című művében miként valósítja meg fenomenológiájának végrehajtását. Mint tudjuk, ez Husserl transzcendentális fordulata óta a következőt jelenti: a fenomenológia redukció és epokhé sajátos módszertani lépései által feltárni a transzcendentális szubjektivitás eredet-mezejét. Ez a beállítódás a tudat, a tudat működésének teljesen új megközelítését ígéri Husserl szerint, annak az értelem-és létérvényképző működésnek a megértését, amelyet semmiféle pszichológia, semmiféle eddigi tudatelmélet nem tematizált.

Husserl alapvetően két módon éri el ezt az eredetmezejét: progresszív és regresszív módon haladva. A progresszív irány karteziánus logikával felépülő vizsgálódás, első lépése: szilárd alap, bázis biztosítása. A regresszív út pedig az előzetesen adottból indul ki, és halad mélyebb szintek, transzcendentális szintek feltárása felé. A "Válságban" kidolgozott, szemléleti, hétköznapi, otthonos életvilág adottságainak, és tapasztalatának elemzése Husserl regresszív útjának kiinduló pontja.

Dolgozatomban rekonstruálni próbálom azt, milyen lehet a következő regresszív építkezés, ezzel érthetőek lesznek az életvilágon át vezető út (vagy másképp: ontológiai, vagy kantiánus út) fordulópontjai, melyek Husserl szerint nem mások, mint gondolkodásában kezdettől jelen levő központi kérdések. (A tapasztalati tárgy és adottságmódjának egyetemes korrelációs a priori.) Tézisem a következő: Husserl nem aknázza ki ezen út eredményeit, sőt, eleve nem következetesen hajtotta végre, az eleve elfogadott karteziánus paradigma hatása miatt. Ezért az általam megkísérelt rekonstrukció kiterjed egy nem karteziánus jellegű fenomenológia felvázolására is.

∴

A dolgozat címe: A perfektivitas-igény kritikája Friedrich Schlegel munkásságában

A szerző neve: Berky Dániel, azonosítószám: 14/073

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, IV.

Az intézmény neve: ELTE BTK

A témavezető neve, beosztása: DR. Kiss Endre, docens

Friedrich Schlegel munkássága a német koraromantika korszakára esik, amely egy filozófiatörténeti korszakolás szerint Kant Kritikái és Hegel Szellem Fenomenológiája közé esik. Ez a korszak nem egy átmenet korszaka, hanem a Kritikák utáni új kihívásokra adott

gondolkodói reakciók egy olyan sokasága, amelyben, mert nem létezik egy (lakatosi értelemben vett) pozitív heurisztika, a gondolkodás, a filozófia és általában az „eddigi kultúra” kénytelen a saját alapjait csupaszítva önmagát is észrevenni, és ezzel egyidejűleg a kritika jóvoltából újra jól észrevehető „első és végső kérdésekre” válaszolni. Erre az egyik legjobb példa a schlegeli életmű. Dolgozatomban ezt az életművet mutatom be azzal a szándékkal, hogy eredményeit a mai gondolkodás számára is diszkutálhatóbbá tegyem. Írásom lényegében egy olvasat, Schlegel egy újabb kritikához vezető gondolkodásának rekapitulációja. Maga az olvasat pedig lényegében a kritika, a perfektivitás-igény kritikájának feltárása. Mindenek előtt a perfektivitás-igény fogalma nyer magyarázatot, ahogyan azt Schlegel is észrevette saját gondolkodói gyakorlatában. A teljességen értelmezett perfekció igénye az, hogy arra az abszolút tudásra leljünk melyből a tudás teljes rendszere levezethető lenne. Ennek eredményességébe vetett feltétlen hit, azaz hogy a gondolkodás egyszer egy törvényadásban végét érheti, jellemezte Friedrich Schlegel gondolkodói pályának kezdetét is, ám a Görög költészet c. tanulmányában már, a mű írása közben feladja ezt a hitét. E hit feladása, és magának a feladásnak a magyarázata a perfektivitás-igény kritikája, aminek alapja Schlegel modernség-megértése. Schlegel magyarázatában egy új filozófia-kép bontakozik ki, aminek egyik legfőbb eredménye, hogy perfektivitás-igénynek is helye, mitöbb a gondolkodás egészében nagyon fontos szerepe lesz, mindazokkal az eredményekkel együtt persze, amik Schlegelt éppen a perfektivitás-igény kritikájához vezették.

∴

A dolgozat címe: Az egyén társadalmi integrációja Hegel Jogfilozófiájában

A szerző neve: Gáti Annamária, azonosítószám: 14/270

A szerző szakja, évfolyama: III. Filozófia – II. Szociológia

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Filozófia Intézet

A témavezető neve: Dr. Rózsa Erzsébet

Dolgozatomban az egyén társadalmi integrációját, annak identitásba való beépülését vizsgálom meg Hegel bölcséletén keresztül. Az elemzéshez főként A jogfilozófia alapvonalai című mű családról és polgári társadalomról szóló részeit használom fel. Írásom első két részében azt vizsgálom, hogy milyen mozzanatokon keresztül valósul meg ennek a két közösségnek az egysége. A család esetében az összetartás forrása a szeretet, ami tudatossá válva a házasságon, a közös tulajdonon és a gyermekvállaláson keresztül teremti

meg a család egységét, az egyén stabil integritását. A polgári társadalom atomizált egyénei között nem tételezhető fel ilyen érzelmi kötelék az egyesülés kiindulópontjaként. A polgári társadalmat a szükségletek és a kielégítésükre végzett munka, főként pedig a műveltség mint az igényekre és a munka tevékenységére visszaható mozzanat egységesíti.

A műveltség kapcsán viszont elméleti és gyakorlati problémák is felmerülnek. Egyrészt nem biztos, hogy a műveltség univerzalitása kivitelezhető, másrészt a „totális műveltség eszméje” veszélyeztetni látszik a valóság – Hegel által feltételezett – fő hajtóerejét, a dialektikát. Dolgozatom végén ezekkel a nehézségekkel foglalkozom és megpróbálok a hegeli gondolatokhoz olyan interpretációt kapcsolni, ami talán érthetőbbé teszi a műveltségkoncepció funkcióját a hegeli társadalomfelfogásban. Írásomban néhány, a hegeli gondolatokhoz hasonló olyan elképzelésre is utalok, melyek a szociológiai társadalomelméletekben (pl. Durkheim) jelentek meg. Ez remélhetőleg nemcsak érdekességként szolgálhat, hanem annak megmutatására is, hogy Hegel valóban a modernitás filozófusa, aki a legújabb kor napjainkat is érintő problémáit már azok születésekor kérdéssé tette.

∴

A dolgozat címe: Gömbemberek szerelme – Az Arisztophanész-mítosz Platón A lakoma című művében

A szerző neve: Jenei Alexandra, azonosítószám: 14/274

A szerző szakja, évfolyama: III. évfolyam, filozófia szak

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Filozófia Intézet

A témavezető neve, beosztása: dr. Bugár István (C. Sc), adjunktus

Platón A lakomában található Arisztophanész-mítoszban bemutatja az emberiség ősi természetét: azt, hogy gömb alakúak és három neműek voltunk – „teljes nő”, „teljes férfi” és „androgün”, a férfi-nő. Dolgozatomban ezt a mítoszt vizsgálom a mitológiához való viszonya szerint; a bibliai teremtéstörténettel vonható párhuzamok alapján; illetve a mítoszban szereplő androgün-, és gömb-motívumok mitológiai eredetét, filozófiai relevanciáját és hagyományozódását járom körül.

A platóni mítoszok között furcsa szerep jut az Arisztophanész-mítosznak. Éppen az elbeszélő miatt felvetődik a kérdés, hogy mennyire vehető komolyan a dialógus ezen része. Erre a kérdésre keresem a választ.

Platón a mítoszokat tudatosan használja dialógusaiban, mindegyiknek fontos szerepet tulajdonítva, s mindegyiket az általános értelemben vett mitológiai alapokra helyezve, így a nagy neveltető beszédét is.

A platóni és a bibliai teremtéstörténeteket összehasonlítva közös mitológiai és filozófiai gyökerekre bukkanunk, többek között a földből teremtettség motívumára vagy a női nem teremtésére és az általa betöltött szerepre.

Az Arisztophanész-mítosz gömb-motívuma egyrészt az emberiség régi formájára vonatkozik, másrészt az emberi nem három fajtáját égitestekkel azonosítja: a teljes férfit a Nappal, a teljes nőt a Földdel, az androgünt pedig a Holddal; az égitesteken túlmutatóan pedig a kozmoszhoz hasonlítja az embert. A mitológiai analógián túl ehhez kapcsolódik, amit ugyancsak Platón a Törvények X. könyvében ír a „lelkes csillagokról”. Hasonló, gömb alakú teremtmények szerepelnek Arisztophanész Madarak című művében is, mint a lakoma mítoszában. A gömbről szóló filozófiai tanítások Parmenidész és Empedoklész tanaiban fedezhetők fel.

Mind az androgün esetében, mind a genezis történetben ellentétes nemek válnak egységessé, ezzel harmóniát érve el. Ezt támasztja alá Hérakleitosz az ellentétek egységéről szóló tanítása és a Bibliában Móz2,24 is.

Vizsgálódásom azt mutatja, hogy az Arisztophanész-mítosz mitológiai alapokon nyugszik, filozófiai elméletekből ered, tehát mondanivalója komolyan vehető.

∴

A dolgozat címe: A szellem hajnala – a mítosz, a kultusz és a művészet megjelenése A szellem fenomenológiájában

A szerző neve: Krivánik Dániel, azonosítószám: 14/275

A szerző szakja, évfolyama: Filozófia – XIX. századi német filozófia specializáció, V.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Filozófia Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Nyizsnyánszki Ferenc, egyetemi docens

A dolgozat központi problémája: hogyan hozza létre a mítosz és a kultusz a művészetet? Az első kettőből születő történetiség feszíti ki azt a struktúrát, amely a műalkotások bölcsőjévé lesz. A fogalmi megragadhatóság és a nyelvi leírhatóság csak a kultuszban tűnik fel első nyomaiban, a mítosz mindezeket nélkülözi, a művészetben pedig már kifejlett formáival találkozunk. Egyenesági-e ez a genealógia, vagy végképp elvesz valami a transzmutáció során? Lehet-e a gyökere az állandó mozgásban lévő közvetlenség a szintén állandó

mozgásban lévő fogalmiságnak? Hány szféráról van itt szó valójában, és kik lakják e szférát (szférákat)?

A műalkotások fenomenológiai módszerrel való vizsgálata jeleníti meg valódi mivoltukban e problémákat. Jelen dolgozat a hegeli módszerre támaszkodva – s egyúttal a hegeli módszert „elemezve” – kísérli meg a fenomenológiai-filozófiai vizsgálatot.

Lét és történetiség, praxis és teória, közvetlenség és fogalmiság – ezek azok a fogalompárok, melyek mentén konstituálódik a koncepció, ami a művészet és a műalkotások egy lehetséges értelmezését nyújtja.

∴

A dolgozat címe: A német idealizmus vége – A mitológia jelentősége Schelling kései filozófiájában. Út a kinyilatkoztatáshoz

A szerző neve: Lovas Gábor, azonosítószám: 14/001

A szerző szakja, évfolyama: filozófia V.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Gyenge Zoltán, egyetemi docens

Dolgozatom célja az, hogy bemutassam Schelling későfilozófiai mitológiafelfogását, és annak szükségszerű folytatását a kinyilatkoztatásfilozófiában. Kettőjük különbsége az, hogy míg a mitológia, mint természetvallás a különböző istenekkel való természetes, rejtett viszonyt jelenti, addig a kinyilatkoztatás mint valami természetfeletti Krisztus jelenvalóságának megtapasztalása. A mitológia mint “út” vezet el a kinyilatkoztatásig mint “cél”-hoz. Ennyiben a mitológia a kinyilatkoztatás szükségszerű előfeltétele. Ahhoz azonban, hogy mindkét filozófiát megérthessük, meg kell ismernünk azokat a gyökereket, amelyekből fokozatosan, több átmeneten keresztül kifejlődnek. Tulajdonképpen egy kettős gyökerről beszélhetünk (és a dolgozat lényegében itt kezdődik): a természetfilozófiáról és a schellingi mitológiafelfogás kezdeteiről. Az előbbi adja meg azt a vázat, amelyet innentől kezdve egészen a kései filozófiáig bezárólag megtalálhatunk. Az utóbbi pedig mozgásba hozza a mítosz és a mitológia problémáját, mely probléma innen végigkíséri a schellingi gondolkodást annak lezárulásáig.

A természetfilozófiai alapok között találhatjuk azokat a sémákat és fogalmakat, melyeket Schelling innentől már állandóan használ. Ezek a következők: ellentmondás, potenciák, és az ősegyiség – differenciálódás – újrarahelyezett egység hármassága.

A mitológiai kezdetek Schelling tübingeni magiszteri értekezéséig vezethetők vissza, amikor is a mítosz-mitológia problémát racionálisan kezdte el vizsgálni, hogy később egy esztétika értelmezés után a kései filozófiájában már a tárgyhoz való vallásos hozzáállását mutassa fel.

Ezután kezdi el Schelling a kései tan megalapozását, majd a pozitív és a negatív filozófia megkülönböztetésével rávilágít a fentebb említett két filozófia lényegére, és végül egy abszolút személyes filozófiában beteljesíti a célját. Ennek a filozófiának a kialakításával teljesebbé és végződik a klasszikus német idealizmus.

∴

A dolgozat címe: A mozgássérültek iránti tolerancia kötelességéről

A szerző neve: Mártfai Márta, azonosítószám: 14/157

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, IV.

Az intézmény neve: PTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Weiss János, tanszékvezető, egyetemi tanár

Dolgozatomban azt szeretném bizonyítani filozófiai alapokon, főképp Rawls és Feinberg etikai elvei alapján, hogy a mozgássérülteknek nyújtott segítség és az irántuk tanúsított tolerancia nem csupán jóindulat, amelyet valaki vagy gyakorol, vagy nem, tetszése szerint, hanem kötelesség. Természetes kötelesség. Az ő esetükben szorosan összekapcsolódik a kölcsönös segítségnyújtás és a kölcsönös tisztelet kötelességével.

Az eredeti helyzetben a felek azért állapodtak meg a természetes kötelességekben, hogy olyan társadalomban éljenek, amelyben mindenki hozzájuthat az alapvető javakhoz.

A mozgássérültek is. Kiemelem az önbecsülés javát, mert a mozgássérültek számára legkomolyabb kihívás önmaguk elfogadása és elfogadtatása a társadalommal.

Ha egy cselekedet kötelesség, akkor jogok is kapcsolódnak hozzá. Milyen típusú kötelességnek tekinthető a mozgássérültek iránti tolerancia?

Dolgozatommal arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy sérültek és épek együttélése még gördülékenyebb lehet, ha az előbbiek el tudják fogadni a segítséget, anélkül, hogy értéktelennek éreznék magukat, az egészségesek pedig tisztelettel bánnak velük, a szó minden értelmében.

A dolgozat címe: A gőg gyermekeinek ura (Szerződés és hatalom Thomas Hobbes államában)

A szerző neve: Molnár Tamás, azonosítószám: 14/049

A szerző szakja, évfolyama: magyar, filozófia, 4.évf..

Az intézmény neve: ELTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Orthmayr Imre, docens.

Esszém a Leviathán biblikus szimbolikájának feltárásával, a Hobbes-mű lehetséges címadási motivációjának felfejtésével kezdődik. A szimbolikával foglalkozó fejezet a hobbesi antropológia egy lényeges kérdésébe (a természeti állapotban élő ember vonásainak vázolásába) torkollik. Erre a tulajdonságsoportra a racionális egoizmus és a büszkeség, a gőg együttes megjelenése lesz jellemző.

Az ilyen antropológiai vonásokkal rendelkező emberek kooperációja Hobbes (és az általam módszerként alkalmazott modern játékelmélet) szerint lehetetlen. Hogyan lehetséges, hogy megkötik a társadalmi szerződést? Ahhoz, hogy a szerződés a hobbesi elvek alapján létrejöjjön, a szerződő feleknek az etikatörténetből ismert arany szabályt kell alkalmazniuk. Tekinthejtük ezt az ideális módszert valószínűtlennek, ám a Leviathán érvrendszere lehetővé tesz valószínűbb, hódítás útján létrejött közösségeket is. (Vagyis a hódítás közösség-szervező erőként beilleszthető Hobbes rendszerébe.)

A szerződés definícióinak összevetése nyilvánvalóvá teszi, hogy a szerződés természetes jogainknak az Uralkodó javára történő átruházását jelenti, aki viszont egyetlen szerződésnek sem lesz részese. Ilyen keretek között az Uralkodó ellenőrizetlenül gyakorolhatja hatalmát, egyetlen feladata a rend és a béke fenntartása lesz. Az egyetlen lehetőség, hogy alattvalói megfosszák hatalmától az lesz, ha úgy ítélik meg, visszaállt a természeti állapot. Ennek megítélése nem lesz egyértelmű, hiszen egy működő társadalomban is kialakulhatnak szigetszerű hadiállapotok. Hobbes relativista ismeretelmélete lehetővé teszi ezeknek a helyzeteknek szubjektív megítélését.

A helyzetértékelések sokszínűsége megengedi, hogy bárki jogosan hivatkozzék a természeti állapot visszatértére, s így jogosultnak tekintse magát az Uralkodó megdöntésére. Dolgozatom fő tétele, hogy a hatalom biztosságának kérdése csak a hatalomváltási kísérlet után dönthető el. Erre hivatkozva egy sikeres uralkodóeltávolító a hatalom birtokosává, a Leviathánban a jog forrásává válik, utólag jogossá teheti tettét.

∴

A dolgozat címe: Martin Heidegger sorsfogalmai

A szerző neve: Orsós György: azonosítószám: 14/051

A szerző szakja, évfolyama: Filozófia szak, IV. évf.

Az intézmény neve: ELTE BTK Filozófiai Intézet

A témavezető neve, beosztása: Dr. Pálfalusi Zsolt, mb.ea

Dolgozatomban annak vizsgálatára tettem kísérletet, hogy milyen ismérvekkel jellemzi Heidegger a sorsot. Főleg a *Lét és idő* c. művére támaszkodva próbáltam meg értelmezni a sors fogalmának különböző tartalmú előfordulásait Heideggernél. Az elemzés során számos probléma merült fel, mint például az, hogy miképpen férnek meg az epokhé fogalmában a jelenvalóléthez rendelt értékpredikátumok. Hogyan lett a jelenvalólétből bűnös lét? A bűn fogalmának Heideggernél kettős jelentése van. Az egyik jelentés a morális vétségre utal, a másik pedig arra, hogy adós valaki. Fontosnak tartom továbbá megkülönböztetni a sors és a történeti sors fogalmát. A sors fogalma az emberre, a történeti sorsé a tárgyakra, eszközökre vonatkozik.

A heideggeri elemzés sajátossága, hogy a sors problémáját fundamentálonológiai, nem pedig etikai szemszögből kívánja megvizsgálni. Vajon mennyiben tudta megvalósítani e célját? Nem teljesen. A jelenvalólét létszerkezetének móduszai – mint például az eltökéltség és az el nem tökélttség – már értékpredikátumoknak is tekinthetők. Dolgozatom konklúziója, hogy az elemzett sors-ismérvek egyrészt a saját magunkkal szembeni adósságunkra irányítják a figyelmet, másrészt tartalmazzák mindazt, ami az autentikus lét eléréséhez szükséges. Épp ebben vélem felfedezni a heideggeri sors-felfogás etikai aspektusát. Ami röviden úgy összegezzhető, hogy szembe kell néznünk saját küldetésünkkel, amely megköveteli az eltökélt szembenézést a világba való belevetettség tényével és a létünkben fakadó lehetőséggel.

∴

A dolgozat címe: Titokzatos jelek a Földön

A szerző neve: Pávay Tibor Péter, azonosítószáma: 14/323

A szerző szakja, évfolyama: IV. évfolyamos filozófus

Az intézmény neve: DE-BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Nyizsnyánszki Ferenc, egyetemi docens

Dolgozatom kísérletet tesz az új vallási jelenségek (new religious phenomenons) hermeneutikájának kiépítésére. Ennek érdekében három hazai, 'egzotikus' kisegyházat mutatok be. Ezek: Az Univerzum Egyháza, Ósmagyar Táltos Egyház, Kelta Wicca Hagyományőrzők Egyháza. Kísérleti kutatói modellem közösségi narratíváik feltárására a (világnézeti epochén s tudatos határhelyzeten alapuló) 'bemélyülés'; módszereim a kanonizált korpusz vizsgálata, interjú, megfigyelés.

A bemélyülés mint kutatói státusz filozófiai reprezentánsa a vallásfenomenológia. Ennek rendszerező gyakorlatából (R. Otto, M. Eliade, G. Van Der Leeuw) merítettem azt a formanyelvet, melyre végül transzformálni igyekeztem e vizsgálat eredményeit. Ahol ezt a tapasztalat megkívánta, a bevett kategóriákat szabadon újraértelmeztem, esetenként újakat is bevezettem (transzcendentális s pozitív szent törvények; "de"-izmus; "Te"-izmus; mitologikusság), rokon területek szakirodalmi hivatkozásait sem mellőzve. Így meggyőződésem szerint teljesebb s helyesebb értelmezését adtam olyan, a vallástudományban eddig kevésbé reflektált fenoméneknek, mint a mysterium fascinans előtérbe kerülése; Aliens-jelenség kontra elidegenedés; szent s profán összeecsúsítása; földöntúlóság kontra földönkívüliség; stb.

Tisztában vagyok vele, hogy amennyire egy ilyen formanyelv népszerű lehet ma (Horváth Pál, 1996), elméleti síkon éppannyira támadható is (Mezei Balázs, 1998). E 'bemélyülés' részemről ugyanakkor nem szimpla 'történeti fenomenológia', de szigorúan empirikus modus procedendi. A vallási tapasztalat, de nem az önreflexió artikulálásának színtere; mely eképp előbb a valóságba tekint, s csak ott felismerve tárgyalja a szent-világban-benne-létet - úgy, ahogy az megjelenik. A ma szentségtapasztalatának tehát nem értelmet kívántam adni, hanem igyekeztem a meglévő belső jelentéseket narratívák segítségével (David Yamane) feltárni (apokalüpto), s közérthetővé tenni; felismerve, hogy a szent leglényege transzcendentalitása, mely elbeszélésekben hozzáférhető.

∴

A dolgozat címe: Toleráns eretnekség – eretnek tolerancia. Viták Locke The Reasonableness of Christianity című műve körül

A szerző neve: Szántó Veronika, azonosítószám: 14/053

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, IV.

A témavezető neve, beosztása: Dr. Ludassy Mária prof., egyetemi tanár

Dolgozatom témája John Locke The Reasonableness of Christianity (A kereszténység ésszerűsége, TRC) c. műve. Célom, hogy rámutassak a mű Locke-i korpuszon belüli, valamint általános relevanciájára, újdonságaira, a könyvvel kapcsolatos néhány félreértés tisztázásán keresztül.

Mivel sok más Locke-íráshoz képest kevésbé ismert műről van szó, röviden vázolólok a TRC keletkezési kontextusát, azt a filozófiai diskurzust és azokat az értelmezési horizontokat, amelyek a kérdéses mű megszületését, valamint a kortárs és – bizonyos mértékig – a mai recepcióját befolyásolták.

A TRC-t illető leggyakoribb vád a szocinianizmus, így röviden kitérek e vallási irányzat történetére, főbb tételeire és képviselőire. Megvizsgálom egyfelől Locke viszonyát bizonyos szociniánus művekhez és személyekhez, másfelől a TRC és – érintőlegesen – más Locke-írások szociniánus értelmezési lehetőségeit. A konkrét szöveghelyek elemzése révén emellett érvelek, hogy azok Locke tolerancia-felfogásának, s nem pedig vallási meggyőződésének védelmét és alátámasztását szolgálják.

A TRC újdonsága, hogy a toleranciát merőben más oldalról közelíti meg, mint az ismertebb Locke-művek. A tolerancia itt bibliai alapokon, a keresztény tanítás Locke által fundamentálisnak tartott tételén (közelebbről a „Jézus a Messiás” kijelentés elfogadásán) nyugszik. Az egyetlen tételre való hivatkozás azonban nem jelenti a keresztény vallás kiüresítését, mint ahogyan a kereszténység ésszerűsége alatt sem annak deista racionalizálását és demisztifikálását kell értenünk, hanem azt az előnyt, amelyben a keresztény hívő részesül az üdvözülés elnyerését és az erkölcsi tudás megszerzését illetően.

Reményeim szerint dolgozatom hozzájárul ahhoz, hogy a Locke-irodalomban és a filozófiai köztudatban mindeddig alulreprezentált mű a jövőben jelentőségéhez méltó figyelemben részesüljön.

∴

A dolgozat címe: Vitatható totalitás – avagy Hegel családkoncepciója napjaink tendenciáinak tükrében

A szerző neve: Tóth Annamária ,azonosítószám: 14/279

A szerző szakja, évfolyama: Filozófia – XIX. századi német filozófia spec., V. évf.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Filozófia Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Nyizsnyánszki Ferenc, egyetemi docens

Dolgozatom témája a család létjogosultságának problémája napjainkban. Vajon milyen válaszokat ad és képes adni a filozófia erre a kérdésre? Az esszé kezdetén Platón, Arisztotelész és Kant családmmodelljét vizsgálom, különös tekintettel a kohéziós erőkre, majd Hegel modelljét elemzem, fokozatosan fókuszálva annak különleges vetületére, a fivér-nővér viszonyra, majd e relációt néhány szépirodalmi példával támasztom alá, melyek a családon belüli kapcsolatok fontosságát hivatottak igazolni

A családkérdés elemzőinek hagyományhű tábor a régi, sok évszázadon át bevált modellhez való ragaszkodás mellett érvel, véleményem szerint azonban a kontroll nélküli regresszió végzetes hiba lehet. A kereszténység sok évszázados elvei nem érvényesíthetők napjaink folyamataira, a korunkban megszületett új tendenciákat nem elnyomni kell, hanem kihozni belőlük a legjobbat. A Csányi Vilmos-féle egyszemélyes csoport nem bizonyos, hogy szörnyszülöttet takar; a megnövekedett szabadság fokozott éberséget és felelősségteljeséget hordozhat. Romano Guardini a bajtársiasságot nevezi meg korunk emberi kapcsolatai kohéziós erejének – s kell-e ennél jobb, erősebb összetartó kapocs? Főként ha számba vesszük Pascal és Hume elgondolását, akik szerint a családi kapcsolatok ápolása nem több figyelemelterelő szórakozásnál...

∴

A dolgozat címe: Omnipotentia Patrum (A filozófiai vonatkozású mindenhatóság-fogalom története a korai patrisztikában)

A szerző neve: Varga Péter, azonosítószám: 14/050

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, III. évf.

Az intézmény neve: ELTE BTK Filozófiai Intézet

A témavezető neve, beosztása: dr. Bugár István, egyetemi adjunktus (DE BTK Filozófiatörténet Tanszék)

A mindenhatóság fogalma nem csupán természetes hittartalma a keresztény vallásoknak, hanem a filozófiatörténet tanúsága szerint a teológia ihlette filozófiai diskussziók egyik csomósodási pontja is. Ennek a fogalomnak kívánom megrajzolni történetét, felkutatni eredetét.

A filozófiatörténetben a mindenhatóság filozófiailag reflektált fogalmát Ágostonra szokás visszavezetni; a dolgozatban azonban azt szeretném megmutatni, hogy már a korai patrisztikában megkezdődött a fogalom filozófiai jellegű vizsgálata.

A mindenhatóság klasszikus és kortárs értelmezéseit megvizsgálva kiderül, hogy a fogalom interpretációja ma sem tekinthető unalmas, lezárt kérdésnek. Ez a kérdéses mivolt szolgál a fogalomtörténet egyik kiindulópontjaként, amelyhez még – a történeti téma teológiai motiváltsága miatt – a biblikus exegézis eredményei csatlakoznak.

A vizsgálódáshoz az óriási szöveganyagból releváns fragmentumokat kellett találni, majd ezeket – részben filológai eszközökkel – elemezni. A legértékesebbnek Tertullianus és Órigenész (valamint közvetve Kelszosz) egyes szövegrészei bizonyultak, amelyekben a mindenhatóság fogalmának filozófiai igényű elemzése (és a középkorban elhíresült velleposse megkülönböztetés első felbukkanása) található meg.

A fogalomtörténet felvázolásához felhasználtam a dogmatörténet néhány eredményét, valamint azokat a tanulságokat, amelyek a nem-keresztény hellenisztikus filozófia mindenhatóság-fogalmával való összehasonlításból eredtek.

A vizsgálódás – véleményem szerint – alátámasztotta filozófiatörténeti tézisemet, valamint feltárta a fogalom létrejöttének mechanizmusát is. Ez egyben segítségül szolgálhat a filozófia és teológiai korabeli összetett viszonyának megértésben is.

FILOZÓFIA II.

A dolgozat címe: A metafizikai látásmód jelentősége az újkori természetfilozófia newtoni szintézisében

A szerző neve: Bálint Péter, azonosítószáma: 14/003

A szerző szakja, évfolyama: Filozófia szak 3. évfolyam

Az intézmény neve: SZTE-BTK

A témavezető neve, beosztása: dr. Boros Gábor egyetemi docens

Dolgozatom célja kimutatni, milyen metafizikai nézetek alapozták meg Newton gondolkodását, amikor az újkori természetfilozófiai - ma fizikainak nevezett - meglátásokat szerkesztette egybe, hogy a világ új, matematikai szükségszerűséggel kifejtett rendszerét megalkossa.

Vizsgálódásaim során láthatóvá kívánom tenni, hogy a görög bölcsélet megjelenésétől kezdve létezik olyan, tárgyában egységes problémakör, - ezt nevezzük természetfilozófiának -, melyben Newton munkássága a kezdetektől fogva jelenlévő, a történelem során eltérő módon felmerülő kérdésekre egyedi és termékeny választ ad. Ez a természetfilozófia alapvetően két reflexióformára bontható szét, metafizikaira és fizikaira. E kettéosztás mentén érvelek amellett, hogy a newtoni szemlélet a későbbi általános előítéletekkel szemben nem pusztán a természet "empirikus" megközelítéséből táplálkozik, hanem ezeket metafizikai megfontolások is támogatják. Ezeket kívánom Galilei - és antik valamint középkori elődeinek röviden és vázlatosan felelevenített - munkásságán át megvilágítani, és a továbbiakban bemutatni, hogy nem pusztán "hézagpótló", vagy a kor követelményeinek megfelelni akaró nézetkifejtésekről van szó, hanem az empirikus tudásanyagot produktívan támogató és azt megalapozó tudásforma szerepét tölti be a metafizika az angol tudósnál. Ebből kifolyólag fogom az abszolút tér, idő, mozgás, és a testetlen erő problémáit, mint sajátosan newtoni metafizikai fogalmakat elemzésem tárgyává tenni.

A dolgozat gondolatmenetének eredményeképpen szeretném eloszlatni azokat a közhelyeket - ezeket dolgozatomban részletesen tárgyalni fogom -, melyek Newtont, történelmietlen módon az "első természettudósnak", "spekulációtól mentesen kizárólag a tapasztalatra támaszkodó fizikus"-nak állítják be.

∴

A dolgozat címe: Léteznek-e a mémek?

A szerző neve: Binzberger Viktor, azonosítószáma: 14/175

A szerző szakja, évfolyama: Műszaki Informatika szak, V. évfolyam

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki Egyetem Filozófia és Tudománytörténet Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Zentai István egyetemi adjunktus

Tanács János egyetemi tanársegéd

A dolgozat napjaink egyre nagyobb népszerűségnek örvendő kultúraelméletét, a mémelméletet veszi górcső alá. Célja, hogy a mémelmélet tudományos értékét, gyakorlati alkalmazhatóságát és magyarázóerejét értékelje.

A mémelmélet az evolúcióelmélet analógiáját alkalmazza a kulturális termékek, a nyilvános reprezentációk kialakulásának és elterjedésének a magyarázatára. A gén megfelelője ebben az analógiában a mém. Ez a kultúra olyan egysége, amely a kulturális másolás által nagy területen képes elterjedni, és hosszú időn keresztül fennmaradni.

A mémelmélet problémáira három érvcsoport irányítja a figyelmet. Az első, filozófiai jellegű érvcsoport az elmélet logikai inkonzisztenciáit emeli ki. A mémek azonosításának, a másolás tettenérésének a nehézségére a klasszifikáció problémáján keresztül mutat rá, ezután pedig kétségbe vonja a mémelmélet által posztulált replikátor létét.

A második, empirikus jellegű érvcsoport a kognitív pszichológia és a nyelvtudomány területéről vett példákkal világít rá a kulturális másolás valódi bonyolultságára, és arra, hogy a klasszikus mémelméleti példák miért reprezentálják rosszul az ember kognitív tevékenységeit. A harmadik érvcsoport a mémelmélet magyarázó erejét értékeli. Amellett foglal állást, hogy a mémelmélet leírási szintje túlzottan redukált ahhoz, hogy bekerüljön a társadalomtudományok mindennapos használatába.

Ezek alapján azt a következtetést vonom le, hogy a mémek társas tevékenységeinknek csupán egy szeletét teszik ki, és okilag nem játszanak jelentős szerepet a kultúra alakításában. A mémelmélet nem ad természettudományos jellegű ismereteket, viszont szemléletes eszköz arra, hogy a kultúra történetének a vizsgálata során figyelmünket a kulturális egymásrahatásokra fókuszálja.

∴

A dolgozat címe: Elmélet és tapasztalat viszonya a Hubble-állandó meghatározására irányuló tudományos kutatásban

A szerző neve: Bognár Zsófia, azonosítószáma: 14/324

A szerző szakja, évfolyama: csillagász, III.

Az intézmény neve: ELTE TTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Székely László, tudományos főmunkatárs

A dolgozat műfaját tekintve egy tudományfilozófiai esettanulmány, melynek célja, hogy áttekintést adjon a Hubble-konstans értékének meghatározásával kapcsolatos problémakörörről, felhasználva az elmélet és megfigyelés egymáshoz való viszonyának tudományfilozófiai problémafelvetéseit. A dolgozat első részében tehát rövid történeti áttekintést adok a tudományfilozófiában az idők során e témakörben felbukkanó elképzelésekről, melyek vonatkozásában értékelni fogom a Hubble-állandóval kapcsolatos kutatásokat. Ezt követi a dolgozat történeti része, mely nemcsak a Hubble-állandó kutatásának történetével, hanem az ehhez kapcsolódó távolságmérési eljárások ismertetésével, és az időskálák közötti konfliktus tudományfilozófiai kérdéseivel is foglalkozik. A mai kutatások bemutatás után egy összefoglaló filozófiai értékelés zárja a dolgozatot. Mivel a Hubble-állandó utáni, egyre jobb eszközökkel történő keresés hozhat új eredményeket, végső értékelést még nem adhatok, de a dolgozat alapján világosan megfigyelhető egy közeledés a különböző kutatócsoportok által elfogadott értékek között. Filozófiai szempontból nem törekedtem döntő interpretációra, hanem azt próbáltam megmutatni, miként lehetne alkalmazni a megismert tudományfilozófiai elképzeléseket erre a konkrét, látszólag csak természettudományos jellegű problémára.

∴

A dolgozat címe: Létezik-e akaraterő?

A szerző neve: Geng Viktor, azonosítószáma: 14/047

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, IV.

Az intézmény neve: ELTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Orthmayr Imre, docens

Dolgozatom témája az akaraterőnek, illetve a lelkierőnek az emóciókhoz és az értelem használatához fűződő viszonyának vizsgálata. Ennek a vizsgálatnak a tükrében, az írás a címben megfogalmazott kérdésre igyekszik választ találni.

Általánosan elfogadott nézet szerint az akaraterő kifejtése nem eredhet a szenvedélyekből és a vágyakból, hiszen épp azt tapasztalhatjuk, hogy gyakorlása során minden esetben egy adott vágyunk, szenvedélyünk felett aratunk diadalt a segítségével. Ezért feltételezzük, hogy az akaraterő jelenléte és használata kizárólag saját elhatározásunk eredménye, amelyben csakis az értelem, a belátás használata játszik megfelelő szerepet. Továbbá úgy tekintünk az akaraterőre, mint olyan lelki tulajdonságra, amely viszonylag önálló, „szubsztanciális” létezéssel bír.

Ezeket a feltételezéseket igyekszem kritikus bírálat alá vetni rámutatva arra, hogy akaratunk genealógiája egy vagy több szenvedélyre vezethető vissza. Ennek érdekében egy rövid áttekintést szeretnék nyújtani az akarat fogalmának klasszikus meghatározásairól, így demonstrálva, hogy ezek az elgondolások ellentmondáshoz vagy legalábbis újabb problémák felmerüléséhez vezettek, illetve az említettekkel szemben a hume-i emotivista cselekvésemélet evidenciája mellett érvelek. Azonban a hume-i elmélet következetes továbbgondolása - véleményem szerint – az akaraterőről vallott hagyományos elképzelés teljes tagadásához vezet. Ezek szerint az akaraterő jelensége több lelki tényező összességének köszönheti létezését. Egy hasonlattal élve azt is mondhatjuk olyan mint a mozaik, amely távolról tekintve egységes képnek látszik, ám a közelebbi vizsgálat felfedi, hogy valójában több alkotórész eredménye.

Az akarat fogalmának pontos tisztázása mindig is a filozófia egy fő problémakörének számított, hiszen egyrészt mivel az embert elsősorban tudatosan cselekvő lénynek ismerjük, ezért az akaratot az ember lényegének tekinthetjük, másrészt az akarat problémája egyben morális problémák felvetését is eredményezi.

Reményeim szerint a dolgozat talán mind az ember lényegét, mind pedig cselekvésének megítélését újabb megvilágításba helyezheti.

∴

A dolgozat címe: Hazudok, avagy értekezés a „hazug paradoxon” szerkezetéről, feloldási lehetőségéről és történetéről

A szerző neve: Hollókő Lajos Bálint, azonosítószáma: 14/114 (14/336)

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, II.

Az intézmény neve: ME BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Hársing László egyetemi tanár

Témám a hazug-paradoxon többféle értelmezésének és néhány megoldási kísérletének áttekintése. Gondolkodásunkban az igazság komoly szerepet tölt be. A vizsgált paradoxon rámutat az igazság-fogalom szemantikai tisztázatlanságára. A paradoxon feloldási lehetőségeinek sokfélesége azt mutatja, hogy nem valamiféle zavarossággal állunk szemben, hanem ebben természetes nyelvünk alapvető problémáját, mindennapjaink nyelvének logikai gyengeségét kell megtapasztalnunk. A logikatörténet több működőképes megoldást is nyújt, mégis az ezeket kínáló elméletek teljesítőképességében jelentkező korlátok miatt egyik javaslat sem tekinthető végérvényesnek.

A hazug paradoxon a XX. század logikai kutatásaiban reflektorfénybe került. A dolgozat azt az utat követi nyomon, amely a paradoxon metanyelvi feloldását kínálja. Rámutat a paradoxon szemantikai problematikusságára, ugyanakkor jelzi a Tarski metanyelvi elképzeléseiben látható feszültségeket is. A munka célja a szakirodalom vonatkozó szeletét feldolgozva a problémát pontosan körülhatárolni és olyanformába rendezni, olyan alakra hozni, amely megalapozza a további kutatást.

∴

A dolgozat címe: Áramló Világtér az időtlen szimmetriákkal szemben – Palágyi Menyhért és Albert Einstein időkonceptióinak összevetése filozófiai síkon

A szerző neve: Horváth Lajos, azonosítószáma: 14/085 (14/271)

A szerző szakja, évfolyama: Filozófia, III.

Az intézmény neve: DE BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Veres Ildikó egyetemi docens

Filozófiatörténeti kontextusban az örökkévalóság és az időbeliség oppozícióján belül, egy dilemmával találjuk szemben magunkat, mely a tér és idő duális egysége körül artikulálódik. A tanulmány fő célja kimutatni a természettudományos és filozófiai „téridő-egységelvek”

közötti kognitív összemérhetőséget, illetve összemérhetetlenséget. Módszertani szempontból fontos megjegyeznünk, hogy a dolgozatíró nem természettudományos, hanem episztemológiai közegben vizsgálódik, így a kutatás metodológiája a hermeneutikai fejtegetéshez és a komparatív technikához áll közel.

Az összehasonlító vizsgálat érdekében érdemes volt egy tágabb tudománytörténeti kontextusban kitekinteni Palágyi Menyhért éterbázisú természetfilozófiai nézeteire, valamint Albert Einstein geometriai reprezentációkkal átítatott relativitáselméletére. Palágyi és Einstein nézetei között számos párhuzamra és ellentétre bukkanhatunk ismeretelméleti, matematika-filozófiai és fizikatörténeti perspektívában egyaránt. Palágyi téridő koncepciójának – melyet az áramló világtér kifejezés szimbolizál – heurisztikus értéke az aszimmetrikus világleírások iránti filozófiai elkötelezettségben rejlik. Palágyi a tér és idő egységén belül kitüntetett szerepet juttat az időnek. Az idő ontológiai státusza relevánsabb a térnél. Magának a térnek – absztraktabban fogalmazva magának a létnek – belső dinamizmusa és irányultsága az időnek köszönhető. Az idő relevanciája a tudományos gondolkodás régióin belül is kitüntetetté vált. A klasszikus mechanika és a relativitáselmélet szimmetrikus rendszerek. Viszont a rendszerszemlélet és kognitív tudomány interdiszciplináris berkein belül az aszimmetrikus, komplex szerveződésű folyamatok felé terelődött a hangsúly. Továbbá a fizikatörténeti és ismeretelméleti horizontok határait tiszteletben tartva Palágyi filozófiájának újabb relevanciáját a különböző diszciplínák eredményeit integráló gondolkodásában látom.

∴

A dolgozat címe: Negyedik dialógus a tudásról

A szerző neve: Huba Mihály, azonosítószáma: 14/272

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, V.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Kelemen István, egyetemi tanársegéd

Dolgozatomban, mely valóban dialógus, két személy beszélget a feyerabendí "ismeretelméleti anarchizmus"-ról, és egy bizonyos "ismeretelméleti elköteleződés"-ről, aminek gondolata Polányi filozófiájából bontakozik ki. Pro és kontra hoznak föl érveket a két álláspont mellett, és arra jutnak, hogy, bár a két filozófia sok tekintetben fedi egymást, végkövetkeztetéseik radikálisan eltérnek. Bizonyos értelemben belátják, hogy a feyerabendí "módszertelenség" sehová sem vezet, legkevésbé az általa igényelt "humanizmushoz".

Újszerűen próbáltam vizsgálni a "szemléletváltás", a felfedezés, az elköteleződés és a hallgatólagos tudás kérdéseit azon az úton, melyen kimutatom, hogy az "ismeretelméleti elköteleződés" relevanciával bír az "ismeretelméleti anarchizmus"-sal szemben. Ezek kapcsán a feyerabendi filozófia több ellentmondása bontakozik ki, melyek "gyakorolhatatlanságára" mutatnak rá.

Polányi filozófiájának tekintetében igyekeztem elvégezni azt a munkát, mely megmutathatná, hogy miként veszi át a "hallgatólagosság ismeretelméleti koncepciója" az elköteleződés "tudomány-módszertani" szerepét. Hogy ez sikerülhessen, illetve, hogy létrejöhessen a párbeszéd, az elköteleződés több formáját különítettem el egymástól, ami bizonyos értelemben Polányi filozófiájának továbbgondolása.

∴

A dolgozat címe: A normatív rendszerek és a logika kapcsolatának problematikája

A szerző neve: Nagy Balázs, azonosítószáma: 14/055

A szerző szakja, évfolyama: filozófia V.

Az intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: dr. Máté András, egyetemi docens

A dolgozat célja az, hogy az olyan normatív rendszereknek, mint amilyen az erkölcs vagy a jog a logikával való kapcsolatára vonatkozó strukturált problémalistát hozzon létre, amely segítséget jelenthet a kérdéskör további vizsgálatához. A jog és az erkölcs, valamint a logika viszonyával kapcsolatban számos nézet került kifejtésre a morál-, illetve jogfilozófiai, valamint a logikai szakirodalomban, amelyek azonban igen eltérő kérdésfeltevésekkel és szemlélettel, gyakran kevésbé reflektált módon közelítettek a témához. A dolgozatban megkísértem a témával foglalkozó néhány szerző gondolatai problémahorizontjánának egyesítését olyan módon, hogy az általam összeállított struktúrát problémalista mintegy algoritmusként szolgálhasson egy a normatív rendszerek és a logika kapcsolatára vonatkozó álláspont kialakításához. A legtöbb problémával kapcsolatban nem kívánok egyértelműen állást foglalni, inkább arra igyekszem csak rámutatni, hogy mely problémák azok, amelyek elsősorban terminológiai problémák lévén, nem igényelnek érdemi vizsgálatot, illetve, hogy bizonyos problémákkal kapcsolatban milyen munkahipotézisek, célkitűzések állíthatóak fel. A dolgozatban tárgyalt szorosabb értelemben is logikai problémák elsősorban a deontikus

logika, a gyakorlati logika (gyakorlati következtetés logikája), illetve az életlen („fuzzy”) logika irányzataival kapcsolatosak.

∴

A dolgozat címe: A hegeli rendszerszemlélet strukturális alapjai

A szerző neve: Simon Lehel, azonosítószáma: 14/278

A szerző szakja, évfolyama: III. filozófia

Az intézmény neve: DE-BTK

A témavezető neve, beosztása: Novákné Dr. Rózsa Erzsébet, Gulyásné Dr. Csikós Ella

HEGEL rendszerszemléletét vizsgálom – olyan közhelynek számító fogalmakkal, mint a „ciklus”, „teleológia”, „szabadság”, „rendszer”.

Ennek időszerűségét az „analitikus pragmatikusok” HEGEL- analízisének aktualitása adja.

HEGEL analitikus megközelítése a „ciklus” fogalmán alapul, ám a historikum – teleológia viszony banalizálását TOM ROCKMORE veti a RORTY- féle analitikus- kontinentális egységesítő törekvések optimizmusa ellen, mintegy kritikaként.

Valóban, a „bensőleg historikus HEGEL”- képe (ROCKMORE legneuralgikusabb pontja) nem megoldott...

Alternatíva a HEGEL –i teleologikum, illetve szabadság beépítése a diskurzusba, ami új értelmezésben a "teleologikus rendszer" – „HEGEL- i hierarchia” megszűnését jelenti, ugyanis bebizonyítom, hogy a rendszer teleológiája a ciklus szabadsága...új utakat nyitva meg a „bensőleg historikus HEGEL”- számára...

Így a kontinentális tradícióból analitikusan értelmezhető HEGEL rendszerszemlélete (ez új tárgyalási módszer, az amerikai pragmatikusok szemében tabu!, hisz ők a társadalomfilozófiát elemzik), mégis újat tudok mondani a szabadság totalitáriánus félreértéseiről; a decenssé vált kontinentális filozófia diszciplínák felé nyitásáról...

∴

A dolgozat címe: Narrativitás és megismerés (elbeszéléelmélet, kognitív tudomány, evolúció: közös perspektívák)

A szerző neve: Tófalvy Tamás, azonosítószáma: 14/164

A szerző szakja, évfolyama: magyar 4.-filozófia 2.-kulturális antropológia spec.

Az intézmény neve: PTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Prof. Dr. Pléh Csaba, egyetemi tanár

A narrativitás mint egyfajta tudásszerveződés, gyakran válik a relativizmus emblémájává mind a tudományos, mind a hétköznapi diskurzusban. Előadásomban a narrativitásnak mint fogalomnak és mint jelenségnek azonban azt a szemléletét szeretném bemutatni, amely magának az elbeszélésnek a naturalizálható tényezőit kutatja.

Nem olyan redukcióról lesz tehát szó, amely figyelmen kívül hagyja az élményvilágot és a pszichikum relevanciáját a biológiai felépítésben, hanem egy olyan típusú naturalizációról, (vagy inkább terminológiai redukcióról) amely egyfelől kihasználva a narratív elméletek viszonylag egységes terminológiáját egy közös értelmezési keretet kíván nyújtani a kognitív tudományok módszertanának segítségével, másfelől egy olyan episztemológiai alapot próbál felvázolni, amelyet az elbeszélések elméletei együttesen nélkülöznek.

Ez az ismeretelméleti cél egy „elbeszélés alatti” narrativitásfogalom kutatása, amely a komplexebb, történetközpontú, „valódi” elbeszélések működését teszi lehetővé. Ez a szint mindennapi tapasztalataink szerint maga az értelmezés, és annak kontextuselvű és koherenciateremtő működései, valamint az észlelés hasonló elvek alapján történő munkája, ami felelős az információk ily módon való feldolgozásáért.

És bár léteznek olyan felfogások, amelyek már megtalálni vélik az agyban a narrativitásért felelős területeket, most „csak” egy olyan szemléletnél maradok, amely a narrativitást mint elsődleges megismerési módot tételezi fel, és lehetséges redukcióját az elmére korlátozva tartja megvalósíthatónak.

Mindebben segítséget nyújthat az evolúciós és a kognitív szemlélet együttes alkalmazása, valamint annak tudata, hogy a megértés hiánya nem feltétlenül jelenti az elméletek teljes kudarcát.

∴

A dolgozat címe: Egy nem is olyan különös házasság: Descartes és a kognitív tudomány

A szerző neve: Tófalvy Tamás, azonosítószáma: 14/165

A szerző szakja, évfolyama: magyar 4.-filozófia 2.-kulturális antropológia spec.

Az intézmény neve: PTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Prof. Dr. Pléh Csaba, egyetemi tanár

Descartes, mint a legtöbbet hivatkozott újkori filozófus a kognitív tudományok irodalmában, igen különleges helyet tölt be a hivatkozások rendszerében. Dolgozatomban azt a folyamatot szeretném értelmezni és lehetőségeim szerint bemutatni, amelynek során a kognitív tudomány paradigmaváltásai maguk után vontak egy újabb Descartes-értelmezést, egy igen ellentétesnek tűnő összképet hozva létre, amely történeti és tudományelméleti szempontból is interpretálható.

A klasszikus kognitivizmus egyértelműen descartes-i alapokon nyugodott, élén a Chomsky által kidolgozott és képviselt innát Univerzális Grammatika elgondolásával. Azonban a nyolcvanas évek folyamán megjelentek a megismeréstudományon belül az új, immár nem karteziánus, hanem a descartes-i gondolatokat meghaladni kívánó koncepciók, például a konnekcionizmus vagy az evolúciós antropológiai elméletek.

A karteziánus és posztkarteziánus kognitív tudomány így végsősoron egy tudomány, de mégis kiélezett viták és szembenállások törlik meg a látszólagos egységet, nem utolsósorban Descartes öröksége nyomán.

A főbb kérdések és problémák, melyek köré csoportosítani szeretném az egyes “eszmecseréket”: a test-elme és nyelv-gondolkodás viszony, a reprezentációk, a központi gondolkodó egység és a karteziánus megfigyelő kérdése.

Reményeim szerint sikerül kimutatni, hogy Descartes ellentmondásos megítélése nem csak a kognitív tudomány belső paradigmaváltásának a következménye, hanem Descartes módszertanának, annak a módszertannak, amely külön kezelte az ismeretelméleti, ontológiai, illetve metodológiai problémákat és megoldásaikat, egy sokszor kétértelmű, de annál többször értelmezhető megismerés-koncepciót alkotva meg ezáltal.

∴

A dolgozat címe: Realista volt-e Frege?

A szerző neve: Varjú Zoltán, azonosítószáma: 14/280

A szerző szakja, évfolyama: III. Filozófia – II. Általános és alkalmazott nyelvészet

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Filozófia Intézet

A témavezető neve, beosztása: Mihálydeák Tamás

Hans Sluga értelmezése szerint Frege transzcendentális idealista volt. Dummett ellenben realistaként interpretálta Fregét. Összeegyeztethetetlen-e ez a két nézőpont? Slugának nagy érdeme van abban, hogy megmutatta, milyen sok szálon kötődik a fregei gondolkodás a kantihoz. Ám értelmezését erős formában nem fogadhatjuk el. Erre Dummett mutat rá. Frege szembeszállt a kanti tanokkal több kérdésben is. Ilyen például az analitikus igazságok ismeretbővítő jellege vagy hogy lehetnek tárgyak adottak számunkra szemlélet nélkül is. Dummett ezért tekint Fregére realistaként. Ám ez a realizmus-felfogás Frege testére van szabva s eltér a mai közkeletű realizmus felfogástól. Ha jobban megvizsgáljuk Frege filozófiáját, akkor láthatjuk, hogy a két értelmezést csak megszorításokkal tudjuk elfogadni. Ezt szeretném megmutatni a fregei gondolkodás egyik legérdekesebb kérdése, az objektív de nem valós és a harmadik tartomány kapcsán.

∴

A dolgozat címe: Conditio Humana – a posztmodernben

A szerző neve: Részeg Imola

A szerző szakja, évfolyama: IV.

Az intézmény neve: KDOSZ

A témavezető neve, beosztása: Szabó László, filozófia tanár

KÖRNYEZETTUDOMÁNY – TUDOMÁNYTÖRTÉNET

Dolgozat címe: Dunakeszi Horgásztavak – Tőzegtavak térsége tájrendezési tanulmányterv

A szerző neve: Burján Eszter, azonosítószáma: 14/203

A szerző szakja, évfolyama: Tájépítészeti, - védelmi és - fejlesztési Kar, Tájvédelem Szakirány, V. évf.

Az intézmény neve: Szent István Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Módosné Bugyi Ildikó, egyetemi adjunktus

A tervezési terület, kb. 110 hektáros térsége Dunakeszi agglomerációs település közigazgatási területén belül, annak déli határvonala közelében helyezkedik el. A Horgásztavak - Tőzegtavak térsége a település utolsó, közcélúvá tehető zöldfelületeként - az agglomerációs terjeszkedés, a települések „összenövése” és a szuburbanizáció jelenségének előretörése következtében - veszélyben van.

A kutatás és a tanulmányterv célja a választott mintaterületen előforduló tájhasználati, területhasználati konfliktusok, különösen az üdülés-idegenforgalom, a környezet-, természet- és tájvédelem érdekeinek összeegyeztetése volt.

Tájrendezési tervem jelen igényeknek és követelményeknek megfelelően, egy közcélú, rekreációra alkalmas, nagy vonzáskörzettel bíró területi fejlesztést célozott meg, a természeti értékek megőrzésére pedig külön hangsúlyt fektetett. Alapvető követelményként tekintettem a térség kiegyensúlyozott fejlődési lehetőségeinek elősegítését, a jövő fejlesztési irányainak szem előtt tartását.

A tervezés módszere a tervezést megalapozó vizsgálatok elvégzését, a tervi előzmények ismeretét, a terület adottságainak, lehetőségeinek és korlátainak feltárását, valamint az igények feltérképezését jelentették. A vizsgálati eredmények alapján, az egyes lehetőségek és a jövőben jelentkező igények együttes számbavétele igazolta, hogy Dunakeszi Horgásztavak térségének üdülési-idegenforgalmi célzatú tájrendezési fejlesztése helytálló.

Az értékelésből levont következtetések és tapasztalatok alapján adott tájrendezési javaslataim által - a természetvédelem és az üdülés-idegenforgalom érdekeit egyaránt figyelembe véve -, az érdekellentétek minimalizálódtak. A tervezési terület egészére, a táj és a természeti környezet védelmére különös tekintettel átfogó javaslatokat adtam, és megoldást nyújtottam jelenlegi környezet- és természetvédelmi, valamint tájhasználati konfliktusaira. A

tanulmányterv a társtervezők számára a településrendezési terv alátámasztó tájrendezési munkarészeként nyújt segítséget.

∴

Dolgozat címe: A természetes szelekció gondolata a 18. századtól napjainkig

A szerző neve: Cserhádi Mátyás, azonosítószáma: 14/325

A szerző szakja, évfolyama: biológus, V.

Az intézmény neve: ELTE TTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Zempléni László, tudományos segédmunkatárs

∴

A dolgozat címe: A digitális okiratok hitelesítéseinek kérdései

A szerző neve: Horváth Gabriella és Szabó Olivér, azonosítószáma: 14/183

A szerző szakja, évfolyama: mindketten: GTK, műszaki menedzser szak, 4. évfolyam

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Dr. Galántai Zoltán – egyetemi docens

Dolgozatunkban az elektronikus aláírás kialakulásának és magának az elektronikus aláírásnak a technológiai hátterét mutatjuk be. Kitérünk a digitális aláírás fogalmára, az emberek többsége ugyanis helytelenül használja. Mivel ezek nélkül lehetetlen lenne megérteni az elektronikus aláírást, elmagyarázzuk a titkosítási eljárásokat, a szimmetrikus és az aszimmetrikus kulcsú rejtjelezést, a Hash-algoritmust. Leírjuk az elektronikus aláírás fogalmát a 2001. évi XXXV. törvény alapján, célját, fajtáit, és a hozzá tartozó szolgáltatásokat. Ismertetjük a hitelesítés szolgáltató (CA) által kiadott tanúsítvány felépítését – ez tartalmazza a nyilvános és titkos kulcsra vonatkozó direktívákat.

A jogi háttér megteremtését hazánkban a különböző törvények és rendeletek leírásával mutatjuk be – eközben külön kiemljük az öröklési és családjogot. A határainkon túli helyzetet néhány példával mutatjuk be, melyek közül kiemljük az amerikai és a német mintát. Az alkalmazásra és a felmerülő problémákra nagy hangsúlyt helyeztünk. Már 2001. novemberében megtörtént az első e-aláírás, mégsem terjed a technológia a megfelelő sebességgel. Ez az elektronikus kereskedelem, az elektronikus adózás és egy új fejlesztés, az

e-személyi jövőjét is befolyásolhatja. Az aláírás érvényességéhez nélkülözhetetlenek a hitelesítés-szolgáltatók, amelyek azonosítják a feladó személyét.

A hazai állapotok szemléltetése érdekében nem reprezentatív felmérést végeztünk. Ezt 97, a műszaki felsőoktatásban résztvevő hallgató töltötte ki 2001 negyedik negyedévében. A felmérés legjobb tudomásunk szerint Magyarországon először mutatott rá, hogy mennyire nincsenek elterjedve a digitális aláíráshoz szükséges technológiák. Az utóbbi egy év (ami a dolgozat első változatának elkészülte óta telt el) megerősíteni látszik ezt. A függelékben a felmérés mellett rávilágítunk arra, hogy az elektronikus kormányzat egyelőre miért nem fejti ki jótékony hatását, és milyen módon válhat a polgárok szolgálatára.

∴

A dolgozat címe: Az innováció szerepe a Triád gazdasági versenyében

A szerzők neve: Ligeti László, Makai Gábor, azonosítószám: 14/184

A szerzők szakja, évfolyama: Műszaki menedzser szak

Ligeti László IV. évf., Makai Gábor III. évf.

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Hronszy Imre, tanszékvezető egyetemi tanár

Dr. Palasik Mária, egyetemi docens

A kutatásunk témájaként az innováció szerepének vizsgálatát választottuk a világ három vezető térségének, az Európai Uniónak, az Egyesült Államoknak és Japánnak a gazdasági versenyére vonatkozóan. A kutatás-fejlesztési illetve az innováció területén folytatott politika áll dolgozatunk középpontjában. Munkánk során mindvégig megkülönböztetett figyelmet szenteltünk az Európai Unió szemszögéből lényegesnek ítéltető vonatkozásoknak. A dolgozat adta keretek között igyekeztük megválaszolni az EU versenyképességének fokozását előmozdító fontos kérdéseket.

A téma feldolgozását a múltbeli előzmények áttekintésével kezdtük, melynek során kiemelten is foglalkoztunk a Keretprogramok témakörével. Ezt követően olyan meghatározó tényezők jelenlegi statisztikáit elemeztük, mint például a kutatás-fejlesztési irányú pénzügyi ráfordítások mértékei, a szakemberek és kutatók aránya és mobilitása a Triád térségeiben, vagy éppen a szükséges technológiai-technikai háttér minősége és igényei.

Az új évezred merőben más körülményei és háttere is új kihívásokat támaszt a három térség elé, ezeket röviden elemezve próbáltunk meg olyan irányvonalakat felrajzolni, amelyek

elsődlegesen meghatározhatják az eredményes innovációpolitika alapjait az elkövetkező években. Külön részt szenteltünk dolgozatunkban az Európai Unió vonatkozásából fontos jövőbeli kérdéseknek.

Természetesen dolgozatunk hiányos lenne, ha nem foglalkoznánk a most különösen is aktuális kérdéssel, azaz hazánk jövőbeli kutatás-fejlesztési kérdéseivel, illetve az innovációpolitikánk választási lehetőségeivel – tettük mindezt az EU csatlakozást követő megváltozó körülmények figyelembevételével. Sajnálatos módon a dolgozat terjedelme és a témaválasztás ezt csak szűk keretek között engedte meg számunkra.

∴

A dolgozat címe: Training the Healers (Medical Approaches and Medical Education in Scotland during the 18th and 19th centuries)

A szerző neve: Gebauer Hanga, azonosítószám: 14/144

A szerző szakja, évfolyama: angol V. - néprajz IV.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem BTK

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Molnár F. Tamás egyetemi docens PhD FETCS

Dr. Simonné Kakas Ibolya egyetemi tanársegéd

The ideas of the Scottish Enlightenment as well as the philosophical, scientific, cultural, social and political trends that led up to and followed it had a significant transforming effect on Scottish life and society. Scottish medicine and medical education played an important part in the intellectual flow of the era.

In order to examine the ways how the different practices of medical teaching emerged into one accepted form of medical education in Scotland I use primary sources such as a letter from Benjamin Rush from the University of Philadelphia to William Cullen, the head of the Medical Faculty in Edinburgh, in 1786 and the 'Statutes for the regulation of the M. D. degree established by the Senatus Academicus of the University of Edinburgh' from 1783. I would like to demonstrate the historical processes that made Scotland and mainly Edinburgh one of the most important centres of medical training and research not only in Europe but also well beyond it. I also examine the factors that helped to create an enlightened and new approach to the medical practice in Scotland and the influence that the Scottish graduates had outside their country during the eighteenth and mainly nineteenth centuries.

My essay deals with the historical, social and cultural rolls and aspects of Scottish medicine, medical education and their institutions, such as the Royal College of Surgeons, the Royal College of Physicians of Edinburgh and the Medical Faculty of the Edinburgh University.

∴

A dolgozat címe: Környezeti nevelés a fenntartható fejlődésért

A szerző neve: Hegedűs Tímea, azonosítósám: 14/004 (14/350)

A szerző szakja, évfolyama: III. művelődési és felnőttképzési menedzser, kiegészítő levelező tagozat

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szabó József, egyetemi adjunktus

Dolgozatomban a környezeti nevelés szerepéről írok a fenntartható fejlődés megvalósításában. Céлом az volt, hogy rövid áttekintést adjak a fenntartható fejlődés célkitűzésének történetéről, és ezen belül elhelyezzem a környezeti nevelést, mint a fenntartható fejlődés megvalósításának egyik fontos – ha nem legfontosabb – eszközét. A környezeti nevelés módszereit, megvalósulását országos és nemzetközi szinten nemcsak összevetésekkel és az elméleti háttér ismertetésével illusztráltam, hanem egy kérdőíves felmérés kiértékelésével is, amelyet a debreceni Tóth Árpád Gimnáziumban készítettem véletlenszerű mintavétellel.

A dolgozat tehát a fenntartható fejlődés és a környezeti nevelés tömör, tájékoztató jellegű elméleti ismertetése véletlenszerű mintavétellel, kérdőíves formában kivitelezett empirikus vizsgálattal kiegészítve.

A környezeti nevelésnek hazánkban és világszerte számos egymással akár vetélkedő elmélete és rengeteg célmeghatározása, akcióterve született napjainkig, gyakorlati megvalósítása azonban akadozik. A fenntartható fejlődés, a környezeti nevelés elkötelezett pedagógusokat és hatékonyabb kommunikációt, propagandát kíván a lakosság felé.

A kormányzat feladata az, hogy segítsen a környezeti nevelés integrálásában a helyi tantervbe. Véleményem szerint a helyi tanterv akkor lesz nagyobb tekintettel a környezeti nevelésre, ha tananyaga az egységes alapkövetelmények között is feltűnik, és számonkérése komoly ellenőrzés és értékelés keretei között történik meg, akár önálló tantárgyként, akár más

tantárgyakba integrálva. A környezeti nevelés a továbbtanulás szempontjából is hasznos ismeret lehet, például az érettségien.

Ez a felmérés ismeretében különösen égető feladat, hiszen az eredmények szerint a diákok környezettudata középiskolai éveik során számottevően nem változik, nem nő, és bár elméleti „elkötelezettségük” magas, a gyakorlat ezt nem követi, sőt, az évek folyamán akár egyre passzívabbá is válhatnak a diákok.

∴

A dolgozat címe: Kőszeghegyalja idegenforgalmi hasznosításának, természeti- és kulturális értékeinek vizsgálata

A szerző neve: Ottó Szilvia, azonosítószám: 14/205

A szerző szakja, évfolyama: Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék, V. évfolyam

Az intézmény neve: Szent István Egyetem, Tájépítészeti, -védelmi és fejlesztési Kar

A témavezető neve, beosztása: Illyés Zsuzsanna, egyetemi adjunktus

Dolgozatomban a tervezési területet négy kőszeghegyaljai település, Bozsok, Cák, Kőszegszerdahely és Velem közigazgatási területe adja. A vizsgált terület része a Kőszegi Tájvédelmi Körzetnek, a vizsgált települések pedig az Irottkő Natúrpark települései közé tartoznak. Dolgozatomban a terület jelenlegi állapotát szeretném bemutatni, célom a terület alapos megismerése, mely megfelelő alapot nyújthat ahhoz, hogy az idegenforgalmi hasznosítás még eredményesebbé tételére és az értékek megőrzésére, bemutatására javaslatokat dolgozzak ki.

A munka a terület lehatárolásával, megközelítésével és természeti adottságainak feltárásával indul. Vizsgáltam az idegenforgalom jelenlegi helyzetét, melynek a térségben a zöldturizmus az alapja. Foglalkoztam a turizmus különböző fajtáival, a turisztikai célpontokat és túraútvonalakat ennek megfelelően gyűjtöttem össze. Az Irottkő Natúrpark területén szabadidős programokra is lehetőség nyílik, ezekkel térségi szinten foglalkoztam. Végül vizsgáltam a területen lévő szállás- és vendéglátóhelyeket is. Az idegenforgalom jobb kihasználása érdekében összegyűjtöttem a terület természeti-és kulturális értékeit, majd külön fejezetet szenteltem az értékek védelmének, ebben a részben a természeti- és a kulturális értékeket egyaránt védő Irottkő Natúrpark és a Kőszegi Tájvédelmi Körzet bemutatására került sor.

Megállapítható, hogy az idegenforgalmat jól összefogja az Irottkő Natúrpark, a kiadványokból sok információt nyerhetünk, viszont vannak még kiaknázatlan lehetőségek. A terület természeti- és kulturális értékekben gazdag, ezek bemutatása és védelme azonban nem minden esetben megoldott, főleg a kulturális értékek bemutatása hiányos. Szeretném folytatni ezt a munkát, és a területre olyan idegenforgalmi koncepciót kidolgozni, mely az adottságok jobb kihasználása mellett az értékek védelmét is biztosítja. Fontosnak tartom a területen található természeti- és kulturális értékek rendszerbe kapcsolását, természetvédelmi bemutatóhelyek, tanösvények kialakítását. Olyan színvonalas szolgáltatásokra is szükség van, ami a területre látogató külföldiek igényeit is kielégíti.

∴

A dolgozat címe: Internetfilterezés és szólásszabadság – megjegyzések a Cyberpornó botrányhoz

A szerző neve: Horváth Botond György, azonosítószám: 14/182

A szerző szakja, évfolyama: Műszaki informatika szak, V. évfolyam

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Dr. Galántai Zoltán, egyetemi docens

Dolgozatom célja az, hogy az eddigi sikertelen internetszabályozási próbálkozásokon okulva választ keressek arra, hogy Magyarországon milyen megoldás lenne a legmegfelelőbb az internetes pornográfia problémájának megoldására.

A téma aktualitását az adja, hogy az ORTT (Országos Rádió és Televízió Testület) 2002. közepén internetszabályozási törvénytervezetet dolgozott ki.

A dolgozat előkészítéséhez nemzetközi és magyar, internetes és offline elérhető könyvek és forrásanyagok szolgáltak, és különböző internetszabályozási kísérleteket vizsgáltam meg, illetve a velük kapcsolatos értelmezéseket, vitacikkeket, stb. (a vitát kiobbantó 1995-ös Dewitt cikktől Lawrence Lessig tanulmányáig bezárólag).

Megállapítható, hogy a törvényi szabályozási kísérletek eddig csak úgy tudták volna megvalósítani a gyerekek védelmét, hogy közben a felnőttek jogai csorbultak volna. Ráadásul egyik törvény sem nyújtott megfelelő védelmet – még akkor sem, ha a cél eléréséért nagymértékben korlátozta a szólásszabadságot.

A címkézésen alapuló minősítő eljárások megoldást jelenthetnek, ha azokat alternatív megoldásként kínáljuk fel azok számára, akik másképp nem tudják megoldani az internetes pornográfia problémáját.

A szabályozásra a PICS egy megfelelően alkalmazott változata tűnik a legalkalmasabbnak. Ez címkével látná el a weboldalakat, melyek az oldal minősítését tartalmazzák. Ezt a minősítést több szervezet is elvégezhetné, és saját ajánlásként, egy címke formájában elhelyezné a minősítést az adott weboldalon. Annak a címkéit választhatnánk, mint ahogy iskolát, könyvet, filmet választunk. A lényeg az, hogy ez csak egy ajánlás legyen, aki akarja, alkalmazza, de amelyik weboldalnak nincs minősítése, azt ne lehessen megbüntetni, vagy kitiltani az internetről.

Végkövetkeztetésem - egy amerikai kutatócsoport véleményével összhangban - az, hogy az internetes pornográfia problémájára a legbiztosabb megoldás a megfelelő oktatás.

∴

A dolgozat címe: A környezetvédelem társadalmi bázisának vizsgálata

A szerző neve: Radnics Zsuzsanna, azonosítószám: 14/090

A szerző szakja, évfolyama: Gazdasági Agrármérnök, 2002-ben végzett hallgató

Az intézmény neve: NYME, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar,

Mosonmagyaróvár

Társadalomtudományi Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. habil. Szabó István egyetemi tanár

A környezet védelme érdekében, társadalmi összefogás eredményeként jöttek létre a környezetvédő civil szervezetek. A környezetvédő egyesületek létének a lakossági kapcsolat az alapja, hiszen a lakosság köréből kerülnek ki az egyesületek önkéntesei, ezzel képezvén a környezetvédelem társadalmi bázisát. Dolgozatomban bemutatom, miért van különösen fontos szerepe a környezetvédő egyesületek kapcsolatrendszerében a lakossággal történő együttműködésnek.

A lakosság kapcsolatát a környezetvédő civil szervezetekkel alapvetően az határozza meg, hogyan vélekedik a lakosság a környezetről, milyen az érzékenysége a környezet problémái iránt. Ennek feltérképezésére készítettem 700 fős közvélemény-kutatást a Dunántúl öt megyéjében: Komárom-Esztergom, Veszprém, Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyékben.

A környezet állapotával és a környezetvédő egyesületekkel kapcsolatos lakossági vélemények feltérképezése után dolgozatomban felvázoltam az egyesületek feladatát az együttműködések fejlesztése terén. Az eredmények szerint a válaszadók szívesen támogatnának és működnének együtt környezetvédő egyesületekkel. Azonban a megkérdezettek 73%-a nem ismer olyan egyesületet a környezetében, akikkel az együttműködést megvalósíthatná. Ezért a környezetvédő egyesületek elsődleges feladatának célszerű tekinteni, hogy felhívják a lakosság figyelmét környezetvédő munkájukra. A környezetvédő céljaik lakossághoz történő eljuttatásában az üzleti életben alkalmazott marketing eszköz, a Public Relation (PR) nagy segítséget nyújthat.

A kutatási témát az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért támogatja.

∴

A dolgozat címe: A biotechnológiai forradalom gazdasági hatásai és fő etikai kérdései

A szerző neve: Varjú László, azonosítószám: 14/217

A szerző szakja, évfolyama: , Jog - és Gazdaságtudományi Kar, Általános Közgazdasági Tanszék, Pénzügy-biztosítás szakirány V.

Az intézmény neve: SZE

A témavezető neve, beosztása: Dr. Farkas Szilveszter (főiskolai docens)

„Amerikában a beinduló konjunktúra fő motorja vélhetően a biotechnológia lesz”, olvasható gazdasági szaklapok 2002 eleji trendelemzéseiben. Való igaz, hogy ezen a területen nagyon felgyorsultak a kutatások. Szinte naponta hallunk új eredményekről, meghökkentő hírekről, mint amilyenek az emberklónozás, vagy az emberi géntérkép elkészítése voltak.

A szenzációkeltésen túl a biotechnológiai kutatásoknak erős anyagi motivációi vannak. A gazdaságilag fejlett országokban az élet értéke kezd ismét egyre hangsúlyosabbá válni, a társadalom az élettartam növelésére és az életminőség javítására törekszik.

Mindez hatalmas pénzösszegek megmozgatását jelenti, mely óriási üzlettel és nagy lehetőségekkel kecsegtet minden gazdasági szereplő számára. Nem csoda, hogy a nemzeti szintű gazdaságpolitikák alakításában is egyre nagyobb szerepet szánnak a tudományterületnek. A kérdéskör azonban rendkívül összetett (túlmutat a gazdaságon) és komoly veszélyeket is magában rejt. Szükség lenne tehát a szigorú szabályozásra.

A törvényhozói kör azonban meglehetősen bizonytalan a döntések meghozatalában, mivel olyan kérdésekben kell határozniuk, amelyek nagymértékben megosztották a társadalmat, és a következmények még szakértői körökben is nehezen becsülhetők:

Elmondhatjuk, hogy: „Kinyitottuk az élet könyvét, csak még nem tudjuk, hogy mit olvasunk ki belőle.”

∴

A dolgozat címe: A kínai csillagászat néhány eredményének értékelése a tudományosság szempontjából

A szerző neve: Szekeres András Márk, azonosítószám: 14/189

A szerző szakja, évfolyama: Műszaki informatika szak, 5. évfolyam

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Dr. Várnai András, egyetemi docens

Vizsgálódásom célja az ókori és középkori kínai asztrológia vizsgálata, a kínai tudományosság különös problémáinak fényében. Ehhez nem csak tudománytörténettel és asztrológiával, de filozófiával is foglalkoznom kellett, hogy megértsem a tudományelméleti eltérések okait. Alaposan meg kellett ismernem az ókori kínai vallásosságot is.

Megismerkedtem a keleti tudományosság jellegzetességeivel, a tudásról alkotott felfogásuk alapvető eltéréseivel a nyugatihoz képest. Ezek az eltérések az ellentmondás -mentességre és bizonyításra való törekvés hiánya; kauzális helyett korrespondenciális összefüggések felmutatása; ezen összefüggések additív módon, analógiák alapján, egymás mellé csoportosítása a tudás kummulatív felhalmozása helyett. A nyelvhasználat elvi nehézségei miatt a valóság és a valóságról szóló állítások közti diszkrepancia felismerése és elfogadása. Ezen kérdések legtöbbjét Szókratész és Arisztotelész szabta meg a nyugati tudomány számára, lefektetve a tudományos gondolkodással szembeni kritériumokat. Mivel a keleti tudományosság nem felel meg ezen kritériumoknak, ezért a fejlődés egy korábbi fokának tekintik sokan, és proto-tudományosnak nevezik.

A kínai asztrológia eredményei nem csak pontosak, de elméleteik is összehasonlíthatóak a korabeli európaiakkal. Bonyolult áttételeket alkalmaztak a problémák jobb megoldása érdekében. Eközben a kínai metafizika megtisztult a személyes transzcendens erőktől, és mivel változásában fogta fel a dolgokat, így képessé vált a világ egészére választ adni, ellentétben a nyugati tudományokkal, amelyek elválasztották a fizikát a metafizikától.

Az asztrológiai eredmények vizsgálata során kiderült, hogy pont az eltérő megközelítésnek köszönhetően jobbak mint a korabeli nyugatiak. Ezért az eltérő paradigmát nem tekinthetjük rosszabbnak, pusztán mert más.

∴

Dolgozat címe: A vasúti mellékvonalak fenntartási és üzemeltetési költségei egy monopolhelyzetben lévő állami nagyvállalatnál (MÁV)

A szerző neve: Andó Gergely, azonosítószáma: 14/042

A szerző szakja, évfolyama: közlekedésmérnök, III.

Az intézmény neve: BME KSK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Kurtán Lajosné Dr. Vadászlaki Ilona tanszékvezető egyetemi docens

Hazánk Európai Unió tagja egyúttal jár a közösségi joganyagok átvételével. Az EU országai törekednek a versenyhelyzet megteremtésére a vasutak esetében is. Ennek hatására a nemzeti vasúttársaságokat tevékenységi körök szerint feldarabolják. Ezen feldarabolásnak könnyen áldozatai lehetnek a nemzetközi mércével mérve versenyképes mellékvonalak.

A dolgozatomban arra kerestem választ, hogy a MÁV esetében alternatíva-e a privatizáció a szolgáltatási színvonal növelésére, továbbá egy esetleges (részleges) privatizáció után a magántulajdonba kerülő vasútvonalak fenntartása és működtetése milyen költségekkel jár, és ezen, illetve nemzetközi tapasztalatok birtokában milyen módon lehetne magánosítani a vasútvonalakat.

A tanulmány elkészítéséhez a források igen hiányosak voltak. Nemcsak az időtartam, hanem az adatok eltérő mélysége miatt sem volt lehetséges a hosszabb távú összehasonlítás. Ezért is széles körben próbáltam saját adatokat, tapasztalatokat gyűjteni annak érdekében, hogy véleményemet kellő módon megalapozzam. A felkészülés során bejártam Magyarország összes vasútvonalát, és tekintettel arra, hogy e téma az egész kontinensünkön valamilyen formában aktuális kérdés, Európa tucatnyi országában közel 70 ezer kilométert utaztam vonattal a 2001 és 2002-es években.

A dolgozat szerkezete a következő:

Az első részében arra kerestem a választ, hogy miért volt törvényszerű a nagy, állami vasúttársaságok létrejötte szinte a világ összes részén, és az egyes országok milyen módszert választottak az állami szerepvállalás csökkentésére. Tekintettel arra, hogy Magyarországon a

magánvasúti rendszer nem jellemző, így röviden bemutatom a MÁV-ot, mint gazdálkodó szervezetet, és felvázolom fő bevételi forrásait.

A második részben rámutatok arra, hogy noha a vasútüzem több szakterület együttműködésén alapszik, ám az egyes szakágak nem megfelelő működése hogyan hat mások hatékonyságára, illetve arra, hogy ezen veszteségek hogyan csökkenthetők.

Elsőként a gépészeti tevékenységekkel foglalkozom. A vontatási költségek elemzésével javaslatot teszek az optimális járműtípusok beszerzésére, illetve a gazdaságos üzemeltetésre.

A pályafenntartás költségeinek felmérése mellett rámutatok az e területen is tapasztalható lemaradásokra, melyek felszámolásának költsége olyan nagy összeg lehet, ami alapján kérdőjelezheti meg a mellékvonalak üzemeltetésének folytatását.

A korszerű forgalomirányító rendszerek ugyan kiváltják a humán erőforrást, ám magas egyszeri befektetést igényelnek, ami miatt sok helyen konzerválódtak a régi, pazarló, és emiatt igen költséges megoldások. Megvizsgáltam, hogy milyen forgalomszervezési eszközökkel lehetne egy magánvasúton a költségeket csökkenteni.

E fejezetek során több, a valóságból merített példán mutatom be, hogy a jelenlegi államvasúti rendszer problémái milyen mélyre nyúlnak, és a költséghelyek milyen egzakt feltérképezése mennyi akadályba ütközhet.

Külön fejezetet szenteltem annak bemutatására, hogyan történik a személyszállítás ma Magyarországon, egyes politikai megfontolások hogyan nyomják háttérbe a gazdasági és szakmai megoldásokat. A magánvasutak személyszállításának buktatói mellett felvázoltam azon megoldási lehetőségeket is, melyek a szolgáltatás igénybevételére ösztönöznek, és melyek alkalmazásával, a MÁV is nagyobb sikereket érhetne el. Paradox módon például az utastájékoztató színvonalának növelését célzó kísérleteket is a MÁV állomásain végeztem el, ám ezek széleskörű alkalmazása valószínűleg még jó ideig nem nyernek teret a mai magyar valóságban.

Az áruszállításról aránylag kevés szó esik, mivel ez viszonylag hatékonyan végezhető, rossz pályákon gyenge mozdonyokkal is, de ami ezeknél is fontosabb: nyereségesen. Több problémát megemlítek, és ezekre megpróbálok megoldásokat is keresni.

A harmadik részben Európa 13 országára tekintek ki, ahol az állami és magánvasúti üzemelés helyi megoldásait tanulmányoztam. Ennek az a célja, hogy akár még az államvasúti működés esetére is alternatívát mutasson a színvonalas, gazdaságos működésre, illetve bemutassa, hogy hová vezethet a vasutak műszaki színvonalának romlása. A magánvasúti

elemzések arra kívánnak rámutatni, hogy milyen zsákutcák vannak és a mellékvonalak privatizációja miként valósítható meg.

í

A dolgozat címe: Magyarország legnagyobb vállalatai az Európai Unió csatlakozás küszöbén. A Top 200

A szerző neve: Batta Gábor, azonosítószáma: 14/073

A szerző szakja, évfolyama: közlekedésmérnök, II.

Az intézmény neve: BME KMK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Kurtán Lajosné, tanszékvezető-helyettes egyetemi docens

A dolgozat írásának célja a magyar gazdaság legjelentősebb vállalatainak bemutatása és az, hogy hogyan változott a gazdasági szerkezet a toplista átstrukturálódásával az elmúlt tíz évben. Az eszköz a Top 200. annak ellenére, hogy csak 200 cégről van szó, a 140.000 magyarországi kettős könyvvitel alkalmazók közül mégis ezek azok a vállalatok, amelyek megadják a magyar gazdaság arculatát. 1989 óta a Figyelő című gazdasági hetilap minden évben elkészíti a Magyarországon tevékenykedő cégek nettó árbevétele szerinti 200-as listáját. A Figyelő Top 200 kiadványai nemcsak átfogó képet adnak a magyar gazdaság folyó évi teljesítményéről, de figyelmesen szemlélve azt is megtudhatjuk, hogy mennyire eltérő cégek hozzáállása a nyilvánossághoz. A társaságok nagy része szinte minden adatát a közönség elé tárta, és nagy lehetőséget látott benne, hogy ezen az elit listán szerepelhetett. Sok más cég elsősorban a külföldi tulajdonosok akaratát szem előtt tartva - az adatok közlésétől elzárkózott. Az ezt megelőző évhez viszonyítva már ebből a szempontból nézve is komoly előrelépést tapasztalhatunk. Új jelenség az 2001-es toplistán, hogy már nincs olyan cég, amely ne árult volna hozzá nevének közléséhez. Persze így is akadnak fehér foltok számszerű adatok hiányában. A Top-200-ban szereplő cégek tevékenységét vizsgálva világos képet kapunk a nemzetgazdaság legjövedelmezőbb ágazatairól, illetve – ha tíz év folyamatait vizsgáljuk – láthatóvá válik, hogyan alakult át a rendszerváltástól mostanáig a magyar gazdaság, és hogy a világgazdaság válságai, hullámvölgyei miként jelentkeznek a cégek rangsorának változásában. A multinacionális cégek rangsorával egybevetve figyelhető meg, hogy ezek a vállalatok leányvállalataikon keresztül, milyen arányban képviseltetik magukat országunkban. Szintén több év adatait összehasonlítva látható, hogy a toplistán – egyben a magyar gazdaságban is – a meghatározó cégek nagy része kisebb vagy nagyobb hányadban külföldi

kézbe került. Így eljuthatunk a végkövetkeztetéshez is, melynek fő dilemmája az, hogy a globalizáció hogyan hat az ország gazdaságára, és hogy ennek milyen következményei vannak.

Ha tíz év folyamát tekintjük megfigyelhető, hogy megváltozott a Top 200 cégei által képviselt szektorok aránya. Az az ágazati arányeltolódás a sok nehézipari vállalat megszűnésének is köszönhető. Néhány szektorral jelentőségüknél fogva külön foglalkozni kell:

Az energetikai szektor számunkra azért is különösen érdekes, mert a privatizáció e területen az egész térségben példátlanul gyorsan és nagyon határozottan zajlott le 1995-től kezdve. A regionális gáz- és áramszolgáltatók, illetve az erőművek jelentős részének magánkézbe adása, valamint az ezeket kísérő szabályozási változások sok tekintetben visszafordíthatatlan módon változtatták meg a szektor piaci szerkezetét, működési feltételeit.

Az üzemanyag-kereskedelem is nagy változásokon esett át. Tíz éve még nem gondolhattuk volna, hogy az autópályák mellett, vagy a városokban a benzinkutak ilyen szín kavalkádja fog felépülni. Míg 1994-ben is csak 2 képviselője volt a Top 200-ban ennek az ágazatnak, 2001-ben már 7.

A közlekedés Széchenyi szavaival élve, az ország vérkeringése. A közlekedés nélkül a többi gazdasági ágazat tudna termelést végezni, bármilyen cégről is legyen szó, biztosan van kapcsolata, valamely közlekedési vállalattal. A Top-200-ban szereplő állami tulajdonú vállalatok közül is a legtöbben, a közlekedési ágazat képviselői. Ha ehhez még hozzávesszük, hogy a csővezetékes szállítást és a postai szolgáltatás is leginkább a közlekedéshez kötődik, érthető, hogy miért kell kiemelten foglalkozni a témával.

∴

A dolgozat címe: A Sopron környéki volt bányatelepek tájrendezési tanulmányterve

A szerző neve: Horváth Laura, azonosítószám: 14/204

A szerző szakja, évfolyama: Tájépítészeti, -védelmi és –fejlesztési Kar, Tájvédelem Szakirány, V. évf.

Az intézmény neve: Szent István Egyetem

A témavezetők neve, beosztása: Csősz Mónika, tanácsos

Roth Matthaea, erdészeti és tájvédelmi osztályvezető

Dolgozatom témája a Soproni Tájvédelmi Körzetben található négy bányatelep, Brennbergbánya, Görbehalom, Ó-Hermes és Új-Hermes tájrendezése. A tanulmányterv célkitűzése, hogy a jövőben elkészülő településrendezési tervben a tájrendezési szempontok érvényesüljenek. A különleges múltú és adottságú bányatelepek harmonikus fejlődéséhez szükséges idegenforgalmi fejlesztés és az új lakóterületek iránti igény számos problémát vet fel. Mindezek a telepek - különösen Brennbergbánya – hagyományos településszerkezetét és ezáltal a tájkaraktert veszélyezteti. A korábbi fejlesztési törekvések miatt – melyek a tájképre gyakorolt káros hatásokat figyelmen kívül hagyták – szükséges a tájrendezési követelmények meghatározása.

Módszerem a szakirodalmak és a rendelkezésre álló térképek alkalmazása, a korábbi szabályozási terv figyelembe vétele, és a helyszíni megfigyelés. Két tervlapon összegeztem vizsgálataimat és javaslataimat. Az 1. számú tervlap a teljes tervezési területet, a 2. számú tervlap Brennbergbánya belterületét ábrázolja.

A dolgozat két fő fejezetből épül fel. A vizsgálati részben a természeti adottságok, a település- és tájtörténet és a tájhasználati módok, a bányászat tájra gyakorolt hatásainak leírásával részletesen bemutatom a településrészeket és környezetüket. A tájhasználati konfliktusok, az üdülés-idegenforgalom, a táj- és természetvédelem, a zöldfelületi rendszerek a telepeken, és a környezeti állapot című vizsgálati fejezetekben a jelentkező igények és problémák ismertetése olvasható. A javaslati rész fejezetei ezekre kívánnak megoldást adni a tájhasználati konfliktusok feloldásával, az idegenforgalom fejlesztési javaslatokkal. Továbbá a tájéskép jelenlegi értékének megőrzésére nyújt előírásokat, illetve környezetvédelmi és zöldfelületi javaslatokat teszek. E tájrendezési eszközökkel őrizhető meg a természeti és művi környezet összefonódásának eredményeként kialakult idillikus környezet.

∴

A dolgozat címe: A holnap markában, avagy a mobiltelefon társadalmi hatásai

A szerzők neve: Gősi Katalin, Katona József, azonosítószám: 14/180

A szerzők szakja, évfolyama: műszaki informatika, IV. évf., villamosmérnöki doktorandusz, I. évf.,

Az intézmény neve: BME-GTK

A témavezető neve, beosztása: Tóth Attiláné dr., egyetemi docens

Napjainkban Magyarországon több mint hatmillió ember, az ország lakosságának kb. 60 %-a rendelkezik mobiltelefonnal. Ezzel szemben 1994. elején még csak 41 ezer előfizető akadt. Vajon mi okozta ezt a hatalmas ugrást? Melyek a fejlődés legfontosabb jellegzetességei? Mi várható a jövőben?

Dolgozatunkban több szempontból is megvizsgáltuk a mobil elterjedésének folyamatát a kezdetektől napjainkig. Ez a folyamat az országok többségében hasonló módon zajlott, hasonló fázisok figyelhetők meg. Ebből kiindulva a magyarországi viszonyok alapján mutatjuk be a mobilkommunikáció térhódítását. Sorra vesszük az időben elkülöníthető korszakokat, és röviden tárgyaljuk a jellegzetes készüléktípusokat, a szolgáltatók marketing-politikáját és ezek társadalmi fogadtatását. Megmutatjuk, hogyan lett a kezdeti „sötét öltönyös” telefonból a „bunkofonon” és a maroktelefonon keresztül divatos „ékszer”, kis méretű SMS-írógép vagy hétköznapi kommunikációs eszköz.

Ezek után bemutatunk néhány, az egész világra vonatkozó statisztikát, amelyekből kiderül néhány érdekesség. Például arányaiban nem a technikailag legfejlettebb országok rendelkeznek a legtöbb mobiltelefonnal.

Ezt követően ismertetünk néhány véleményt a mobiltelefon használatával kapcsolatos tilalmakról és káros hatásokról.

Végül megvizsgáljuk, mit hozhat a jövő, milyen új készüléktípusok és szolgáltatások jelennek meg a lassan telítettnek mondható piacon, és ez hogyan befolyásolhatja mindennapjainkat.

∴

Dolgozat címe: Nyílt gazdaság makromodelljének számítógépes szimulációja

A szerző neve: Drozdy Győző, azonosítószáma: 14/178

A szerző szakja, évfolyama: műszaki informatika III. – közgazdaságtudomány I.

Az intézmény neve: BME BKE

A témavezető neve, beosztása: Dr. Bánóczy János, egyetemi adjunktus

∴

A dolgozat címe: Hulladékgazdálkodás Magyarországon az EU-bővítés tükrében

A szerző neve: Szekeres Gábor , azonosítószáma: 14/190

A szerző szakja, évfolyama: műszaki menedzser III.-műszaki mérnök II.

Az intézmény neve: BME GTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Palasik Mária, egyetemi docens

∴

A dolgozat címe: Informatikai hadviselés

A szerző neve: Kiss Ádám, azonosítószáma: 14/080

A szerző szakja, évfolyama: agrármenedzser I.

Az intézmény neve: SZIE VIT

A témavezető neve, beosztása: Póserné Oláh Valéria, egyetemi tanársegéd

∴

A dolgozat címe: Szervezeti tudásvagyon mérése IT háttérrel

A szerző neve: Vázsonyi Miklós , azonosítószáma: 14/266

A szerző szakja, évfolyama: műszaki menedzsment

Az intézmény neve: BME GTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Kiss Ferenc, egyetemi adjunktus, Dr. Boda György, menedzser

∴

A dolgozat címe: Budapest zöldterületei

A szerzők neve: Nagy Éva, Schmidt Ferenc, azonosítószáma: 14/187

A szerzők szakja, évfolyama: Környezetmérnöki szak IV. évfolyam

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Dr. Palasik Mária egyetemi docens

Budapest városfejlődése során a zöldfelületek fejlesztésének ügye változó szerepet játszott. A XIX. század nagyszabású városfejlesztési tevékenysége nyomán felismerték, hogy a zöldterületek a városi környezet meghatározó elemei. Ekkor alakították ki a mai zöldfelületi rendszer alapját képező nagy városi parkokat. Az 1900-as évek elején a főváros gondozott, ápolt zöldterületei, elsősorban a parkok és fasorok Európaszerte híresek voltak. A XX. század későbbi éveiben azonban változás következett be: a zöldterületek a városfejlesztés egyéb területeivel szemben háttérbe szorultak. Az 1990. évi rendszerváltozást követően a piaci viszonyok megjelenése, a szabályozási és ellenőrzési rendszer kiforratlanságával társulva azt eredményezte, hogy a zöldterületeket fokozott ütemben kezdték beépíteni.

Budapest mai zöldfelületi rendszerét az aszimmetrikus felépítés, a zöldterületek szétszórt elhelyezkedése, az összeköttetés, a kapcsolatok hiánya jellemzi. Ennek következtében a zöldterületek ökológiai, használati értéke alacsony. A város mai zöldterület-ellátottsága 6,2 m²/fő, ami Európa nagyvárosaihoz képest meglehetősen alacsony érték. Ugyanakkor a fővárosi lakosság egyre nagyobb része van ráutalva a zöldterületek nyújtotta rekreációra: pihenésre, kikapcsolódásra, szórakozásra, játékra, jó levegőre. A budapestiek az egészséges, természetes környezet közelségét keresik, és ez a zöldövezeti lakókörnyezet folyamatos felértékelődéséhez vezet.

Manapság a zöldterületek védelme egy nagyon aktuális probléma. Dolgozatunk elkészítése során világossá vált, hogy Budapest zöldterületei fejleszthetők, és fejlesztésre is szorulnak. Mint már említettük a történelem folyamán számos kezdeményezés történt a fejlesztés érdekében, de tökéletes megvalósításra mégsem került sor. Fontos lenne, hogy ne csak tervezetek, hanem megvalósítások is szülessenek. Mindezek létrejöttéhez közös összefogásra, a környezettudatos gondolkodás elterjedésére lenne szükség.

KULTURÁLIS ÉS SZOCIÁLIS ANTROPOLÓGIA I.

A dolgozat címe: „Egy éjszaka a föld alatt...”Az underground technozene köré kialakult csoportkultúra antropológiai elemzése

A szerző neve: Angyalosy Eszter, azonosítószáma: 14/066

A szerző szakja, évfolyama: kulturális antropológia 3 évf.-magyar 4.évf.

Az intézmény neve: ELTE BTK - Kulturális Antropológia Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Papp Richárd tanársegéd

2001. szeptemberében kezdtem az underground elektronikus zenei irányzatokhoz kapcsolódó, avagy sokak által „parti-kultúraként” emlegetett szubkultúrával foglalkozni. Az egyéb szubkultúrákhoz hasonlóan ez a közösség is megrajzolja a maga számára a világlátás és viláértelmezés kereteit, kijelöl követendő értékeket. Képet és véleményt alkot a „többség” normáiról, elfogadja vagy elutasítja azokat. Kutatásom során ezeket a sajátosságokat próbáltam összefüggéseikben bemutatni és értelmezni.

A közösség életének megismeréséhez közelebb vihet a kulturális antropológia módszere, a résztvevő megfigyelés, melynek során az elsősorban a közösség belső kategóriáira támaszkodó értelmezés során a kutató személyes tapasztalatai is gazdagítják a „megértés dimenzióit”, illetve a témáról való diskurzust; valamint a holisztikus szemléletmód, amely rámutat a jelenségek komplexitására, és a látszólagos ellentmondások értelmezésében is segítséget nyújthat.

Az általam kutatott, és tanulmányom által bemutatni kísérelt szubkultúra ideológiája a „többséghez” való viszonyuláson alapul. Ez adja meg azt a vonatkoztatási rendszert, amely mentén egységes normarendszerük, viláértelmezésük kialakult. Mindezek aztán szerepet kapnak az egyén identitásában, és így a közösség tagjainak többségi társadalomban betöltött szerepére is hatással vannak. Ez a három szempont egy olyan értelmezési keretet jelöl ki, amelyekre más szubkultúrák elemzése is felépíthető.

∴

A dolgozat címe: Kábítószer és hit

A szerző neve: Aszalós László Attila, azonosítószáma: 14/063

A szerző szakja, évfolyama: kulturális antropológia (1), magyar (4)

Az intézmény neve: ELTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Papp Richárd tanársegéd, ELTE BTK

Jelen dolgozatomban vallásos kábítószeresekkel foglalkozom. Ezt a jelenségek körét a vallás szemszögéből vizsgálom, minthogy a kutatott csoport kultúrájából kiemelendő annak vallásos dimenziója, mely befolyásolja még a kábítószer-fogyasztást is. Felvetődik a kérdés: létezhet-e ilyen jelenség a kábítószeres közegben, vagy mindez az aspektus csupán a többségi társadalomba való beilleszkedést szolgálja? Ugyanis a kábítószer-fogyasztást a többségi társadalom deviánsnak tekinti, a drogfogyasztó közeg viszont a vallásos életet tekinti deviánsnak, a vallásos kábítószer-élvezőket pedig mindkét réteg deviánsnak tekinti. A kutatott csoport így mindkét közeggel ellentétben áll, ezért – megfigyeléseim szerint. – a többségi társadalom felé a vallási, a drogfogyasztó társadalom felé pedig a kábítószer-élvező aspektust közli. Ez a kétpólusú kultúraközlés segíti a csoportot, hogy mindkét társadalmi közegbe beilleszkedjen. Ugyanakkor ki kell emeljem a csoport vallási paradigmái közül a numinózushoz, a szakrálishoz és a devianciához fűződő képzeteket, melyeket az esettanulmány során részletesebben kifejtek. Értekezésem során nem a kábítószer-fogyasztást emelem ki, hisz arról számtalan szakirodalom található, hanem a kábítószeres csoport vallási dimenzióját. A levont következtetések hitelességét az is alátámasztja, hogy empirikus tapasztalatból származnak, melyeket a kutatott csoport is megerősített.

∴

A dolgozat címe: A magyarországi örmény közösségen belül kialakult feszültségek okainak vizsgálata szociálintropológiai szempontból

A szerző neve: Avedikian Viktória, azonosítószáma: 14/105

A szerző szakja, évfolyama: kulturális antropológia, V.

Az intézmény neve: ME BTK

A témavezető neve, beosztása: Lágler Péter adjunktus, Dr. Ilyés Zoltán docens

Több éve végzek kutatásokat és írok tanulmányokat a magyarországi örmény közösségről. Dolgozatomban az 1995 óta fokozatosan kialakult feszültségeket vizsgálom a magyarországi

örmény közösségen belül, melyet szociálintropológiai szempontból próbáltam megközelíteni. Azokat a tényezőket kerestem, amelyek megzavarták az 1994-ig homogénnek tűnő magyarországi örmény közösség életét.

Központi kérdésem az volt, hogy a magyarországi örmény közösség életében belépő változások – ebben az esetben a kisebbségi önkormányzatok létrejötte – mennyiben segítették illetve segítik a közösségi életet, illetve annak összetartását. Az 1994. évi választások alatt megalakult örmény kisebbségi önkormányzatok a magyarországi örmény közösség intézményesülését tette lehetővé. Azonban az immár nyolcadik éve működő önkormányzatiság alatt igen erős ellentétek mutatkoztak meg a közösségen belül.

1992-ben kerültem kapcsolatba a közösséggel, melynek életét 1994-től folyamatosan figyelemmel kísérem. Számos interjút készítettem, résztvevőként vizsgálhattam a közösség belső életét, és az ide vonatkozó irodalomhoz és dokumentumokhoz is hozzájutottam.

A magyarországi örmények közösségét, mint csoportot vizsgáltam. Mindenekelőtt tisztázni kellett a nemzeti ill. etnikai kisebbség, majd a közösség fogalmát, majd történelmi kitérővel részletezem az örmények három nagy magyarországi beáramlását is.

Elsőként az érdekelt, hogy kik tartoznak ebbe a közösségbe, és melyek azok az összetartó erők, melyek életben tartják a közösséget. Másodszor az, hogy a közösség milyen intézményrendszerekkel tartja fenn saját létét, és ezek hogyan szabályozzák az egyén lehetőségét, és ezek hogyan szabályozzák az egyén lehetőségét. A magyarországi örmény közösségbe tartozók elméletileg azonos és egységes identitással bírtak, mégis bizonyos elemek azt idézték elő, hogy a homogén közösség felhígult, és egyes tényezők hatására két fő „párt”-ra szakadt.

∴

A dolgozat címe: Idegenek vagy barátok? – Őslakosok és betelepülők Somogy megye legkisebb falujában

A szerző neve: Berta János, azonosítószáma: 14/139

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció, II.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Szijártó Zsolt egyetemi docens, tanszékvezető

Somogy megye legkisebb faluja Libickozma, állandó lakosainak a száma 52. Az 1990-es évek végén a fővárosról és környékéről, illetve külföldről (Németország, Hollandia) érkező

családok telket, házat vásároltak a faluban. Céljuk a pihenés. A folyamat eredményeként ma a 77 telek közül 30 a betelepült 18 család tulajdonában van.

A falu lakosait két nagyobb csoportba lehet sorolni a mobilitás mentén: (a) állandó lakosok (öslakosok), akik a XX. századra jellemző társadalmi mozgásokkal szemben a faluban maradtak részint az időskor, részint pedig az anyagi tőke hiánya miatt; (b) ideiglenes lakosok (betelepülők), akik megtehetik, hogy a falutól távolabb eső helyekről rendszeresen leutazzanak Libickozmára.

A két csoport tagjai egymás mellett élnek. Az érintkezési – kapcsolódási terület közöttük igen szűk, ez a mindennapokban csak az utcán való felszínes beszélgetésekben realizálódik. Jelentősek a kiemelkedő napok (falunap, búcsú) a betelepülők és az öslakosok interakcióinak szempontjából, ezeken a napokon keveredik a két csoport a leginkább.

Az első benyomások alapján azt gondolhatjuk, hogy a betelepülők idegenek az öslakosok számára. Ám ez nincs így, mert a faluban mindenki ismeri egymást, tudnak egymásról az emberek. Ezek alapján azt feltételezhetjük, hogy a két csoport tagjai jóbarátok. Azonban ez sem igaz, mert keveset érintkezik a két réteg egymással, nincsen rálátásuk a másik csoport tagjainak az életére. A legjobb fogalom a faluban uralkodó viszony leírására a látszatbarátság. A falu lakosainak életmódjára jellemző az inaktivitás, ami a két csoport esetében eltérő okokra vezethető vissza. Az öslakosok többnyire az időskor és a marginalizált helyzetből kifolyólag inaktívak, a betelepülők esetében pedig ez egy, a pihenés lehetőségének céljából választott inaktivitás.

∴

A dolgozat címe: Hogyan miséznek a csángómagyarok?-A „csángó identitás” kutatásának kulturális antropológiai kérdései és válaszlehetőségei egy esettanulmány tükrében

A szerző neve: Boross Balázs, azonosítószáma: 14/061

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális Antropológia szak, III. évf.

Az intézmény neve: ELTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Papp Richárd e. tanársegéd, ELTE BTK Kulturális Antropológia Tanszék

Dolgozatomban a moldvai Pusztinán résztvevő megfigyeléssel végzett terepmunkáim tapasztalatai alapján, valamint egy ház udvarán tartott magyar nyelvű húsvéti vallási rítus elemzésének a középpontba állításán keresztül kíséreltem meg annak körülményeit, hogy a

kulturális antropológia megközelítései és módszerei által a „csángó identitás” milyen komplex tartalmaiba nyerhet a kutató betekintést, s ezen tartalmak a tágabb szociokulturális kontextus keretein belül, illetve a kutatott közösség kultúrájának egyéb aspektusainak összefüggéseiben hogyan válnak értelmezhetővé.

A pusztinaiak vélekedéseinek a saját fogalmaikkal, belső kategóriáikkal történő interpretálásával, valamint a közösség által birtokolt kognitív tartalmakat megjelenítő rítus jelentéseinek értelmezése során kerestem válaszlehetőségeket arra a kérdésre, hogy a szakirodalomban „színmagyar” faluként számon tartott Pusztinán a vallási, politikai, gazdasági élet kontextusában milyen identitáskonstrukciók fogalmazódnak meg, milyen eltérő attitűdök jelentkeznek a „magyarsággal” és a „románsággal” szemben, s mindezek mennyiben, hogyan függenek össze a faluban zajló egyéb jelenségekkel.

A néprajzi, nyelvészeti kutatások alkalmával gyakran látogatott, frekvenciát „kutatási ponttá” vált Puszta - ahogyan dolgozatomban láthatjuk – kialakított egy olyan adaptív értékrendszert, ami a kutatók által elvárt és a faluban keresett értékekhez, attitűdökhöz igazodik, s ettől a „valóságtól” sok esetben eltér a hétköznapi pusztinai élet. Igazán csak a közösséggel való „együttéléssel” tárható fel a „csángó identitás” komplexitása, melynek ugyanúgy fontos aspektusa pl. a fiatalok külföldi munkavállalása, mint az istentiszteletek nyelve, vagy a paphoz illetve a Csángómagyarok Szervezetéhez fűződő egyéni viszony. A különböző attitűdök és motivációk, s az ezek mentén létrejövő törésvonalak bemutatása „átírhatja” a moldvai csángókról kialakult, sokszor túlságosan elnagyolt képet, emellett felvetheti bizonyos kutatási célok újrafogalmazásának, illetve a „terep” és „kutatója” közötti viszony értelmezésének a szükségességét.

∴

A dolgozat címe: Vallási tradíció és etnikai törésvonalak Kárpátalján

A szerző neve: Domokos Veronika, azonosítószáma: 14/062

A szerző szakja, évfolyama: francia - kulturális antropológia IV: évf.

Az intézmény neve: ELTE-BTK

A témavezető neve, beosztása: Papp Richard egyetemi tanársegéd

Terepmunkámat a tiszaujhelyi görög katolikus közösségében végeztem. Fő kérdéseim a kárpátaljai régió vallási és etnikai sokszínűségén belüli elkülönülés, a különböző vallási és

etnikai közösségek formálódása köré csoportosultak. Mindezt egy vallási tradíció megváltozásán, a naptárváltáson keresztül mutatom be.

A vallás, mint társadalmi integrációs erő vizsgálatával feltárhatóvá válnak azok a komplex jelentéstartalmak, melyek egy kisebbségi közegben a „többséggel” szemben megnyilvánuló „saját kultúra” és etnikus identitás kialakításában, megélésében rejlenek. Esettanulmányom fókuszában a naptárváltás és az általa kibontakozott konfliktushelyzet áll. Az ezzel kapcsolatos vélekedések és interpretációk értelmezése révén kaphatunk teljesebb képet a közsgben kialakult etnikai törésvonalokról.

Kárpátalja egyes települései között alapvető eltéréseket találunk mind azok etnikai, mind felekezeti összetételében, így sem az interetnikus kapcsolatok, sem a naptárváltásra adott válaszok nem lehetnek egységesek. Ennek megfelelően kutatásomban a hangsúly a lokalitás fontosságára és mikroközösségek vizsgálatára került, módszerem a résztvevő megfigyelés és az interjúkészítés volt.

A naptárváltás kapcsán az egyes felekezeti és etnikai csoportok „egymás mellett élésének” feltárásán kívül tanulmányomban szó esik a pravoszláv egyházzal és a múlttal való kommunikációról is. Azon keresztül, ahogyan a közösség megéli, interpretálja a naptárváltást, egyrészt a pravoszláv hagyományoktól való elszakadás és a felekezeti szinten belüli etnikus tartalom, másrészt a magyarsághoz tartozás megerősítése nyilvánul meg.

Mivel a naptárváltás 2002 tavaszán történt, hatása, az általa előidézett változások jelenleg is folyamatban vannak. A mostani helyzet értelmezése további kérdésekhez vezet, melyek újabb kutatások kiindulópontjai lehetnek.

∴

A dolgozat címe: Asszimiláció vagy integráció? Chicano-kérdés az Amerikai Egyesült Államokban

A szerző neve: Kaszáné Váró Borbála, azonosítószáma: 14/019

A szerző szakja, évfolyama: Spanyol, V.évfolyam

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Anderle Ádám, tanszékvezető egyetemi tanár

A dolgozat célja a chicanók jelenlegi problémáinak, dilemmáinak bemutatása publikált dokumentumok, monográfiák, folyóiratok és internetes anyagok felhasználásával. A dolgozat első fele a chicanókat vagyis a mexikói amerikaiakat mutatja be, mint az Amerikai Egyesült

Államok egyik legnagyobb kisebbségét: történeti eredetét népszerű és identitással kapcsolatos kérdéseket.

A dolgozat második fele a chicanók asszimilációs problémáival foglalkozik, néhány általános probléma keretében. Felvázolva az asszimiláció általános kérdéseit tárgyalja a chicanók asszimilációjának fokát. Az chicanók asszimilációjának több tényezője is lehet, amelyek azt vagy elősegítik vagy akadályozzák. Elősegítő tényezők lehetnek az amerikai iskolarendszer és a chicanók gazdasági helyzete. Akadályozó tényezők pedig a szoros chicano családi és a közösségi kötelékek, a folyamatos mexikói bevándorlás és a direkt és indirekt diszkrimináció. Mindezek alapján a dolgozat arra a következtetésre jut, hogy a chicanók egy, az angol-amerikaiaktól gazdaságilag, kulturálisan és társadalmilag különálló olyan csoport, ahol kevésbé valósult meg az asszimiláció. A chicanók vágya ugyanis nem a beolvadás, hanem sajátosságuk megtartása és ugyanakkor az amerikai társadalomba való beilleszkedés.

∴

A dolgozat címe: Szíriai és libanoni bevándorlók Latin-Amerikában

A szerző neve: László Éva, azonosítószáma: 14/020

A szerző szakja, évfolyama: spanyol-francia, V.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem

A témavezető neve, beosztása: dr. Anderle Ádám, tanszékvezető egyetemi tanár

A dolgozat célja a Szíriából és Libanonból Latin-Amerikába bevándorolt arabok sorsának bemutatása. Az esszé azért e csoporttal foglalkozik, mert ők speciális helyet foglalnak el a latin-amerikai arab bevándorlók között : keresztények, így beilleszkedésük sokkal gyorsabb volt, mint más araboké, illetve pár évtized leforgása alatt komoly vagyonra és társadalmi pozícióra tettek szert. A dolgozat arra is választ keres, mi volt a titkuk, hogy ilyen nagy számban voltak képesek teljesíteni az “amerikai álmot”.

Először a kivándorlás okaival foglalkozunk : mi történt az elmúlt évszázadokban a kibocsátó országokban, miért döntött úgy több százezer arab, hogy elhagyja a “Termékeny Félhold” területeit. Ezek után bemutatjuk a fogadó kontinensre történő bevándorlás szakaszait, illetve a latin-amerikai országok bevándorlási politikájának történetét. Majd azzal foglalkozunk, hogyan érkeztek Latin-Amerikába ezek a bevándorlók, mivel foglalkoztak, és hogyan kerültek egyre magasabbra a társadalmi ranglétrán. Később külön-külön elemezzük Mexikó, Argentína, Brazília és Kolumbia bevándorlóinak sajátosságait. Feltesszük a kérdést, milyen

mértékben integrálódtak, asszimilálódtak az új társadalomba. Kitérünk az arab családok szerkezetére, mely a szírio-libanoniak meggazdagodásának kulcsa. Végül azzal foglalkozunk, vajon meddig élnek tovább ezek az arab közösségek, mi lesz a sorsuk az elkövetkező évszázadokban, mielőtt a globalizáció hatására végleg eltűnnek.

∴

A dolgozat címe: “Bagzás”- Bagon élő cigányok kulturális antropológiai vizsgálata

A szerző neve: Nagy Péter, azonosítószáma: 14/069

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális Antropológia 3. évf.

Az intézmény neve: ELTE BTK Kulturális Antropológia Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Papp Richárd tanársegéd

Célom az, hogy átadjam a Bagon élő cigányokkal való 4 hónapos együttélésem tapasztalatait. Mi kellett ahhoz, hogy befogadjon ez a közösség? Befogadott egyáltalán? Mikor lehet azt mondani, hogy valaki már a cigányokkal él együtt? Lehet egy cigánytelep közepén elhatárolódva élni?

Hogy lehet az, hogy minél többet tudok egy kultúráról annál több a felmerülő kérdésem?

Ki vezet kit? A hittérítő Lajos a cigányokat, vagy fordítva? Mit jelent itt a telepen az hogy bagzás?

Hétköznapi beugratások egy olyan antropológia hallgatóról, aki azt hitte, már kitanulta a cigányok rafináltságát. Milyen érzés közvetlenül a mesterektől ellesni a rafináltságot?

Itt még egy 7éves lány is ki tudott engem játszani?

Patriszt egy angyal, vagy egy sátán rabolta el? Végül is az a család ahol laktam oláh vagy magyar cigány? Lényeges-e egyáltalán kideríteni ebben a közösségben az igazságot? Itt egyáltalán mit jelent az, hogy igazság, és hány arca van?

És ez csak a kérdéseknek egy kis része amelyek megfogalmazódtak Bagon és miután kiköltöztem onnan. Ezekre kerestem a választ több-kevesebb sikerrel jelen dolgozatomban. Úgy vélem hasznos volt átgondolnom, azt, milyen terepmunkatechnikákkal, kérdésekkel dolgoztam a terepen, és hogy milyen eredmény várható eleve az adott kultúrától függően. Ez rávilágított a kultúra néhány fontosabb tulajdonságára. Talán a legfontosabb, és legbiztosabb tapasztalatom ebben a közösségben, hogy valóban szükség van résztvevő megfigyelésre ahhoz, hogy valamit is elmondhassunk a közösség kultúrájáról, ha még azt is, hogy nem tudhatunk meg sok biztosat.

A dolgozat címe: Kulturális antropológiai esettanulmány a budapesti bahá'í közösség életéről

A szerző neve: Nikitscher Péter, azonosítószáma: 14/067

A szerző szakja, évfolyama: kulturális antropológia, III. évf.

Az intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem Kulturális Antropológia Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Papp Richárd, tanársegéd

Egy adott vallási közösség élete, saját belső kategóriái ismeretében válik értelmezhetővé, megismerhetővé, ezért a kulturális antropológia módszerei alkalmazásával (résztevő megfigyelés, személyes interjúk, kérdőíves vizsgálat, mindezen tapasztalatok holisztikus szemlélettel történő elemzése) folytatott vizsgálódás segítségével tudok a címben szereplő témához közelíteni. A tanulmányban szereplő megfigyelések, az ezekből levont gondolatok, következtetések a budapesti bahá'í közösség keretein belül végzett hosszabb idejű kutatás eredményei alapján születtek.

Jelen tanulmány egyik célja, egyfajta bevezetést nyújtani a magyarországi, azon belül is a budapesti bahá'í kultúrába, illetve alapot teremteni a további, elmélyültebb vizsgálódáshoz. A kutatás másik fő iránya a bahá'í kultúra adaptációs képességének vizsgálata. A bahá'í kultúra egyik fontos tulajdonsága, adott kulturális közegben való megjelenésének meghatározója, a már, a vallás alaptanításaiban is megfogalmazott, minél magasabb fokú adaptációs törekvés. Ezért véleményem szerint a közösség életének alaposabb tanulmányozásához szükség van az adaptációs készség vizsgálatára, hiszen annak hatásai a közösségi élet majd minden aspektusában fellelhetőek. Ennek megfelelően dolgozatomban az alábbi kérdésekre (is) keresem a választ: Az egyetemes bahá'í kultúra mennyire rugalmas a helyi szokások, kulturális sajátosságok átvételében? Egy adott szociokulturális közeg miként hat a szimbólumrendszerre, a szimbólumok használatára? A közösség rituális életében a különböző vallási előírások miként határozzák meg a rítusok lebonyolítását, melyek azok az elemek, amelyek a vizsgált közösség helyi kultúrájából fakadnak?

A tanulmány gerincét, e fenti két téma (szimbólumrendszer, rituális élet), mint a közösségi élet vizsgálatának két fő tengelye, képezi. A feltett kérdéseket is e két fő témakör elemzése mentén haladva válaszolom meg.

∴

A dolgozat címe: "Cigányok", "újmagyarok" vagy "romák"?

A szerző neve: Pálos Dóra, azonosítószáma: 14/065

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális Antropológia IV.

Az intézmény neve: ELTE BTK Kulturális Antropológia Szakcsoport

A témavezető neve, beosztása: Papp Richárd tanársegéd

Egy olyan beás cigány közösséget szeretnék belülről bemutatni, akik sajátos szociokulturális helyzetükből adódóan (alacsony létszám, "virágzó" kisváros, szomszédos falvak "elcigányosodása"...) a cigányokról szóló beszámolók sorában talán kevésbé megszokott, újszerű adaptációs formákkal élnek.

A tanulmányban sorra veszem azokat a markáns jellegzetességeket (öndefiníció, családszerkezet, vegyesházasság, cigány-magyar együttélésre vonatkozó elképzelések, saját csoportjuk elhelyezése a cigányságon belül, más cigányok csoportokhoz való viszonyuk...), melyeket feltárva felismerhető, hogy ezt a közösséget a többségi társadalomba történő integrálódás szándéka vezérli. A mai generáció ezen törekvésének meglehetősen kontrasztos a viszonya szülei értékrendjéhez, amely magában hordozza a kérdést a roma és a magyar kultúra összeegyeztethetőségét illetően.

A tanulmányban megpróbáltam érzékletes képet festeni arról, hogyan reagál ebben a helyzetben a zalakarosi közösség.

∴

A dolgozat címe: Turizmus és kisebbség. A finnországi számi társadalom és a turizmus viszonya az identitások tükrében

A szerző neve: Sági Edit, azonosítószáma: 14/161

A szerző szakja, évfolyama: Néprajz – Földrajz szak V.

Az intézmény neve: PTE – BTK Néprajz Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Nagy Zoltán PhD. Tanszékvezető helyettes

A finnországi Lappföld rénszarvastenyésztő számi társadalma a II. világháború óta eltelt idő alatt gyökeres változáson ment keresztül. A rénszarvastenyésztés modernizációja, szervezeti-adminisztrációs kereteinek megváltozása, a gépesítés és a félnomád pásztorkodást felváltó letelepedett életmód átalakította a számi ember kapcsolatát természeti környezetével, átértékelte a környezeti erőforrások szerepét és magának a rénszarvasnak a jelentőségét a

létfenntartásban. A globalizáció és akkulturáció ellenpontjaként jelentkező számi nemzeti ébredés során új típusú lokális, etnikai és kulturális identitások alakultak ki.

Mind e soha nem tapasztalt méretű átalakulással fonódik össze a tömeges turizmus megjelenése, melynek a saját kultúrára tett hatásait a számi társadalom különböző csoportjai és rétegei más-más módon ítélik meg. A turizmus mint a globalizáció egyik oka és következménye, egyben a lokális értékek felismerésének és a különbözőség újrafelfedezésének is hatékony elősegítője. Autenticitást és egzotikumot kereső - hirdető tevékenységében kulcsszerepet kapnak azok a szimbólumok, melyek eredetiségüknél, egyszerűségüknél, gazdag jelentéstartalmuknál fogva a számi kisebbség politikai és kulturális mozgalmainak is központi szimbólumaivá váltak. Dolgozatomban a turizmusnak azt a kétarcúságát szeretném bemutatni, mely egyfelől egyszerűsített, emblematizált formában ugyan, de hozzájárul a számi kultúra felértékelődéséhez, „láthatóvá tételéhez”, másrészt pedig jól körvonalazott, harsány jelenségként, támadási felületként szolgál a számi etnicitás folyamatában – ezáltal is serkentve a kisebbségi öntudat formálódását. Azt a szövevényes kapcsolatot szeretném megvilágítani, amely a számi társadalom különböző kulturális identitással rendelkező csoportjainak a turizmushoz való viszonyát meghatározza, s mely szorosan összefügg a saját kultúráról, annak múltjáról és jövőjéről alkotott képpel.

∴

A dolgozat címe: A Qollyur R`ity ünnepe

A szerző neve: Schiller Katalin, azonosítószáma: 14/064

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális Antropológia Szak, III. évfolyam

Az intézmény neve: ELTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Papp Richárd, Tanársegéd

Tanulmányomban a perui Qollyur R'ity zárandoklatot, mint társadalmi eseményt vizsgálom. Miként jelenik meg az ünnep a társadalom életében. Milyen szerepet kap vallási és politikai szempontból. A társadalom életének milyen egyéb aspektusaira gyakorol még hatást? Milyen az egyén attitűdje a zárandoklattal kapcsolatban? Ezekre a kérdésekre egy átfogó, több szempontú elemzés alapján lehet válaszolni. Elemzésemhez a kulturális antropológia által kínált módszereket és technikákat választottam, vagyis a résztvevő-megfigyelést, azaz a jelenséget (itt: vallási rítus) nem mint külső szemlélő vizsgáltam, hanem aktív cselekvőként, a közösség tagjaként.

A Qollyur R'ity zarándoklat rítusa nem egyetlen cselekményből áll, hanem rítusok sorozatának összessége. Egy strukturált cselekvéssor, melynek előkészületei, lebonyolítása komoly szervezettséget igényel. Ennek hatására ideiglenes közösség alakul ki saját szabályokkal, hierarchiával, belső renddel. Összetartozásukat ruházatuk, zenéjük, táncuk mutatja. Tanulmányomban a csoport, vagyis az ideiglenes közösség szerveződését kívánom bemutatni. A közösségi lét nemcsak az együtt megélt élmény miatt fontos, hanem ezzel fejezik ki hovatartozás-érzésüket, hangot adnak identitásuknak. Az Andok az egység, mely összefogja a zarándoklat résztvevőit egyrészt fizikailag: az ott élő emberek jönnek el; másrészt történelmileg: az Andok adott otthont az ősöknek. Tehát nemcsak területi, hanem történelmi, kulturális egységről is beszélhetünk az Andok kapcsán.

Emellett felmerül az a kérdés is, hogy az indián vallásosságra jellemző 'szinkretizmus' milyen formát ölt ebben a rítusban? Nem tisztán keresztény ünnep ez, habár a Szent, Jézus Krisztus, jelenése indította el a zarándoklatot. Ő azonban egybeforr a hegycsúccsal, és tisztelete ősi motívumokra vezethető vissza. Ez is egy példa, tehát, a survival-jelenségre.

∴

A dolgozat címe: Paraszti kultúra - polgári kötődések. Esettanulmány

A szerző neve: Somogyvári Judit, azonosítószáma: 14/162

A szerző szakja, évfolyama: Néprajz V.

Az intézmény neve: PTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Andrásfalvy Bertalan prof. em. Egyetemi tanár
Dr. Filep Antal Tudományos Főmunkatárs

A dolgozat célkitűzése egy esettanulmány alapján körbejárni egy általánosan használt fogalmat, a falusi értelmiség fogalmát. Egy életrajz alapján vizsgálni, hogy létezik-e a 30-as 40-es illetve 50-es években a mai értelemben vett értelmiségi réteg falun. Beszélhetünk-e olyan jól körülhatárolható csoportról, amely társas és házassági kapcsolataiban nagyrészt belterjes, csoportba tartozását tovább hagyományozza, sajátos, csak rá jellemző elemeket hordoz kultúrájában, életmódjában? Melyek azok a kulturális régiók, amelyhez tartozónak érzi magát és ez tényleges vagy szimbolikus kötődést jelent-e?

Markovits Géza életútjának kiválasztását több szempont is indokolta. Elsősorban a házaspár hagyatéka, amelynek nagy része rendelkezésemre állt. Másrészt a szakmai életút, amely 1930-tól 1969-ig tartott, olyan korszakot ölel föl, amelyben e társadalmi csoport életében jelentős

társadalmi, politikai fordulópontok történtek, így tetten érhetőek ezeknek a tanítótársadalomra való hatásuk és a falusi értelmiségi réteg átstrukturálódása, kiűtkeresése. Az interjúkra alapozott életút elemzését öt szemponton keresztül vizsgáltam: a család személyes kapcsolatait, a kulturális kötődéseket, az életmód és tárgyi kultúra változásait, a politikai történések hatását az egyéni életútra és az értelmiségi lét családon belüli hagyományozódását. Megállapíthatjuk azt, hogy az 1930-as évekre létezik ugyan már a falusi értelmiség, mint csoport, de életformája nem minden esetben tipikus, nem minden esetben határolódik el más társadalmi csoportoktól. Kapcsolattrendszerének vizsgálatakor már körülhatárolható egy belterjes kör, de életmódja a politikai helyzet miatt a paraszti életmódhoz közelít, kulturális igénye és identitása azonban, gyökereiből fakadóan a városi polgársághoz köti.

∴

A dolgozat címe: Játssz-mák: Esettanulmány egy somogy megyei aprófalú érdekcsoportjainak és érdekviszonyainak konstruálódásáról

A szerző neve: Szőke Alexandra, azonosítószáma: 14/100

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális és vizuális antropológia, 4. évfolyam

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Török Zsuzsanna, óraadó tanár, (ME)

Az ország egyre több térségében megfigyelhető egy alig tíz éve zajló jelenség: külföldiek és magyar értelmiségiek ingatlanvásárlása kisebb falvakban. Ez a jelenség már nemcsak az ország gazdagabb, turizmus által felkapottabb részeit érinti, hanem a szegényebb, aprófalvas régiókban is egyre gyakoribbá válik. A külföldi ingatlanvásárlók és magyar értelmiségi betelepülők hatásai a helyi társadalmakra még csak mostanában kezdenek társadalomtudományi kutatások tárgyává válni. A dolgozat is ezen tisztázási folyamathoz kíván egy apró szegmensen keresztül hozzájárulni egy somogy megyei aprófaluban végzett esettanulmány bemutatásán keresztül.

A súlyos problémákkal (előregedés, elvándorlás, munkanélküliség) küzdő aprófalú, Somogyacsa számára a problémák megoldásának egyfajta lehetőségét rejtik a beköltözők/nyaralók, vagy a betolakodó "idegen"-t megtestesítve egy eredendő ellenérzést váltanak ki az elzárt falu helyi lakosságából? Azt tehát, hogy mennyiben képes a falu lakossága a beköltöző értelmiségiek által felkínált, problémák megoldását szolgáló alternatívákat és a külföldi ingatlanvásárlások rejtette lehetőségeket elfogadni és a falu jövőjének alakítására felhasználni a falu érdekmezőjének feltérképezésén keresztül vizsgálja a

dolgozat. Az érdekcsoportok és a falu véleményformáló egyéniségeinek a kapcsolatrendszerét antropológiai terepmunka segítségével (megfigyelés, interjútechnikák) kutatta a szerző. A kutatás eredményei alapján a falu őslakossága hagyományos szemléletmódjával egy erős, összetartó közösséget alkot, mely szorosan kapcsolódik a helyi politikushoz, a falu legfőbb véleményformáló személyiségéhez. A két elem közötti, kölcsönösen egymást támogató kapcsolat kirekeszt minden a falu helyzetének változtatását jelentő/célzó csoportot, amivel a tartós stagnálás állapotát tartja fenn a faluban. Az érdekcsoportok közötti kapcsolatok ezen vizsgálata a dolgozat reményei szerint hozzásegíthet az őslakosok nyaralóvásárlásokkal és beköltözésekkel szembeni attitűdjének megértéséhez.

∴

A dolgozat címe: Turizmus és lokalitás a Villány-Siklói Borút és Palkonya példáján keresztül

A szerző neve: Takács Gabriella Ágnes, azonosítószáma: 14/163

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció I. – Művelődési és felnőttképzési menedzser V.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Kommunikációs Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Kovács Éva, egyetemi adjunktus

Dolgozatom egy, a Villányban és környékén 2001. őszén kezdődő kutatásra épül, melynek témája az átmenet és etnicitás kapcsolatának vizsgálata a Borút térségében. Villány az elmúlt tíz év során látványosan fejlődött, és ezt sokan a Villány-Siklói Borút működéséhez kapcsolják.

A kutatás során interjúkat készítettem palkonyaiakkal, villányiakkal: borászokkal, az önkormányzatok és a Borút Iroda képviselőivel. A kapcsolódó szakirodalmon kívül forrásként használtam a Villány-Siklói Borút kiadványait, illetve a mások által készített és különböző kiadványokban megjelent cikkeket, leírásokat.

Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy hogyan jött létre civil kezdeményezés hatására egy egyesület, és hogyan hat a térség életére, milyen változásokat idéz abban elő. A Borút a turizmus révén nem csupán egy vállalkozás, amely lehetőséget adott néhány település a felemelkedésére, hanem egyúttal egy újfajta lokalitást is létrehozott. Ennek bizonyítására hozom konkrét példának Palkonyát.

A dolgozat címe: Családtörténet, családi történet, történelmi család

A szerző neve: Viczián Zsófia, azonosítószáma: 14/170

A szerző szakja, évfolyama: magyar V.

Az intézmény neve: PTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Vargyas Gábor tszv.egy.docens, K.Horváth Zsolt meghívott előadó

Dolgozatomban egy család emlékező tevékenységét, annak történelmi korokkal változó voltát vizsgálom. Forrásaim az egykori középnemességhez tartozó Bárczay család tulajdonában lévő emlékiratok, családtörténetek és más személyes jellegű visszaemlékezések, melyek olyan szöveg-együttest alkotnak, amely a család számára kánonként jelenik meg, amennyiben mind tartalmi, mind formai vonatkozásában mintát kínál. E forrásokat abból a szempontból tekintetem át, hogy azok milyen szerepet töltenek be egyes történelmi korszakok legitimizációs törekvéseiben. A 19. század közepén, a korabeli nemesi gyakorlathoz igazodó klasszikus családtörténet – és a háttérét alkotó családi levéltár – elsősorban azért fontos, mert ez igazolja a nemesi előjogokat, szabályozza a birtokviszonyokat; és ugyanakkor történetei révén emlékezhelyeket jelöl ki, hősi karaktereket mutat példaképül, tehát szimbolikus úton is legitimálja a társadalmi státuszt. A második világháborút követő (írott és szóbeli) emlékező szövegeknek mindinkább e szimbolikus tartalmi kerülnék előtérbe, az emlékiratok a személyes életutak dokumentálásán keresztül egy olyan képet teremtenek a családi és egyéni múltból, mely viszonyítási pontként, a normalitás megfogalmazásaként is tételmeződik. Dolgozatomban bemutatom, hogy a 90-es években hozott kárpótlási törvények nagy jelentőséggel bírtak a szöveg-együttes tekintetében is, és ezen keresztül azt, hogy milyen funkciót tölthet be a családi kánon e megváltozott társadalmi helyzetben, illetve mennyiben módosítja ezt az emigráció ténye. Végül soron tehát a családi “elbeszélő-kultúra” a normaközvetítés eszközének bizonyul: életút-mintákat, cselekvési lehetőségeket, értékorientációkat, stb. kínál fel az egyén számára. Szabályoz, de egyúttal egy lehetséges identitásbeli keretet: a “történelmi családhoz” való tartozás lehetőségét kínálja fel a családtagok számára.

∴

A dolgozat címe: Identitásmozaikok. Fejezetek a kölni magyar közösség életéből

A szerző neve: Wéber Júlia, azonosítószáma: 14/068

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális antropológia I. évfolyam

Az intézmény neve: ELTE BTK Kulturális Antropológia Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Papp Richárd egyetemi tanársegéd

Kulturális antropológiai kutatásom etnikai és interkulturális átmenetek, kölcsönhatások mentén empirikus alapon térképezi fel a magyar nemzeti identitás különböző kifejeződési formáit a kölni (NSZK) magyar közösségben. A dolgozat az 1996 és 2000 között Kölnben eltöltött öt tanulmányi félév, ill. az ezóta tett látogatások tapasztalatain alapszik. Felhasználom a helyi magyar közösség képes dokumentációját, valamint interjúkra, beszélgetésekre, német-magyar interkulturális egyesületi munka tapasztalataira és saját élményekre támaszkodom. A XX. sz. folyamán több hullámban telepedtek meg magyarok az NSZK-ban, a magyarországi rendszerváltás óta is sokan választják (egy időre) hazájuknak Németországot. Kutatásomat annak felfedezése indította el, hogy számos német nagyvárosban a magyarok közösséget alkotnak, melyek tagjai bár a német társadalom mindennapjait osztják, mégis sokféle szempontból elkülönülnek attól, társadalmon belüli csoportot alkotva. Magyarok vallják magukat, és magyarságukat sajátos szimbólum- és szokásrendszeren keresztül kifejezésre juttatják, különböző csoportos tevékenységek által őrzik és továbbadják. A kutatás központi színteréül szolgáló kölni Mindszenty Magyar Ház ma a Ruhr-vidéki magyarok egyik fő találkozóhelye. A katolikus szertartások, nemzeti ünnepek, cserkészlet és óvoda mellett állandó művészeti és szabadidős programok kínálnak alkalmat a találkozásra és a magyar nyelvű kommunikációra. Résztvevő megfigyelésem során tapasztalhattam Kölnben is, hogy az általam megismert magyarok többsége valamilyen módon kifejezi azt, hogy magyarnak érzi, vallja magát. Ennek a kifejezésnek egészen különböző formái és fokai léteznek – jelen dolgozat ezen kulturális identitásreprezentációs módokra szeretne rávilágítani. A jövőben érdemes lenne a vizsgálatokat folytatni, összetettebb és árnyaltabb eredmények után kutatva. A dolgozat azon részterületeket érinti, melyek első megközelítésben fontosnak tűntek. A kérdezettek kiválasztása által a nyugati magyarság egy bizonyos rétegének véleménye került előtérbe. Természetesen sokan vannak olyanok is, akik nem tartják számon, vagy titkolják magyar eredetüket és nem kívánnak részt venni a külföldi magyar közösségek életében.

∴

A dolgozat címe: „Kicsi csupor, nagy a füle...” – Fazekasság és hagyományok Désházán

A szerző neve: Nagy Lóránd Zsigmond , azonosítószáma: 14/327

Az intézmény neve: KDOSZ

A témavezető neve, beosztása: Nagy Éva, Dvórácsék Ágoston

KULTURÁLIS ÉS SZOCIÁLIS ANTROPOLÓGIA II.

A dolgozat címe: Az eutanázia helyzete ma a nyugati kultúrában

Készítette: Ákli Márton, tanító-óvodapedagógus szak, IV. évfolyam

Intézmény neve: Kecskeméti Tanítóképző Főiskola

Felkészítő tanár: Ovárdics Andrea, főiskolai tanársegéd

Dolgozatomban az eutanáziával, „kegyes halállal” kapcsolatban, a nyugati kultúrában elterjedt álláspontokat és nézeteket mutattam be.

Célul tűztem ki annak vizsgálatát, hogyan befolyásolták ezeket az álláspontokat a filozófiai, biológiai, teológiai, etikai elvek, miként válnak, vagy nem válnak szokássá. Milyen dilemmák merülnek fel világi és vallási álláspontok között? Hol tart ez a probléma ma a nyugati civil társadalomban? A „fejlődés” megadja-e a választ erre, vagy esetleg újabb kérdéseket vet föl? Van-e végleges, objektív magyarázat, amely alapul, s egyben véglegesen meghatározó irányelvként szolgálna az eutanáziával kapcsolatban?

Ezekre a kérdésekre kerestem a választ, és „szubjektíven-objektíven” a modern nyugati kultúrvilág véleményét is ismerttettem.

A dolgozatomat egy rövid történelmi áttekintéssel kezdem. Majd a 60-as évek orvosi fejlődésére tértem rá, amelyek „megoldások”, s egyben újabb etikai problémák kiinduló pontjaivá váltak. Irányelveket, álláspontokat, az eutanáziával kapcsolatban felmerülő alapvető kérdéseket és velük kapcsolatban kialakult véleményeket tártam fel.

Néhány kérdés a feltettek közül:

Az élet a legfőbb érték?

Mindenáron védeni kell-e az életet?

Van-e, lehet-e az egyénnek önrendelkezési joga saját életével kapcsolatban?

Megengedhető-e az eutanázia?

Ha igen, melyik formája?

Pályamunkám következő egységében az eutanáziával kapcsolatban kialakult véleményekről és gondolatokról 20 interjút készítettem saját magam, lejegyeztem, és az elhangzott véleményeket összevetettem. A megkérdezettek Magyarországon élnek, 18 éven felüliek, de különböző életkorúak, más neműek, és eltérő munkakörben dolgoznak.

∴

A dolgozat címe: Lehetőségek és/vagy kényszerpályák. Kísérlet egy egyéni és egy csoportos terepmunka összehasonlítására

A szerző neve: Bíró Zoltán, azonosítószáma: 14/103

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék

Az intézmény neve: ME BTK

A témavezető neve, beosztása: Török Zsuzsanna, óraadó tanár

Az antropológiában a terep és a kutató viszonyának az elemzése napjainkban igen gyakori téma. A kulturális antropológia kiemelkedő alakjai, valamint napjaink több módszertani írása előtérbe helyezi a terepmunka és közösség viszonyának elemzését. Mivel az antropológus egyik fő alakítója ennek a viszonynak, véleményem szerintem egyrészt elengedhetetlen, másrészt hasznos ennek a viszonynak a reflexív vizsgálata. A módszertani jellegű dolgozatok a kutató és terep viszonyát egyértelműen mind az egyén és közösség viszonyát értelmezik. Jóval ritkábbak azok az írások, amelyek a csoportos terepmunkáról szólnak. A szakemberré válás folyamatában (pl.: egyetemi képzés) a csoportos terepmunka objektív okok miatt (diákok nagy száma, csoportos terep-hirdetések, az alapvető módszertani elmélet gyakorlása szempontjából előnyös csoporthelyzet, stb.) igen kiemelkedő szerepet játszik. És nem csak az antropológiában, hanem más társadalomtudományokban is így van (pl.: néprajz). Emellett találunk olyan diákokat, akik a csoportos terepből kiválva vagy azzal együtt egyéni terepmunkát végeznek. Dolgozatom alapvető kérdése, hogy az antropológussá válás folyamatában a két különböző tereptípus milyen szerepet játszik. Írásomban arra törekszem, hogy felmérjem és mérlegetsem az egyéni és a csoportos terepmunka szerepét a kutatóvá válás (képzés és önképzés) fázisában, illetve az egyetemi időszak alatt végzett kutatói feladatok sikeres megoldásában. Tisztában vagyunk, hogy a csoportos és egyéni terepmunka több szempontból nem konvergáló munkatípus. Nem tartom feladatommak, hogy valamelyik típust előnybe részesítsem a másikkal szemben. Végigvezetem az elemzést a terepmunka fázisain, elkezdve a terepmunka megtervezésétől egészen a terepre való visszatérés mozzanataig, igyekezve minél több olyan szempontot találni, ahol a két tereptípus szembeállítható egymással.

Kulcsszavak: egyéni terepmunka, csoportos terepmunka, szakemberré válás, adatközlő-antropológus kapcsolat, kutató, kutató identifikációja, adatszerzés, helyszíni írás, adatfeldolgozás.

A dolgozat címe: Vendégmunka és a nemi szerepek változásai. Széki nők munkavállalása Budapesten

A szerző neve: Bondár Anita, azonosítószáma: 14/140

A szerző szakja, évfolyama: Néprajz V. – Kommunikáció III.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem

A témavezető neve, beosztása: dr. Feischmidt Margit egyetemi tanársegéd, dr. Vargyas Gábor tanszékvezető egyetemi docens

Dolgozatomban a nők és a migráció viszonyát vizsgálom olyan háztartási munkát végző nők esetében, akik Magyarországon, leginkább Budapesten vállalnak munkát. A tanulmány empirikus kutatásra támaszkodik, amelynek során antropológiai terepmunkát végeztem, valamint interjúkat készítettem. Elsőként történeti áttekintésben bemutatom, hogy az 1970-es évek előtti cselédkedés gyakorlatához képest megváltozik a női munka funkciója. Míg a kolozsvári cselédmunkának a polgári háztartásvitel elsajátításában, a családalapításra való felkészülésben és a hozomány előteremtésében volt kiemelkedő szerepe és jellemzően a házassággal a munkavállalás már nem volt lehetséges, addig az 1989 után Budapesten vállalt vendégmunka az esetek többségében már a család jövedelmének rendszeres kiegészítőjévé, sőt sokszor az év nagy részében egyetlen bevételi forrásává válik.

A történeti áttekintést követően a munkavállalás módjának és motivációjának, illetve a munka körülményeinek bemutatása mellett hangsúlyt fektetek még a női szerepek és a széki életmód változásaira is.

A nők munkavállalása következtében a nemi szerepek tekintetében alapvető változások mennek végbe, főként az ifjabb nemzedékeknél. Az idősebb korosztályhoz képest a fiatalabbakra (beleértve azokat is, akik idősebbek, de még nem házasok), napjainkban már sokkal szabadabb szabályok érvényesek. Egyértelműen látszik, hogy nem azokat a magatartási mintákat követik, mint a családos vagy az idősebb nemzedékhez tartozó széki nők. A család bevételehez jelentős mértékben hozzájárulnak és már döntő szavuk van abban, hogy azt mire fordítják. Mindemellett a családalapítás ideje a korábbi gyakorlathoz képest későbbre tolódott. Ha viszont már férjhez ment egy asszony, akkor a folyamatos ingázás következtében nem tud kellő időt fordítani a gyermeknevelésre, aminek a jellege emiatt gyökeres átalakuláson megy keresztül.

A dolgozat címe: Kultuszképzés a rendszerváltás előtt és után

Fekete István kultusza és Somogyfajsz

A szerző neve: Egyed Zsuzsanna, azonosítószáma: 14/142

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció-II. évfolyam

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Kommunikációs Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Szijártó Zsolt, egyetemi docens Havasréti József, egyetemi tanársegéd

A kutatás célja egy irodalmi kultusz kialakulásának, saját intézményrendszerének és egy ehhez kapcsolódó jelenleg folyó kultuszképzésnek a bemutatása, illetve a különböző jellegű kultuszképzések összehasonlítása antropológiai perspektívából. A kultuszképzők első csoportja még a rendszerváltás előtt, vagy annak határán keletkezett, míg a somogyfajsz, példája egy mostanában induló és a többitől lényegesen eltérő kultuszteremtő folyamatnak. A kultuszteremtő csoportoknak keletkezési idejük szerint különböző motivációik, céljaik vannak, mivel a rendszerváltás előtt és után más-más ideológiát, eszmét kívántak megvalósítani a kultuszokon keresztül.

A kutatás eredménye és a konklúzió: A rendszerváltás előtt létrejövő kultuszképzések célja inkább az író hírnevének ápolása volt, hol személyes álmok megvalósításához, hol pedig egy civil társadalom létrejöttéhez járult hozzá. A rendszerváltás után az ökológikus gondolkodás megjelenésével Fekete a természetvédelem hírnökeként tűnt fel. Igazából mindegyik esetben az író „felhasználásáról” van szó, csak különböző okokból, elképzelésekből adódóan. Gölle büszkeségből, Dombóvár hivatástudatból, Ajka részben politikai okokból, részben a szellemi tőke kiépítésének igényéből, Somogyfajsz pedig turisztikai, természetvédelmi célokból tette és teszi mindazt, amit kultuszképzésnek nevezünk.

A kutatás módszerei: interjúk készítése terepmunka keretében, és egyéb interjúk.

∴

A dolgozat címe: Örület – prófécia – szubjektivitás. Széchenyi naplói a kulturális emlékezetben

A szerző neve: Gyuricza Eszter azonosítószáma: 14/146

A szerző szakja, évfolyama: kommunikáció - magyar, V. évfolyam

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Kommunikációs Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Szijártó Zsolt, egyetemi docens

A dolgozat azokat a Széchenyi Istvánról szóló diskurzusokat vizsgálja, amelyek Széchenyi lelkiállapotával, betegségével és öngyilkosságával kapcsolatosak. A kutatás során alkalmazott diskurzusanalízissel feltárhatók a beszédmódokat képviselő szereplők és az általuk képviselt tudásformák, előfeltevések, valamint azon stratégiák, melyekkel ezeket létrehozzák, újratermelik.

A naplók műfaji, tartalmi és keletkezési jellemzőiből adódóan állandó és fontos hivatkozási alapként jelennek meg a Széchenyivel kapcsolatos értelmezésekben. A kulturális emlékezet működését oly módon követhetjük nyomon a különféle értelmezések áttekintése közben, hogy megvizsgáljuk, mit kezd a kulturális emlékezet egy ilyen inspiráló forrásanyaggal: hogyan teszi saját eljárásainak tárgyává, milyen eszközökkel kommentálja, értelmezi és kanonizálja azt.

Az elmebetegség, a látnoki képességek és a prófétaság fontosabb összefüggéseinek tisztázása után, az 1848-ból és az 1860-as évekből származó cikkek, emlékbeszédek, tanulmányok alapján látható, hogy Széchenyi örületét a kortársak elsősorban valamiféle prófétai szerep szükségzerű velejárójának tekintették. A kortársak Széchenyi-értelmezéseinek tanulmányozása alapján a gróf halálának magyarázatai három kategóriába sorolhatók attól függően, hogy a gróft mikortól számítják örültnek, s halálát minek – örületének illetve egy magasztosabb eszmének – tulajdonítják-e. A 20. századi Széchenyi-interpretátorok e kortársak értelmezéseiből indulnak ki, saját elméleteik kidolgozásakor rájuk hivatkoznak vagy az ő nézeteikkel szállnak szembe.

Az elemzés rámutat, hogy a diskurzusok láncában fordulópontot jelentett Széchenyi naplójának 1978-as kiadása, hiszen ekkor vált hozzáférhetővé először a naplók egy nagyobb terjedelmű, átfogó jellegű, magyar nyelvű, gondosan szerkesztett kiadása. Ennek a kiadásnak köszönhetően az 1980-as évektől kezdve a kultusz képes megbirkózni, s magába olvasztani a 19. századi romantikus történelemképben gyökerező, a nemzeti próféta szerepére koncentráló, és egyben eszményítő értelmezések után egy új keletű, pszichológiai- kommunikatív értelmezést is.

A dolgozat címe: Zánka: múlt és jelen között – az értékrekonstrukció, mint kommunikációs stratégia

A szerző neve: Haulis Zoltán, azonosítószáma: 14/149

A szerző szakja, évfolyama: kommunikáció – magyar III. évfolyam

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szijártó Zsolt tanszékvezető egyetemi docens

Feischmidt Margit egyetemi tanársegéd

Többen tanulmányozták már a rendszerváltás társadalmi hatásait, de ezek a kutatások javarészt túlhangsúlyozták a hatalmi rendszer vizsgálatát, és empirikus adatok nélkül próbálták az átalakulás egyénre gyakorolt következményeit leírni. Ez a hatás a jelenből szemlélve az emberek emlékezetén keresztül vehető alaposan górcső alá. Céлом volt feltárni azt a sajátos emlékezési folyamatot (mindenekelőtt olyan adatközlők elbeszéléseit felhasználva, akik a múlt rendszerrel főbb vonaliban egyetértettek), amely a szocializmusra irányul. A kutatás helyszínéül a volt zánkai Úttörővárost választottam, amely a jelenben is (mint Zánkai Gyermekek- és Ifjúsági Centrum) gyermekek üdültetésével foglalkozik. Az itt dolgozók közül sokan a múlt rendszerben is az intézményben tevékenykedtek, a velük készített élettörténet interjúk alkotják a tanulmány gerincét. Mindemellett résztvevő megfigyeléssel, fókuszcsoporthoz tartozó interjúkkal, projektív technikák alkalmazásával tettem gazdagabbá az empiriát. A vizsgálatban feltártam azokat a kommunikációs módokat, amelyekkel a zánkai közösség megvédi a múltját, illetve, ahogy azt felhasználja a jelenben való továbblépéshez. Azt a sajátos kommunikációs stratégiát, amelyet az egyén (illetve a közösség) a múlt értékeinek újbóli érvényesítésére alkalmaz, értékrekonstrukciónak neveztem el. Ez a fogalom egyrészt megfelelően képes érzékeltetni (a re- előtag révén), hogy a beszélgetőtársak múlt leírása olyan néhai értékek felhasználásával valósul meg, amelyek a szocializmusban a számukra valós fontossággal bírtak. Másrészt kifejezi (a –konstrukció utótag révén), hogy a bemutatott értékek gyakran az eredeti kontextusukból kiragadva, átformálva, jelentésmódosításokkal kerültek bemutatásra. Ezt az egyes egyének által folytatott stratégiát elemzem lépésről lépésre, abban a meggyőződésben, hogy az nem csak Zánka specifikus sajátosság, a társadalom nagy részének múltba fordulási gyakorlata jelenik meg benne.

∴

A dolgozat címe: Migráció: Szándékok és lehetőségek

A szerző neve: Hemző Róbert, azonosítószáma: 14/150

A szerző szakja, évfolyama: kommunikáció II., romológia I.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Kommunikációs Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr.Szijártó Zsolt egyetemi docens

A kutatás témája egy somogyi falu, Somogyfajsz fiatalságának elvándorlási terveit, és lehetőségeit, illetve az ezekre ható tényezőket vizsgálja.

Az elsődleges, kivándorlásra készítő tényező a munkalehetőségek hiánya. A jelenlegi helyzetért elsősorban a szocialista falupolitika a felelős. Az erőltetett iparosításnak köszönhetően a falvakban a beruházásoknak csak egy töredéke valósult meg.

A migráció megvalósításában döntő szerepet játszik a gyermekkori szocializáció. A költözés mindig kockázattal jár, és a kockázatvállalási hajlandóság kialakulásában kialakulásában van jelentősége a patriarchális családmódnak.

A lehetőség szempontjából az iskolázottságnak van döntő szerepe. Akik csak nyolc általánost, vagy kevesebbet végeztek, azok kisebb eséllyel pályáznak sikeres migrációra.

A fiatalokat négy csoportba lehet kategorizálni. Az elégedettek, akik maradni akarnak, és a lehetőségük is alacsony. A vágyakozók, akik mennének, de erre kicsi a lehetőségük. A kockázatkerülők, akik maradni akarnak, bár esélyük lenne a sikeres migrációra. Az utolsó csoportot azok képezik, akik tényleg migrálni fognak.

A tervekben fontos szerepet játszik a falubeli kapcsolatok száma és intenzitása. A kapott információk alapján nem lehet megállapítani, hogy a migrálni készülők vajon tudatosan ápolnak-e kevesebb kapcsolatot a falubeliekkel.

A fiatalok megtartása szempontjából fontos tényező a falusi értelmiség szerepe. Azonban a kényszerű körzetesítések éppen ezt a réteget üldözték el leginkább a faluból.

∴

A dolgozat címe: A cigányok kultúrája az Alföld peremén

A szerző neve: Karancsi Angéla, azonosítószáma: 14/257

A szerző szakja, évfolyama: Óvodapedagógus, III. évfolyam

Az intézmény neve: Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Főiskolai Kar

A témavezető neve, beosztása: Fellerné Búzás Klára, főiskolai adjunktus

Jelen társadalmunkban újra előtérbe került a cigánykérdés. Valójában sokan nem is ismerik a cigányság eredetét, szokásaikat, kultúrájukat. A nevelés-oktatás területén munkálkodó pedagógusokra egyre nehezebb feladat hárul, a növekvő társadalmi elvárások miatt.

Dolgozatomban röviden bemutatom eredetüket, a történelmüket, valamint a rétegződésüket és a kultúrájukat. Igyekszem feltárni, a társadalmi-szociális lemaradásuk okait, és megoldási lehetőségeket keresni a hátrányok kiküszöbölésére. A cigányság beilleszkedése nehézségekbe ütközik, mivel az értékrendjük eltér a társadalmilag megszokott normáktól. A cigány nemzetiség önmagában kevés ahhoz, hogy eredményt produkáljon. A többségi társadalomnak is segíteni kell őket, mivel jelenlegi helyzetük kilátástalan. Fontosnak tartom a cigány kultúra megőrzését, és hogy a családból jövő valódi értékeket bevigyük az óvodába és az iskolába.

Céлом az volt a dolgozat témaválasztásakor, hogy az eredetüket, kultúrájukat jobban megismerjem. Ha megismerem a szokásaikat, bízom abban, hogy a jövőbeni munkámat is céltudatosabban fogom végezni. Ha elnyerem a cigány szülők bizalmát, jobban tudok majd együttműködni velük, és hatékonyabban tudunk majd munkálkodni a gyermeknevelésben. Fontosnak tartom a cigánygyerekek hátrányának a leküzdését, ezért választottam ezt a témát.

∴

A dolgozat címe: „Gyermekemet nem volt szándékomban elveszíteni” (Magzatelhajtási és gyermekölési büntetőperek Debrecenben)

A szerző neve: Kovács Ildikó, azonosítószáma: 14/282

A szerző szakja, évfolyama: filozófia-néprajz, III. évf.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Kotics József, egyetemi docens, Kiss Antal, egyetemi tanársegéd

A debreceni bíróság által 1740 és 1920 közötti időszakban tárgyalt magzatelhajtás és gyermekölési büntetőperekkel foglalkozik a dolgozat.

Célja történeti források alapján részletes, komplex képet adni a női bűnözés keretein belül a gyermekgyilkosságokról, vizsgálni a perbe fogott nők bűnösségének jogi és közösségi megítélésének változását a cívisvárosi közegben lefolytatott tárgyalások alapján. A dolgozatban felhasznált perek a nők által elkövetett bűncselekmények jellegzetes és súlyos példái melyek több problémát vetnek fel. A problematika három szinten kerül elemzésre: társadalmi, területi, és személyi vonatkozásban. A makro szinten bemutatom a hatályos büntetőtörvények alapján kiszabható büntetéseket. Mezo szinten a városi bíróság levéltárban fellelhető iratok alapján bontom ki a vádlott és a hatalom képviselőinek kapcsolatát. Az egyéni szintekre levetített mikro környezeti vizsgálat feltárja a társadalmi és vagyoni státusztól független, deviáns magatartás okait, formáit.

A dolgozathoz kiderül, hogy a szokásos női szerep elhagyásának okai a közösség saját normarendszerére vezethetők vissza, mely alapjaiban különbözik a hivatalos törvényhozási szervek jogi megítélésétől.

∴

A dolgozat címe: A három szerzetesnő. A váci múmiák interdiszciplináris vizsgálata.

A szerző neve: Kristóf Lilla Alida, azonosítószáma: 14/102

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális és Vizuális Antropológiai Szak, 3. évfolyam

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Ilyés Zoltán, egyetemi docens; Dr. Pálfi György, Tudományos és Technikai Attasé,

Vácut a Fehérek templomának altemplomából 1731 és 1841 közötti koporsós temetkezésből származó 265 természetesen mumifikálódott tetemet, továbbá mintegy 40 egyén csontvázát tartalmazó osszáriumot tártak fel 1994-95-ben. Az eltemetettek többsége polgári, kisebb részük egyházi személy volt. A nem mindennapi leletegyüttes interdiszciplináris kutatásokat igényelt. Az adatok feldolgozása etnográfus, fizikai antropológus, paleopatológus, kulturális és történeti antropológus részvételével, valamint a medicina különböző területein dolgozó orvosok, asszisztensek együttműködésével történik. A dolgozatban szereplő három 18. századi szerzetesnő esettanulmányával szeretnénk bemutatni a diszciplínák együttműködését, valamint azt, hogy a részeredményekből hogyan is kezd körvonalazódni három ember története. A kutatás jelenlegi szakaszában az adatszerzés elsősorban természettudományos módszerekkel érhető el. A társadalomtudományos módszerek, például a történeti

antropológiai szempontok feltárásához alkalmazott levéltári kutatás már a jelenlegi stádiumban is feltűnnek, kulcsszerepük azonban a kutatás előrehaladtával lesz nyilvánvaló, a kor életvilág-, és legfőképpen a személyek életének rekonstrukciója szempontjából.

Eddig elvégzett vizsgálataink alapján már több értékes eredményt sikerült elérnünk. A három szerzetesnő rendkívül izgalmas és érdekes esetet tár elénk: az egyik múmia testén nagyfokú púposság volt látható, mely felvetette a csigolya TBC gyanúját, a másik esetben a mellkason egy kör alakú, éles peremű metszést találtunk, mely a szív hiányát tételezte fel, a harmadik múmia bal kezének gyűrűs- és kisujját pedig egy csomagban találták meg a lábánál. Az eddig napvilágra került adatok alapján remélhetőleg sikerül minél pontosabb képet adni az eltemetettek életéről és haláluk okairól.

A dolgozat címe: Nelimarkka-Museo, avagy egy vidéki múzeum lehetőségei és szerepe a kulturális javak közvetítésében

A szerző neve: Lajos Veronika, azonosítószáma: 14/281

A szerző szakja, évfolyama: néprajz-történelem, IV. évfolyam

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Biczó Gábor, egyetemi docens, Kiss Antal, egyetemi tanársegéd

Vajon milyen funkciót tölthet be egy vidéki művészeti múzeum a változatos kulturális közegben a XXI. század elején?

Ez a kérdés adta a kutatás vezérfonalát, amelynek helyszíne egy finnországi regionális művészeti múzeum, a Nelimarkka Múzeum.

A tanulmány az intézmény és a környezet komplex kapcsolatrendszerének feltárásával és a három hónapos terepmunka eredményeinek elemző leírásával mutatja be az intézmény szerepét, elsősorban a térségben, másodsorban országos kitekintést nyerve a múzeumba látogatók válaszai alapján.

A kutatási témát két oldalról közelítem meg: egyrészt a múzeum, mint a társadalmi élet egyik intézménye, másrészt pedig a látogatók, mint a múzeum hatókörét és ismertségét reprezentáló közönség oldaláról. A kutatás során a különböző interjú- és kérdőívtechnikákat egyaránt alkalmaztam. A Nelimarkka Múzeum, a társadalmi élet egyik fontos intézményeként, három elváráscsoportnak felel meg. Az első a művészet reprezentációja, a második a városi

önkormányzat igényeinek kielégítése, míg a harmadik csoport az individuumok elvárásainak körét foglalja magában. A kérdőíves vizsgálatból két szinten vonhatunk le következtetéseket: egyrészt országos viszonylatban a múzeum ismertségéről, másrészt az intézmény tényleges működéséről, illetve eredményeiről a látogatók válaszainak elemzése során.

A Nelimarkka Múzeum az alapító festőművész munkásságának hagyományait követve szűkebb környezetében és a régióban, illetve Finnország határain belül és azokon kívül is sikeresen kapcsolódik be a kulturális javak átadásának-átvételének folyamatába.

∴

A dolgozat címe: A táncház mítosza és valósága. Hagyomány és folklorizmus – mit talál a XXI. század néprajzosa Széken?

A szerző neve: Molnár Péter, azonosítószáma: 14/158

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció-Néprajz 3.

Az intézmény neve: PTE BTK Kommunikációs Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Feischmidt Margit egyetemi tanársegéd

Az erdélyi Mezőségen fekvő Szék neve a táncházmozgalom kibontakozásának köszönhetően vált széles körben ismertté. A hagyományait a XX. század végéig gondosan őrző közösség az 1970-es években megszülető, újfajta folklorista irányzat kiinduló-pontja volt, tánc- és zenekultúrája a Budapesten induló táncházak mintájára szolgált, s eljutott a világ számos országába. Az 1990-es években azonban lezárult egy korszak Szék életében: megszűnt a táncház intézménye – az átalakuló értékrendet egyre inkább meghatározó modernizáció háttérbe szorította a tradíciókat. Kutatásom az eltűnő széki táncház és a belőle táplálkozó táncházmozgalom kapcsolata alakulásának szegődik nyomaiba. Célja, hogy elvezessen a táncház „mítoszától” annak „valóságáig”, s rávilágítson a folklorizmus Széken betöltött szerepére. Terepmunkámat 2001–2002-ben végeztem. Tapasztalataimra helyszíni megfigyelésekkel, interjúk készítésével tettem szert. Adat-közlőim között székieken kívül megtalálhatók a táncházmozgalom szereplői is.

A széki táncagyományok életét folklorizmus, modernizáció és retradicionális szimultán folyamatai jellemzik. A hagyományait elhagyó, ugyanakkor a táncház mítoszt megtestesítő Székről a táncházmozgalom a korábbi évtizedek folyamán kialakult képet őrzi, s ennek megfelelően reagál a tradíciók pusztulására. Megjelenik a retradicionális szándéka, amely a helyi fiatalság bizonyos rétegében támogatásra talál. A táncos események jelentős

része ma a táncház mítoszát szem előtt tartó magyarországi táncházasok és a velük kapcsolatban álló, a hagyományápolás gondolatát magukénak érző széki fiatalok szervezésében zajlik. Dolgozatom a retradicionizációs törekvések ezen jelenségeit vizsgálja, s a folklorizmus természetének interaktív jellegéről von le konklúziót. Szék esete jól példázza, hogy az új társadalmi környezetben, folklorizmus-ként tovább élő tradíciók milyen jelentős visszahatást gyakorolhatnak eredeti közegük-re. S e visszahatás során hagyomány és folklorizmus között lassan elmosódik a határ. A Széken felfedezett, onnan elterjedő, a táncházmozgalomban tovább élő s Széken eközben eltűnő, majd oda visszakanyarodó táncház történetét e kettősségek teszik érdekessé.

∴

A dolgozat címe: Metamorphosis mundi. A világkép reprezentációi Johannes Amos Comenius „Orbis sensualium pictus” című művében és annak különböző kiadásában

A szerző neve: Nagy Károly Zsolt, azonosítószáma: 14/104

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális és Vizuális Antropológia szak, IV. évfolyam

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Bán András, egyetemi adjunktus

Johannes Amos Comenius *Orbis sensualium pictus* c. könyve egyszerre tükrözi a 17. század világképét és annak comeniusi olvasatát, az adott kultúrát mint szöveget adva elénk. Első, 1658-as kiadása óta 246 különböző kiadásban, többször átformálva látott napvilágot. Hipotézisem szerint a kiadások során végrehajtott változtatások nem véletlenszerűek, hanem tükrözik a világot, és a világkép változásait is az adott időszakban.

Az *Orbis* mindig tankönyvként jelent meg; első kérdésem így az volt, hogy mit tartalmazott, milyen elemekből és hogyan épült fel az általa közvetített tudás. Az *Orbis* ugyanakkor a szemléltető oktatás első kiforrott eszköze is volt, mint ilyen, szinte minden esetben illusztrálva jelent meg; másik kérdésem tehát az volt, hogy miképp működött a tudás átadásának e vizuális módja. A különböző kiadások kép- és szöveganyagának összehasonlító elemzése során vizsgáltam a kontextust, a mindenkor *sensus communis*hoz való viszonyt, s a mögöttes intenciókat úgy szinkronikus, mint diakronikus szemszögből.

C. Geertz kultúra-definíciójának háló-metaforájára utalva: dolgozatomban sikerült a közhelyektől megtisztítva definiálni az *Orbis* mibenlétét. A könyv témái olyanok, mint egy-egy csomó egy geertzi hálóban. Egy-egy csomópontban különböző tradíciók találkoznak, és

szintézist alkotva új minőséget hoznak létre. E csomópontok által kirajzolódik egy adott kor kulturális hálóját, illetve annak egy olvasata. A háló „szövedékét” és a „benne vergődés” módját elemezve számos információt nyerhetünk nem csupán konkrétan azokról a háttérmozgásokról és -motívumokról, melyek a kora-újkor európai kultúrát befolyásolták, hanem a „hálószővődés” olyan törvényszerűségeiről és lehetőségeiről is, melyek – a 17. századra néhány vonásban emlékeztető – saját korunk számára is értékesek lehetnek.

∴

A dolgozat címe: Székiek Budapesten – Tradíció, mobilitás és migráció

A szerző neve: Pulay Gergő, azonosítószáma: 14/160

A szerző szakja, évfolyama: kommunikáció IV., szociológia I.

Az intézmény neve: PTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Fleischmidt Margit egyetemi tanársegéd

A kilencvenes években Magyarországot érintő nemzetközi vándormozgalmak közül az egyik legnagyobb csoportot teszik ki az Erdélyből érkező magyarok. Míg az 1989-es fordulat időszakában jórészt menekültként, bevándorlóként tartotta őket számon a fogadó társadalom, addig az utóbbi években egyre több erdélyi vendégmunkás jelent meg a magyarországi munkaerőpiacon. Az utóbbi kategória a migrációhoz fűződő stratégiák és a résztvevők társadalmi hovatartozása szempontjából is fontos eltéréseket jelöl. A falvakból, kisvárosokból induló, s Budapestre nagyrészt feketemunkásként érkező csoportok számára az alacsony társadalmi státusz, a velük egy kategóriában dolgozó helyiekénél kisebb jövedelem is az előrelépés lehetőségét ígéri. Másfél éve kezdett kutatásomban egy magyarok lakta mezőszéki község, a Kolozs megyei Szék migrációs folyamatait vizsgálom. Mára egyértelművé vált, hogy az egykor néprajzi javairól és archaikus életmódjáról elhíresült településen a “hagyomány utáni korszak” legfőbb alternatívája a Budapestre irányuló időszakos migráció lett. A rendszerváltást követő években, a határok átjárhatóbbá válása után gyorsan érvényesült a közösség migrációs potenciálja. Ma a munkaképes korú lakosság 80 %-a részt vesz az átjárásban, a közlekedésről pedig egymással konkuráló helyi vállalkozók gondoskodnak, naponta forduló mikrobuszokkal. Ma a férfiak nagy többsége építkezéseken dolgozik, a nők pedig javarészt bejárónőként, “cseléd-státuszban” működnek Budapesten.

A 90-es évekkel meginduló spontán munkaerő-áramlás Szék esetében is arra vezethető vissza, hogy a hozzá képest központi helyzetben lévő társadalom szokásai és fogyasztási mintái

lassan tükröződni kezdtek a periferikus pozícióban lévő közösség elvárásaiban, a maga számára elképzelt és kijelölt lehetőségek terén. A kapcsolati hálózatok révén ugyanakkor kézenfekvővé vált, hogy a várakozások és az otthoni lehetőségek közti feszültséget ne az igények mérséklésével, hanem a migrációval oldják fel. A kilencvenes évek fiataljai közül a legtöbben már gyermekként részeseivé váltak a magyarországi migrációnak, akár mert szüleiket kísérték el, akár mert 14.-16. életévüket betöltve maguk mentek dolgozni Budapestre. A határátlépéssel járó migráció tapasztalatai így számukra a gyerekkortól fogva hozzájárultak vonatkoztatási kereteik kibővüléséhez - benne Budapesttel és a migráció lehetőségével. Az ő esetükben annak lehetünk tanúi, hogy a hagyományos társadalmi szerepektől, és magától a kibocsátó településtől is fokozatosan eltávolodó csoportnak milyen esélyei és stratégiái vannak a mobilitásra, a szerepek és az identitás újrafogalmazására. Többségük nem, vagy csak rövid ideig dolgozott otthon, s a munka világába való hosszabbtávú integrációja már a magyarországi migráció során történt. A mai migrációs hullám Széken a régió hasonló kategóriába tartozó településeinél gyorsabban és közvetlenebb módon tette lehetővé a modernizáció javaival való megismerkedést. Ennek következményeivel a változó fogyasztói szokások terén éppúgy találkozhatunk, mint a kulturális identitás újraalkotásának folyamataiban.

∴

A dolgozat címe: Identitás-vizsgálat Nyáradkarácson község egykori görög katolikus közösségében

A szerző neve: Simon Zoltán, azonosítószáma: 14/101

A szerző szakja, évfolyama: Kulturális antropológia szak, III. évfolyam

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Ilyés Zoltán egyetemi docens

A székelyföldi görög katolikusok esetében, így a nyáradkarácsoni egykori görög katolikus közösségnél is az eredet, hovatartozás egy állandó és folyamatos kulcskérdésként volt és van jelen. A községben leginkább vizsgált két település (Nyáradkarácsonfalva, Kistereme) egykori görög katolikusainak életében e kulcskérdés jelenleg is nyitott maradt. Éppen ezért a kutatást mindvégig meghatározta a jelen helyzetből való- a múlt identitásjegyeire való reflektálás, rekonstrukció. A vallási, nyelvi és etnikus identitás elkülönítését is feladatul tűzte ki a

dolgozat. De az asszimilációs helyzetek és az ezzel párosuló identitás jegyek jobb megértését azon történelmi korszakok kiemelése szolgáltatják melyek nagyban meghatározták, kisajátították a vizsgált közösség etnikai és vallási identitását. A 17.-18. századi népességmozgások Nyáradkarácson község esetében is román családok bevándorlását/betelepítését eredményezte. A döntően magyar többségű lakosságnak köszönhetően legkésőbb a 19. századig néhány generáción belül lezajlott a nyelvváltás. Trianon után 1920-30-as években a román kormányok azon célkitűzését kell figyelembe vennünk melyek a román nemzet egységesítését és konszolidációját jelentette. A hitéletnek is a nemzeti célt kellett szolgálni és ezzel együtt az ortodox vallás preferálása is. A második bécsi döntést követő magyar adminisztráció diszkriminatív módon lépett fel az általunk vizsgált görög katolikus közösséggel szemben. A fellépések elsősorban a többséget képviselő közösséggel való szembesítés során érhetőek tetten. Ugyanakkor ebben az időszakban a társadalmi élet szabályozását, szervezését, az iskoláztatást, az ifjúság nevelését és szocializáció folyamatát a református egyház intézményesíti. A feloszlást, 1948-at követő időszak megintcsak fordulópontot jelentett a vizsgált közösségben. Romániában megszüntetik a görög katolikus vallást legitim módon, és létrejön az ortodoxiával való unió. Zömében áttérnek az ortodox vallásra - és innen beszélünk egykori görög katolikusokról - de mára már a „vallástalanság” fogalmával jellemezhetnénk e közösséget. Az ortodox parókiát alig -alig látogatják. Sokan az egykori görög katolikusok - mára már ortodoxok - közül sok esetben tiltakoznak a román megbélyegzés ellen. A közösség identitása igen - igen töredezett. Éppen ezért az identitásban beálló változások mellett párhuzamosan igyekeztem haladni azon történetiséggel melynek melegágyában voltak elplántálva azon magvak csirái melyek vagy kisarjadtak, vagy elpusztultak, vagy éppenséggel növekedésükben megcsappantak az adott kor komplex élethelyzetének függvényében.

∴

A dolgozat címe: „Gyimes kevésbé devalvált vidék...” A gyimesi turizmus jelenségének antropológiai megközelítése.

A szerző neve: Szilágyi Eszter, azonosítószáma: 14/106

A szerző szakja, évfolyama: kulturális antropológia, IV.

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem BTK Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Biczó Gábor, egyetemi docens.

Dolgozatom egy 2001 és 2002 nyarára kiterjedő antropológiai terepmunkán alapszik, melyet a romániai Gyimes mikrorégióban végeztem és melynek során kiváltképp félig strukturált interjúk, kérdőívek és fotókészítés segítségével próbáltam utánajárni a Gyimesben mutatkozó turizmus jelenségének. Jelen dolgozatban elsősorban arra kérdezek rá, hogy a Gyimesbe utazás milyen motivációs bázisával rendelkeznek Gyimes turistáinak különböző csoportjai, melyek az általuk fenntartott és mintegy Gyimesben való létük dimenzionálását adó értelmezési és értéktulajdonító eljárások. Másodsorban megpróbálom nagy vonalakban feltárni, hogy Gyimes völgyének lakossága, a jelenlegi vendéglátói kapacitásával összefüggésben, milyen szerepet vállal a „fogyasztásra” szánt Gyimes-kép megrajzolásában, azaz, szűk értelemben, milyen technikákkal és mely fokon állítja a turizmus szolgálatába azokat a kulturális színezetű emblematikus jegyeket, melyek a mindenkori autochton, autentikus, népi, természetközeli, nemzeti stb.jelentéstartalmakat konstituálják.

Dolgozatomnak lényeges strukturáló komponense lesz a turizmus-fajták és az egyes turisták/vendéglátók fellépő motivációi, értelmezései közötti kellő árnyalásnak a feladata - melyek közül szelektíven némelyeket jobban kidomborítok. Ugyanakkor elmondható, hogy nagy vonalakban a gyimesi turizmus az örökség kánonja és egyfajta öko-irányultság keretében bontakozik ki; hogy a mindenkori Gyimes-kép soknemű reprezentációjának kérdésére az autentikusság/inautentikusság kettősének tétje nyomja rá a bélyegét; egy olyan diszkurzív háttérben, mely egy átfogó modernitás-kritikából táplálkozik.

∴

A dolgozat címe: Falba zárt identitás – Lokális térhasználat és közösségi képzetrendszer a somogyfajsi Kund-kastély funkcióváltozásainak tükrében, 1930-2002

A szerző neve: Tucsek Nikolett, azonosítószáma: 14/167

A szerző szakja, évfolyama: kommunikáció szak, II. évf.

A témavezető neve, beosztása: K. Horváth Zsolt, történész, Szijártó Zsolt, egyetemi docens

Dolgozatomban három különböző korszakban – 19. század, '80-as évek, rendszerváltozás után - mutatom be a somogyfajsi Kund-kastélyhoz kapcsolható funkcióváltozásokat, illetve ezek hatását a lokális térhasználatra és az ehhez kapcsolódó helyi képzetekre. Az foglalkoztatott, hogy egy földrajzi hely, társadalmi tér, szociokulturális miliő, amely központi és kitüntetett szerepet kap a község életében, felépítésétől számítva, különböző tulajdonosok birtokában, különböző történelmi időszakokat “átélve” milyen belső változásokon ment, és megy keresztül.

A dolgozat alapjául a terepmunka során készített interjúk, valamint a későbbiekben beszerzett dokumentum – újságcikkek, levéltári iratok -, és fotóanyag szolgált.

∴

A dolgozat címe: Vallási, nemzeti-közösségi és egzotikus élmény (A magyarországiak részvételének motivációiról a csíksomlyói pünkösdi búcsúban)

A szerző neve: Vörös Gabriella, azonosítószáma: 14/171

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció 3. – Néprajz 1.

Az intézmény neve: PTE -BTK, Kommunikációs Tanszék

A témavezető neve, beosztása: dr. Feischmidt Margit egyetemi tanársegéd

Kutatásom célja a csíksomlyói pünkösdi búcsú jelentésváltozásainak feltárása és az ott tapasztalható tömeges részvétel motivációinak felderítése volt. A dolgozatban vizsgált célcsoportom a búcsúra érkező magyarországi magyar zarándokok. A 2001-es és 2002-es búcsúban résztvevő megfigyelőként voltam jelen és tizenhét interjút készítettem.

A vizsgálat elsősorban a nem vallási motivációkra, indítatásokra irányult. Az általam készített empirikus anyagban a tömeget motiváló élmények három kategóriája körvonalazódik: a vallási, a nemzeti-közösségi és az egzotikum élménye. Ezek egymást nem kizáró tényezők, hanem inkább egymást kiegészítők.

A búcsú egyes elemi ma is hordozzák vallási tartalmukat. E mellett, viszont egyfajta keresztény ökumenikus gondolat is kezd megjelenni. A más felekezetűek, nem vallásosak számára a zarándoklat úgy valósul meg, hogy a vallási rítus különböző elemei nemzeti értelmezést kapnak, nacionalizálódnak. Így kerül ma egyre inkább előtérbe a nemzeti-közösségi élmény a magyarországiak számára.

A nemzeti ünnepre, zarándoklatra való igény alulról szerveződött egyéni, ill. helyi közösségek, intézmények szintjén, miközben egy felülről jövő mintát követnek. A médiának és a politikának is szándékában áll a búcsút nemzeti ünnepként bemutatni, de önmagukban nem képesek a mozgósításra, csak akkor, ha törekvésük találkozik a közvéleményével. Csíksomlyón a tömeges jelenlétnek közös eleme, ami hatékonyan tud mozgósítani az a nemzeti érzés. Az emotív élmény kifejezéséhez a magyarországiak tömeges jelenléte és nemzeti szimbólumok járultak hozzá.

Harmadik motivációként az autentikusság és az egzotikumok iránti érdeklődés, mint turisztikai cél is jelen van. Az utazás ugyan alkalmat ad az emlékhelyek és természeti látványosságok megtekintésére, a kaland átélésére, a cél azonban már minden esetben a búcsú megtapasztalása. A búcsúban elsődleges vallási és/vagy a nemzeti élmények viszont nem zárják ki az addig domináns egzotikumok iránti érdeklődést.

∴

A dolgozat címe: A hajdani és majdani kastély

A szerző neve: Udvari Ibolya , azonosítószáma: 14/328

Az intézmény neve: KDOSZ

A témavezető neve, beosztása: Dvorácsek Ágoston, középiskolai tanár

MÉDIA- ÉS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNY I.

A dolgozat címe: Magyar Narancs: A „neozsurnalizmus” a hazai sajtóban.

A szerző neve: Hajdu-Kis Diána, azonosítószáma: 14/148

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció szak V. évf.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,

A témavezető neve, beosztása: Havasréti József, egyetemi tanársegéd (PTE BTK)

Dolgozatomban egy újságírási stílus - az úgynevezett új újságírás vagy neozsurnalizmus és ennek egyik mellékhatása, a gonzo - magyarországi megvalósulásának megnyilvánulásait vizsgálom a Magyar Narancs című hetilap számaiban. Kutatásomban először az újság egy évtizedének (1989-1999) változásaival, annak történetével foglalkozom a korabeli dokumentumok és az újság jelenlegi és volt munkatársaival készített interjúk alapján. A második fejezet az új újságírás és a gonzo stílus jellemzőit foglalja össze. Ezek után a gonzo és a Magyar Narancs viszonyát elemzem, és néhány, az újságban megjelent cikkben próbálom meg kimutatni a tárgyalt stílusok jellemző jegyeit. A negyedik fejezetben a Narancs által képviselt stílus fogadtatását ismertetem az olvasók körében, a hetilap adott évtizedének olvasói leveleit elemezve, végül pedig felvázolom az újság a helyét és hatását a magyar sajtó különböző médiumai körében.

∴

A dolgozat címe: A média nyelve – nyelvi felelőssége

A szerző neve: Kecskés Éva Barbara, azonosítója: 14/308

A szerző szakja, évfolyama: Magyar szak V. évfolyam – Művelődési menedzser szak. III. évfolyam

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem BTK Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Rubovszky Kálmán tanszékvezető egyetemi docens (DE BTK)

A média egyre nagyobb szerepet játszik 21. századi életünkben. Óriási mértékben módosítja az életritmust: harmadik helyet foglalja el a munka és az alvás után!

A különféle médiumoknak a kultúra őrzésében, hagyományozásában és teremtésében való kiemelt feladatát és kötelességét senki sem kérdőjelezi meg. A mindennapi tapasztalatok is mutatják, hogy a nyelvre (nyelvhasználatra) egyre nagyobb erővel hat a média.

Dolgozatomban rávilágítok a két fő médiaszektor (közszolgálati, kereskedelmi) közötti legfőbb eltérésekre, a kulturális értékközzvetítés különbségeire, körbejáróm a médianorma fogalmát, a média nyelvhasználatával kapcsolatos vélekedéseket. Célom annak tudatosítása, illetve elmélyítése, miszerint a kommunikátoroknak –ahogy nevezni szokták őket – óriási hatásuk van a közönségre. A hivatalos beszélőnek, a rádió- és televízióriporternek kell, illetve kéne képviselnie a magas színvonalú magyar köznyelvet.

Az ún. turbó nyelv (gyorsbeszéd) szorosan összefügg napjaink gyorskultúrájával – a felfokozottság azonban kommunikációs zavarokhoz vezethet. A nyelvi divatokat vizsgálva kitérek a reklámokra, hiszem reklámszövegeink általában nyelvi közállapotainkat tükrözik, kiválóan mutatják a XXI. századi életmód jellemzőit: a felgyorsulást, a felfokozottságot, a robbanásszerű életmódváltást, a villanásszerűséget, tabutörést stb. És végül, de nem utolsósorban nagymértékben befolyásolja a reklámn nyelv a gyerekek anyanyelvi fejlődését! (Ki ne hallott volna már reklámversikét vagy reklámszlogeneket dúdoló gyereket.) – A tömegkommunikációs eszközök alapvető jellemzője az ismétlés, mely a nyelvi formát is terjeszti, rögzíti – a helytelent is!

Munkám folyamán a szakirodalom kritikai élet nem rejtettem véka alá, empirikus vizsgálódásaimmal, saját tapasztalataimmal próbáltam alátámasztani azokat. Dolgozatom megírását nagyban befolyásolta a Szegeden rendezett XI. Országos Közművelődési Konferencia (2002), mely elég sötét képet festett a jelenlegi médiahelyzetről.

∴

A dolgozat címe: Valóságmodellként működő szappanoperák (a Barátok közt c. sorozat elemzése)

A szerző neve: Myat Kornél, azonosítója: 14/159

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció szak V. évfolyam – Magyar szak IV. évfolyam

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Mester Tibor tanársegéd (PTE-BTK)

Dolgozatomban amellet érvelek, hogy a valóságmodell kategóriájába tartozó szappanoperák konstruált világképe nem csupán reflektál a társadalmi valóság jelenségeire, hanem azok,

aktív viszonyban állnak és kölcsönösen hatást gyakorolnak egymásra. Ebből a hipotézisből kiindulva állíthatjuk, hogy működésükben a megélt társadalmi valóság jelenségeinek modelljeként funkcionálnak. Ezek a konstruált, redukált társadalomképek lehetőséget adnak arra, hogy belőlük a társadalmi valóság jelenségeinek működésére következtethessünk. Kísérletet teszek arra, hogy bemutassam a Barátok közt szappanopera elemzésén keresztül a valóságmodell sorozatok társadalomképét, illetve az aktuális társadalmi történések beemelésének módját, a különféle társadalmi diskurzusban előforduló témák tálalását, a megjelenített szerepek köré épült hierarchikus rendszerben működő véleményformáló mechanizmust. Kutatásom a szappanoperákat, mint kulturális termékeket vizsgálja, melyek reflektálnak a primer valóságra, a fikciós médiavalóság keretén belül fellelhető bennük a társadalom egyfajta leképeződése. A társadalmi csoportok szereplőkön keresztüli bemutatásakor előkerül a valós társadalmi reprezentáció problematikája, az etnikai csoportok, a társadalom peremén lévő deviáns viselkedésű csoportok ábrázolásának módja. Vizsgálom a társadalmi átalakulás nyomán változó csoportok megjelenését, ilyen esetünkben a vállalkozóhoz kapcsolható képzetrendszer. A sorozatok elemzésének módszertani kiindulópontjaként a klasszikusnak számító Ian Ang médiakutató Dallas kutatása, valamint George Gerbner kultivációs modell elmélete, továbbá Christine Geraghty és Sonia Livingstone médiakutató történeti-elemző tanulmánya szolgál.

∴

A dolgozat címe: A Mónika-show és a Claudia show összehasonlító elemzése

A szerző neve: Németh Eszter, azonosítója: 14/238

A szerző szakja, évfolyama:

Az intézmény neve: Kodolányi János Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szilágyi Erzsébet főiskolai tanár (KJF)

2001. decemberében a középiskolások olvasási szokásait vizsgálva bebizonyosodott számomra az a hipotézis, mely szerint az olvasás kizorításában jelentős szerepet játszik napjainkban a kereskedelmi tévék, rádiók könnyen befogadható műsorai. A Mónika- és a Claudia Show is ilyen egyszerű felépítésű beszélgetős műsorok, amelyek nem feltétlen törekednek mélyenszántó gondolatok, igazságok kimondására. A műsoridő rövideje és a meghívott vendégek száma miatt nem céljuk elmélyülni az aktuális témában, inkább a

megtervezettség és a biztonságot nyújtó sémák használata jellemzi azokat, hipotézisem szerint.

2002. áprilisában végeztem elemzést először e két show-ról. A fő vizsgálandó szempontjaim a vizuális kommunikáció, a verbális kommunikáció, a non-verbális kommunikáció és ezeken keresztül a viselkedési folyamatok voltak. Mára jelentős változások és átalakulások figyelhetők meg a kereskedelmi televíziók műsor-preferálásában (valóság show-k), s ezek hatással vannak e két beszélgetős show-ra is. TDK dolgozatom céljából e változások mibenlétének feltárását választottam.

Az összehasonlítást a tartalomelemzés módszerével végeztem. Mindkét műsorból videokazettára rögzítettem négy-négy adást. Az elemzési egység ez esetben a műsor volt. A rögzített és elemzett műsorokat a 2002. áprilisi és októberi adások közül választottam.

A kutatás végén megállapítottam, hogy a hipotézisemet igazolták a vizsgálatok, egy pontja azonban megdőlni látszik. A Claudia Show néhány adásában már tapasztaltam, hogy a műsor szerkesztői igyekeznek komoly társadalmi problémákkal is foglalkozni, mint pl. a hazudozás, a trágár szövegek hatása a fiatal generációra; azonban a műsorok nagy része még mindig sémákat sorakoztat fel. Így tehát az alkotók felelőssége, hogy miként élnek ezzel a széles tömegekre hatással bíró kommunikációs eszközzel.

∴

A dolgozat címe: A World Trade Centert ért terrortámadás médiahatásai

A szerző neve: Pintér Livia, azonosítója: 14/227

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció szak II. évfolyam

Az intézmény neve: Budapesti Kommunikációs Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Dr. Róka Jolán, főiskolai tanár, a tudományok kandidátusa, a BKF főigazgató helyettese; Horvát János, újságíró, a BKF szenátusának tagja

Az Amerikai Egyesült Államokat ért terrortámadás sok mindent megváltoztatott a világban. E megrendítő eseménynek a történelemben egyedülálló jellegzetességei vannak. Amerikát még soha egyetlen ellenséges erő sem támadta meg saját földterületén, ilyen vagy ehhez hasonló pusztítást végezve. Borzasztó, és mindezidáig elképezhetetlen katasztrófa érte legfontosabb, erőt sugárzó, szimbolikus jelentőségű építményeit. Az eseményről szinte azonnal értesült a világ bármely részén élő valamennyi ember. Az információk terjedtek, a történések közvetítése, kommentálása, illusztrálása azonban mégis más volt, mint eddig bármikor.

A kommunikáció, a média szempontjából érdekes kérdés, hogy a támadást követő hírközlés eredményezhet-e lényeges változásokat a média közvetítette tájékoztatásban. Számos tanulmány, esszé látott napvilágot 2001. szeptember 11. után, amelyek arra keresték a választ, vajon az amerikai külpolitikai újságírás a tőle elvárható maximumot nyújtotta-e vagy engedett a már megszokott sémáknak, esetleg más befolyásoltság alá is került a téma tálalásakor. Dolgozatomban e tanulmányokat vizsgálva, összehasonlítva vontam le következtetéseimet, de a konkrét híradásokat közvetlenül nem tartalomelemeztem.

A szeptember 11.-i terrortámadást követően látszik az is, hogy az információéhség egyre inkább nő: az emberek mindenről azonnal tudni szeretnének, hiszen bármi megtörténhet, bárhol, és bármikor. Dolgozatomban kitérek a terrortámadás társadalomra gyakorolt hatásaira is, melyek a Gallup intézet adatain, illetve egy már megjelent tanulmányon alapul.

Az amerikai újságírás a külpolitikát illetően most kemény erőpróbát kapott; a hiányosságok ismét kiderültek, a megoldás körvonalazódni látszik. Lesz-e maradandó hatása az Amerikát ért terrortámadásnak a média szereplőire? Dolgozatomban a témában megjelent elemzésekre támaszkodva ezt a kérdést feszegetem.

∴

A dolgozat címe: A csevegés, mint kommunikációs forma a világhálón

A szerző neve: Rózsa Erzsébet, azonosítója: 14/023

A szerző szakja, évfolyama: Szociálpedagógia szak III. évfolyam

Az intézmény neve: NYME- Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai Kar, Sopron

A témavezető neve, beosztása: Dr. Katona György, főiskolai adjunktus (NYME BPFK)

Dolgozatom célja annak bizonyítása volt, hogy a csevegés egy új kommunikációs forma, és a használatával kapcsolatban elterjedt „függés” nem általánosítható. Felmérést végeztem, mert feltételeztem, hogy a csevegést legtöbben ismerkedésre használják, vagy barátaik elérésére. Összesen 180 főt kérdeztem meg, egy általam elkészített feleletválasztós kérdőív alapján. Az NYME-BPFK hallgatói közül 48 fővel töltöttem ki – személyes megkérdezés útján - a kérdőívet. A csevegő fórumokon 140 főt kérdeztem meg. A megkérdezés módja itt kétféle volt. Egyrészt elektronikus levél formájában elküldött kérdőívek-, másrészt pedig: a csevegő fórumokon külön-külön tettem fel mindenkinek a kérdőívemben szereplő kérdéseket, és így jelöltem be az adott válaszokat is –, ez az írásbeli személyes megkérdezéshez sorolható. Az adatok alapján megállapítottam, hogy feltevésem helyesnek bizonyult, mert mind a csevegők,

mind a hallgatók (NYME-BPFK) körében az ismerkedés volt a legerősebb motiváció a csevegésre, és az 1> 3 órás napi csevegés a leggyakoribb. Felmérésem kiterjedt a korosztályvizsgálatra is, és eredménye megegyezik a Szonda Ipsos és a GFK Hungária 1998. második félévében készített kérdőíves felmérésének eredményével.

Összegzésül megállapítom, hogy az embernek - Klaus Haefner gondolatát idézve-, a fejlődés új fokát kell elérnie intelligenciájában is: „homo sapiens informaticussá” kell válnia.

∴

A dolgozat címe: A magyar televíziózás kezdetei

A szerző neve: Stöckert Dávid, azonosítója: 14/243

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció – történelem szak III. évfolyam

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Horváth Z. Gergely, egyetemi docens (PPKE BTK)

Manapság a nézők számtalan hazai televízió csatorna kínálatából választhatnak. Ezt a nélkül teszik, hogy ismernék az előd máig ható kezdeti lépéseit. A Magyar Televízió gyermekcipőben eltöltött éveivel eddig csak a technikatörténet szemüvegén keresztül foglalkoztak. Dolgozatomban viszont társadalomtudományi szempontból közelítem meg az MTV 50-es és 60-as évekbeli történetét.

A második világháború előtt magyar tudósok egy csoportja sikeresen foglalkozott a televíziózással. A háború viszont megakasztotta ezt a folyamatot, amely 1952. májusában indult be újra. Ekkor ugyanis Gerő Ernő felkeltette Rákosi Mátyás érdeklődését a televízió iránt. A problémát azonban iparstratégiaileg kezelték, ezért vontatottan haladt a megvalósítása. A szükséges eszközök elkészítését a magyar iparra bízta, amely megfelelő tervdokumentációk hiányában lassan haladt. Két kísérleti adás után 1957. május 1-jén a tervezetnél három évvel később a nagyközönség is megcsodálhatta az új technikai vívmányt. Ekkorra már az ország vezetői is felismerték a televízió propagandabeli hasznosíthatóságát. A 60-as évek elejére kialakult egy állandó műsorstruktúra, népszerű bemondók vezették a műsorokat. A televízió szép lassan elhódította az újságoktól a közönséget naprakészségének és gyorsaságának köszönhetően.

A dolgozat hűen próbálja meg bemutatni az akkori viszonyokat és nehézségeket. Rámutat a problémákra, a minisztériumok közti ellentétekre, amelyek sokszor már nem a televízióról szóltak, de lassították annak fejlődését. A munka megírásához főleg az MTV Archívumában

talált gazdag film- és dokumentum anyagot használok fel. De forrásként hivatkozom az Országos Levéltárban őrzött idevágó iratokra is.

∴

A dolgozat címe: Cinikus, ironikus szavak, kifejezések a Magyar Demokrata című folyóiratban

A szerző neve: Szabó Gábor Béla, azonosítója: 14/244

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció – történelem szak IV. évfolyam

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: H. Tóth Tibor, docens, Kiss Mihály, adjunktus (PPKE BTK)

Kutatásom célja a Magyar Demokrata című közéleti és kulturális hetilap cikkeiben megnyilvánuló cinikus, ironikus modor részletes tanulmányozása. A kutatás alapjául a Magyar Demokrata 2001. szeptember végétől 2002. március végéig megjelent számai szolgáltak. Céлом az volt, hogy megvizsgáljam, milyen következményei lehetnek a cinikus, ironikus modornak, s milyen megnyilvánulásokban érhető mindez tetten? Az antik (görög) cinikus filozófia, életstílus, valamint a német romantika honnan indul útjára, és hogyan él napjainkban is tovább, hová fejlődtek-fajultak mára? A cinikus életfelfogás, mely kezdetben arra volt eszköz, hogy az emberek kifejezzék elidegenedésüket, egyet nem értésüket a fennálló világrenddel, ma úgy tűnik, mintha céllá vált volna. Cél csakis jó és nemes dolog lehet, amit rosszra nem használhatnak az emberek. Napjaink cinikus, ironikus modora, melyet a Demokrata oly sok megnyilvánulásában kifejez, nemes célokra nem használható. Így a Demokrata magatartása erkölcsileg kifogásolható, a társadalomra nézve romboló. A cinikusok az igazság elérésére törekednek, ám azt soha nem érhetik el, hisz az összes energiájuk kimerül az áligazságok leleplezésében. A Magyar Demokrata publicisztikájában az általam vizsgált időszak alatt ez a momentum is tisztán és világosan látható. A dolgozathoz egy szótár is tartozik. Ebbe olyan szavak kerültek, melyeket a dolgozatban kifejtett szempontok alapján cinikusnak, ironikusnak lehet minősíteni, szem előtt tartva a Magyar Demokrata szóhasználatát, szövegkörnyezetét. A szótárban megtalálható a kifejezés előfordulási száma, pontos szövegkörnyezete, minősítése a Magyar értelmező kéziszótár és a Demokratának megfelelő szóhasználat szerint. A dolgozatban használt két fogalom – cinizmus és irónia – szakirodalmilag is alátámasztott jelentését megpróbálom egymástól elkülöníteni, elhatárolni, összefüggésüket szaktudományos szempontból is igyekszem tisztázni.

A dolgozat címe: 771 + 20 cím egy eseménnyel kapcsolatban. Terrorizáló címek - tartalomelemzés a 2001. szeptember 11-i terrortámadással kapcsolatos írárok címekre vonatkozóan.

A szerző neve: Szalai Andrea Enikő, azonosítója: 14/025

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció – művelődésszervező szak III. évfolyam

Az intézmény neve: Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola, Esztergom

A témavezető neve, beosztása: Dr. Kéri Teréz főiskolai tanár (VTIF)

Elemző kutatásommal arra a kérdésre kerestem választ, hogy hogyan és milyen gyakorisággal fordultak elő a különböző periodikák oldalain a 2001. szeptember 11-én elkövetett terrortámadással kapcsolatos cikkekhez tartozó különböző formaváltozatú és típusú címek, a „tragédia” napját követően egy éves időtartamban (azaz 2001. szept. 12- 2002. szept. 12.). A longitudinális elemzés nem terjed ki ezen cikkek tartalmának mélyebb vizsgálatára vagy azok műfaji besorolására. Nem vagyok hivatott a különböző periodikák elemzésére sem.

Hipotéziseim igazolást nyertek. Periodicitás tekintetében a napi sajtó többit élt a szenzációs, blikkfangos címekkel, ezzel is arra törekedve, hogy biztosan eladhassák napi portékájukat. Míg a heti- és havilapok inkább a tömör, egyszerű, „mindent-egy-szóba” címeket használták, mivel céljuk, hogy rávegyék az olvasót a cikkek elolvasására, melyek legtöbbször hosszabb időszak eseményeit mutatják be elemzéssel. Az olvasó közönségre vonatkozóan megállapítom, hogy a magasabb absztrakciós szinten gondolkodókat megcélzó lapok előnyben részesítették a szójátékos, idézeteket megváltoztató címeket, az alacsonyabb végzettséggel rendelkezőkhöz szólók pedig az érzelmekre nagy hatást gyakorló, idézetet tartalmazó címekkel éltek leggyakrabban.

Kvalitatív tartalomjegyzék-sorozatot készítettem, mely lehetőséget kínál másodelemzésre akár a politológiai, akár a szociológiai hasznosításra.

A dolgozat címe: Identitástudat és normaképzés a heavy metal szubkultúrában. (A magyar Metal Hammer magazin retorikája.)

A szerző neve: Varga Péter, azonosítója: 14/168

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció – magyar szak III. évfolyam

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Havasréti József, egyetemi tanársegéd, (PTE BTK)

Kutatásom célja egy (elsősorban ifjúsági) szubkultúra, a heavy metal szubkultúra öndefiníálásának, saját maga legitimálásának és megerősítésének retorikai, diszkurzusok mentén történő vizsgálata, amely során az empirikus módszerek kiindulópontjául a Magyarországon is, de nemzetközi viszonylatokban is népszerű Metal Hammer magazint, a magyar heavy metal szubkultúra havonként megjelenő, prominens fórumát választottam. A kutatás során a szubkultúrának a jelenlegi helyzete, krízisei, problémái felől vizsgáltam a szubkultúra történetét, alakulását, változásait, mindvégig hangsúlyosan kezelve a Metal Hammer magazinból vett, a dolgozat témáját adó szövegeket. A retorikai-, a diszkurzuselemzés segítségével képet alkottam a felvetett problémáról, középpontba helyezve a heavy metal szubkultúrának a magyar Metal Hammer magazin szövegein, különösen a lemezkritikai rovatán keresztül történő önmeghatározását és önmegerősítését, a heavy metal identitás (újra)megerősítését illetve a kritikáknak (de egyéb szövegeknek ugyancsak) a normaképző és kánonalkotó szerepét. A következtetések a heavy metal szubkultúra továbbélésének, fejlődőképességének, krízisszituációi kezelési módjainak, lehetőségeinek esélyeire vonatkoznak, illetve a téma megközelítése szempontjából ezek a megközelítések kaphattak hangsúlyt a konzekvenciák levonása során. Ilyenképpen megállapítható, hogy a heavy metal szubkultúra, a kilencvenes évek közepén kialakult válságából kikerülve az ezredfordulóra ismét erőssé vált, a heavy metal zene korábbi népszerűségét, ha részben is, de visszanyerte, az új, populáris irányzatok térhódítása és az ellenkultúra-szerep kritikai attitűdjei azonban folyamatosan újratermelik a szubkultúrában hagyományosan mindig jelenlévő konfliktusokat, amelyeket az identitás retorikai megerősítésével, a kritikai normaképzéssel, a saját szubkultúra ismétlődő legitimálásával tud kezelni. Dolgozatomban ezeket a problémákat sikerült megragadnom a Metal Hammer magazin vizsgálatával.

A dolgozat címe: Nyelvi divatok, nyugatkövetés, szerelem és szexualitás a médiában

A szerző neve: Vass Nóra, azonosítója: 14/247

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció – angol szak IV. évfolyam

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. H. Tóth Tibor, egyetemi docens, Hain Ferenc, egyetemi adjunktus (PPKE BTK)

Dolgozatomban annak egy szeletét szeretném bemutatni, hogyan változtak kommunikációs szokásaink az 1989-es rendszerváltás után. A problémát három kérdéskör mentén vizsgálom:

1. Hogyan függ össze egymással a nyelvi divat és a stílus?
2. Az életnek mely területein jelenik meg ma a nyugatkövetés?
3. Mit tart ma a közvélekedés a szerelemről és a szexualitásról?

Munkám leghangsúlyosabb része a harmadik kérdéskör tárgyalása. Vizsgálódásaimat a 14-22 éves fiatalok nyelvhasználatán végeztem, mert őket éri a legtöbb hatás, és ők a legkönnyebben formálhatók is. A nekik szánt médiaüzenet szintén szerves részét képezi példatáramnak. A dolgozatban folyóiratokat, reklámokat és slágerszövegeket elemzek, valamint Kandász Andrea: Elmesélem Brother című könyvét vizsgálom. Ezekben azt tanulmányozom, hogy milyen arányban jelenítik meg a szerelmet és a szexualitást, valamint azt, hogy hogyan ábrázolják ezek viszonyát. Legfontosabb megfigyeléseim között tartom számon, hogy a médiában többhelyütt is azt sugallják: az ember ösztönlény, a nemi aktus érzelmek nélküli esemény is lehet, amely az egyén igényeinek kielégítését szolgálja. E megfordult sorrend szerint a (ma ritkábban szeretkezésnek titulált) szexet követheti a szerelem, ám ez nem törvényszerű. A téma fontos kérdése, melynek megválaszolására e tanulmány nem vállalkozik, annak felvetését azonban fontosnak tartja: mit nyújt a fiatalok számára ez a szexuális szabadság (vagy szabadosság), amit a média kínál.

∴

A dolgozat címe: Valós adatok a valóság show-król

A szerző neve: Wyborny Renáta, azonosítója: 14/237

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció III. évfolyam, levelező tagozat

Az intézmény neve: Kodolányi János Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szilágyi Erzsébet, főiskolai tanár (KJF)

Bevezetés / Minta és módszer / A minta nagysága és összetétele / Eredmények / Válaszadók szüleinek iskolai végzettsége / Válaszadók anyagi helyzete / Válaszadók háztartásának / ellátottsága / Válaszadók saját tulajdonlása / Szabadidő, TV-nézési szokások / Kivel nézel TV-t? / Hány órát nézed a TV-t hétköznapi, ill. hétvégén? / Milyen típusú film a kedvenced? Valóság show-k nézettsége / Nézed-e a Való Világot vagy a Big Brothert? / Mennyire tetszenek ezek a valóság show-k? / Valóság show nézők szocio-demográfiai ismérvei / Iskola típusa / Szülők iskolai végzettsége / Összefoglalás

MÉDIA- ÉS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNY II.

A dolgozat címe: A nem verbális kommunikáció sajátosságai különböző kultúrákban

A szerző neve: Béres Melinda, azonosítószáma: 14/230

A szerző szakja, évfolyama: Üzleti kommunikáció szak, II.évf.

Az intézmény neve: Budapesti Kommunikációs Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Dr. Róka Jolán, főiskolai tanár

A 21. század embere számára természetes, hogy mindennapi élete során idegen kultúrák képviselőivel találkozik. Nem véletlen, hogy a mi "multikulturális" világunk elengedhetetlen tartozékává vált az idegen nyelvtudás. Egy ország nyelvének ismerete azonban nem feltétlenül jelenti, hogy az ott élő emberek kultúráját is megértettük, elsajátítottuk.

Az idegen kultúrákkal való kapcsolatteremtés során leginkább a nem verbális jelzések hiányos ismerete miatt lehetnek nehézségeink. Ezt a kódrendszert ugyanis a kulturális hagyományok és társadalmi sajátosságok még jobban színezik és differenciálják, mint a verbális kommunikációt. Nem árt tehát tisztában lenni azzal, hogy kultúra és kultúra között a nyelven kívül is rengeteg különbség lehet.

Kutatásaim célja az volt, hogy a különböző kultúrák nem verbális kommunikációs jelzései közti különbségekről adjak áttekintést, rámutatva ezek ismeretének fontosságára, valamint szerepükre a mindennapi életben. Kiindulópontom a nem verbális kommunikáció nem-vokális szintje volt. Ezeknek a nem verbális kódoknak a nemzetek mint kultúrák közti eltéréseit vizsgáltam.

Öt országot választottam ki erre a célra: Franciaországot, Olaszországot, az Amerikai Egyesült Államokat, Japánt és az Arab országokat. Természetesen így a kép nem teljes, de úgy gondolom, ezen öt ország kommunikációs szokásainak bemutatása is képes érzékeltetni azt, ami végül is a cél: hogy a kultúrák közt milyen hatalmas különbségek lehetnek a nem verbális kommunikáció szintjén is.

Végül kitértem arra a kérdésre, hogy az életünk minden területét átszövő globalizáció milyen hatással van a kommunikációra, és hogyan befolyásolja, vagy befolyásolhatja a különböző kultúrák kommunikációs szokásaiban levő eltéréseket.

∴

A dolgozat címe: A személyes kommunikáció és annak akadályoztatása Ottlik Géza Iskola a határon című regényének belső világában

A szerző neve: Fazakas Réka, azonosítószám: 14/309

A szerző szakja, évfolyama: Művelődési és felnőttképzési menedzser, III-IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Művelődés-tudományi és Felnőttnevelési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Rubovszky Kálmán, tanszékvezető egyetemi docens

Dolgozatomban a személyes kommunikációt és annak akadályoztatását kívánom bemutatni Ottlik Géza Iskola a határon című regényének belső világában. A dolgozat célja a regény kommunikációelméleti szempontú elemzése, amely új olvasati lehetőséget nyithat meg a mű értelmezésében. A kommunikációelmélet interdiszciplináris területként való kezelésével nemcsak az irodalomelmélet számára nyílhatnak meg új utak az elemzésben, hanem a kommunikációelmélet is szélesebb perspektívájúvá válhat.

Kutatásom során olyan fontos elemekre igyekeztem rámutatni, mint az iskolai kommunikáció, az elbeszélés problémái, a regényben jelen lévő jelhasználat, és a személyes kommunikáció akadályoztatása. Kutatási módszerem induktív, alapja, hogy minden esetben a regényből indultam ki, és abból próbáltam meg következtetéseket levonni.

A mű világában zajló kommunikáció annak zártsága és korlátozott volta miatt nehezen érthető a külvilág és a regény befogadói számára. Tehát az „elbeszélés nehézségei” miatt van szükség arra, hogy a már nem élő Medve Gábor kéziratát Both Benedek kommentálja. A textus azonban sokszor még a kommentárral együtt sem válik egyértelművé, ezért van szükség a kommunikáción túli jelekre is, amelyek jelentésére következtetéseimben kíséreltem meg rámutatni. A nem szóbeli közlések egy-egy képzőművészeti alkotásban, illetve bibliai igében vagy jelben mutatkoznak meg, hogy közvetítsenek valamit a regény szereplői és befogadói számára a katonai világból.

Mindennek számbavétele azért tűnik fontosnak, mert a huszadik század egyik korszakalkotó művével állunk szemben, amely lehetőséget biztosít arra, hogy ennek vizsgálatán keresztül eljuthassunk oda, hogy más irodalmi alkotásokhoz is ebből a lényeges szempontból közelíthessünk.

∴

A dolgozat címe: A jelek gazdaságtanáról

A szerző neve: Gagy Ágnes, azonosítószáma: 14/338 (14/008)

A szerző szakja, évfolyama: magyar-angol, IV.

Az intézmény neve: BBTE

A témavezető neve, beosztása: Dr. Berszán István, előadótanár

∴

A dolgozat címe: A pogányi repülőtér-fejlesztés során kialakult környezeti konfliktus vizsgálata

A szerző neve: Graf Orsolya, azonosítószám: 14/145

A szerző szakja, évfolyama: kommunikációs szak, V. évfolyam

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Kommunikációs Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Szijártó Zsolt docens, PTE Kommunikációs Tanszék tanszékvezető

A dolgozat témája a pogányi repülőtér-fejlesztés kapcsán kialakult "környezeti" konfliktus vizsgálata, melynek célja, hogy feltárja, hogy a saját beállítódásait, érdekeit megvalósítani szándékozó csoportoknak milyen kommunikációs "hálója" alakult ki, a különböző szereplők milyen eszközöket és hogyan használnak/használtak annak érdekében, hogy elérjék végső céljukat: fenn tudják tartani a jelenlegi állapotokat, vagy újat létrehozni. Az első részben elhelyezi a konfliktust a szakirodalom által "környezeti" konfliktusnak nevezett problémakörben, majd a konkrét konfliktus fő szereplőit, és azok kommunikációs viszonyát elemzi. Ezen elemzés feltárja a konfliktus szemben álló oldalainak hasonló szerkezetét, a szerkezet elemeinek egymással folytatott kommunikációját, valamint a szemben álló oldalak célorientált kommunikációját: célcsoportjait, csatornáit, szándékolt üzeneteit.

A dolgozat második része egy sajtóelemzés, melyben a konfliktus két szemben álló oldalán megjelenő médium tartalomelemzését olvashatjuk. Az elemzés célja, hogy a dolgozat első részének alapját kitevő interjúk során körvonalazódott kommunikációs eszközöket egy "nem beavatkozó technikával" is megvizsgálja, hogy kiderüljön, a szándékolt üzeneteket e két konkrét médium közvetíti-e, a közvetítéshez milyen nyelvi és szerkesztési kódokat használ, illetve, hogy a használt tartalmi és formai elemek mennyiben segítik az üzenetek eljuttatását az olvasókhoz.

A dolgozat két részének egymást alátámasztó eredménye, hogy a konfliktus végkimenetele nagyban függött a konfliktusban szereplő csoportok eltérő kommunikációs stratégiájától és felkészültségétől, azonban a tényleges különbséget az ezek alapját is meghatározó politikai kapcsolatok és a hatalmi legitimitáshoz való eltérő viszony jelentette.

∴

A dolgozat címe: Az információtól az információs társadalomig

A szerző neve: Hegedűs Izabella, azonosítószáma: 14/306

A szerző szakja, évfolyama: művelődési (és felnőttképzési) menedzser, II.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,

Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

A dolgozatom egy átfogó elméleti kutatás, amelynek témája magába foglalja az információ megjelenésétől az információs társadalom kialakulásáig terjedő időszak áttekintését, valamint az informatika oktatásbeli szerepének vizsgálatát, mert a ma társadalmának az oktatás az egyik legfontosabb alapkőve. Ahhoz azonban, hogy minél inkább felkészítse a diákokat a tudás alapú társadalomra, az informatikát mint tantárgyat, és mint az általa nyújtott eszközöket minél szélesebben értelmezve kell beépíteni az oktatási programba, és alkalmazni kell azokat.

A kutatásom célja az, hogy mindenkihez eljusson az a tény, hogy egy megváltozott társadalomban élünk, amelynek alapvetően megváltozott a követelményrendszere az egyének irányában. Ehhez azonban meg kell vizsgálni azokat a lépcsőfokokat, amelyen ez a folyamat előrehaladt. Emellett az informatikai oktatás tendenciáinak és jelenlegi helyzetének összehasonlítása az Európai Unió országai és hazánk között azt eredményezheti, hogy az egyre sürgetőbbé váló oktatási reformok minél hamarabb napirendre kerüljenek az illetékes szerveknél.

Mivel dolgozatom elméleti jellegű, ezért a kutatási módszerem a minél szélesebb körű szakirodalmi anyag felkutatását jelentette. Ehhez könyvtári és folyóirattári kutatómunkát végeztem oktatáspolitikai, társadalmpolitikai és informatikai témakörökre fókuszálva, valamint az Internet kínálta lehetőségekkel éltem. A legfrissebb statisztikai adatokat ill. külföldi munkákat csak a Világhálón lehetett elérni. Ezekre alapozva levonható az a következtetés, amely szerint hazánk az Európai Unióhoz való csatlakozás küszöbén látványos

lemaradással bír az információs társadalom megvalósítása terén. Ezt az elméleti tanulmányt a későbbiekben alá kívánom támasztani egy empirikus kutatással, amelyet az egyetemisták körében végeznék el informatikai ismereteikre vonatkozóan.

∴

A dolgozat címe: A települési önkormányzatok kommunikációs (Public Relations) tevékenységéről

A szerző neve: Herendy Csilla, azonosítószáma: 14/320

A szerző szakja: Igazgatásszervező,

Az intézmény neve: Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Államigazgatási Főiskolai Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Lovas Jánosné, Főiskolai adjunktus

Világszerte növekszik a helyi ügyek iránti érdeklődés, - hiszen a demokrácia azon alapelvét, miszerint az állampolgár az őt érintő ügyekben közvetlenül érdekelt, helyi szinten a legegyszerűbb megvalósítani. Az önkormányzati rendszer lényege a helyi – helybéli cselekvés, ehhez az önkormányzat fő stratégiai partnerei a lakosság és a civil szervezetek.

Dolgozatom az önkormányzatok kommunikációs tevékenységével foglalkozik.

Kutatási módszerként az adatgyűjtést és a résztvevő megfigyelést választottam. Több önkormányzatot kerestem fel 2002. első hónapjaiban, illetve kéthónapos szakmai gyakorlatot töltöttem 2001. őszén a Fővárosi Önkormányzat Sajtóirodáján, ahol az önkormányzat szervezeten belüli és szervezeten kívüli kommunikációs tevékenységét tanulmányoztam. Arra voltam kíváncsi, hogy milyen kommunikációs tevékenység áll a Városháza és a Főpolgármester elfogadottsága és ismertsége mögött. Folyamatban lévő kutatásom keretein belül az önkormányzatok és a civil szervezetek elektronikus médiában való megjelenésével foglalkozom.

A lakosság, a civil szervezetek és az önkormányzatok közötti kapcsolatok változó intenzitásúak és változó minőségűek, kezdve az egészen minimális figyelemtől a demokratikus, helyi igényeket és a lakossági érdekeket figyelembe vevő – és fejlődő – kapcsolattartásig. E fejlődés következtében a helyi önkormányzatok egyre kevésbé tehetik meg, hogy munkájukba (akár az egyeztetés vagy az együttműködés szintjén) ne vonják be a lakosságot és a civil szervezeteket. A politikai, az önkormányzati és a nonprofit szféra is kezdi felismerni, hogy az összehangolt, konzisztens kommunikáció számukra is

nélkülözhetetlen, hiszen ennek segítségével javítható az önkormányzat kommunikációja, és fejleszthető a helyi civil társadalom és a képviselő-testület kapcsolata. Az önkormányzati PR feladata sokrétű, segíti a lakosság és a képviselők közti megértést, javítja a kommunikációt: nemcsak mennyiségileg, hanem minőségileg is. Ez mennyiségi és minőségi fejlődés jelentheti egyrészt a kommunikáció „ügyfélközpontúbbá” válását, másrészt a kommunikációs színterek megsokasodását.

∴

A dolgozat címe: Palotás község közlési rendszere

A szerző neve: Kékesi Csilla, azonosítószáma: 14/305

A szerző szakja, évfolyama: művelődési (és felnőttképzési) menedzser szak, III.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem BTK, Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék

A témavezetők neve, beosztása: dr. Rubovszky Kálmán, tanszékvezető egyetemi docens; Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

Fő kutatási kérdésem lakóhelyem, Palotás község kommunikációs rendszerének vizsgálata volt: egy vidéki település régen és ma milyen közlési eszközökkel, lehetőségekkel bír. Összehasonlítottam a régmúlt és a ma viszonyait, majd próbáltam kitekinteni a jövő feltételezhető irányaira. Kíváncsi voltam, mennyire elégedettek és élnek a helyi társadalom szereplői az érintkezés településen inneni és túli módjaival; mi jelent előnyt vagy hátrányt számukra a köz- és a civil életben a kommunikáció milyenségétől függően.

A település rövid bemutatását követően feltártam a falu ténylegesen hozzáférhető kommunikációs eszközeit: az írott, a hallható és a látható médiumokat egyaránt. A személyes találkozást annak verbális és metanyelvi jegyeivel próbáltam érzékeltetni; maradva a vidéki, illetve a lakóhelyemre jellemző jegyek taglalásánál, szembeállítva a városra jellemzőkkel. A hagyományok, a hit, a tér és az objektumok közlő erejét néhány sajátos példa segítségével igazoltam.

Az elméleti megközelítésen túl a falubeliekkel folytatott interjúkra, személyes beszélgetésekre támaszkodtam; néhányukat egy próba-kérdőívvel kérdeztem meg a fent jelzett kutatási kérdésekre választ várva.

Elméleti szinten alapot sikerült teremteni a megannyi tudományterületet érintő témában a széles szakirodalom segítségével. A kutatást empirikus módszerekkel szándékomban áll

folytatni, bővíteni; esetleg komparatív módon is. Erre eddigi eredményeim is köteleznek: a vizsgálódás már jelen szakaszban is azt a következtetést láttatja, hogy a lokális társadalomban élők sajátos helyzetben vannak a kommunikáció folyamatában is; ugyanakkor törekvés mutatkozik a fejlődésre, a továbblépés igényére.

∴

A dolgozat címe: A társadalmi célú kommunikáció és közigazgatási vonatkozásai

A szerző neve: Murányi Péter, azonosítószáma: 14/321

A szerző szakja, záróvizsgájának dátuma: igazgatásszervező, 2002. június 25.

Az intézmény neve: Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem
Államigazgatási Kar (BKÁE ÁFK)

A témavezető neve, beosztása: Jenei Ágnes főiskolai adjunktus

Dolgozatomban a társadalmi célú kommunikáció létjogosultságát szeretném bizonyítani; különösen arra szeretnék hangsúlyt fektetni, hogy az olvasó előtt világossá tegyem azt, milyen nagy szükség van Magyarországon is az információáramlás társadalmi méreteire. Hipotézisem szerint hazánkban komoly elmaradások vannak ezen a téren, különösen a közigazgatás kommunikációját illetően, és ezt a hiányt egyszerűen meg lehetne oldani kicsivel nagyobb erőfeszítéssel, hatékonyabb munkaszervezéssel valamint stratégiákban való gondolkodással.

A társadalmi célú kommunikáció elnevezés megjelenésével fogalmi zavarok is keletkeztek a magyar szakirodalomban, ezeket dolgozatomban igyekeztem tisztázni. Nagyvonalakban felvázoltam a mai magyar társadalom akut problémáit és az azok megoldására törekvő szervezetek típusait. Az elméleti alapozást a közigazgatás-tudomány néhány axiómájával fejezem be, hiszen dolgozatomban – az általam korábban látogatott intézmény profilját figyelembe véve – részletesebben írok a közigazgatásról mint szervezetrendszerrel és annak sajátosságairól is.

Az empirikus kutatást központi igazgatási szerveknél végeztem, ahol interjúk készítésére és szemléltető prezentációs anyagok beszerzésére került sor. A Belügyminisztérium két társadalmi célú kommunikációs kampányának részletes elemzése után dolgozatom nagyobb egységét alkotja a nemzetközi kitekintés, amelyre egy 2001 januárjában lezajlott nemzetközi konferencia adta a lehetőséget. A külföldi eredmények és az eddigi hazai tapasztalatok alapján

a konklúzió nem marad el az írás végéről: megoldási javaslatokkal, elképzelésekkel próbálom szintézist alkotni a dolgozatban szereplő információk alapján.

∴

A dolgozat címe: Hamvas Béla nyelvszemlélete

A szerző neve: Nagy Bálint, azonosítószáma: 14/245

A szerző szakja, évfolyama: Angol (III.), Kommunikáció (IV.)

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Kiss Mihály

Dolgozatomat három fő téma köré csoportosítottam:

A nyelv és a logosz fogalmának körüljárása.

A beszéd és az írás mibenléte.

Az írás, mint művészet, mint nyelvi forma, mint megformált nyelv, mint formanyelv.

A logosz (görög szó) lehetséges fordításai Hamvas Béla szerint: szó, értelem, ige, szellem, szabály, mérték, jel, jelkép, törvény, ítélet, éberség. Hamvas Béla számára a nyelv a problème primordiale, azaz a legalapvetőbb szellemi-kifejezésbeli kérdés.

Hamvas Béla azon a véleményen volt, hogy nyelvünk minősége, nyelvhasználatunk grammatikai és fogalmi transzparenciája illetve egzaktsága tanúskodik világképünkről, lelki egészségünkről, szellemi igényességünkről. Idevágó megállapításait azután alkalmazta emberi attitűdök, korok, népek, kultúrák gondolkodásának vizsgálatakor, s így nyelvszemléletének kifejtését időről-időre szükségyszerűnek érezte.

Hamvas világszemléletének, és egyúttal nyelvszemléletének is alapja istenhite, valamint hite az egyetemes emberiségben, amely a legelső időkben, az őskorban egységes volt, és a lelki-szellemi éberség igen magas fokán állt. Nyelvszemléletének sarkalatos pontja ily módon az a meggyőződése, mely szerint az emberiség (és vele együtt a nyelv is) a történelem előrehaladtával lelki és szellemi színvonalát tekintve nem fejlődött, hanem visszafejlődött, nem tanult, hanem felejtett.

Hamvas nekifeszül annak a kérdésnek, hogy az ember mikor és miért kezdett el beszélni és írni. Élesen megkülönbözteti az élőnyelvi hagyományt (tradíciót) az írott kultúrától, valamint megérinti az interpretáció problematikus voltát is.

A nyelv problémája egyúttal a kommunikáció problémája is. Hamvas Béla kommunikáció-fogalmának ma is időszerű megállapításai a jelenkori kommunikáció-kutatás szerves részét alkothatnák.

∴

A dolgozat címe: Az ifjúság kommunikációja

A szerző neve: Rácz Enikő azonosítószáma: 14/310

A szerző szakja, évfolyama: Művelődési és felnőttképzési menedzser, III-IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem - Bölcsészettudományi Kar, Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Rubovszky Kálmán, tanszékvezető egyetemi docens

Dolgozatom témája az ifjúság kommunikációja, amely magában foglalja a verbális és nem verbális kommunikációt egyaránt.

Részen magyar szakos lévén, s így leendő pedagógusként fontosnak tartom azt, hogy a fiatalság viselkedése, beszéde, kommunikációja egyértelmű és érthető legyen a tanárok, a szülők, és általában az emberek számára. Olyan összefoglaló munkát, amely elsősorban a középiskolás korosztály kommunikációját vizsgálná, nem találtam, ennek következtében vállalkoztam egy ilyen témájú dolgozat elkészítésére. A verbális kommunikáció vizsgálata könnyebbnek mutatkozott, hiszen a nyelvészetben belül a szociolingvisztika foglalkozik az egyes korcsoportok beszéd szokásaival. A nem verbális kommunikáció ismertetése során a nemzetközi szakirodalomra támaszkodva, az általános alapokat olyan saját spontán megfigyelésekkel próbáltam kiegészíteni, amelyek sajátosan erre a korosztályra vonatkoznak, valamint a pedagógia szakirodalmából is sikerült felhasználnom bizonyos részeket. Módszereim így a fellelhető szakirodalmak felhasználása, illetve saját megfigyelések és élmények, beszélgetések voltak. Úgy gondolom, hogy a dolgozat teljes egészében hozzájárul ahhoz, hogy a középiskolások sokszor idegennek tűnő beszéde életközelibb legyen, s talán sikerült azokat a vádak is cáfolnom, amelyek kizárólagosan az ifjúság trágár nyelvhasználatát és ehhez társuló viselkedését illették. Véleményem szerint egy hasonló témájú munka hasznos lehetne a fiataloknak, a szülőknek, a pedagógusoknak, s mindannyiunknak, akik napi kapcsolatban állnak ezzel a generációval, és ezzel kerülhető lenne az a paradox helyzet, amikor halljuk és látjuk, de nem értjük a fiatalok társalgását, mozdulatait.

A dolgozat címe: A pletyka mint történeti forrás

A szerző neve: Slíz Marianna Ilona, azonosítószáma: 14/058

A szerző szakja, évfolyama: magyar – történelem V. évfolyam, általános és alkalmazott nyelvészet IV. évfolyam

Az intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Várkonyi Gábor egyetemi adjunktus

Dolgozatomban számos, a modern történetelméleti iskolákat és a pszichológiát is foglalkoztató problémát (emlékezés, elbeszélés, történetírói objektivitás) járok körül a pletyka szerepe kapcsán. A legfőbb kérdés, amelyre választ keresek, hogy vajon történeti forrás-e a pletyka? Ehhez először is tisztázni kell a pletyka fogalmát, jellemzőit, a hírhez, a propagandához és a rágalmazáshoz való viszonyát. Ez első pillantásra egyszerűnek tűnik, hiszen a hír biztos forrásból tudott, pontos információ, a pletyka ennek épp az ellenkezője. Ám a vizsgálódás során kiderül, hogy ez nem feltétlenül van így: egy biztosnak hitt hírről könnyen kiderülhet, hogy hamis, és ugyanígy egy pletyka is bizonyulhat igaznak. Ezért objektív kritérium híján azt kell mondanunk, hogy a két címke (PLETYKA és HÍR) valamelyike csak azután kerül rá az információra, miután eldöntöttük, hogy elhisszük-e vagy sem.

A dolgozat második, nagyobb részében öt kora újkori magyar történetíró (Baranyai Decsi János, Cserei Mihály, Somogyi Ambrus, Szamosközy István és Szerémi György) munkája alapján igyekszem elkülöníteni a pletykák típusait, majd azt vizsgálom, miért kerülhetnek be ezek az objektivitásukat hangoztató írók munkáiba. Az egyértelmű, hogy az esetek többségében nem a téves megítélés az ok: a szerző maga is jól tudja, hogy amit ír, csupán pletyka. Mégsem veti el, mert koncepciója (például egy uralkodó rossz színben való feltüntetése, mint Szamosközy vagy Somogyi Ambrus esetében) megkívánja a felhasználását. A válasz a fenti kérdésre tehát egyértelmű: a pletyka ugyanolyan forrás lehet a történetíró számára, mint egy szerződés szövege, amennyiben hozzájárul ideológiájának alátámasztásához.

∴

A dolgozat címe: Omnipotentia Patrum (A filozófiai vonatkozású mindenhatóság-fogalom története a korai patrisztikában)

A szerző neve: Varga Péter, azonosítószáma: 14/050

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, III. évf.

Az intézmény neve: ELTE BTK Filozófiai Intézet

A témavezető neve, beosztása: dr. Bugár István, egyetemi adjunktus

A mindenhatóság fogalma nem csupán természetes hittartalma a keresztény vallásoknak, hanem a filozófiatörténet tanúsága szerint a teológia ihlette filozófiai diszkussziók egyik csomósodási pontja is. Ennek a fogalomnak kívánom megrajzolni történetét, felkutatni eredetét.

A filozófiatörténetben a mindenhatóság filozófiailag reflektált fogalmát Ágostonra szokás visszavezetni; a dolgozatban azonban azt szeretném megmutatni, hogy már a korai patrisztikában megkezdődött a fogalom filozófiai jellegű vizsgálata.

A mindenhatóság klasszikus és kortárs értelmezéseit megvizsgálva kiderül, hogy a fogalom interpretációja ma sem tekinthető unalmas, lezárt kérdésnek. Ez a kérdéses mivolt szolgál a fogalomtörténet egyik kiindulópontjaként, amelyhez még – a történeti téma teológiai motiváltsága miatt – a biblikus exegézis eredményei csatlakoznak.

A vizsgálódáshoz az óriási szöveganyagból releváns fragmentumokat kellett találni, majd ezeket – részben filológai eszközökkel – elemezni. A legértékesebbnek Tertullianus és Órigenész (valamint közvetve Kelszosz) egyes szövegrészei bizonyultak, amelyekben a mindenhatóság fogalmának filozófiai igényű elemzése (és a középkorban elhíresült velleposse megkülönböztetés első felbukkanása) található meg.

A fogalomtörténet felvázolásához felhasználtam a dogmatörténet néhány eredményét, valamint azokat a tanulságokat, amelyek a nem-keresztény hellenisztikus filozófia mindenhatóság-fogalmával való összehasonlításból eredtek.

A vizsgálódás – véleményem szerint – alátámasztotta filozófiatörténeti tézisemet, valamint feltárta a fogalom létrejöttének mechanizmusát is. Ez egyben segítségül szolgálhat a filozófia és teológiai korabeli összetett viszonyának megértésben is.

MENEDZSMENTTUDOMÁNYOK

A dolgozat címe: Rauch médiaterv

A szerző neve: Bojér Marianna azonosítószám: 14/229

A szerző szakja, évfolyama: üzleti kommunikáció, II.

Az intézmény neve: Budapesti Kommunikációs Főiskola

A témavezetők neve, beosztása: Róka Jolán tudományos és nemzetközi

főigazgató helyettes

Fazekas Ildikó főiskolai docens

A dolgozat egy médiatervet tartalmaz a Rauch Hungária Kft. számára, amelynek középpontjában az a cél elérése áll, hogy az egyre erősödő piaci helyzetben a félliteres műanyag palackozású Bravo gyümölcslevek és Rauch Ice Tea összekapcsolódjon a minőség fogalmával. Valamint a Rauch márkanév „esernyő-márkaként” funkcionáljon, hogy a fogyasztók tisztában legyenek azzal, hogy a Bravo termékeket is a Rauch Hungária Kft. gyártja. A dolgozat tartalmazza az üdítőpiac vizsgálatát és elemzését, ezen belül a két termékre vonatkozó piacot és a versenytársak elemzését. Piackutatási munkák alapvetően két részből állnak primer és szekunder kutatásból. A primer kutatásnak a megkérdezéses és megfigyeléses formáját alkalmaztuk. Saját készítésű kérdőívvel 350 fős mintát vettünk fel. Elkészítettem a termék SWOT- analízisét, majd a kapott eredmények alapján javaslatot készítettünk a termék változtatására vonatkozóan. (új brand, pozicionálás, csomagolásváltoztatás) A célcsoport elemzés során a pszichográfiai szokásokat és a szocio-demográfiai szempontokat figyeltük meg. Az így kapott eredmények alapján készítettük el a médiahasználatra és a reklámozásra való javaslatot, amelyet megelőz a jelenlegi médiahasználat és általános statisztikai adatok a piacra, reklámköltségre vonatkozóan. A javasolt ATL és BTL kommunikáció részletezésével és az elvégzett feladat összegzésével és értékelésével zárom a pályamunkámat.

∴

A dolgozat címe: A vállalkozó kiválasztódása

A szerző neve: Bús Livia, azonosítószám: 14/092, rendező int. 14/339

A szerző szakja, évfolyama: Általános Közgazdaságtudományi Kar, III.

Az intézmény neve: Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Mészáros Tamás, igazgató

A közhiedelemmel ellentétben vállalkozó nem válhat bárkiből. Legalábbis jó vállalkozó nem. Hogy valaki mégis annak nevezhesse magát, meg kell felelnie bizonyos kritériumoknak, illetve néhány próbán helyt kell állnia.

Dolgozatomban a vállalkozó személyének kiválasztódási mechanizmusát, a vállalkozóvá válás feltételeit és folyamatát szeretném bemutatni.

Ehhez először definiálom a vállalkozó fogalmát, majd felrajzolok egy ideáltipikus szelekciós folyamatot. Végül ezt az elméletet két általam választott vállalkozó – és vállalkozás – történetén keresztül mutatom be, illetve tesztelem.

Személyre szabott tartalomszolgáltatás a jövő mobiltávközlésében!

∴

A dolgozat címe: Személyre szabott tartalomszolgáltatás a jövő távközlésében

A szerző neve: Csongvai Roland, azonosítószám: 14/177

A szerző szakja, évfolyama: Ipari termék- és formatervező szak, V.

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A témavezető neve, beosztása: dr. Izsó Lajos, egyetemi docens

A dolgozat rávilágít arra, hogy a mobiltávközlésben használt jelenlegi „Internet-eredetű” tartalomszolgáltatási megoldások miért nem alkalmasak a mobilkészülékek által nyújtott lehetőségek maradéktalan kiaknázására. Ismerteti a különbségeket, hátrányokat, majd ezeket rendszerezve egy felhasználóbarát, érdekes, új elgondolású megoldást mutat be.

Ez egy egyéni érdeklődési körnek megfelelő tartalomszolgáltatás koncepció, ahol a használat során a keretrendszer a felhasználó által korábban kért információk előzetes elemzése és értékelése alapján a felhasználó valószínűsített további igényeivel dinamikusan összefüggő rendszert alkot és ezen összefüggéseket felhasználva, folyamatosan tökéletesíti önmagát, illetve emeli az ellátott feladat minőségét.

A felhasználható közvetítési csatornák WAP, MMS és minden olyan jövőbeni megoldás, mely kellő mennyiségű információ továbbítására alkalmas (tartalom szempontú megközelítés).

∴

A dolgozat címe: Négykeréken/ Gépjárművekre és munkagépekre vonatkozó vásárlási szokások Sóly községben

A szerző neve: Kammerhofer Livia, azonosítószám: 14/030

A szerző szakja, évfolyama:

Az intézmény neve: Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Hartl Mónika, főiskolai tanársegéd

2002 májusában Sólyon folytattam vizsgálatot: a marketing tudományterületén belül a gépjárművekre és munkagépekre vonatkozó fogyasztási szokásokat vizsgáltam. Jelen dolgozat a kutatás során gyűjtött anyag feldolgozása, rendszerezése, eredményeinek összegzése. Kutatásom célja volt a vásárlói magatartás korábban szakemberek által megfigyelt jelenségeinek leírása. Kutatásom alapvetően empirikus jellegű, hisz megfigyeléseim, tapasztalataim leírása a kutatás célja.

A dolgozat első részében először a fogyasztói magatartás elméletét dolgozom fel röviden. A második részben foglalkozom a magyarországi járműipar fontosabb jellemzőivel, a magyar autópiacon helyzetével, főként az eladások tükrében, de ebben a részben tárgyalom a magyar vevők autópiacon tanúsított magatartását is. A dolgozat harmadik része tartalmazza a vásárlói magatartás Sólyon megfigyelt eredményeit, az országos helyzettel történő összevetéseket. Alapvető célom az volt, hogy adott, speciális piacon a lehető legnagyobb részletességgel elemezzem a fogyasztók magatartását. Elsősorban a vevőknek a keresés, a vásárlás és a használat során tanúsított viselkedésformáit vizsgáltam.

Az autóhoz jutás esélyeinek különbözősége az egyes háztartások esetében igen nagy mértékű. Az autóval rendelkező háztartások többsége azonban alkalmazkodva a megváltozott körülményekhez, növeli az autózásra fordított kiadásait, még a többi rovására is, de nem mond le az autózásról. Az autó továbbra is státuszjegy maradt, bizonyos életstíluscsoportba tartozó háztartások számára egyrészt kívánatos fogyasztói cél, másrészt az életstílus reprodukálásának és magvalósításának, valamint a társadalmi státusz megtartásának nélkülözhetetlen eszköze. Valamint az autó már nemcsak közlekedési eszköz, hanem mint

munkaeszköz is funkciókat tölt be az egyes háztartások életében. Emellett a magasabb rendű szükségletek kielégítését is elősegítő termék. A sólyi autóvásárlók hasonlóan viselkednek a piacon, mint általában a magyar vásárlók. Azonban az országos vizsgálatokkal ellentétben, hogy Solyon a megkérdezettek háztartásaiban kisautó kategóriából kerül ki a legkevesebb és nagyautó kategóriába tartozik a legtöbb személygépkocsi.

∴

A dolgozat címe: A reklám világa 1960-90-es évek Magyarországon

A szerző neve: Kovács Henriett, azonosítószám: 14/228

A szerző szakja, évfolyama: Üzleti Kommunikáció szak, II.

Az intézmény neve: Budapesti Kommunikációs Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Róka Jolán, tudományos és nemzetközi főigazgatói helyettes

Hazánkban nincs még egy olyan terület, a kereskedelmi életben, amelyről ennyit lehet és lehetett írni, mint reklám. Reklámról rengeteg cikket és könyvet lehet olvasni.

Ha reklámról esik szó, az átlagember csak legyint egyet, és magabiztosan hangoztatja már-már megkövesülni látszó véleményét, hogy a reklámok hasznos jelenségek ugyan, de ő már rettenetesen unja azokat, és még soha az életében nem történt meg, hogy őt valaki is meg tudta volna etetni a szokásos „reklámmaszlaggal”, és soha elő nem fordult, hogy bármit is vásárolt volna, vagy bármely szolgáltatást igénybe vette volna az adott reklám ösztönző hatására. Sok termékről lehetne írni, mert példa az akad, de én mégis csak kettőt szeretnék igazán bemutatni a dolgozatomban.

Az egyik „csoki magyarul”- reklámunkból idézve- azaz a Boci csoki.

A másik, amit pedig kiemelnék „Minidig Coca-Cola”-szlogenű jól ismert reklám.

A boci csokit azért tartom érdekesnek, mert hazai termék, míg a Coca-Cola-t mi is mint a többi ország elkezdjük gyártani. Mind a kettő reklámnak a történetét érdekesnek találtam. A két termék születése mellett bemutatom a gazdasági körülményeket, a Totó, Lottó születését, statisztikákat, egyfajta csoportosítási rendszer a hazai reklámokról. Bátran kijelenthettem-e dolgozat megírása után, hogy a hazai reklámok semmivel sem maradt el európai „testvér” reklámjaival szemben. Felvettük a fejlődéssel a versenyt és nem vallottunk szégyent. Magyarország egy kreatív ország, kreatív emberekkel. Nem csodálkozhatunk azon, hogy mi is az „élmezőnyhöz” tartozunk. A mindennapi életünk már elképzelhetetlen reklámok nélkül. Mert a reklámok körülvesznek bennünket. Néha diszkréten, néha tolakodóan, de

mindenképpen beleszólnak életünkbe. Ott vannak a televízióban, a rádióban, az újságokban, az utcán, a moziban. Jelen vannak és jelen is voltak. A múltban kezdtem el kutatni, ezért tudom milyen volt akkor a reklám és milyen most. Milyen gazdasági helyzetek álltak fent. Milyen ötletek születtek meg és még mindig jelen vannak a mindennapi életünkben.

∴

A dolgozat címe: Világ-játék Játék-világ

A szerző neve: Kovács Vanda, azonosítószám: 14/026

A szerző szakja, évfolyama:

Az intézmény neve: Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Dr. Róka Jolán, főiskolai tanár

A játék színes, szórakoztató, változatos, állandó és állandóan megújuló s mindemellett jól eladható.

Az ipar marketing modelljének felrajzolásához a játék történelmi, pedagógiai és pszichológiai szerepének és jelentőségének felkutatásától indultam el, majd innen a jelenlegi fogyasztói magatartások vizsgálata után elemeztem a területre jellemző szokásokat és kapcsolatokat.

Dolgozatomban feltérképeztem a játék-világ „nagyhatalmi”, világ-játék pozíciójú termékeit arra keresve a választ, mitől lesz egy játék sikeres, divatos esetleg klasszikus. Olyan célkorosztályt kerestem, akiknek még van lehetőségük sokat játszani, ám korukból következően már kellően öntudatosak ahhoz, hogy beleszólásuk legyen a körülöttük lévő eseményekbe, így esett a választásom az öt-hat éves gyerekekre és természetesen a játékok vásárlóira, a szüleikre.

Kutatásom leglényegesebb eredményeképpen arra következtetésre jutottam, hogy a játékok valós vásárlói akár már öt-hat éves korban is a gyerekek és a szülők gyakran csupán néma bábuk ebben a szituációban, valamint hogy amint a virág és az ékszer a szerelem, úgy a játék mennyisége és ára, a gyermek iránti szeretet és az odaadó szülő mércéjévé vált.

A dolgozat címe: Harc a tehetségekért – Elvek és gyakorlat a személyügyi marketingben

A szerző neve: Muity György , azonosítószáma: 14/262

A szerző szakja, évfolyama: humán szervező IV.

Az intézmény neve: PTE FEEFI

A témavezető neve, beosztása: Dr. Krisztián Béla, egyetemi docens, Nemeskéri Zsolt, egyetemi adjunktus

∴

A dolgozat címe: A siker nyomában

A szerző neve: Rácz Annamária, azonosítószám: 14/027

A szerző szakja, évfolyama:

Az intézmény neve: Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Hartl Mónika, főiskolai tanársegéd

Vizsgálódásom során felmértem a 300 fős Sóly községben, az alsó-, közép- és felnőttoktatásban résztvevők körében az egyéni pályaterveket, azt, hogy milyen tényezők befolyásolják döntéseiket, milyen módon próbálják megvalósítani céljaikat, felépíteni karrierjüket.

Kutatásom tárgya több tudományterülethez kapcsolódik. Alapvetően a szociológia, a szociálpszichológia és a vezetéstudomány tárgykörébe tartozik. Ezen kívül kapcsolódik a pszichológiához, azon belül a fejlődéslélektanhoz és a munkapszichológiához. A karrier megtervezése és vezetése szempontjából a marketinghez, de leginkább a humánmenedzsment tudományához kapcsolható.

A kutatás típusa rész- és kiegészítő. Előzetes kutatásokra alapozva, azok eredményeivel összehasonlítva vizsgáltam. A vizsgált populáció 13 éves kortól 35 éves korig terjed. Az adatgyűjtést három módszerrel végeztem. Kérdőíves adatfelvételt készítettem az általános iskola 7. és 8. osztályos illetve a középiskolások végzős hallgatóival. A felnőttoktatásban résztvevők esetében a karrierépítés már tudatosabb, ezért velük lágy interjút készítettem, hogy pontos és részletes információhoz jussak. A harmadik módszer domumentumelemzés volt.

A felmérés alapján az alábbi következtetésekre jutottam:

A szülőkhöz képest felfelé mobilitás jellemzi a tanulókat, amelyben a motiváció a szülők a szülők alacsonyabb végzettségéből fakad. Tehát a diákok célja az, hogy a szüleikétől magasabb iskolai végzettséget érjenek el.

Valamennyi megkérdezett diák fontosnak tartja a továbbtanulást, ennek megfelelően tovább is tanulnak.

Nagyfokú tudatosság jellemzi a tanulók pályatervezését, a legtöbb esetben saját döntésből fakad a pályaválasztás.

Az általános és középiskolás tanulók egyaránt tisztában vannak a munkaerőpiaci elvárásokkal, elengedhetetlennek tartják az idegen nyelvi tudást, a számítógépes ismereteket. A munkaerőpiaci elvárásokból kifolyólag végeznek többféle továbbképzést, nyelvtanfolyamot a felnőttoktatásban résztvevők is.

A pályakezdő fiatalok életében fontos szerepet tölt be a karrierépítés. Pályaválasztásukban döntő szerepet játszott a választott szakma munkaerőpiaci értéke és szeretnének addig tanulni és képezni magukat, amíg lehetőségük lesz rá.

A sólyi felnőttek körében nem valósulhat meg a hagyományos értelemben vett karrierépítés, mert nincs lehetőségük a munkahelyi ranglétrán való feljebb jutásra. A karrier nekik a szakmához kapcsolódó maximális tudást jelenti.

A hírnév, siker, magas jövedelem helyett a jó munkát, a biztos megélhetést részesítik előnyben, aminek segítségével jó életszínvonalat és nyugodt életet teremhetnek.

Minden fiatal esetében érzékelhető volt a munkanélküliségtől való félelem, pályájukat igyekeznek ezt figyelembe véve megválasztani.

Pályatervezésüket tekintve csökkenő családcentrikusság figyelhető meg, de a megkérdezettek 80%-a ennek ellenére a családot fontosabbnak tekinti, mint a karriert.

A sólyi fiatalok gondolkodása tehát nem kimondottan karrierközpontú. Igyekeznek minél jobb karriert kiépíteni, de nagyon fontosnak tartják a családot, az emberi kapcsolatokat. A karriert legtöbbször tervezhetőnek tartják, de minden esetben hangsúlyozták a külső befolyásoló tényezőket. Olyan életet terveznek, amiben összeegyeztethető a karrier a családdal és a humánus szemlélettel.

∴

A dolgozat címe: ABC ergonómia, avagy a pénztárosi munkakör elemzése

A szerző neve: Szabó Zoltán, azonosítószám: 14/123

A szerző szakja, évfolyama: Műszaki menedzser IV.

Az intézmény neve: Veszprémi Egyetem, Gazdaságtudományi Önálló Intézet Szervezési és Vezetési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Tucza Attiláné dr. egyetemi adjunktus

Néhány évvel ezelőtt idegen szóként fogadtuk az “ergonómia” kifejezést. Egyre sűrűbben találkozunk azonban ezzel a szóval, és csak próbáljuk kitalálni: mitől lesz egy számítógép billentyűzet ergonómikus. Legtömörebben megfogalmazva: az ergonómia az ember és a tárgyi világ közötti harmónia megteremtésének alkalmazott tudománya. Az ergonómia, napjainkban egyre nagyobb teret követel magának a gyakorlati tudományok között. A fennálló piaczgazdaságban növekszik az igény a felhasználóbarát termék- és munkahely-kialakítások iránt.

A következő oldalakon egy konkrét példa elemzésén keresztül próbálom az ergonómiát, mint tudományt átültetni a mindennapi használatba. Ha ez sikerül, az ergonómia nemcsak mint tudomány, hanem mint tudás, szemlélet lehet jelen mindennapjainkban, segítve, könnyítve ezzel boldogulásunkat az életben, a minket körülvevő környezetben.

A már említett példa pénztárosi munkakör, ami az utóbbi években nagy változásokon, fejlődésen ment keresztül a multinacionális cégek, áruházláncok hazánkba való beáramlásával, letelepedésével. A munkakör mindenki számára ismert, hiszen sokszor fordulunk meg áruházakban, hiper- illetve szupermarketekben.

Az ember-gép-környezet rendszerből az embert a munkafeladatból adódó különböző terhelések érik. Ezek egyik összetevője maga a munkavégzés, ami lehet fizikai vagy szellemi. A pénztáros munkavégzését az őt körülvevő tárgyi környezet is jelentősen meghatározza. Az ülés és munkamagasság, a pénztárgép, a pénztárost segítő eszközök kialakítását megfelelőnek tekintjük, ha az ember számára maximális kényelmet, biztonságot és hatékonyságot biztosítanak. A harmadik tényezőt a munkahelyen uralkodó fizikai, szociális és pszichikai környezet jelenti.

A három alkotóelem segítségével szétbontott pénztárosi munkakörrel az elemzés végére kiderül, mennyire összetett a látszat ellenére. A bevezetett technológiai újítások mellett ugyanis továbbra is megmarad a munka nehézségét jelentő hatások egy része, amelyek kiküszöbölhetőek lennének az emberközpontú szemlélet következetes alkalmazásával.

A dolgozat címe: „Kishalak vagyunk a cápák uralta tengeren”

A szerző neve: Török Zita, azonosítószám: 14/028

A szerző szakja, évfolyama: kommunikáció-művelődésszervező IV.

Az intézmény neve: Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Hartl Mónika, főiskolai tanársegéd

Dolgozatom egy Veszprém megyei község, Litér lakosainak káros szenvedélyekhez való viszonyát mutatja be a reklámok tükrében. Témaválasztásom talán szokatlannak tűnik, de úgy érzem, manapság a reklámok egyre jobban befolyásolják az embereket – dolgozatom címében is erre utaltam –, valamint a káros élvezeti cikkek is egyre jobban tért hódítanak mindennapjainkban.

A kutatásomban több oldalról közelítettem meg a témát: egészségügyi, szociális, kereskedelmi és vendéglátói oldalról, hiszen pro és kontra véleményekre, adatokra volt szükségem ahhoz, hogy minél pontosabb képet kapjak a falusi emberek szokásairól, életmódjáról. Egészségügyi adatokat, statisztikákat, árukészleteket és reklámhordozókat vizsgáltam, valamint számos interjút is készítettem az érintettekkel.

Elemzésem során megállapítottam, hogy a falusi emberek életmódjuk, családi helyzetük, Litér speciális gazdasági helyzete miatt nagyobb a káros szenvedélyek aránya, s ezt a tényt ráadásul a helyiek is bizonyították ottlétem alatt. Az áruválaszték is széles annyira, hogy legyen mindig újdonság, és sokszor hiába is tagadják a kereskedők, vendéglátósok, hogy ők nem foglalkoznak a reklámokkal, mégis megtalálhatók a legújabb italok, dohányárak is készletükben. A litéri embereket két nagy csoportra lehetne osztani: a tanultabbak, intézményvezetők, értelmiségiek, a falu életében aktívan részt vevők kevésbé fogyasztják az élvezeti cikkeket, a munkanélküliek, hátrányos helyzetűek, nyugdíjasok – közöttük is a férfiak – gyakrabban.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET- ÉS ELMÉLET I.

A dolgozat címe: Thomas Jefferson és a vallásszabadság kérdése

A szerző neve: Bene Gyöngyvér dr. jur., azonosítószám: 14/224

A szerző szakja, évfolyama: teológia szak, III.

Az intézmény neve: Szent Pál Akadémia

A témavezető neve, beosztása: Kulcsár Árpád dr., főiskolai docens

Kutatásom célja az volt, hogy elsősorban Thomas Jefferson munkásságán keresztül megvizsgáljam, milyen folyamatok vezettek az Amerikai Egyesült Államokban a teljes vallásszabadság eléréséig. Ezt a kérdést azért az Egyesült Államok harmadik elnökének életművén keresztül vizsgáltam, mivel ő egész életében kiállt a vallásszabadság mellett, illetve számos ezzel kapcsolatos dokumentum, mint például a Függetlenségi Nyilatkozat, illetve a virginiai vallásszabadságról szóló törvény az ő nevéhez fűződik.

A cél elérése érdekében elsősorban primer forrásokat tanulmányoztam. Ide tartoznak a különböző Jefferson- szövegek, mint Thomas Jefferson kiterjedt levelezése, beiktatási beszédei, a „Jegyzetek Virginia államáról” című műve; illetve különböző jogforrások, mint a Függetlenségi Nyilatkozat, az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya, továbbá egyéb a vallásszabadsággal kapcsolatos törvényjavaslatok, és törvények. Ezen kívül különböző, az adott korról, a folyamat filozófiai és történelmi előzményeiről, illetve Thomas Jeffersonról szóló összefoglaló munkák szintézisére törekedtem.

A vizsgálódás eredményeként megállapítható, hogy az Amerikai Egyesült Államokban lezajlott vallásszabadsághoz vezető folyamatoknak európai gyökerei vannak, de mivel a társadalom az európaiktól eltérő alapokon épült fel, meghaladták az ottani eredményeket. Az Egyesült Államok politikusai és gondolkodói, - így Thomas Jefferson is-, az egyes európai filozófusok által megalkotott elveket építették be a gondolkodásmódjukba, sajátos módon alkalmazva azokat.

Az egyház és állam teljes szétválasztásának amerikai példája felhívja a figyelmet arra, hogy ennek a demokratikus alapelvnek az alkotmányos kimondásával nem zárul le a vallásszabadság problémája, hanem hosszú távú védelmet igényel.

∴

A dolgozat címe: „Mitsoda élet az ilyen!” Péter Krisztina contra Szőke László. Egy reformkori válóper története

A szerző neve: Kasza Georgina, azonosítószám: 14/039

A szerző szakja, évfolyama: szociológia, II.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Mátay Mónika, egyetemi tanársegéd

Az elmúlt évtizedekben a családtörténetet feldolgozó monográfiák több szempontból közelítették meg a házasságot. A válás ezekben a munkákban meglehetősen kevés szerepet kapott. Napjainkban a történettudományban egyre inkább felerősödtek azok a társadalomtudományos megközelítések, amelyek a válás problémájának alaposabb vizsgálatát sürgették.

Magyarországon a válás történetét feldolgozó tematikus munka még nem készült. A reformkori válóperek az első olyan tömegében fennmaradt források, amelyek különböző szempontokból teszik lehetővé a házasság felbontásának vizsgálatát. A válás kutatása két oldalról közelíthető meg: egyrészt az egyházkerületi közgyűlések jegyzőkönyvei (Dunántúli Református Egyházkerület) alapján; másrészt a polgári perek között megtalálható válóperek (Veszprém Vármegye) segítségével elemezhetjük a válásokat.

A házasság felbontása a korban ritka lépésnek számított, így fontos megvizsgálni, hogy kik azok, akik a szigorú társadalmi rend ellenére a válás útjára léptek. Péter Krisztina és Szőke László válóperek elemzéséből kiderül, hogy a kor embere milyen síkon értelmezte a rossz és a jó házasság közötti különbséget, hogyan ítélte meg és mérte fel saját helyzetét, s hogyan alkalmazta a kor által nyújtott lehetőségeket. A protestánsok számára a törvény ugyan megengedte a házasság felbontását, de a perhez csatolt papi békéltetések, tanúvallomások, a vármegyei bírák és az ügyvédek felszólásai mind jól tükrözik, hogy a válás csak kivételes esetekben lehetséges, és semmiképpen sem követendő példa.

∴

A dolgozat címe: Czibere Tibor művelődési miniszteri tevékenysége (1988-1989)

A szerző neve: Kulcsár Andrea, azonosítószám: 14/302

A szerző szakja, évfolyama: Művelődési és felnőttképzési menedzser szak, V.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

Kutatásom célja a rendszerváltás időszaka művelődéspolitikai eseményeinek feltárása. Eseményekben gazdag, izgalmas évekről van szó, amelyekről újságcikkek, könyvek jelentek meg politikai-történelmi aspektusból közelítve, azonban a művelődési élet változásairól keveset tudunk. A kérdéses időszakban Czibere Tibor volt a művelődési miniszter. Neve és munkássága azonban feledésbe merült. Személyében egy olyan európai gondolkodót ismerhetünk meg, aki már a rendszerváltás előtt olyan gondolatokat vetett fel, amelyek azóta megvalósultak, vagy épp most vannak megvalósulóban.

Dolgozatom elméleti jellegű, kutatásomban többféle módszert alkalmaztam. Áttanulmányoztam a Czibere Tibor minisztersége alatt keletkezett rendeleteket, különös tekintettel az általa kezdeményezett, illetve a ma is érvényben lévőkre. A művelődési élettel kapcsolatos újságcikkeket, a korszakkal foglalkozó könyveket elolvastam, majd egy mélyinterjú segítségével próbáltam személyes jelleget kölcsönözni a dolgozatnak. Mivel ekkor már a korszakról szerzett tárgyi tudásom megvolt, az interjú nem befolyásolt, objektív tudtam maradni.

Kutatásom eredményesnek mondható. A művelődéspolitikával kapcsolatos összes lehetséges anyagot áttanulmányoztam, az ex-miniszter úrnál történt látogatásom során minden kérdésre választ kaptam. A korszak művelődéspolitikai eseményeit részletesen feltártam.

Következtetésként arra jutottam, hogy kutatásom fontos lehet a politika, a művelődéstudomány szempontjából, valamint az oktatási rendszer változásainak figyelembevételkor. Történelmi szempontból a korszak tágabb ismeretét valamint a múlt rendszer művelődési irányban tett reformtörekvéseinek megismerését szolgálja.

∴

A dolgozat címe: A Magyar Női Szemle elemzése

A szerző neve: Papp Barbara, azonosítószáma: 14/059

A szerző szakja, évfolyama: történelem-könyvtár, 4. évf.

Az intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK

A témavezetők neve, beosztása: Fábri Anna egyetemi docens, Benda Gyula tudományos főmunkatárs

A dolgozat a Magyar Női Szemlét (1935-40 között megjelenő folyóirat, alcíme: A Szellemi Pályán Működő Nők Lapja) elemzi, szinte kizárólag a lapban megjelent írásokra támaszkodva, vagyis a szerzők önképét és külvilág-képét vizsgálja. A vizsgálat nem hagyományos tartalomelemzési módszerekkel, de ezeknek szellemében történt.

A Szemle három egyesület: az Egyetemet és Főiskolát Végzett Magyar Nők Egyesülete, a Budapesti Soroptimista Club és a MONE Orvosnői Csoportja hivatalos lapja volt. Az állandó munkatársak az ún. keresztény középosztályhoz tartoztak. A cikkírók között találjuk Bartoniek Emmát, Csapody Verát, Fél Editet, Hoffmann Edithet, Kol Erzsébetet, Molnár Olgát, Prahács Margitot, Török Sophiet, Vendl Máriát. A lap szerzői erőteljesen hangsúlyozták egy magyar értelmiségi női világnézet létét: sajátosan vélekedtek a nemi szerepekről, a nők történelméről, a hivatásról, a családról, a művészetről, a szociális kérdésekről és a politikáról. Elvetették az esszencializmust, ám hangsúlyozták a két nem közötti különbséget. Történelemszemléletük leginkább a szellemtörténeti irányzathoz sorolható; a történelmi idő és a "női idő" szoros kölcsönhatásban állnak egymással. A pályaválasztásnak, a hivatásvállalásnak kiemelt jelentőséget tulajdonítottak. Egyáltalán nem zárkóztak el a magántisztviselő – szabad foglalkozású értelmiségi, vállalkozó pályák elől, sőt az iparos-szelmák művelését is lehetségesnek tartották. Tudatos és tökéletes munkavégzésre törekedtek, állásukat többnyire a házasságkötés után is megtartották. Feladatuknak érezték, hogy megismerjék a női és a nőkre vonatkozó szellemi alkotásokat; kritikájuk legfőbb szempontja a nőábrázolás "hitelessége" volt. A szociális munka a folyóirat kiemelt témái közé tartozott; úgy vélték, hogy a szociális munka végzése kötelességük, azt kétségbevonhatatlan szellemi-kulturális többletekből fakadó szolgálatuknak tekintették. A lap a "női ügyet" érintő eseményeken kívül alig tett említést a politikáról, és más országokról is csak ennek fényében szólt. Az elemzés arra az eredményre jut, hogy a lap bár számos ponton a kor eszméit tükrözi, mégis jellegzetes azáltal, hogy női különvéleményként is felfogható.

∴

A dolgozat címe: A szabadkőművesség közvetlen előzményei, eredeti céljai és rítusai a mozgalom kialakulása fényében

A szerző neve: Pioker Zoltán Bence, azonosítószám: 14/235

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció-gazdálkodási szak IV.

Az intézmény neve: Kodolányi János Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Dr. Darai Lajos Mihály, főiskolai oktató

A dolgozat bevezető részében a téma felmerülését mutatom be. A szabadkőművesség történeti visszhangja követi, majd igyekszem a mozgalom legfőbb törekvéseit bemutatni. A modern szabadkőművesség 300 éves története rengeteg kutatómunkára ad lehetőséget, engem többnyire a mozgalom kialakulása és annak körülményei érdekeltek. A magyar szakirodalom erősen hiányos e téren noha franciául, németül és angolul a témához kapcsolódó könyvek és tanulmányok száma igen nagy.

A maszonéria kialakulásáról szóló fejezetben a számtalan elmélet közül mutatok be néhányat, amelyek a mozgalom születésével kapcsolatban születtek. A kapcsolatokat próbálom körüljárni, melyek a mai maszonériát a középkori szabad kőműves céhekhez fűzi. A fejezetben még a kialakulás történelmi háttéréről, előzményeiről, hosszú folyamatokról is írok, melyek igen fontosak a későbbi célok szempontjából.

A következő fejezet sokak számára a legérdekesebb része lesz munkámnak. Utólag bevallva, kezdetben, a dolgozat megírásának hajnalán a témának e része izgatott a legjobban, viszont majdnem minden második könyvben a szerző arra figyelmeztet, nehogy e kérdés rabságába kerüljünk. Éspedig e téma a szabadkőműves szimbólumok és a mozgalmat körüllegő ezoterika vizsgálata. Ezek az előző fejezetben leírottakhoz képest kevésbé közvetlen történelmi, ideológiai előzményekkel kapcsolatosak. Beszélek majd zsidó, egyiptomi, keresztény, templárius, rózsakeresztes, stb. hatásokról, melyek mint külön téma is megállnák a helyüket.

Végül a szabadkőműves „szervezkedés” szervezeteiről, a maszonéria sorsfordító, mondhatni paradigmaváltást előidéző andersoni alapalkotmányát mutatom be részletesen, saját és szakértői véleményeket hozzáfűzve. A modern szabadkőművesség szempontjából oly fontos Londoni Nagypáholy létrejöttét festem fel, majd a nem is sokkal később megtörtént skizmát, a Francia Nagy Oriens kialakulását prezentálom. A szabadkőműves hierarchiáról is írok, különböző fokokról, fokrendszerekről. Ennek a fejezetnek fontos részeként beszélek a maszonéria és a katolikus egyház felhőtlennek közel sem nevezhető viszonyáról.

Az összefoglaló részben igyekszem kikristályosítani a dolgozat esszenciáját, kutatásom eredményét.

∴

A dolgozat címe: A kapával kettévágott kereskedő és a családirtó apa. A 19–20. század fordulójának mezőtúri bűnügyi ponyvái

A szerző neve: Slíz Marianna Ilona, azonosítószám: 14/057

A szerző szakja, évfolyama: magyar – történelem V., általános és alkalmazott nyelvészet, IV.

Az intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Mátay Mónika egyetemi tanársegéd

Dolgozatomban egy sajátosan átmeneti, a népi és az úgynevezett magasabb kultúra között közvetítő szerepet betöltő műfajjal, a ponyvával foglalkozom, annak is a 19. század második felében kialakult, megtörtént bűneseteket feldolgozó típusával. E műfaj két fő funkciója a szórakoztatás és a tájékoztatás volt, ennek megfelelően mind a históriákat, mind pedig a nyomtatott sajtót az előzményeként tartjuk számon. Az 1860-as évektől a nagy mértékű gazdasági és társadalmi átalakulás (kapitalizálódás, polgárosodás, az írástudatlanság csökkenése stb.) következtében jelentősen megnőtt e kis terjedelmű és rövid életű kiadványok száma.

A 3–6 oldalas füzetkék stílusának és tartalmának vizsgálatával a nyugat-európai kutatók (Arlette Farge, Robert Darnton, Roger Chartier) körében nagy érdeklődést kiváltó kérdéskörhöz, az olvasás kultúrtörténetéhez kapcsolódom egy alföldi város példáján keresztül. Mezőtúron a 19–20. század fordulóján két nyomda működött, tevékenységük fő pillére a ponyvakiadás volt. Hogyan lehetséges, hogy egy 25.000 lakosú városban mindkét vállalkozás évtizedeken keresztül nemhogy megélt, hanem még virágzott is, tulajdonosaikat a település legvagyonosabb polgárai közé juttatva? Kik és miért olvasták a ponyvákat? Mi vezethette azokat az írókat, akik efféle alkotásokra adták a fejüket? Milyen volt a műfaj korabeli megítélése, s hogyan viszonyult hozzá a mindenkori hatalom? Többek között ezekre a kérdésekre igyekszem választ találni az Országos Széchényi Könyvtár Plakát- és Kisnyomtatványtárában található mezőtúri bűnügyi ponyvák és a Mezőtúr és Vidéke című korabeli hetilap hasábjainak elemzése alapján.

∴

A dolgozat címe: Az állam és az egyház viszonya Franciaországban, a XIX században

Az oktatási rendszer szekularizációja

A szerző neve: Széchei Noémi Anna, azonosítószám: 14/225

A szerző szakja, évfolyama: Teológia szak, V.

Az intézmény neve: Szent Pál Akadémia

A témavezető neve, beosztása: Kulcsár Árpád dr. univ. főiskolai docens

Dolgozatom témája az állam és az egyház viszonya Franciaországban, a XIX. században. Közelebbről azt megvizsgálom, hogyan ment végbe a francia oktatási rendszer szekularizációja a század folyamán.

A téma megválasztásának alapmotívumát az adta, hogy Magyarországon a rendszerváltás után egyre erőteljesebb szerephez jutottak a történelmi egyházak az oktatási rendszerben. Az állam ugyanakkor ma semleges világnézetet képvisel, aminek tükröződnie kell az oktatás területén is. A dolgozatban felvázolt folyamat talán hasznos ismeretekkel szolgálhat, hiszen továbbra is cél, hogy olyan iskolarendszer működjön Magyarországon, amely nem befolyásolja a tanulók világnézetét, hanem a világban való eligazodáshoz szükséges ismeretanyagot adja át a fiatal nemzedékeknek.

Kutatásaim során felhasználtam magyar és francia nyelvű irodalmat. A felhasznált művek válogatása során az Interneten, valamint szakkönyvtárakban kutattam. A tanulmány készítésekor igyekeztem elsősorban az idegen nyelvű irodalom vizsgálatára helyezni a hangsúlyt. Lehetőségeim szerint olyan (Magyarországon elérhető) műveket használtam fel, amelyek anyaga magyar nyelven nem hozzáférhető.

Vizsgálódásaim során felhasználtam eredeti dokumentumokat bemutató gyűjteményeket, valamint olyan összefoglaló munkákat, amelyek lehetővé tették számomra a téma mélyebb megismerését.

Dolgozatomban, úgy vélem, sikerült összefoglalóan bemutatni a Franciaországban lezajlott folyamatot, és sikerült olyan dokumentumokat bemutatnom, amelyek új szemszögből tárják fel azt.

Úgy ítélem, hogy egy olyan folyamatról van szó, nevezetesen az állam és az egyház szétválasztásának folyamata nem zárult még le, hanem tovább kell folytatni annak érdekében, hogy a vallás és a haladás együttműködése biztosítható legyen.

∴

A dolgozat címe: „... ahol parancsolnak, ott csak cseléd van”

A cselédek sorsa Taktaharkányban és a hozzá tartozó tanyákon a XIX. század végén és a XX. század elején

A szerző neve: Szirmai Edina, azonosítószám: 14/264

Szak, évfolyam: Kommunikáció – művelődésszervező szak, III.

Intézmény neve: Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

Témavezető neve, beosztása: Abai Ilona, főiskolai docens

A cselédség a magyar társadalom fejlődésének talán az egyik legelhanyagoltabb, a szaktudomány előtt leginkább rejtve maradt rétegalakzata. A társadalom egy olyan sajátos köréről van itt szó, amely teljességgel a múlthoz kötődik, s amelynek a jelenben nincs úgyszólván semmi folytatása. A polgári világ második világháborút követő, viszonylagos gyors eltűnése és egy új típusú társadalmi-politikai berendezkedéssel való felváltása egyet jelentett a cselédintézmény és a cselédség funkcióvesztésével, egyszersmind szerkezeti megsemmisülésével.

Jelen tanulmányomban Taktaharkány nagyközség XIX. század végi, XX. század eleji tanyáin élt - élő cselédek sorsát mutatom be. Dolgozatom művelődéstörténeti, ezen belül is életmód-történeti, amelyben a cselédi rend életformájával, életvitelével és életstílusával foglalkozom, - amelyet önmaguk teremtetek és több generáción át örökítettek tovább. Munkám elkészítése során főként adatközlőkre támaszkodtam, akik emlékeiket felidézve igyekeztek velem minél jobban megismertetni az általam vizsgált időszakot. Összegyűjtöttem a községgel kapcsolatos statisztikai adatokat és levéltári forrásokat, tanulmányoztam a réteggel foglalkozó szakirodalmat - elsősorban a cselédekről írt szociográfiákat. A kutatást csak a XX. századra tudtam igazán kiterjeszteni: a ma élők emlékezete ennél messzebbre nem nyúlik vissza. Igyekeztem minél szemléletesebben bemutatni azt a múltat, amelyben dédszüleink, és elődeik éltek. Úgy érzem, hogy sikerült minden olyan területet érintenem, amely alapján mindenki ki tud alakítani egy általános képet a cselédekről, akiknek a sorsa nem volt irigylésre méltó. Életük nyomorúsága váltotta ki azonban azt az összetartást, melynek segítségével talpon tudtak maradni, s amely sehol nem jelenik meg erősebb kötelékként, mint náluk, azonos sorsúaknál. Azonos sorsúak, mert "...ahol parancsolnak, ott csak cseléd van".

∴

A dolgozat címe: Az Észak – Alföldi Régió oktatási és kulturális célú nonprofit szervezeteinek közérdekű feladatvállalása, valamint belföldi és nemzetközi kapcsolatrendszerük

A szerző neve: Szócs Adrienn, azonosítószám: 14/268

A szerző szakja, évfolyama: szociálpedagógus szak, IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Kara

A témavezető neve, beosztása: Márkus Edina, főiskolai tanársegéd

Kutatásom célja az volt, hogy az Észak – Alföldi Régió oktatási és kulturális célú civil szervezeteinek működését bemutassam, helyzetüket elemezzem. Vizsgáltam azt, hogy hogyan határozzák meg önmagukat, milyen szervezeti formában, jogi minősítéssel és pénzügyi háttérrel működőképesek. Milyen tevékenységet céloztak meg, milyen és mekkora célcsoportot érnek el, területileg mekkora a hatókörük, súlyuk, munkájukat hány önkéntes segíti. Milyen közérdekű feladatokat vállalnak át, együttműködnek - e az önkormányzatokkal. Kapcsolatrendszerüket és fejlettségüket vizsgálva feltérképeztem a legfontosabb regionális civil szervezeteket, adatbázisokat, civileket, segítő központokat és megnéztem a civilek belföldi és nemzetközi aktivitását.

Az Észak – Alföldi Regionális Ifjúsági Információs és Szolgáltató Iroda adatbázisát vettem alapul a minta kiválasztásához, úgy vélem, ez az adatbázis jellemzi a régió aktívan működő oktatási és kulturális nonprofit szervezeteit, ezekből körülbelül 700 aktív szervezetet találtam. Ezt az alapsokaságot rétegeztem, hogy pontosabb legyen a mintavétel. A szervezeteket szervezeti forma és megye szerint csoportosítottam. A hat csoportból valószínűségi mintavétellel 80 szervezetet választottam ki. Az idődimenziót tekintve keresztmetszeti vizsgálatot végeztem, 2002 szeptemberében – októberében. A kutatási megfigyelési módszere: kérdőíves vizsgálat.

Az Észak – Alföldi régió civil szervezeteinek felmérése és fejlesztése elősegíti a nonprofit szervezetek helyzetének megismerését, és lehetőséget teremt arra, hogy a döntéshozók képet kapjanak arról, kikkel működnek együtt és hogyan lehetne ezt hatékonyabbá tenni. A kapott eredmények azt mutatják, hogy a régió három megyéje között jelentős eltérések mutatkoznak a civil szervezetek fejlettségében. A hajdú-bihar megyei szervezetek a legfejlettebbek, de szorosan lépést tartanak velük a jász-nagykun-szolnok megyei szervezetek is. A szabolcs-szatmár-bereg megyei szervezetek jelentős lemaradást könyvelhetnek el. Belföldi kapcsolatrendszerük fejlett, közérdekű feladatvállalásaik aránya az önkormányzatokkal való

jó együttműködést tükrözi. Nemzetközi kapcsolataik, pénzügyi helyzetük és a képzési aktivitásuk, illetve lehetőségeik azonban csekélyek, ezen a téren fejlesztésre szorulnak.

∴

A dolgozat címe: Az ifjú felnőttek és magyarországi helyzetük

A szerző neve: Tátrai Orsolya, azonosítószám: 14/303

A szerző szakja, évfolyama: Művelődési és felnőttképzési menedzser, II.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve: Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

Tanulmányom központi részét a magyarországi ifjú felnőttek általános helyzetképének feltárása adja, azon korcsoportét, amely elhatárolását még csak néhány évtizede jegyzi a szakirodalom. Teljesen új jegyek, helyzetek jellemzik, amelyek tulajdonképpen saját korosztályomat érintik – ez indokolja nagyjából részletes témaválasztásomat is.

Dolgozatom az ifjú felnőttek kategória kialakulásának és jellemzőinek ismertetése után annak demográfiai folyamatait, munkaerő-piaci és iskolázottsági helyzetét taglalja. Célom, hogy a korosztállyal kapcsolatosan felmerülő kérdéseket konkrét adatokkal is alátámasztva felhívjam a figyelmet helyzetük javításának fontosságára. A társadalmi és gazdasági mutatók vizsgálata és összefüggéseinek feltárása óriási jelentőséggel bír, az ifjúságkutatások ugyanis segítséget nyújtanak a különböző tendenciák megismerésében. Ez azért elengedhetetlen, mert az adott állapotok ismeretének hiányában lehetetlen azokon javítani, pozitív irányba terelni. Rendkívül aktuális is a téma, hiszen Magyarország az Európai Unió integrációs törekvések mentén kiemelten kezeli az Unió prioritásait, így az ifjúság és az ifjú felnőtt korosztály helyzetét is. Ebben áll munkám hasznossága is, mivel egy olyan elméleti összefoglalást nyújt (egyelőre mindössze elsődleges – pl. statisztikai adatok, jelentések – és másodlagos – szakkönyvek, kutatási összefoglalók alapján), amely egy későbbi empirikus (kérdőíves és mélyinterjú) kutatás alapját adhatja.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET- ÉS ELMÉLET II.

A dolgozat címe: Az újkori budavári királyi palota története

A szerző neve: Bodrogi Bence Péter, azonosítószám: 14/176

A szerző szakja, évfolyama: Doktoráns I. (a dolgozat TDK konferencián előadásának idején végzős biológusmérnök hallgató)

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki – és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság – és Társadalomtudományi Kar, Innovációmenedzsment és Technika-történet Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Varsányi Erika, egyetemi docens

A dolgozat a budavári királyi palota több évszázados történetével foglalkozik, építészeti szempontból megközelítve. Budavára évszázadokon keresztül Magyarország fontos kormányzati intézményeinek adott otthont, királyok, nádorok, kormányzók laktak itt, ennek a Duna melletti festői szépségű hegynek a tetején. Budán már a középkorban is épült vár, majd reneszánsz paloták is, amelyek gyakorlatilag teljes egészében megsemmisültek Buda 1686-os visszavívása során.

III. Károly idejében kezdték meg egy új, szerény barokk palota építését. Az építkezés rendkívül lassan haladt, a palota Mária Terézia királynő idejéig befejezetlen maradt.

A királynő - aki hálás volt a magyar nemeseknek az örökösödési háború idején a nyújtott támogatásért – engedélyt adott a királyi palota továbbépítésére, illetve befejezésére. Az épületet jelentősen kibővítették, 1762-ben már lakható volt, 1769-ben készültek el teljesen a belsőépítési munkálatokkal. 1777-ben a nagyszombati egyetem költözött az épületbe.

Az épületen sok átalakítást végeztek a Mária Terézia uralkodását követő évtizedekben, de csak a kiegyezés (1867) pest-budai ünnepségei után határozták el a kibővítést, amelyhez az államkincstár is jelentősen hozzájárult. A munkálatokat előbb Ybl Miklós, majd halála után Hauszmann Alajos irányította. A kibővítést 1903-ban fejezték be.

A második világháború végén a palota súlyosan megsérült, tetőszerkezete, földemei beszakadtak, berendezése elpusztult.

Az újjáépítés során többször változott az épület külső megjelenésével és funkciójával kapcsolatos koncepció. Végül úgy döntöttek, hogy a palota a tudomány és kultúra fellelőjére lesz. A felújítás során a palota eredeti belső helyiségeiből sajnos egyetlenegy sem tartottak meg eredeti formájában, még azokat is lebontották, amelyek épen vészelték át az ostromot. Az épület újjáépítését 1985-ben fejezték be.

A dolgozat címe: Szerzetesek Piliscsabán a 20. században

A szerző neve: Csíky Balázs, azonosítószám: 14/056

A szerző szakja, évfolyama: történelem, levéltár, politikaelmélet, V.-IV.-IV.

Az intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Gergely Jenő, tanszékvezető egyetemi tanár

Piliscsaba egészen egyedülálló helyzetbe került a 20. század első felében, hiszen 1898 és 1942 között öt szerzeteskongregáció telepedett le itt, közülük négy a Klotildliget nevet viselő új településrészen. 1898-ban a lazarista atyák első magyarországi kolostorukat Piliscsabán hozták létre. 1905-ben nyílt meg a vincés nővérek háza. A további három alapítás már a két világháború közötti nagy szerzetesi fellendülés idejére esett. 1928-ban nyitotta meg üdülőotthonát a Szentségi Jézus Szolgái Kis Társasága. 1937-ben érkeztek az angolkisasszonyok, akik 1939-ben polgári iskolát nyitottak. Végül 1942-ben vásároltak nyaralót budapesti Szent Margit Gimnáziumuk számára a megváltós nővérek. Ezeknek a szerzeteskongregációknak az életét, a községben végzett szociális, pasztorációs és oktatási munkáját kívánja felvázolni a dolgozat, különös tekintettel ez utóbbi tevékenységre.

A forrásbázis gerincét az egyházi levéltárak iratai és egy helyben fellelt irategyüttes képezik. Az ezekből nyert információkat kiegészítik az állami levéltárak anyagai és a nyomtatott források. Szakirodalom eddig tulajdonképpen nem állt rendelkezésre a témával kapcsolatban.

A szerzetesrendek 1950-es betiltása nem jelentette a szerzetesi élet végét. Utólag visszatekintve csupán egy epizódnak tűnik, hiszen a rendszerváltás újból lehetőséget teremtett a szerzetesek közösségi életére. A kárpótlások után a korábban itt működő kongregációk közül három tért vissza Piliscsabára és két újabb társaság is letelepedett. Ezt a folyamatot is megemlíti a dolgozat, főként a helyi sajtóra támaszkodva.

∴

A dolgozat címe: 1848 – egy pártok feletti lap –

A szerző neve: Gál Katalin, azonosítószám: 14/265

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció – művelődésszervező szak, IV.

Az intézmény neve: Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Abai Ilona, főiskolai docens

Dolgozatomban a kiegyezést követő hónapok teljes keresztmetszetét (sajtótörténeti, művelődéspolitikai és művelődéstörténeti súlyozással) szeretném bemutatni, a kiegyezés után elsőnek megjelenő liberális, pártok feletti lapon keresztül.

A Frankenburg Adolf által szerkesztett liberális szellemiségű napilap 1867. márciusában indult meg. A kiegyezés utáni első új napilap címével ellentétben, amely ellenzéki programot sugall, pártok felettinek hirdeti magát. A cím alatt csak a márciusi törvényeket érti. Az újság mind tartalmában, mind szellemiségében, mind formájában újat hozott. A kiegyezés tényét jogszerűnek tartotta, ugyanakkor támadja a Deák-párt konzervatív és klerikális elemeit. 1848 irányát, a nemzetiséget és a haladást kívánták követni. Hirdették: a jövő a szellem ifjúságáé. Szerkesztője a magyar újságírás és irodalmi közélet nagy veteránja, Frankenburg Adolf volt. Munkatársai között találjuk a kornak ifjú tehetségeit: Pulszky Ágostot és Toldy Istvánt. Pulszky Ferenc is több cikkét jegyzi a lapnak és az sem véletlen, hogy itt helyezte el Kossuth híres Cassandra-levelére írott válaszát is. Mindezek mellett vezércikkei miatt korszakos jelentőségű a lap. Napról-napra reagál a kiegyezést követő rendeletekre, melyek sajtótörténeti, kultúrpolitikai és művelődéstörténeti szempontokból is jelentősek. Kiadója Emich Gusztáv volt. Az ő nyomdája tekinthető az Athenaeum könyvkiadó jogelődjének, amelynek ismert a magyar irodalom történetében játszott jelentős szerepe. Élesen bírálták a katolikus autonómiát és ezt a klérus nem nézhette tétlenül. Nyomásukra a kiadó megtagadta a további megjelentetést, így pár hónap után megszűnt a lap, de az egyik munkatárs, Toldy István 1868. január elején újraindította az újságot. Az ő által szerkesztett 1848 kisebb formátumban, kalendáriumra hasonlító külsővel, háromhetente jelent meg. Tematikájában és szellemiségében követve elődjét, ám az antiklerikalizmus felerősödött az újság hasábjain. Érdekes, szintén művelődéstörténeti kordokumentumnak számító cikksorozat jelent meg benne a szabadkőművességről, amelyet az egyik páholy nagymestere írt. Sajnos ez a közlöny sem volt hosszú életű, mindössze nyolc füzet látott napvilágot, és az 1848 végleg megszűnt.

∴

A dolgozat címe: A bányamunkások művelődési tevékenysége a XX. Század első felének polgári társadalmában a Borsod-megyei Percesbányán

A szerző neve: Hocza Zsuzsanna , azonosítószáma: 14/263

A szerző szakja, évfolyama: művelődésszervező-kommunikáció

Az intézmény neve: VTIF

A témavezető neve, beosztása: Abai Ilona, főiskolai docens

A dolgozat címe: Debrecen könnyűzenei élete a Kádár-korszakban

A szerző neve: Kenyeres Attila, azonosítószám: 14/298

A szerző szakja, évfolyama: Művelődési (és felnőttképzési) menedzser, III.-IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

A dolgozat célja megvizsgálni azt, hogy a debreceni könnyűzenei (pop-rock-beat) együttesek mindennapos életére milyen hatást gyakorolt a pártállami diktatúra. Lehetett-e érvényesülniük úgy mint a fővárosi zenekaroknak, milyen feltételeket tett lehetővé számukra az előző rendszer, és mennyiben érvényesült Debrecenben is a „3T-elv” (tiltás, tűrés és támogatás)? Milyen lehetőségeik voltak a televíziós és rádiós szerepléseken, egyáltalán milyen problémákkal álltak szemben és azokat hogy oldották meg. Mivel ez idáig Debrecen könnyűzenei életét ebből az aspektusból bemutató könyv nem született, így dolgozatom egyedülálló a maga nemében.

A kutatás módszerét tekintve az alapvető szakirodalmak áttanulmányozása után a korszak legmeghatározóbb három debreceni együtteseinek tagjait kerestem fel (Mercur, Lux, Color), valamint az ő életükön keresztül próbáltam választ keresni a kutatási kérdésekre. Az együttesek tagjainak beszámolóin kívül természetesen felhasználtam a témában fellelhető igen kevés irodalmat is. A debreceni könnyűzenei élet bemutatásakor jóformán csak egyetlen vékony kis füzetecskére, a Debreceni Rock Lexikonra támaszkodhattam, valamint annak szerkesztőjére, Váradi Ferencre, akinek szintén nagyon sokat köszönhetek. A könnyűzene országos helyzetét bemutató irodalom terén sem volt jobb a helyzet, a témáról szinte csak Sebők János kétkötetes könyve szól (Magya-rock 1. és 2.).

Az irodalomban szegény téma ellenére a debreceni zenészek segítőkészségére támaszkodva sikerült megvalósítanom a dolgozatom célkitűzéseit. A kutatásból világosan – konkrét példákkal szemléltetve – kiderül, milyen jellegű hátrányt szenvedtek a debreceni (és általában a vidéki) együttesek az említett korszakban. A rendszer ugyanis csak azokat az előadókat támogatta, akiket ellenőrizni is tudott. Ennek megfelelően a debreceni zenészek – egy-két

kivételtől eltekintve – nem kaptak kellő nyilvánosságot, az országos sikert elért együttest pedig a helyi sajtó és a helyi kulturális vezetés sértődött gögje fogadta. Összességében elmondható, hogy az együttesek mindennapjaira – és személyesen a zenészekre és családjukra – hatalmas nyomást gyakorolt a politika, sok esetben teljesen ellehetetlenítve ezen zenekarok működését.

∴

A dolgozat címe: A miskolci Bethlen Gábor Kör működése 1910-1947 között, a gimnáziumi értesítők tükrében

A szerző neve: Molnár Sándor, azonosítószám: 14/119, rendező int. 14/345

A szerző szakja, évfolyama: teológus - lelkész szak, V.

Az intézmény neve: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Ladányi Sándor, tanszékvezető egyetemi tanár

Az első magyar református egyetemi és középiskolai kör az 1900-ban létrehozott budapesti Bethlen Gábor Kör volt, melynek hatására és példájára az ország több felső- és középiskolájában ilyen Körök alakultak. A Kör célkitűzése “a protestáns magyar ifjúságnak Bethlen Gábor hazafias-vallásos és tudományos szellemében való egyesítése” volt.

A miskolci Bethlen Gábor Kör működésén keresztül kívántuk megvizsgálni a kitűzött célokat illetve, hogy milyen társadalmi és kulturális tevékenységet folytatott. A Kör működését két nagy korszakra lehet tagolni. A két korszakot két vallástanár személyisége hatotta át. Az első korszak 1910-1920 között, meghatározó tanára Csík Dániel vallástanár, akinek felügyelete alatt megalakul a Kör. E korszakban elsősorban az iskola falai között működött a Kör. A második korszak vezető tanár személyisége Balázs Győző volt 1920-1947 között, ebben az időszakban a Kör kilépett az iskola falai közül és a város kulturális és szellemi életébe is bekapcsolódott.

Sajnos a primer források, mint körí jegyzőkönyvek és naplók, valószínűleg teljesen megsemmisültek, így a vizsgálat tárgyát képező időintervallumban kronologikus sorrendben dolgoztuk fel a rendelkezésünkre álló iskolai Értesítőket és levéltári forrásokat. A források feldolgozásánál láthatóvá vált, hogy számos egyházi és világi vezető támogatta a Kört, melyből megállapítható, hogy óriási társadalmi súllyal rendelkezett az országos Bethlen Gábor Kör és társszervezetei. A tanulók közül néhányat ki is emeltünk, akik a későbbiekben vagy a Református Egyháznak, vagy Miskolcnak, vagy a régiónak meghatározó személyiséggé váltak.

Dolgozat mottójaként gr. Teleki Pál gondolatát választottuk, mely véleményünk szerint a téma egyik meghatározó gondolata is lehet: “A mi feladatunk ezekben a rettenetes időkben a világgal szemben az, hogy megtartsunk egy nemzetet a világnak.”

∴

A dolgozat címe: A Pesti Izraelita Hitközség harminc éve Eppler Sándor hitközségi főtitkár munkásságának tükrében 1914-1942. – Korrajz

A szerző neve: Szalai Ágnes, azonosítószám: 14/255

A szerző szakja, évfolyama: esztétika-filozófia, III.

Az intézmény neve: Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem

A témavezető neve, beosztása: prof. Dr. Haraszi György, egyetemi magántanár

Dolgozatom Eppler Sándor, a Pesti Izraelita Hitközség főtitkárának életét és munkásságát mutatja be. Kutatásomat Eppler Sándor unokája, Sivó Imre felkérésére kezdtem el 2002. júniusában, a családi levéltári anyag katalogizálásával, amelyet elektronikus formában dolgozatomhoz mellékelek. Eppler Sándor hitközségi szereplésének feltárásához a zsidó felekezet sajtóorgánumait használtam, többségében az Egyenlőség, a Magyar Zsidók Lapja 1939-1942., a Zsidó Évkönyv és a Képes Családi Lapok hasábjain, de átnéztem más felekezeti lapokat, így a Szombatot, a Magyar Zsidó Szemlét, a Múlt és Jövőt és a Zsidó Évkönyvet. Levéltári kutatásaimat a Magyar Országos Levéltárban, illetve a Zsidó Levéltárban végeztem, sajnos kevés sikerrel. (A Zsidó Levéltár feldolgozatlanul őrzi a két világháború közötti időszak iratanyagát, amelyhez hozzáférést sajnos mindmáig nem tudtak biztosítani számomra.)

Eppler Sándor az 1920-as évek második felétől kezdődően 1942-ig a Stern-éra egyik legbefolyásosabb szereplője, aki mind személyiségével és munkabíráásával, mind vallási elkötelezettségével kivívta magának a zsidó közösség bizalmát és elismerését. Nevéhez kötődik a Pesti Izraelita Hitközség építkezéseinek pénzügyi vezetése, az Izraelita Pártfogó Iroda megszervezése. A segítőakció keretében létrehozta az Országos Magyar Zsidó Segítő Akciót, a ki- és átképző ipari és mezőgazdasági intézeteket. Eppler Sándor által fogalmazódott meg a palesztinai magyar zsidó telepek létesítésének terve. Ő képviselte a magyarországi zsidóságot a külföldi szervezeteknél, megalapította a magyarországi Wanderfürsorge irodát, megfigyelőként képviselte a magyar zsidóságot az Eviani Konferencián.

A pesti hitközség két világháború közötti korszakát felölelő munka mindmáig nem készült. Dolgozatom egyben egy korrajz előmunkálatának tekinthető, amely a magyar Holokausztot megelőző zsidó hitközség- és társadalom életét mutatja be.

∴

A dolgozat címe: Az enciklopédia a középkori iszlámban

Al-Khwārizmī (Kr. u. 10. sz.) és a tudományok rendszerezése

A szerző neve: Tamás Gábor, azonosítószám: 14/252

A szerző szakja, évfolyama: arab-történelem szakos hallgató, V.

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Tüske László, adjunktus

Az enciklopédiák a művelődéstörténet jelentős dokumentumai, amelyek történeti és szisztematikus szempontból vizsgálva jelentősen hozzájárulhatnak a múlttal kapcsolatos ismeretek kiszélesítéséhez. Az enciklopédia többek között a középkor meghatározó műfaja, amely a Földközi-tenger medencéjének északi és déli partján is a művelődés alapját képezte.

A dolgozat célja, hogy egy Kr. u. 10. századi, arabul író szerző, al-Khwārizmī, munkájának kapcsán megvizsgálja a hagyományosan „az iszlám reneszánszának” nevezett korszak (Kr. u. 9 – 11. sz.) enciklopédikus irodalmát.

A dolgozat a szakirodalom elemzésével meghatározza az enciklopédiák és enciklopédikus művek elemzéséhez szükséges módszertani szempontokat, majd feltárja a tudományrendszerek mögötti elméleti hátteret, és rámutat a politikai berendezkedés és az ismeretek rendszerezése és működtetése közötti összefüggésekre.

A dolgozat közelebbről a filozófia és a tudományrendszerek viszonyát vizsgálja, ami az enciklopédia szerepére vonatkozó általános tanulságokon túl lehetőséget ad arra is, hogy rámutasson az antik és az arabo-muszlim tudásrendszer egymáshoz való viszonyára.

A dolgozat részét képezi al-Khwārizmī művének a filozófiával foglalkozó, korábban egyetlen nyelvre sem fordított része.

∴

A dolgozat címe: A zene mint a társadalmi változások egyik szereplője (A zene a reneszánsz és barokk kor társadalmában)

A szerző neve: Vasas Xenodiké, azonosítószám: 14/300

A szerző szakja, évfolyama: műv.men. – orgona, III.-IV.-V.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Éles Csaba, egyetemi docens

Kutatási témámmal már két éve foglalkozom, mind zenei, mind művelődéstörténeti szempontból nagyon érdekel ez a két kor, illetve elsődlegesen a reneszánsz és barokk kor fordulója. Céлом az volt, hogy a már feledésbe merült információk segítségével egy világosabb képet rajzoljak meg ezekről a századokról, melyeknek zenéjét hazánkban csak az utóbbi években kezdték el felfedezni, illetve árnyaljam a sokszor leegyszerűsített folyamatokat. Meg szerettem volna mutatni, hogy a zene fejlődése is igen szorosan a történelem részét képezi. A zenehallgatási, zenélési szokásbeli változások, még ha egy egyszeri nagy történelmi eseménynél kevésbé szembetűnőek is, legalább annyira árulkodnak a kor változásairól, sőt sokkal emberközelibb, személyesebb módon.

Mivel a régmúltra vonatkozó kutatásról van szó, ezért a kínálkozó módszer a tartomelemzés volt, korabeli és a korról írott munkák segítségével próbáltam összegyűjteni az összes zenével kapcsolatos vonatkozásokat: írni magukról a művészekről, a műpártolásról, a közönségről, csoportosítani a jelenségeket és folyamatában ábrázolni a változásokat.

POLITOLÓGIA I.

A dolgozat címe: Politikai plakátrongálás

A szerző neve: Almann Réka, azonosítószám: 14/318

A szerző szakja, évfolyama: Mérnök tanári műszaki informatika, II.

Az intézmény neve: Dunaújvárosi Főiskola, Tanárképző Intézet

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szegál Borisz, tanszékvezető főiskolai tanár

A választások idején, rengeteg politikai hirdetés volt látható az utcákon. Nagyon sokat megrongáltak, összefirkáltak. Célul tűztem ki - kérdőívben feltett kérdések alapján - hogy kiderítsem, miért csinálják ezt az emberek. Az áttekinthetőség érdekében diagram formájában összesítettem a kapott válaszokat, melyből jól látható az emberek magatartása, félelme és közömbössége.

Munkám során tanulmányoztam a választások idején megjelenő újságcikkeket, Internetes írásokat, a rádióban, TV-ben hallott riportokat.

A szakirodalmi tájékozódásom alapján fontosnak tartom megemlíteni Aronson, A társas lény c. könyvét, melyben szó van az emberek viselkedéséről, különböző szituációkban, valamint az agresszióról. Választ kaptam arra, hogy feltételezése szerint miért teszik ezt az emberek. Segítségül vettem Kapitány Ágnes és Kapitány Gábor Értékválasztás 1998 c. könyvét, melyben négyféle típusát különböztetik meg a rongálóknak.

Környezetemben interjúkat készítettem a plakátrongálás indítékairól.

Több, mint száz megrongált plakátról készítettem digitális fotót Dunaújvárosban és környékén. Tekintélyes mennyiségű fotót gyűjtöttem az Internetről is.

∴

A dolgozat címe: Jog-Politika-Hatalom, avagy a pozícióharc játékszabályai

A szerző neve: Básti Judit, azonosítószáma: 14/254

A szerző szakja, évfolyama: jogász, V

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Jog- és Államtudományi Intézet

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szűcsné dr. Siska Katalin PhD, egyetemi docens

Hogyan függ össze a jog a politikával, e kettő külön-külön ill. együtt hogyan vezet egy-egy állam hatalmához, világvezető szerepéhez, a jog-politika-hatalom hármassága által kijelölt térben az egyes államok milyen helyzetben és szerepben, milyen viselkedési normáknak eleget téve viszonyulnak egymáshoz? Vajon mi szükséges ahhoz, hogy egy-egy állam kiemelt gazdasági-, kulturális-, politikai irányító pozícióba, ill. alárendelt, kiszolgáltatott szerepbe kerüljön; mi kell a világhatalmi helyzet kialakulásához - kedvező földrajzi fekvés, dicső történelmi múlt, gazdag olajmezők, vagy kellően befolyásos katonai szövetségesek? - Dolgozatomban /az aktuálpolitikai eseményeket mintegy naplószerűen feldolgozva l. iraki v. csecsen válság/ többek között ezekre a kérdésekre keresem a választ, mindazonáltal célom nem általános elvek, tételek megfogalmazása, hanem biztatás a továbbgondolásra...

Nemzetközi, politikai szervezetek bemutatásával, a világ országait megosztó vallások, politikai berendezkedések, a globalizáció, egyes „elhíresült” kisebbségek (tibetiek, indiánok, csecsenek) helyzetének elemzésével, az Európai Unióra jellemző kormányköziség, vagy éppen szupranacionalitás megvizsgálásával, valamint a professzionális problémakezelő intézmény, vagyis a diplomácia ellentét-feloldó hatásmechanizmusának elemzésével keresek új összefüggéseket, - vállalva ezzel a saját szubjektív véleményemet számos szaktekintélynek számító gondolkodóval szemben is akár, ami azonban nem jelenti a forrásként felhasznált, elemzés alá vont monográfiák, cikkek, tudományos írások felülbírálását, sokkal inkább annak demonstrálását, hogy lehet adott dolgokról másként is gondolkodni, hiszen a jog, a politika, a világhatalmi rend közös és állandó pontja a változás: a változás pedig mindig hoz magával új szempontokat, dönt meg biztosnak vélt elveket...

∴

A dolgozat címe: Közrendvédelem az új erőszakformákkal szemben

A szerző neve: Beke József – Medveczki Zsolt, azonosítószám: 14/208

A szerző szakja, évfolyama: Közrendvédelmi szak, III.

Az intézmény neve: Rendőrtiszti Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Dr. Tarján Gábor főiskolai docens

Dolgozatunk témája, hogy a rendőrségnek milyen új erőszakformákkal, tömegeket mozgósító társadalmi kihívásokkal kell szembenéznie és ezek kezelésére milyen lehetőségei vannak. Két területet választottunk ki: 1.) a tüntetések, demonstrációk kezelését; 2.) a labdarúgó mérkőzések egy részén tapasztalható szurkolói vandalizmust, agresszív viselkedést. Az első részben fogalmakat értelmezünk, illetve ismertetjük a közbiztonsági filozófia és stratégia keretei között, hogy mit jelent a rendőrség számára a tömegrendezvények biztosítása, a rend fenntartása. A második részben a 2002. évi tömegdemonstrációkkal és azok rendőrségi vonatkozásaival, illetve rendőri kezelésükkel foglalkozunk.

Először a február 23-24-ei eseményekről beszélünk, amikor nem csupán több szervezet tartotta egyidejűleg egymástól nem messze rendezvényét, de számítani lehetett arra, hogy a feszült politikai légkörben a köztük lévő ellentétek tettelegességig fajulnak.

A nyár végén, augusztus 30-án este került sor a Szövetség a Nemzetért Polgári Kör demonstrációjára a Szabadság téren, ahol ugyanebben az időpontban a Lelkiismeret 88' Csoport is szeretett volna megmozdulást tartani.

Szakmai szempontból az év legjelentősebb eseménye július 4-én zajlott le, amikor néhány ember gépkocsikkal eltorlaszolta az Erzsébet hidat, megbénítva ezzel a főváros közlekedését. A harmadik rész a labdarúgó pályákon eluralkodott erőszakkal, vandalizmussal, közismert nevén a futball-huliganizmussal foglalkozik.

Dolgozatunk és kutatásunk célja alapvetően az volt, hogy képet adhassunk a Magyar Köztársaság Rendőrségének a jogállamban végzett, az állampolgárok alkotmányban biztosított gyülekezési és szabad vélemény nyilvánítási jogait biztosító munkájáról, valamint a jogszabálysértő cselekmények következményeiről. Ennek érdekében felhasználtunk eredeti rendőrségi dokumentációkat és jelentéseket.

∴

A dolgozat címe: A Fidesz története 1988-1998, avagy egy párt pálfordulása

A szerző neve: Fodor Attila, azonosítószám: 14/288

A szerző szakja, évfolyama:

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Dér Aladár, egyetemi docens

Dolgozatom célja az volt, hogy bemutassam, hogyan lett egy radikálisan liberális nemzedéki pártból, jobboldali, nemzeti-keresztény és konzervatív párt. Ahhoz, hogy ezt megértsük kétségtelenül ismernünk kell a párt történetét, olyannyira, hogy tisztában legyünk a személyi konfliktusokkal. Dolgozatom fő vezérfonala maga a Fidesz kronológiája volt. Úgy éreztem, hogy ettől a száltól nem lehetett megválni. Ezért dolgozatomat az időrendiség alapján osztottam fel három nagy részre, valamint tartalmaz még egy negyedik részt is, egy rövid zárszót.

Az első rész a megalakulástól egészen az első szabad választásokig, tehát 1990 tavaszáig terjedő időszakot öleli fel. Itt szólok a Fidesz első kongresszusáról, bővebben a választási kampányról, hiszen itt domborodott ki legjobban a Fidesz ideológiája. Már ebben az alig másfél éves időszakban két önmeghatározással találkozhatunk, abból a hétből, amely 1988 és 1998 között született. A második hosszabb szakasz igazodik az első országgyűlési ciklushoz, ez az időszak az első ellenzéki időszakát jelentette. Ebben az időszakban léptek ki a pártból a fodoristák. A harmadik rész a második parlamenti ciklus időszakát mutatja be. Terjedelmes részt foglal el itt a Fidesz-kongresszusok határozatainak bemutatása, különös tekintettel a Polgári Magyarország című vitáira. Ezt azért tartottam fontosnak, mert itt válik már programszerűen is érzékelhetővé a párt ideológiai fordulata. Helyet kapott ebben a részben az 1998-as választásokra való felkészülés időszaka is.

Kutatásaim módszere volt a kongresszusok, párthatározatok áttekintése, valamint hagykoztam a korabeli sajtóra is. Napilapok, hetilapok cikkeit is felhasználtam. Ugyanakkor a politológusok elemzéseit, és közvélemény-kutatási anyagokat is beépítettem. Dolgozatom ezért tartalomkritikának is felfogható.

Nem volt célom a Fidesz bírálata, csak szerettem volna összefoglalnia párt folyamatos változásait. A levonható következtetéseket a zárszó tartalmazza. Persze nézőpont kérdése, hogy ki miként vélekedik. Nekem nem volt feladatom, hogy ítélkezzem.

∴

A dolgozat címe: Kormányzati ifjúságpolitika, avagy mennyire fontos az ifjúság a társadalomnak?

A szerző neve: Kovács Edit, azonosítószám: 14/292

A szerző szakja, évfolyama: politológia-szociálpolitika, IV.

Az intézmény neve: Debrecen Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Pozsgay Imre, egyetemi tanár

Magyarországon az elmúlt tíz-tizenkét évben olyan lényeges társadalmi és gazdasági változások zajlottak le, melyekben egyértelműen érintett volt a gyermek és ifjúsági korosztály is. E változások következtében az ifjúság problémái és társadalmi helyzetük központi kérdéssé vált Magyarországon. A fiatalok iskolai, foglalkozási életútja, mobilitási lehetőségei, a szabadidő- és sport szokásaik és lehetőségeik módosulása mellett, átalakult a fiatalok szociális – gazdasági - társadalmi helyzete. A dolgozat témája, hogy az ifjúság miként viszonyul a politikához, és hogy a kormányok miként vállalták, illetve vállalják az ifjúság problémáit, és miféle megoldási módokat kínálnak az együttműködésre az ifjúsági szervezetekkel és magával az ifjúsággal.

1999 januárja fordulópont volt az ifjúságpolitika esetében, hiszen az Ifjúsági és Sport Minisztérium létrehozásával, elsőként tették kormányzati főfeladattá az ifjúsági ügyek intézését. Jelenleg is az ifjúságpolitika az ifjúsági pénzeszközök felhasználását, döntéshozatali mechanizmusát és az intézményrendszert foglalja magában. Megfogalmazódott a minisztériumi koordináció, és az ifjúsági szervezetek önállóságát elősegítő támogatás biztosítása. A regionalitás létrejöttével elismerték, hogy a helyi érdekeket ismerő régiókban döntsenek a helyi ügyekben. Az ifjúsági párbeszéd és a szervezetek partnerként való elismerése valósuljon meg, pl. törvényjavaslatok kidolgozásában való civil részvétellel. A decentralizált intézményrendszer (Gyermek és Ifjúsági Alapprogram és a Mobilitás Ifjúsági Szolgálat) a támogatások helyben történő felhasználása érdekében jött létre. Emellett lényeges kérdés az információhoz való hozzájutás biztosítása a szervezeteknek és a szolgáltató házak létrejöttével az ifjúságnak.

Az ifjúság helyzetét mindenképpen javítani kell a szervezetek közötti eredményes együttműködéssel és a párbeszéd tényleges megvalósulásával. Meg kell tudni érinteni az ifjúságot, mert akkor a helyzetünkben olyan mérvű változás következne be, amely megalapozná a mi és a jövőnk nemzedék biztonságát és sikerét.

∴

A dolgozat címe: Borsod-Abaúj-Zemplén megye és a mezőkövesdi kistérség területfejlesztési lehetőségei

A szerző neve: Kosztrub Tibor, azonosítószám: 14/132

A szerző szakja, évfolyama: történelem szak, II.

Az intézmény neve: Eszterházy Károly Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Zsebéné Dobó Marianna, gyakorlatvezető tanár

A dolgozat célja, hogy megmutassa egy, a rendszerváltást követően mély depresszióba süllyedt megye és annak egy kisebb egységének, a Mezőkövesdi kistérség kilábalási kísérletét. Mindezek mellett az Európai Unió és Magyarország területfejlesztési irányelveibe, céljaiba is betekintést kívánok adni Borsod-Abaúj-Zemplén megye területfejlesztési koncepciója nyomán. Kutatási módszeremet elsősorban SWOT elemzésekre alapoztam. Az átfogó elemzésekkel a jelen eredményein túl rámutatok a jövő lehetőségeire, irányelveire. Az ezekből levonható következtetések adják azokat a kitörési pontokat, amik biztosíthatják, hogy a megye és kistérségei egy – akár tartós – növekedést mutató pályára állhassanak.

Kutatásom során a megyei területfejlesztési koncepciót és a dél-borsodi komplex fejlesztési stratégia mezőkövesdi kistérségről szóló állapotértéképét vettem alapul. Mindezek mellett felhasználtam még az Országos Területfejlesztési Koncepciót és az 1996. évi területfejlesztési törvényt is.

A kutatásom eredményét tekintve el lehet mondani, hogy mind a megye, mind a szóban forgó kistérség mutat olyan kedvező jeleket, amelyek jobb kihasználásával meg lehet állítani, sőt idővel meg is lehet fordítani a rendszerváltás óta tartó kedvezőtlen folyamatokat. Ez nem jelenti az összes probléma megoldását, sőt az átalakuló gazdasági és egyéb folyamatoknak köszönhetően újabb gondok is felléptek, amelyekre hatékony megoldást találni csak összefogással, a meglévő lehetőségek még jobb kihasználásával és új utak keresésével lehetséges. Ebben – véleményem szerint – sokat segíthet az Európai Unióhoz való csatlakozásunk megfelelő kihasználása a térségben.

∴

A dolgozat címe: Ifjúság és politika

A fiatalok politikai beállítottsága és választói magatartásuk

A szerző neve: Kóró Kata, azonosítószám: 14/135

A szerző szakja, évfolyama: Művelődésszervező IV.

Az intézmény neve: Eszterházy Károly Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Szabó Stefán Edit, főiskolai docens

Kutatásom célja, hogy a fiatalok politikai kultúráját megismerjem, hogy mire és miért adják a voksukat. A téma azért aktuális, mert az áprilisban lezajlott országgyűlési választások nyomán megtudhattuk, milyen a felnőtt lakosság politikai kultúrája, és fontos, hogy kik lépnek majd az ő nyomukba. Módszereim közül a legnagyobb információt szolgáltató a közvélemény-kutatás volt, ezt önkitöltéses ívekkel végeztem, vegyes kérdéstípusokkal.

107 fő volt a reprezentatív mintám. Készítettem interjúkat is a témában egy politológussal, egy főiskolai tanárral és egy politika iránt érdeklődő diákkal. A dokumentumelemzés és a megfigyelés is módszereim közé tartozott. Eredményeim reprezentálják a fiatalok beállítottságát, világos és egyértelmű válaszokat kaptam. Bár nem egyezett meg a választások eredményével, mégis nagy bázist képviseltek ezek a fiatalok a pártot választók körében. A választói magatartás adatsora sok ponton megegyezett a felnőtt lakossággal, tehát 70% körül mozogott aktivitásuk.

Következtetésként levonható, hogy a fiatalok politikai kultúráját még formálni, alakítani kell. Bár néhányukban megvan a hajlandóság ennek megtételére, de a többséget ösztönözni kellene, hogy jobban megismerje politikai környezetét.

∴

A dolgozat címe: Drogpolitika Magyarországon

A szerző neve: Kukoly Erika, azonosítószám: 14/131

A szerző szakja, évfolyama: Történelem-művelődésszervező, II.

Az intézmény neve: Eszterházy Károly Főiskola

A témavezetők neve, beosztása: Zsebéné Dobó Marianna, gyakorlatvezető tanár

A drogprobléma társadalmunk legszembeütőbb problémája. Sajnos a droghasználat világszerte tapasztalható terjedése Magyarországon is megfigyelhető. A társadalom minden rétegében megjelenik, éppen ezért különös figyelmet kell szentelni a társadalom és

közösségek értékvilágára, a családi és intézményei nevelés körülményeire, fejlődési lehetőségeire. Jogrendünk 1930 óta tartalmaz kábítószerrel kapcsolatos büntetőjogi szabályokat, azóta változó tartalommal ugyan, de folyamatosan büntetendő cselekmény a kábítószerrel való visszaélés. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a külföldi példákat, és a külföldi országokkal kötött egyezményeket sem. Magyarország valamennyi kábítószer konvenciónak a tagja. Ezzel a tárgykörrel összefüggő mindhárom ENSZ egyezményhez csatlakozott. Emellett vizsgálnunk kell, hogy hogyan áll az elsődleges megelőzés, a gyógyítás, rehabilitáció, a civil szervezetek hogyan vesznek részt a kábítószer elleni munkában, valamint a tudományos infrastruktúra helyzetét.

A dolgozat írása közben felfigyeltem arra, hogy a fiatalok nem ismerik a drogtörvényt, sem azokat az intézményeket, amelyek segítségükre lehetnek esetleges drogproblémájuk megoldásában. Ezért gondoltam egy kutatás megszervezésére, melynek célcsoportja a 18-22 év közötti főiskolai illetve nem főiskolai hallgatók. Önkitöltéses kérdőívvel mérem fel a drogról való ismereteiket, azzal való kapcsolatukat, valamint a drogtörvényről való ismeretüket és véleményüket.

∴

A dolgozat címe: A kormányközi konferenciák összehasonlító perspektívában;

Az Európai Unió kormányközi konferenciáinak összehasonlító elemzése előzményei, vitaterületei és következményei alapján

A szerző neve: Lux Ágnes, azonosítószám: 14/194

A szerző szakja, évfolyama: Politológia, III.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam -és Jogtudományi Kar Politikatudományi Intézet

A témavezető neve, beosztása: Dr. Arató Krisztina, egyetemi adjunktus

A dolgozat során összehasonlítottam a kormányközi konferenciákat az Európai Közösségek születésétől, 1950-51-től a 2004-ben tartandó konferencia előkészületéig. A kormányközi konferenciák vizsgálata azért is fontos, mert az eddigi hét konferenciát az európai egyesülés kulcsai, az alapszerződések létrejötte követte, amelyből arra is következtethetünk, hogy a kormányközi konferenciák komparatív vizsgálatakor találunk olyan közös jellemzőket (célkitűzések, kezdő-záródokumentumok, vitaterületek, következmények), amelyek alapján a konferenciák hasonlóságot mutatnak. E közös jellemzők tisztázása után vált lehetővé azoknak

a specifikumoknak a vizsgálata, amelyek a konferenciák karakterét egyedivé teszik. Ez a tétel képezi a dolgozat hipotetikus alapját és határozza meg a vázát is. A strukturális jellemzők azonban csak akkor nyertek értelmet, ha az elemzést kiterjesztettem a történeti háttér, a konferenciákhoz vezető folyamat vizsgálatára is, amely magában hordoz valamelyest induktív szemléletet, hiszen minden konferencia más problémakör megvitatására és különböző reformjavaslatok kidolgozására ült össze.

A dolgozat az egyes konferenciák összehasonlításakor három területre koncentrált: (1) a konferenciák áttekintése, összehívásukat előidéző problémákkal, (2) az előzetes jelentések, kezdő dokumentumok, (3) a főbb vitaterületek, és a konferenciákat követő Szerződések. E kérdések vizsgálata után megállapítható, hogy a kormányközi konferenciák eltérő ütemben és időtartamban zajlottak. Az előzetes problémákat és tárgyalási dokumentumokat tekintve azt látjuk, hogy az első három konferenciát alapvetően gazdasági reformok, integráció létrehozására hívták össze, az intézményi változások kérdésköre folyamatosan kapott helyet és 2004-re az a tendencia látszik folytatódni, amelyben az egyértelmű gazdasági témák dominanciája áttolódott az intézményi kérdések felé, amelyben fordulópontot az 1990-1991-es konferenciák, egyedülálló kettősséggel jelentettek. A kezdődokumentumokat vizsgálva azt látjuk, hogy alapvetően a Szerződések módosítása és kiegészítése volt az elsődleges feladat, amely vagy módosítások, jegyzőkönyvek, nyilatkozatok csatolása útján valósult meg, vagy új Szerződés formájában (Maastricht, Amszterdam, minden valószínűség szerint 2004 is új szerződést létesít). A vitaterületek vonatkozásában, a tárgyalási dokumentumok vizsgálatának eredményével koherensen figyelhető meg a gazdasági-ipari témákról való hangsúly áthelyeződés a strukturális-funkcionális intézményi kérdések felé.

A nemzetközi és magyar szakirodalomban a téma ilyen irányú feldolgozása mindeztáig nem történt meg, a munkák egy része foglalkozik az egyes konferenciák vizsgálatával (elsősorban a '90-es évek konferenciáival). Ez a dolgozat egy mélyrehatóbb munka kezdete, amely további kutatást igényel mind hazai, mind nemzetközi téren.

∴

A dolgozat címe: A helyi népszavazások Magyarországon 1999 és 2001 között

A szerzők neve: Nagy Csilla és Tamás Veronika, azonosítószám: 14/195

A szerzők szakja, évfolyama: Politológia, IV.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam -és Jogtudományi Kar
Politikatudományi Intézet

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szabó Máté, intézetvezető egyetemi tanár

Az állampolgárok közvetlen politikai részvételének egyik kiemelkedő formája a népszavazás. A helyi népszavazások a rendszerváltás óta egyre nagyobb szerepet töltenek be a lokális politikában.

Dolgozatunkban a helyi népszavazás politikai rendszerben betöltött helyének, szerepének meghatározására tettünk kísérletet. Áttekintettük a helyi népszavazás jogi szabályozásának történetét, valamint a jelenlegi rendszert, ennek kapcsán kitekintettünk néhány más, európai országra is. A helyi népszavazás magyarországi gyakorlatának vizsgálata során annak funkcióit, konfliktusfeloldásban betöltött szerepét, az állampolgárok és a különböző szervezetek részvételét elemeztük. Munkánk alapjául az a kutatás szolgált, melynek során három év (1999-2001) helyi népszavazásainak adatait gyűjtöttük össze sajtóforrásokból.

Vizsgálatunk során úgy találtuk, hogy a helyi népszavazások alapvetően négy tárgykört ölelnek fel: területszervezési, beruházási, környezetvédelmi és szociális ügyeket különítettünk el. A referendumok eltérő funkciókat képviselnek a politikai szereplők számára. A lakosság, illetve a különböző szervezetek által kezdeményezett helyi népszavazások a legtöbb esetben tiltakozó funkciót töltenek be, míg az önkormányzat által kezdeményezett népszavazások célja általában a döntések legitimálása. A közvetlen demokrácia e formájának alkalmazása mögött szinte minden esetben valamilyen konfliktus húzódott meg. A konfliktus során kialakult az ellenzői és a támogatói oldal, s a lakosság és az önkormányzat témánként eltérő, ám legtöbbször egymással szembenálló szerepet vett fel. A helyi népszavazás a képviseleti demokrácia kiegészítőjeként, annak korrekciós mechanizmusaként van jelen a helyi politika színpadán, s fontos szerepe van az állampolgárok politikai életbe való bevonásában is.

∴

A dolgozat címe: Közép- és kelet Európa demokratizálódó politikai rendszereinek összehasonlítása és néhány sajátos vonása

A szerző neve: Matic Djurdjica, azonosítószám: 14/233

A szerző szakja, évfolyama: Nemzetközi kapcsolatok, III.

Az intézmény neve: Kodolányi János Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Firnicz István főiskolai adjunktus

A keleti blokk országainak kommunista rendszerei 1989 második felében egymás után omlottak össze. A kommunista rendszer bukása és az aktuális politika liberalizálódása nagyban segítette a bekövetkezett gyors folyamatok kialakulását. A modernizáció útján haladó autokratikus rezsimek gyors, demokratikus átalakuláson mentek keresztül – amit rendszerváltásnak hívunk. Huntington és Johnson elméletei szerint a politikai elitnek és a változást megelőző előkészítő időszaknak meghatározó szerepe volt a rendszerváltásban. Mindazonáltal hogy az átalakulás a közép- és kelet európai országokban spontán módon ment végbe, hihetetlenül rövid idő alatt létrejött a demokratikus politizálás új intézményrendszere és azok a politikai szabályok és technikák, amelyek biztosítják a polgárok aktív részvételét a közhatalom gyakorlásában. A legmeghatározóbb tényezők a különböző országok rendszerváltás eltérései között: az induló feltételek, a politikai rendszerek stabilitása, a politikai kultúrák és tradíciók, valamint a nemzetközi és etnikai viszonyok közötti eltérések. A kelet-közép európai átmenet során sokan vélték úgy, hogy a demokratikus átalakulás tartóssága jobban biztosítható parlamentáris rendszerben, mint az elnöki, mert az utóbbi, éretlen demokráciában, könnyen diktatúrához vezethet. A választási rendszereket a nyugati országok modelljeiről mintázták – és ez az mintakövetés nem mindig hozott kívánt eredményt. Tekintettel arra, hogy az állam mindenhatósága 50 évre kizárta a demokratikus politizálás lehetőségét, a politikai elit monopolizálta a hatalom különböző forrásait, az egypártrendszer és a kommunista párt hatalma megkérdőjelezhetetlen volt, az emberek nem vehettek részt érdemlegesen a politizálásban. A rendszerek gyakori megváltoztatása, az információhiány, és a kormányzó politikai pártok be nem tartott ígéretei miatt, a demokrácia iránti kezdeti lelkesedést közömbösség váltotta fel. Ha a demokratikus politikai rendszer elfogadása függetlenné válik az egyéni helyzettől és szubjektív státuszítéletektől, akkor válhatnak a régió országai kiegyensúlyozott és stabil politikai rendszerekké, melyekben érvényesül a hatalom teljes legitimációja.

∴

A dolgozat címe: Egy kényszerházasság története (A Fidesz-MPP és az FKGP - mint koalíciós partnerek - viszonyának főbb csomópontjai, 1998-2002)

A szerző neve: Polgár Tamás, azonosítószám: 14/097, rendező int. 14/365

A szerző szakja, évfolyama: Általános Közgazdaságtudományi Kar, III.

Az intézmény neve: Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Dr. Hajba Éva, egyetemi docens

A 2002. évi országgyűlési választás jelentős változásokat hozott a magyar belpolitikai életben, ezen belül a parlamenti erőviszonyokban, melynek során az FKGP a rendszerváltás óta először nem jutott képviselethez az országgyűlésben. Mivel a párt jelenleg nem képvisel számottevő politikai erőt, valamint a hosszas jogi vitákat követően hivatalba lépő új pártvezetés igen kevés ponton kapcsolódik az előző ciklus meghatározó csoportjához, dolgozatom születése óta – mely közvetlenül az áprilisi választások előtti időszakban történt, - sokat veszített aktualitásából, noha az említett időpontban az 1998-2002-es ciklus áttekintése aktuális, és immár lehetséges is volt. A tanulmány célja a belpolitikai történet egy vékony szeletének bemutatása, az előző kormányzati ciklus eseményein belül a két nagyobbik kormányzó párt – változó - viszonyának elemzése. Dolgozatom elsősorban történeti áttekintést nyújt, nem mellőzve a kialakult belpolitikai helyzetek részletes elemzését sem. Összességében elmondható, hogy a legtöbb általam felhasznált irodalom a mai magyar politikai gondolkodást meghatározó politikai szakértők tollából származik, valamint jelentős mértékben támaszkodtam az írott sajtóban megjelent írásokra, melyek között egyaránt megtalálhatóak tömör, tényyszerű, aktuális jelentések, valamint átfogóbb jellegű elemzések is. Dolgozatom bevezetéseként tömören és vázlatosan igyekszem áttekinteni a koalícióalkotás lényeges tudományos kérdéseit, melynek főbb szempontjai szerepet kapnak a központi téma elemzése során is. Ezután részletesen elemzem az 1998. évi országgyűlési választások eredményét, valamint az ennek nyomán létrejött polgári-kisgazda kormánykoalíció létrejöttének körülményeit, a megállapodás természetét. A harmadik részben a közös kormányzás első két évének főbb csomópontjait mutatom be, végül rátérek a ciklus második felének botrányokat és viszályokat sem nélkülöző időszakának elemzésére, mely a párt – akkor már tisztán látható – bukását vetítette előre.

∴

A dolgozat címe: Marketing vagy politika?

avagy az „esélyes” budapesti főpolgármester-jelöltek szereplése a 2002-es önkormányzati választásokon

A szerző neve: Reich Orsolya, azonosítószám: 14/034

A szerző szakja, évfolyama:

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Thoma László, egyetemi docens

A politikatudományon belül manapság egyre nagyobb hangsúly helyeződik a politikai marketing és a politikai kommunikáció területére. Egyre nagyobb teret nyer az a nézet, miszerint a politika hazánkban is amerikanizálódik, köznyelven szólva a politikus nem több lassan, mint egy fogkrém – legalábbis úgy adják el.

Hipotézisem szerint bár a marketing eszközrendszere megjelent a politikai szférában, de általánosságban korántsem olyan egy mai választási kampány, mint egy kereskedelmi piacon értékesítésre kerülő áru vagy szolgáltatás marketingkampánya. Úgy vélem, ahhoz, hogy ezt kimutassam, be kell mutatnom azt is, hogy hogyan működik (működne) egy marketingszemléletű választási kampány.

A dolgozat további részében azt vizsgálom, hogy a főpolgármester jelöltek kampányát mennyire uralta a marketing; vajon esetükben az eladásszemponitú, vagy a marketingszemponitú megközelítés érvényes. A legközelebb talán az a nézet áll az igazsághoz, hogy ezek nem jól elkülöníthető kategóriák, hanem egy egyenes két végpontjainak felelnek meg. Hipotézisem szerint a főpolgármester-jelöltek kampánya valahol a két szélsőség között középtájt helyezhető el.

Felteszem továbbá a kérdést, hogy mindezen alapvetésekkel együtt vajon a politikai marketing modellje alkalmas-e a 2002-es budapesti főpolgármester-választás eredményének magyarázatára., illetőleg, hogy maguk a stábok feltehetően használták-e a marketing eszközeit, és milyen mértékben.

∴

A dolgozat címe: 178+20 : 188 avagy a Fidesz-MPP és az MSZP 2002-es választási marketingje

A szerzők neve: Bohus Kata-Reich Orsolya, azonosítószám: 14/034

A szerzők szakja, évfolyama: Külügy (BKÁE) (marketingkommunikáció mellékszakirány), V. – filozófia-politikaelmélet, IV.- III.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezetők neve, beosztása: dr. Thoma László, egyetemi docens

Dolgozatunkban a Fidesz-MPP és az MSZP 2002-es választási kampányát kívánjuk vizsgálni, a politikát, mint piacot tekintve. Úgy véljük, hogy a politikai és gazdasági piacok között nagy a hasonlóság, mert mindkettőn versenyben vannak a résztvevők. A közgazdasági modellek ezért alkalmazhatóak más társadalmi jelenségek leírására is.

Úgy véljük, hogy a gazdasági piacon megjelenő fő szemléletmódok a „marketingalapú” és a „termékalapú” jól modellezik a politikai piacon megjelenő szemléleteket. Hipotézisünk, hogy bár a marketing módszerei már megjelentek Magyarországon, de a 2002-es parlamenti választásokon még nem hatotta át teljes mértékben politikai rendszerünket, maga a politikai rendszer nem helyezkedett marketingalapokra.

Úgy véljük, hogy a marketing betörése a politikába Magyarországon a Fidesz-MPP Horn-kormány alatt tanúsított felkészülése során történt. A polgári párt kormányra kerülésével eddig jószérivel ismeretlen elemek kerültek be a politikába: stáb figyel a miniszterelnök megjelenésére, a politikusok családi ügyei bekerülnek a köztudatba.

A piaci verseny miatt a többi párt is kénytelen egyre inkább alkalmazni ezen eszközöket, feltéve, hogy hatalmat kíván szerezni. Amennyiben ugyanis a klasszikus (késztermék alapú) módon politizál, ugyanúgy versenyhátrányba kerül, mint a gazdasági piacokon hasonló stratégiát követő cégek.

Mindezekkel a kikötésekkel együtt, úgy véljük, hogy bár a pártok nagy része alkalmazza a marketingkommunikáció eszköztárát, a marketingstratégia használata még nem annyira elterjedt, így nem jelenthető ki, hogy „A politikusokat manapság úgy adják el, mint a mosóport”.

∴

A dolgozat címe: A költségvetés, mint speciális törvény. A kétéves költségvetés alkotmánytani és politikai elemzése.

A szerző neve: Tajthy Viktor József, azonosítószám: 14/201

A szerző szakja, évfolyama: Politológus szak, V.

Az intézmény neve: ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Körösenyi András, egyetemi tanár

Dolgozatomban az állam életének egyik legfontosabb elemét, a gazdasági-, a politikai- és a jogi szféra kapcsolódásának pontját, az állami költségvetést vizsgáltam abból a szempontból, hogy milyen elvek és szabályok határozzák meg ezt a speciális területet. Arra kerestem a választ, hogy a 2000-ben elfogadott kétéves költségvetés mennyire illeszthető bele a történelmileg kialakult alkotmánytani és politikai szabályok közé, ellentétes-e azokkal.

A téma megközelítése módszertanilag tekintve döntőrészen leíró és analitikus. Az elemzést nem pragmatikus, jogszabály magyarázó oldalról végeztem, hanem elméleti alapokra helyeztem. A végső célt, vagyis a kétéves költségvetésről kialakítandó jellemzést, egy széles spektrumon elhelyezkedő alapról (politikai esztörténeti, valamint alkotmány- és jogtörténeti alapról) közelítettem meg annak érdekében, hogy az elméleti síkról kiindulva végül minél koherensebb választ tudjak adni a felvetett kérdésre. Ennek érdekében a dolgozatban a költségvetés speciális voltából indultam el, s ennek folyamányául vettem elemzés alá a kétéves költségvetést. Vizsgálataimban kitértem a költségvetés szabályozásának nemzetközi összehasonlításra is.

A dolgozat legnagyobb eredménye a költségvetés meghozatalának és elfogadásának speciális jellegét meghatározó politikai és alkotmánytani szabályok összefoglalása. Az elmúlt hatvan év politikatudományi és alkotmányjogi irodalma fekete foltként kezelte ezt a témát. Dolgozatommal így ezt a hiányt igyekeztem pótolni azáltal, hogy a költségvetési szabályokat jelen korunk adott politikai és alkotmánytani keretei között vizsgáltam. Ennek vázában a kétéves költségvetés elemzésében bebizonyosodott, hogy a költségvetés felvet alkotmányossági aggályokat, de ezek inkább csak elméleti alapon felmerülő dilemmák, mintsem konkrét, a gyakorlatban is domináns problémák.

∴

A dolgozat címe: A 12. JÁTÉKOS?

A szerző neve: Tolvaj Norbert, azonosítószám: 14/130

A szerző szakja, évfolyama:

Az intézmény neve: Eszterházy Károly Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Szabó Sándorné, főiskolai docens

A dolgozatom a Magyarországon jelen lévő szurkolói csoportokkal foglalkozik. A dolgozatot főiskolai tanulmányaim alapozták meg. Hiszen a játékelmélet, a felnőttnevelés, a deviáns-viselkedésekről szóló tanulmányok, kommunikációelmélet, illetve a sportrendezvények szervezésével kapcsolatos tudnivalók érintették ezen témát. A jelenlegi magyar, illetve más társadalmakban is komoly problémát jelent a futballmérkőzésre járó szurkolók viselkedése. Rendbontásaik, faji előítéleteikkel kapcsolatos megnyilvánulásaik komoly problémát jelentenek a társadalom számára.

A kutatásnál fő szempont volt megkeresni azokat a csoportokat, melyek felelősek lehetnek a problémákért. Ezen csoportok megfigyelését, illetve megismerését, videofelvételek és fényképek elemzésével, illetve személyes megfigyeléssel végeztem.

A téma elemzésénél megvizsgáltam a mérkőzésre járók különböző rétegeit, mely alapján több jól elkülönülő csoportot lehet megkülönböztetni. A csoportok felépítése, illetve egymáshoz való viszonyából kiderült számomra, hogy ezen csoportok között meglévő feszültségek, és ellentétek okozhatják a rendbontást.

A probléma teljes körűjárásához a kommunikáció elméletének módszereit, valamint a szociológia módszereit használtam fel. Így például a megjelenő jelek, illetve szimbólumrendszerek elemzése, szurkolók megfigyelése szociofotók, és videofelvételek elemzése. Az érintettek megkeresése, és velük interjúk készítése, azok összehasonlítása, majd a kapott eredmények összehasonlítása. Dolgozatom ezeket a kérdéseket próbálja tisztázni.

POLITOLÓGIA II.

A dolgozat címe: Iszlám és demokrácia? Az Iráni Iszlám Köztársaság a reformok útján (Irán 1997-től napjainkig)

A szerző neve: Ablaka Gergely. Azonosítószám: 14/200

A szerző szakja, évfolyama: Politológia, V.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Szobolevszki Sándor, egyetemi adjunktus

A 2003. évi OTDK versenyre beküldött Iszlám és demokrácia? Az Iráni Iszlám Köztársaság a reformok útján (Irán 1997-től napjainkig) című dolgozatom alapjául a 2001. évi ELTE ÁJK Politológia TDK-n második helyezést elért 1979. a fordulat éve, az iszlám forradalom, Irán a reformok útján (Irán a XX. század utolsó harmadában) című pályamunkám szolgált.

Írásomban Khomeini ajatollahnak az 1989-es halálát követően kibontakozó reformfolyamatot és a külső világ felé való nyitás politikáját vizsgáltam. Különös figyelmet fordítva az 1997-es elnökválasztást követően kibontakozó folyamatra. A dolgozatban megkísértem választ adni arra a kérdésre, hogy mi lett az iszlám forradalommal és annak eszméivel, illetve arra, hogy az ország lassan, de egy szekulárisabb, demokratikusabb jövő felé halad-e, vagy megreked a hagyomány és a modernség között. 1997-ben – az 1979-es iszlám forradalomhoz hasonlóan – jelentős változás következett be az iszlám köztársaság történetében. A demokrácia általános igény lett az iráni lakosság körében. A mullahok nem találták meg a modern ország működtetésének formuláját, és a folyamatban a társadalom széles rétegeit elidegenítették maguktól. A reformisták kiutat kínálnak és átalakulást teljes demokráciává, ahol a papság a hatalomban osztozik másokkal. Ez azonban olyan megoldás, amelyet jelen pillanatban a reformerek ellenfelei, a keményvonalas papok nem hajlandók elfogadni. A demokratikus Irán megvalósulása jelentős mértékben függ az ország külpolitikájától és nemzetközi megítélésétől is. Khatami elnöksége alatt az ország rendezte kapcsolatait a világgal és külpolitikájában szakított a „se nem Kelet, se nem Nyugat” elvvel. Napjaink eseményei (az Irak elleni katonai akció lehetősége, Iránnak a „gonosz tengelyéhez” sorolása a terrorizmus elleni harc keretében) azonban megakaszthatják a sikerekkel kecsegtető reformokat.

A Khomeini ajatollah által megfogalmazott iszlám elvek és értékek bár veszítettek jelentőségükből, és jelentős eredményeket ért el Khatami és reformista tábor, az iráni

demokrácia azonban igen képlékeny helyzetben van. A nemzetközi és belpolitikai események függvénye, hogy megvalósul-e az iszlám demokrácia.

∴

A dolgozat címe: Európai szintű ifjúságpolitika – Az Európa Tanács és az Európai Unió ifjúsági koncepciója

A szerző neve: Balla Viktória, azonosítószám: 14/297

A szerző szakja, évfolyama: Művelődési és felnőttképzési menedzser, V.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

Az Európa Tanács Európa ABC című kiadványában olvashatjuk, hogy a nemzetközi ifjúsági munka nem más, mint az, amit maguk a fiatalok képesek létrehozni. Úgy gondolom ez a mondat örökérvényű, hisz bármit is tesz egy ország kormánya, vagy egy nagy múlttal rendelkező, sok tagot számláló nemzetközi szervezet a fiatalokért, ha az érintettek nem partnerek, ha mindeközben nem fogadják el a javaslataikat, akkor az egész koncepció rövid időn belül darabokra hullhat. A történelem folyamán már megmutatkozott, hogy a fiatalok képesek összefogni nemes ügyért éppúgy, mint hiábavaló politikai gondolatokért. Nagy tehát az európai csúcsszervezetek felelőssége abban, hogy az alulról jövő ifjúsági kezdeményezéseket milyen irányba terelik az általuk felajánlott szakmai és pénzügyi segítségek által. A fiatalokon áll ugyanis Európa jövője és ez bármennyire közhely, akkor is igaz.

Célom volt, hogy e TDK dolgozat keretein belül bemutassam milyen elképzelései és cselekvési módjai voltak, vannak az Európa Tanácsnak és az Európai Uniónak az ifjúságpolitika terén, illetve ezek hogyan változtak meg az 1960-as évek óta. Dolgozatomban kitérek a két szervezet ifjúsági munkájának történeti áttekintésére, az ifjúsági ügyek szervezeti hátterére, a jelenleg futó programokra és a jövőképre, valamint ismertetem azt a két aktuális dokumentumot, amely új alapot teremt az európai ifjúságpolitikában. A dolgozat teljes mértékben elméleti jellegű, de a jövőben ez a történeti és szakmai áttekintés alapját képezheti empirikus kutatásoknak.

∴

A dolgozat címe: Az ecuadori indiánmozgalom

A szerző neve: Domokos Orsolya, azonosítószám: 14/017

A szerző szakja, évfolyama: Spanyol szak, IV.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Anderle Ádám, tanszékvezető egyetemi tanár,

Nagy Marcel, latin-amerikai lektor

Tanulmányunkban a 2001-ben kitört ecuadori indiánfelkelés apropóján mutatjuk be a latin-amerikai ország indiánproblémáit és -mozgalmát. A felkelés történéseinek rövid ismertetése után részletesen foglalkozunk azokkal a gazdasági és társadalmi problémákkal, melyek általánosan jellemzik a nagyrészt a harmadik világhoz sorolható latin-amerikai országokat, köztük Ecuadort. Részletesen áttekintjük az indiánkérdést, mint szociális és kulturális jellegű problémaegyüttest. A felkelés konkrét kiváltó okait vizsgálva kitérünk a Plan Colombia okozta problémákra és az indián mozgalmakban az utolsó évtizedben új vonásként megjelenő egyre sürgetőbb nemzeti-kulturális jellegű követelésekre. A dolgozat második részében röviden áttekintjük az ecuadori indiánmozgalom történeti fejlődését, majd bemutatjuk és részletes összehasonlító elemzésnek vetjük alá a ma létező legjelentősebb szervezeteket. Munkánk során arra a következtetésre jutottunk, hogy napjainkra az ecuadori indiánmozgalom jellege jelentősen megváltozott, és az indiánszervezetek országos jelentőségű politikai nyomásgyakorló tényezőkké váltak.

∴

A dolgozat címe: Az Európai Unió és a mediterrán államok kapcsolatának fellendülése

A Barcelonai Folyamat és következményei

A szerző neve: Horváth András, azonosítószám: 14/181

A szerző szakja, évfolyama: Műszaki menedzser szak, III.

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Varsányi Erika, egyetemi docens

Magyarország 2004-ben az Európai Unió teljes jogú tagjává válik, és ez a magyar erőfeszítések mellett az EU akaratának is nagyban köszönhető. Az Unió ugyanis a 90-es évek kezdete óta nagy hangsúlyt fektet a keleti partnerségre és bővítésre. Az EU azonban az elmúlt

évtized közepe óta éppúgy kiemelt jelentőségű külkapcsolati partnerként kezeli a dél-európai, észak-afrikai és közel-keleti országokat is.

A dolgozat azon Földközi-tenger partján fekvő mediterrán államokkal foglalkozik, melyeket különböző okok miatt eddig nem nevezhettünk az EU gazdasági és politikai partnereinek. A két térséget mindig is erős, de túlnyomórészt informális szálak fűzték egymáshoz, és 1995-ig nem is volt lehetőség a kapcsolat formálissá tételére. Ekkor, a barcelonai konferencián a mediterrán régió felzárkóztatási programjának elindítását határozták el. Több munkatervet, nyilatkozatot fogadtak el, és a térség fejlesztésére jelentős pénzügyi eszközöket különítettek el az ún. MEDA-programban. A folyamatban – az ún. Barcelonai Folyamatban – az Európai Unió 15 teljes jogú tagja mellett 12 mediterrán állam vesz részt; fő célja 2010-re létrehozni egy szabadkereskedelmi zónát a térség összes országának részvételével.

A Folyamat elindulása óta eltelt pár évben azonban jelentős előrelépés nem figyelhető meg. A kezdetben három területen (politika, gazdaság, kultúra) meghatározott konkrét célok közül keveset sikerült megvalósítani. A dolgozat a vitathatatlan előrelépések bemutatása mellett elemzi a hiányosságokat is, megpróbálja feltárni a Folyamat megtorpanásának okait és tárgyalja a lehetséges megoldási javaslatokat is. A MEDA-program és a sokkal sikerebb PHARE-program összehasonlítása révén pedig sajátos megvilágításban tárgyalja a mediterrán régió felzárkóztatásának problematikáját.

∴

A dolgozat címe: NEMZETI AKCIÓPÁRT ÉS A 2000-ES MEXIKÓI VÁLASZTÁSOK

A szerző neve: Horváth Ágnes, azonosítószám: 14/018

A szerző szakja, évfolyama: Spanyol, V.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Anderle Ádám, tanszékvezető egyetemi tanár

2000. július 2-án választásokat tartottak Mexikóban. Már az előzetes felmérések is azt sejtették, a változás szele lengedez. Szinte a teljes nemzetközi sajtó szentelt néhány cikket az eseménynek, így figyeltem fel én is, a magyar lapokban, e témára.

A változás valóban megtörtént. A 70 évig (1929-2000) hatalmon lévő Intézményes Forradalmi Párt (Partido Revolucionario Institucional, PRI) komoly vereségeket szenvedett, története folyamán először. Elvesztett pozícióit pedig a Nemzeti Akciópárt (Partido Acción Nacional, PAN) foglalta el. Az eseményt árnyaltabbá teszi, hogy a most hatalomra jutó PAN,

1939-es alapítása óta folyamatosan jelen volt a mexikói politikai palettán, hol erősebben, hol gyengébben, hol szélsőségesen vagy radikálisan, hol pedig konzervatív, haladó ellenzékként. Most azonban minden eddiginél újabb szerepkörben kell helytállnia, még hozzá az ország lakosainak fokozott figyelmétől kísérve. De vajon miért pont most történt a váltás? Olyan kérdések merültek fel bennem, mint hogy vajon a PRI elvesztette, vagy a PAN megnyerte a választásokat, illetve, hogyan fog megfelelni a kormányzó feladatoknak és elvárásoknak egy hatvan évig ellenzékként működő formáció.

A párt történetét vizsgálva próbáltam megfejtetni, hogy mi is ez a PAN valójában. Milyen értékeket képvisel, milyen alapideológiák határozzák meg létét, és mi az, amit most ajánlani tudott a választóknak. Vagyis mi sikerének titka?

Vicente Fox Quesada győzelme az elnökválasztáson szintén a PAN sikerei közé sorolható. Személye azonban nagyon összetett, a körülötte álló feltétlen támogatókon kívül, még saját pártjában is akadnak számosan, akik nem értettek egyet jelöltségével.

Természetesen a témához szorosan kapcsolódik Mexikó politikai berendezkedésének, a választási rendszer, illetve a tárgyalt, 2000-es, szavazás folyamatának vizsgálata is.

∴

A dolgozat címe: Az észak-ír politikai válság

A szerző neve: Karácsony Péter, azonosítószám: 14/089

A szerző szakja, évfolyama: Okl. Agrármérnök, IV.

Az intézmény neve: NYME, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Korognai László, egyetemi adjunktus

A dolgozat célja, hogy rámutasson egy kis nép történelmi kiszolgáltatottságára és az egységes nemzeti identitás kialakításának nehézségeire. A múltban rögzült ellenséges érzület Észak-Írország politikai válságának megoldását akadályozta. Az ésszerű kompromisszum útjában jelenleg is a felhevült előítéletesség képez akadályt. Észak-Európában ezt a mély gyökerű anakronisztikus helyzetet az egyesülő Európa sem tudta felszámolni.

Az észak-írországi erőszak képei az elmúlt három évtizedben szinte mindennaposakká váltak, és arról a feloldhatatlan ellentétéről szóltak, amely a katolikus kisebbség és a protestáns többség között van. Az északír válságot lehet a tartomány katolikus és protestáns lakói közti harcként értelmezni, ugyanakkor meghúzódik mögötte az a brit-ír ellentét is, ami az elmúlt évszázadokban meghatározta a sziget életét.

Az 1921-es angol-ír egyezmény felosztotta a szigetet, a hat északi megye Ulster néven Egyesült Királyság része lett. A II. világháború utáni időszakban, a tartományban zavargások törtek ki a katolikusok felvonulásai miatt. A katolikus kisebbség azt remélte, hogy így kikényszerítheti a társadalmi, politikai és gazdasági változásokat. A felvonulások következménye az 1972. január 30-ai "véres vasárnap", mely során a brit katonák a tüntető tömegbe lőttek és 13 embert megöltek. Ez az esemény mindennél jobban hozzájárult ahhoz, hogy az Ír Köztársasági Hadsereg (IRA) terrorista szervezetté váljon. Az IRA 1972 februárjában kezdte meg terrorhadjáratát a protestáns és a brit célpontok ellen. A mai napig a terrorhadjárat során több ezren haltak meg. Mára az embereknek kezd elégük lenni az erőszakból. A terroristáknak be kell látniuk, hogy át kell térni a békés politizálásra.

Napjainkig több békeszerződést dolgoznak ki a válság rendezésére, ilyen szerződés az 1998-as nagypénteki egyezmény, amely először lehetővé tette az önálló északír parlamentet. Ma már van északír parlament, melyben a katolikusok is helyet kaptak, de békéről még nem beszélhetünk.

∴

A dolgozat címe: A BALOLDALISÁG „KÍSÉRTETEI” - A HARMADIK REVIZIONIZMUS FELÉ

A szerző neve: Kiss Viktor, azonosítószám: 14/032

A szerző szakja, évfolyama: Politikaelmélet, V.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Thoma László

Számtalan írás jelent meg az elmúlt években, amely napjaink szociáldemokráciájának mély kritikáját adja. Eközben a „baloldal” máig adós a „harmadik revizionizmus” elméleti és történelmi bírálatával. E kettő közötti különbség akkor válik nyilvánvalóvá, amikor egy eszmerendszert nem csak saját céljaival, azok megvalósulásának lehetőségeivel szembesítünk, hanem megvizsgáljuk azokat a társadalmi-történelmi hajtóerőket is, amelyek a eszmerendszer kialakulását és fejlődését alapvetően meghatározzák.

Jelen írásunk - amely egy nagyobb, megjelenés alatt álló kézirat része - természetesen nem vállalkozhat a feladat elvégzésére. Ugyanakkor magából az alapvető viszonyulásból nyilvánvalóvá válik, hogy az új globalizáció, az individualizmus és az új közép gondolatának szisztematikus elemzése egy ilyen bírálat része.

Maga az alapvető viszony a következőképpen fogalmazható meg: „Ez az „új revizionizmus” - ahogyan a régi is - kijelöli magának azokat a fontos részterületeket, amelyek ugyan valóban elemében kötődnek alapvető taktikai (és ebből következően tartalmi) érdekeihez, de éppen a folyamatok valódi értelmezésétől zárják el az eszmerendszert. Elemzésünk során éppen ezeket a hiányosságokat kíséreljük meg kimutatni, alapvető kritikai beállítódásunkban az a meggyőződés vezet bennünket, hogy amennyiben ez nem történik meg, a körülmények sajátos és szükségszerű összejátszásának eredményeként az „új revízió” eredménye immár nem lesz más, mint a „politika felszámolódása””

Az írás kimutatja a szociáldemokrácia globalizáció-képének formalizmusát, individualizmus-képének sajátos újszerűségét, amiben a jelzett tendenciák elsősorban megmutatkoznak. Illetve azt bizonyítja, hogy az „új közép” szociológiai elmélet csak egy taktikai jellegű interpretáció.

∴

A dolgozat címe: A titói Jugoszlávia és az el nem kötelezettek mozgalma

A szerző neve: Lehoczki Bernadett, azonosítószám: 14/094

A szerző szakja, évfolyama: Nemzetközi Kapcsolatok, V.

Az intézmény neve: Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Kemenszky Ágnes, tanársegéd

A dolgozat témája a titói Jugoszlávia és az el nem kötelezettek mozgalmának kapcsolata. A szerző arra próbál választ találni, hogy Joszip Broz Tito jugoszláv vezető miért állhatott az el nem kötelezettek mozgalmának élére? A kérdés azért rendkívül érdekes, mert Jugoszlávia több szempontból is idegen test volt a mozgalomban: földrajzilag teljesen elhatárolódott a többi tagtól, politikai-, intézményi-, gazdasági- és kulturális háttere merőben eltért a többiekétől, sohasem volt gyarmat, és nem is vett részt a mozgalom alapjainak letételében, a célok kezdeti körvonalazásában. Mindezek ellenére a mozgalom tagjai elfogadták vezetőjüknek Tito-t, felsorakoztak mögé, nem maguk közül választottak vezetőt.

Jugoszlávia 1948-ban szakított a sztálini Szovjetunióval és külön utas politikát folytatott. A belpolitikában az ún. öngazgatási szocializmust vezették be, amely egyfajta harmadik utat próbált keresni a központosított tervgazdaság és a liberális piacgazdaság között.

A belpolitikai változásokkal összhangban, Tito külpolitikájában is valamiféle középutat követett, és bár magát kommunistának tartotta, nem volt hajlandó egyik szuperhatalom elkötelezettjévé sem válni, az el nem kötelezettek mozgalmához csatlakozott. A titói retorika

tökéletesen elhitette a mozgalmon belüli fejlődő országokkal, hogy törekvéseik és céljaik (összefogás az ellen a tendencia ellen, hogy kizárólag a nagyhatalmak uralják a nemzetközi kapcsolatokat, gazdasági fejlődés, békekeresés, gyarmatosítás elleni harc) közösek, Jugoszlávia ragaszkodása a mindnyájuk által osztott általános célokhoz őszinte, mély és hiteles.

A mozgalom heterogenitását kihasználva Tito ügyesen játszotta a döntőbíró szerepét, főleg az afrikai- és ázsiai országok közötti széthúzások, ellentétek esetén. Mivel igazi vetélytársa a mozgalmon belül nem akadt, sikerült erős politikai pozíciót szereznie a fejlődő országok között, és a mozgalomban való részvételből a legtöbbet kipréselnie Jugoszlávia érdekében.

∴

A dolgozat címe: A kisebbségvédelem új lehetőségei — A szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény egyes aspektusairól

A szerző neve: Medve-Bálint Gergő, azonosítószám: 14/095

A szerző szakja, évfolyama: nemzetközi tanulmányok, III.

Az intézmény neve: Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem

A témavezető neve, beosztása: dr. Arday Lajos, egyetemi docens

A szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény megszületése előtt is, ám azt követően még inkább támadások kereszttüzebe került. Dolgozatomban ezeknek a támadásoknak mibenlétére, illetve magának a törvénynek az európai kisebbségvédelmi gyakorlattal való kapcsolódási pontjaira igyekeztem összpontosítani. A dolgozat első felében a szabályozás kapcsán felmerült szakmai érvek és ellenérvek sorát igyekeztem feltárni, külön figyelmet szentelve a törvénnyel kapcsolatos közvéleménykutatások eredményeire, míg a második rész a nemzetközi összefüggésekre világít rá.

A törvényről szóló magyarországi vitának leginkább az a tanulsága, hogy az egymástól eltérő nézőpontok, megközelítések a törvény és alkalmazása kapcsán esetleg felmerülő problémákra derítenek fényt, melyekre a szabályozás jövőjét alakító döntéshozóknak mindenképpen figyelmet kell szentelniük.

A nemzetközi összefüggéseket taglaló részben az Európai Unió egyes tagországai, valamint Románia és Szlovákia kisebbségvédelmi rendelkezéseire összpontosítva kerestem kapcsolódási pontokat a magyar szabályozás, illetve az európai gyakorlat között. Külön figyelmet fordítottam az ún. Velencei Bizottság jelentésére, amely első ízben igyekezett egységes keretet felállítani az egyoldalú kisebbségvédelmi intézkedéseket illetően.

A vizsgálódások alapján nem meglepő az a kijelentés, hogy európai szinten jelenleg nincs bevett, általánosan elfogadott érvényű kisebbségvédelmi gyakorlat. Így, bár a magyar törvény egyedi jelenség, annak számos eleme már meglévő szabályozásokban is szerepel, azaz precedenssel bír. A mindenkori magyar kormányzat tehát hivatkozási és önigazolási alapként tekinthet ezekre a szabályozásokra, ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a törvény jövőjét a szomszédos államokkal történő alkudozások eredményei fogják alakítani, így ebben a tekintetben alkalmazása a nemzetközi politikai erőviszonyok függvénye és nem pusztán jogi jellegű kérdés.

∴

A dolgozat címe: Az Európai Unió és Magyarország közlekedéspolitikája, különös tekintettel a vasúti közlekedésre

A szerzők neve: Mogyorósi Szilvia - Szekeres Krisztina, azonosítószám: 14/186

A szerzők szakja, évfolyama: műszaki menedzser szak, IV. évfolyam

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A témavezetők neve, beosztása: dr. Varsányi Erika egyetemi docens,
dr. Harmati Gergely, egyetemi adjunktus

Most, hogy itt állunk az Európai Unió kapujában, sürgősen hangsúlyozni a külön-böző közös politikák jelentőségét. Dolgozatunk célja, hogy közérthetően és a minden-napi élet nyújtotta példákon keresztül bemutassa a közlekedéspolitika jelentőségét, nehézségeit, kidolgozásának és alkalmazásának összetettségét. Kitértünk a legfontosabb területekre, mint például a fenntartható fejlődés a közlekedésben, a finanszírozás, ill. a nemzetközi közúti- és vasúti hálózatok (TEN, páneurópai hálózatok) fejlődése. Az elméleti kérdések mellett nagy hangsúlyt fektettünk az egyes európai gyakorlatok bemu-tatására is, hiszen hazánk ebből sok tanulságot vonhat le a jövőre vonatkozóan.

Mivel aktuális és objektív képet kívántunk adni, ezért több szemszögből vizsgáltuk meg a témakörünket. A Fehér könyvtől kezdve a közlekedési szaklapokon át, a gazdasági folyóiratokig tanulmányoztuk a szakirodalmat. Az internetes oldalakra kiemelt figyel-met fordítottunk, hiszen a legfrissebb anyagokhoz ott lehet hozzáférni. Konzultáltunk a közlekedési kérdésekben igen jártas szaktekintélyekkel, akik hazánkat Európai Unió-s bizottságokban is képviselik. Részt vettünk témába vágó konferenciákon, továbbá saját

tapasztalatainkat is felhasználtuk a dolgozathoz, de az egyoldalúság elkerülése végett közvélemény-kutatást is végeztünk.

Dolgozatunk olvasói számára reményeink szerint világossá válnak az Unió legfontosabb törekvései és a jövőt adó irányzatai (a közlekedési ágak jobb összehangolása, a biztonság fokozása, a környezetkímélőbb közlekedési módok preferálása, a városi közlekedés fejlesztése, stb.), illetve hazánk feladatai, és célkitűzései ezekre vonatkozóan.

Mint az a címéből is kiderül, a közlekedési kérdéseken belül a vasúti ágazatot kiemelten elemeztük. Ez a választás természetesen nem véletlen, hiszen a vasút a jövő közlekedési ágazata, ráadásul Magyarország ezen a téren komoly részaránnyal büszkélkedhet. Noha a MÁV egyelőre komoly problémákkal küzd, a jelenleg folyó reformsorozatnak köszönhetően talán mondhatjuk, hogy „sínen vagyunk”.

∴

A dolgozat címe: Charles de Gaulle Európa-politikája

A szerző neve: Túrke András István, azonosítószám: 14/037

A szerző szakja, évfolyama: Politikaelmélet, III.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: dr. Benkes Mihály, egyetemi docens

Charles de Gaulle francia államfőről, az V. Köztársaság megalapítójáról némileg egyoldalú kép alakult ki mind a magyar, mind a külföldi európai integrációs szakirodalomban. Ez a kép nagyvonalakban a következő, részben valódi elemekből, ill. vádakkól áll össze: 1, A tábornok patrióta, nacionalista, francia sovinszta, mindig a francia érdekeket helyezte az európai érdekek elé 2, angol és Amerika gyűlölő 3, egy különc, aki folyamatosan gátolta az integráció fejlődését és az angol csatlakozást. 4, Halála után gyökeres fordulat (főleg francia részről) következett be, és ezáltal elgördült „minden” akadály az angol csatlakozás és az integráció szorosabbra vonása előtt.

Dolgozatomban a fenti képet igyekszem némileg árnyalni és az alábbi megállapításokat tételesen bizonyítani: 1, Az európai integráció résztvevőinek természetes sajátja a nemzeti érdekeknek az európai érdekek elé helyezése. 2, De Gaulle reálpolitikus volt, és nem érzelmi alapon politizált, ez (nem túl gyakori) álláspontváltozásait (pl. a német kérdésben) is megmagyarázza. 3, De Gaulle a politikai integráció realisabb – de talán kissé korát megelőző – útját vázolta fel. Sőt, az EU rendszerének egyes főbb elemei máig az ő elképzeléseinek

megfelelően működnek 4, Kíméletlenül rámutatott a szupranacionális rendszer máig meglévő hibáira (szuvereni-táskérdés, demokrácia-deficit) s ez nem véletlenül váltott ki heves ellenérzéseket. 5, A francia külpolitika legfőbb céljaiban nem, legfeljebb módszereiben változott, finomodott, a halála utáni időszakban. Az integrációt érintő legfőbb változások nem francia, hanem más (pl. angol) részről történtek meg.

Nem állítom, hogy a de Gaulle-i politika minden elemében hibátlan volt, még Franciaország nézőpontjából sem. A dolgozatban mégis valamennyire a tábornok szemszögéből szemlélve kísérelem meg elképzeléseinek bemutatását, hogy megítélésének negatív oldalra kibillentett mérlegét némiképpen egyensúlyba hozzam.

∴

A dolgozat címe: Négyszintű Európa? Az Európai Unió és a közvetlen demokrácia jogintézménye

A szerző neve: Unger Anna, azonosítószám: 14/197

A szerző szakja, évfolyama: Politológus hallgató, V.

Az intézmény neve. Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Politikatudományi Intézete

A témavezető neve, beosztása: Dr. Arató Krisztina, egyetemi adjunktus

A dolgozat célja, hogy ismertesse azokat az elképzeléseket, melyek a közvetlen demokrácia jogintézményét az Európai Unió intézményrendszerébe kívánják beültetni. Előbb ismerteti a közvetlen demokrácia jogintézményét, majd az EU 15 jelenlegi tagállamának szabályozása és a közösség történetében lezajlott jelentősebb népszavazások rövid összefoglalója következik. Az Európai Parlament Petíciós Bizottságáról szóló összefoglaló után a közvetlen demokrácia közösségi bevezetése mellett szóló érvek és az erre vonatkozó általános és konkrét elképzelések kerülnek ismertetésre. A tárgyban született (angol nyelvű) irodalom mellett a 2002 szeptemberében a brüsszeli Európai Parlamentben tartott konferencián elhangzottak adják a dolgozatban felhasznált szakirodalom jelentősebb részét.

A téma nemcsak a Magyarország uniós csatlakozását megelőző népszavazás miatt lehet érdekes. Majd' egy éve működik a közösség új alapszerződés-tervezetét kidolgozó Európai Konvent, melynek célja egy demokratikusabb, az állampolgárokhoz lehető legközelebbi szinten működő közösség létrehozása. A testület munkája kapcsán több elképzelés is született a majd megszülető új szerződéstervezet összeurópai népszavazással történő ratifikálásáról.

Ezzel párhuzamosan, az 1990-es évtizedben erre a célra létrejött NGO-k, továbbá tudósok és politikusok is javaslatokat dolgoztak ki, hogy milyen módon lehetne a népi kezdeményezés és a népszavazás jogintézményét a közösségi döntéshozatal területén is bevezetni. Így a jelenlegi három döntéshozatali szint (közösségi, tagállami és regionális) kibővülve az uniós állampolgárok szintjével egy négyszintű Európát hozhatna létre. Bár az elképzelés demokratikussága nem vonható kétségbe, megvalósulására kevés az esély, mivel a tagállami kormányok és az Európai Bizottság is jelentős jogkörvesztést szenvednének el, és a jelenlegi bonyolult közösségi döntéshozatali rendszer sem bírna el egy ilyen nagy mérvű változást.

∴

A dolgozat címe: Az Európai Unió kockázatkoncepciója és a technológia hatáselemzés szerepe

A szerző neve: Várkonyi László, azonosítószám: 14/191

A szerző szakja, évfolyama: Műszaki menedzser szak, végzett hallgató

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Dr. Hronszky Imre, tanszékvezető egyetemi tanár

A mindennapi kényelmet, jólétet szolgáló eszközök, illetve új eljárások állandóan új, ismeretlen és pontosan nem kiszámítható kockázatokat rejtenek magukban. Az Európai Unió versenyképességének biztosítása hosszú távon megköveteli a kockázatok újfajta szemléletét, illetve ennek társadalmi értékeken alapuló vizsgálatát, amelyet a technológia hatáselemzés intézményeinek eredményes összehangolása, illetve döntéshozásba engedett nagyobb mértékű bevonása biztosíthat hatékonyan.

A dolgozatban a kockázatkezelési módok fejlődése képezi a vizsgálat fókuszát, feltérképezve az alapvető különbségeket, és bemutatva azt a folyamatos szemléletváltozást, amely eredményeként a társadalom számára a kockázatkezelés participatív formájának alkalmazásával lehetővé vált egy teljesebb kockázatmenedzselési mód. Részletes elemzés tárgyát képezik az Európai Unió Egyesített Kutatási Központja által készített releváns és aktuális jelentések, továbbá az Európai Bizottság szabályozási eszközrendszerének új elemei. A technológia hatáselemzés kialakulásának és európai szintű jelentőségének bemutatása mellett kiemelten vizsgált terület az elővigyázatosság kockázatkezelésben betöltött szerepe, továbbá bemutatásra kerül a tudomány és a politika kapcsolata, illetve az elővigyázatosság elvének szabályozási indokai, alkalmazási, érvényességi területei és hatásai, kiemelve az

egységes Európai Kutatási Tér kialakításának szükségességét az Európai Unió vonatkozásában.

A dolgozat alapvető céljaként átfogó képet kíván nyújtani az Európai Unió szemléleti-, tevékenységi-, és szabályozási rendszerének fejlődéséről, illetve jelenlegi helyzetéről a vizsgált területeken, valamint a perspektívák által hazánk számára is szükségszerűen felmerülő kihívásokat és lehetőségeket tárja fel.

POLITOLÓGIA III.

A dolgozat címe: MI AZ ANAMARXIZMUS?

A szerző neve: Aranyi Tamás, azonosítószám: 14/113

A szerző szakja, évfolyama: Politológia

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Fodor Gábor, tudományos segédmunkatárs

Alapfeltevésként abból indultunk ki, hogy a liberális politika- és társadalombölcselet válságban van. Ennek jelét az apologéta-ideológus attitűd elszaporodásában, okát pedig a liberalizmus eltagadott társadalmi beágyazódottságához való idealista viszonyulás tudománytalanságában fedeztük fel.

A tudományos deficit kiküszöbölésére párbeszédet javasoltunk a liberális és marxi bölcselet között. Első lépésben összevetettük az eredeti marxi szövegeket, originális marxista interpretációkat a politika- és társadalombölcselet 1991 előtt keletkezett négy liberális (plusz egy antiliberális) inautentikus Marx-olvasatával. Megállapítottuk, hogy a liberalizmus már a jelzett időszakban is ideológia volt a marxizmus szemszögéből, mert középosztályi-polgári gyökerei miatt egyáltalán nem érthette meg a marxizmus bölcseleti különösségét. A marxizmus filozófiai rendszere konstituáló elemének azonban - elméletstratégiaiilag - egyenesen a forradalmi proletariátus álláspontjának képviselését tartjuk.

A szovjet tábor metamorfózisa új helyzetet teremtett a bölcseletnek is. A hidegháborús bölcseleti hozzáállás fenntartása mellett megindult a marxizmus újrafelfedezése, amit anamarxizmusként definiáltunk. Két anamarxista hullámot elemeztünk 1991 és 2001 között: egy antiglobalista és egy globalista filozófiai vonulatot. Megállapítottuk, hogy a liberálisok Marx-rehabilitációja a globalizáció problémájához kapcsolódik, és mellőzi a marxizmus lényegének reinkarnációját, csak a globális tőkés társadalom folyamatainak értelmezésében lehet helye Marxnak. Így a filozófiában egyszerre marad fenn az antikommunista beállítódás a marxizmus részleges helyességének elismerésével.

Végül egy konklúzió megfogalmazásával zárul a dolgozat: folytatódnia kell az anamarxizmusnak a politika-filozófiában, mert így elkerülhetők lenének a bölcseleti válságok, a politika- és társadalombölcselet pedig valóban tudományossá válna.

A dolgozat címe: Az öngazgató szocializmus koncepciója és a francia új baloldal

A szerző neve: Balázs Gábor, azonosítószám: 14/196

A szerző szakja, évfolyama: Politológus, IV.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: nincs

A dolgozat célja a francia új baloldal történetének egy meghatározott szempont szerinti bemutatása. Ez a szempont az öngazgató szocializmus szerepének leírása az új baloldal eszmerendszerében. A dolgozat megpróbál egy komplex képet nyújtani a francia baloldal eme szeletének környezetéről is, így képet adni a kor értelmiségi környezetéről illetve a két nagy baloldali párt viszonyáról az öngazgatóshoz. A kutatás fontos része ennek a szocializmus-koncepciónak az eszmetörténeti elhelyezése a szocializmus hagyományában. Ez lehetőséget nyújtott a szindikalizmus és a tanácskommunizmus lényegi elemeinek legalább a vázlatos ismertetésére is. Így a dolgozatban keverednek a párttörténeti- illetve az eszmetörténeti kutatás módszerei. Az öngazgató szocializmus új baloldali koncepciójának bemutatása elsősorban francia nyelvű, egy párizsi ösztöndíj alatt gyűjtött forrásokon alapszik, míg az eszmetörténeti (és részben a párttörténeti) fejezetek magyar nyelvű irodalomra támaszkodnak. A kutatás legfontosabb célja annak vizsgálata volt, hogy mely körülmények okozták, idézték elő, hogy ez a gauchiste értelmiség éppen az öngazgató szocializmusban látta egy, a kapitalizmust meghaladó rendszer lehetőségét. Az erre adandó válasz éppúgy érinti a sajátosan francia hagyományok szerepét, mint ahogy megpróbál betekintést nyújtani az államellenes (marxi-bakunyini) szocializmus talán utolsó újjáéledésére az új baloldal speciális körülményei között. A cél így értelemszerűen kettős: egyrészt megpróbálom felvázolni a francia új baloldal történetét, környezetét, koncepcióját ebből a sajátos szempontból, másrészt megkísérlem ennek a (kissé elfeledett, elhallgatott) szocialista hagyománynak a legfőbb elemeit, összetevőit, történetét összefoglalni, természetesen alapvetően az új baloldal nézőpontjából.

∴

A dolgozat címe: A Habsburg – Monarchia átalakításának tervei és az európai egység gondolat

A szerző neve: Dobos Balázs, azonosítószám: 14/036

A szerző szakja, évfolyama: Történelem – politikaelmélet szak, IV.

Az intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Juhász József, egyetemi docens

Napjainkban küszöbön áll Kelet – Közép – Európa országainak csatlakozása az Európai Unióhoz. Az esemény különös aktualitást ad azon térségbeli gondolkodók és politikusok nézeteinek és műveinek, akik már a XIX. század folyamán és a XX. század első felében megfogalmazták a kontinens politikai egységének a szükségességét. A gazdasági, infrastrukturális és nemzetiségi téren rendkívül heterogén képet mutató Habsburg Birodalom államszerkezetének átalakítására a vizsgált korszakban számos elképzelés, tervezet született, amelyek közül dolgozatomban azokat ismertetem, amelyek a már évszázados múltra visszatekintő európai egység gondolat szempontjából is jelentős nézeteket, új gondolatokat fejtettek ki. Szellemi teljesítményeik nagy mértékben hozzájárultak az eszmei hagyomány továbbfejlesztéséhez, gazdagításához. Ezen közép – európai teoretikusok a soknemzetiségű területen a demokratikus jogállamiság megvalósításának kigondolói, a népek békés együttélésének eszméjének hirdetői, a társadalmi – gazdasági elmaradottság következetes bírálói, leküzdésének szorgalmazói voltak. Hangsúlyozták, hogy a haladást kizárólag az emberi jogok betartásán alapuló jogállam, illetve a nemzeti önállóságot megőrző, nemzetek feletti konföderáció biztosíthatja. Kiemelték, hogy e kevert nemzetiségi viszonyokkal rendelkező területen lehetetlenség precíz etnikai határokat megvonni. Az államnemzet típusú modell itt nem működik. A térség, illetve Európa politikai összefogásán túlmenően egy esetleges világintegráció lehetőségét is felvázolták.

Tanulmányomban mindezen gondolatokat Friedrich List német – amerikai közgazdász, gazdaságpolitikusnak, Eötvös Józsefnek, a magyar nemesi liberalizmus egyik legkiemelkedőbb alakjának, Friedrich Naumann meghatározó német liberális politikusnak, valamint Jászi Oszkárnak, a magyar polgári radikalizmus vezető politikusának és gondolkodójának művein keresztül ismertetem.

∴

A dolgozat címe: A jobb és a bal: A bal-jobb felosztás aktuális kérdései

A szerző neve: Furmann Dávid, azonosítószám: 14/112, rendező int. 14/366

A szerző szakja, évfolyama: Politológia szak, V.

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: G. Fodor Gábor, tudományos segédmunkatárs, MTA Politikai Tudományok Intézete

A kutatás célja, hogy bekapcsolódjon a bal-jobb megosztás használhatóságáról illetve használhatatlanságáról folyó kortárs társadalomtudományi vitákba, és a probléma eddigiektől eltérő kontextusba helyezésével új támpontokat adjon a további kutatások számára. A dolgozat előtár egy olyan struktúrát a forráselemzés módszerével, mely a politikatudományon belül a téma kapcsán kialakult többségi nézeteket igyekszik leképezni. Ez a rendszer különböző érték-dichotómiák és politikai ideológiák ellentétéként ragadja meg a bal-jobb szembenállás lényegét. A tanulmány az egyes ideológiákhoz kapcsolódó klasszikus és kortárs szerzők szövegein keresztül próbálja meg bemutatni a struktúra belső ellentmondásait. A kutatás nem kínál kiutakat, konkrét megoldási lehetőségeket az adott problémára, célja sokkal inkább a "válság elmélyítése", annak mannheimi értelmében. Ehhez az említetteken kívül felhasználja az újbalsó és újjobboldal szellemi áramlatainak forrásait és a fogalompár használatát a politikai elitben és a társadalom más rétegeiben vizsgáló, kelet- és nyugat-európai reprezentatív felmérések eredményeit is. Azt a vélekedést véve alapul, mely szerint a vizsgált dichotómia bizonyos korszakokban kiválóan alkalmas a politikai történések leírására, míg más korokban használata kifejezetten veszélyes, mert sokkal inkább elfedi a valóságot, a kutatás legfőbb eredményeként levonható következtetés: a bal-jobb kettősségének használata jelenleg leginkább a valóság elfedésére alkalmazható.

∴

A dolgozat címe: Jugoszlávia felbomlása – Belső és külső érdekek, valamint a nagyhatalmi politika. 1986-2000

A szerző neve: Kis Zsuzsanna, azonosítószám: 14/035

A szerző szakja, évfolyama: Történelem szak, V.

Az intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezetők neve, beosztása: Juhász József, egyetemi docens,

Krausz Tamás, tanszékvezető egyetemi tanár

Jugoszlávia felbomlásának témája jelenleg is aktuális, mert a látszólagos békés felszín alatt csak időkérdése az újabb robbanás. A problémakör, vagyis Jugoszlávia felbomlásának és a délszláv háborúknak a megértése nem lehetséges sem a történeti szemlélet, sem a nagyhatalmak szerepének feltárása nélkül.

A dolgozat célja nem egyszerűen az események leírása, felsorolása, hanem a politikai eseménysorokat befolyásolni kívánó helyi, illetve meghatározó nagyhatalmi érdekek vizsgálata, melyek a jugoszláv állam felbomlását jelentős mértékben elősegítették, s melyek jelenlegi fázisban is meghatározzák a történéseket. A feldolgozások, a korabeli újságcikkek és a szerződésszövegek által megrajzolt események alapján kell a helyi elitek és a nagyhatalmak érdekeit és álláspontjait feltárni, melyeket az adott politikai, gazdasági és stratégiai tényezők és változásaik folyamatosan befolyásolnak. Ez a folyamat figyelhető meg egyrészt az ellentétben, amely Jugoszlávia egyben tartására irányuló nagyhatalmi politikai törekvések és felbomlásban fontos szerepet játszó gazdasági, pénzügyi folyamatok között feszülnek, másrészt a nagyhatalmi politika 1990-es években végbemenő fordulatában, amely nem egyszerűen a felbomlást határozta meg, hanem az átalakult nemzetközi erőviszonyok próbájának is színteret adott. Így nem véletlen az Egyesült Államok aktív szerepvállalása a térségben.

Jugoszlávia felbomlása a helyi elitek szintjén indult el, amit azonban a világpolitika és a világgazdaság által generált érdekkonfliktusok határoztak meg. Ám a jelenlegi politikai és állami egységek kialakulása egyértelműen a nagyhatalmak 1980-as és 1990-es évek gazdasági, politikai és stratégiai küzdelmeinek eredménye. A kialakult állapot pedig csak addig fog fennállni, míg a hatalmaknak anyagilag, illetve stratégiaiilag megéri a térségben a békefenntartás.

∴

A dolgozat címe: A magyarországi valláspolitikáról

A szerző neve: Mráz Ágoston Sámuel, azonosítószám: 14/193

A szerző szakja, évfolyama: Politológus szak, IV.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Schanda Balázs, egyetemi tanársegéd

Húsz-harminc évvel ezelőtti Európában nemcsak a szocialista rezsimek ideológiája hirdette, hogy a vallás-probléma „magától megoldódik”, de több teológus is a vallásnélküli kereszténység mellett köteleződött el (Karl Barth). Ennek hatására jogosan fogalmazták meg az európai társadalomtudósok a szekularizáció tézisé, a vallás intézményi, kulturális és társadalmi erózióját jelezve előre. Úgy tűnt, a vallás végleg a magánszférába szorul.

A 80-as évek végétől mégis új helyzet alakult ki, a vallások Nyugat-Európában egyre többször tematizálták a politikai nyilvánosságot. A kétpólusú logika elmúltával a vallási közösségek újra helyüket keresték, a társadalmi migráció révén nagy közösségeket alakított ki az iszlám, a nem-keresztény vallások terjedésével nő a vallási pluralizmus, megjelent az „új vallásosság” és a vallási fundamentalizmus. José Casanova fogalmával a vallás Európában „deprivatizálódott”.

Dolgozatom Magyarországgal, a valláspolitikai magyarországi helyzetével foglalkozik. Nálunk a nem egyházhoz kötődően vallásosak aránya igen magas, a vallási pluralizmus, az új vallásosság és a vallási fundamentalizmus azonban igen alacsony (jelenségeiket egyelőre a vallásszociológia mikro-kutatásai vizsgálják). Valószínűleg ez csupán Magyarország modernizációs lemaradásának ideiglenes eredménye. Hiába van azonban egy hatalmas, alapvetően azonos vallási orientációjú társadalmi csoport, a politikai szereplők többsége a vallást még ma is a magánszféra részének, a racionális diszkusszió klasszikus liberális elvárásával ellentétesnek tartja, s ezért valláspolitikán legfeljebb az egyházakkal való egyezkedést érti (ezt nevezzük egyházpolitikába sűrített valláspolitikának). E redukció alól az utóbbi évek politikai eseményei jelentettek csupán kivételt, megjelent a civil vallás.

Ugyanakkor az egyházpolitikában is sok konfliktus zajlik. Rendezetlen a finanszírozás kérdése, az egyházi személyek átvilágításának ügye, s nem alakult ki kompromisszum arról se, hogy az állam fellépjen-e, s ha igen, hogyan a szekta-ügyben. Dolgozatom ezeket a kérdéseket is vizsgálja, az egyház és a politika autonómiájának figyelembe vételével.

∴

A dolgozat címe: Az arab-izraeli konfliktus és az oslói békefolyamat esélyei az ezredfordulón

A szerző neve: Paragi Beáta, azonosítószám: 14/096

A szerző szakja, évfolyama:: Nemzetközi kapcsolatok; V.

Az intézmény neve: Budapesti Közgazdaságtudományi- és Államigazgatási Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Kemenszky Ágnes, egyetemi tanársegéd

A tanulmány célja, hogy választ adjon a címben rejlő kérdésre: vajon van-e remény az arab-izraeli megbékélésre az ezredfordulón. A válasz megértéséhez a tanulmány bemutatja a válság alakulását a '90-es években az oslói folyamat kibontakozásától kezdve, a szemben álló felek politikai érdekeinek (területek-határok, menekültkérdés, vízgyűjtők feletti ellenőrzési jog, Jeruzsálem, palesztin államiság) és az egyes egyezményekben (Osló I., Kairó, Osló II, Wye Plantation, Sharm el-Sheikh, Camp David II.) elért eredményeinek bemutatásán át, a 2000 szeptemberében kibontakozó intifáda békefolyamatra gyakorolt hatásáig. A tanulmány vizsgálja a 2000-2002 között nyilvánosságra hozott különböző tartalmú válságkezelési javaslatokat (Mitchell-jelentés, Tenet-terv, Szaúdi kezdeményezés) annak megfelelően, hogy azt melyik fél melyik szövetségese dolgozta ki és milyen reakciót váltott ki az érdekelt felekből. A dolgozat bemutatja egyes arab államok (Egyiptom Jordánia, Szaúd-Arábia) és a nagyhatalmak (elsősorban az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Unió) érdekeit, illetve szerepvállalásuk intenzitását.

A kutatás Konklúziója rávilágít a konfliktus azon sajátosságaira, hagyományos és modern ismérveire, melyek a nemzetközi rendszerben szokásos válságkezelési módszerek eredménytelenségéhez vezetnek, és amelyek a következő években meghatározóak lehetnek az arab-izraeli válság kimenetele (ezen belül egy valószínűleg létrejövő önálló Palesztina szomszédaihoz fűződő viszonya) szempontjából.

∴

A dolgozat címe: Mitikus elemek a MIÉP retorikájában és politikai világgképében

A szerző neve: Pál Gábor, azonosítószám: 14/202

A szerző szakja, évfolyama: Politikatudományi Doktori Képzés, I.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Prof. Dr. Szabó Márton, egyetemi tanár

Az elemzés a hagyományosnak mondható eszmei-ideológiai leírások „külső” szempontjait elhagyva a diszkurzív politológia szemléletével és módszertanával közelít a MIÉP

retorikájához: a kulcsfogalmakat, a jelentési hálót, a gondolkodás csomópontjait vizsgálva megértésre, értelmi rekonstrukcióra törekszik. Az alaphipotézis szerint a párt politikai világképében hangsúlyosan vannak jelen, és valódi szervezőerővel bírnak egyes, mitikusnak tekinthető összetevők. Ezek a szövegekben jól tettenérhetők, és hat főbb kategóriába rendezhetők: a politikai tudás sajátos „beavatottságként”, a „titkok” ismereteként, a „rejtett lényeg” „látásaként” való értelmezése (1), a szakrális idő-szemlélet és „Aranykor”-elképzelés (2), a kulcsfogalmak bipoláris elrendezése (3), a politikai univerzum (látens) „kozmoszra” és „káoszra” tagolása (4), a politikai ellenfelek a káoszt megjelenítő ellenségekként való felfogása (5), a politikai szerepvállalásnak az ősök és hősök példáját követő, a kozmoszt védő küzdelemként, illetve a csodatételre irányuló küldetesként való értelmezése (6). A mitikus világtematizáció fenti elemeinek feltárása felvet bizonyos kérdéseket a pártnak a modern kompetitív demokrácia iránti viszonyulását illetően. Következtetesként adódik, hogy a MIÉP egy transzcendens elemekkel számos ponton átszőtt politikafogalmat vall magáénak (1), elsősorban harcnak, és nem versenynek tekinti a pártpolitikát (2), szkeptikus és elutasító a politikacsinálás bevett, de általa „kisszerűnek” és „elvtelennek” tartott gyakorlatával szemben (3), negligálni igyekszik a modernség alapvető tapasztalatait, a tér kitágulását, a jövő nyitott és lehetőségeket rejtő mivoltát, a világ eredendő sokféleségét, az egyén kiválását a közösségből (4), ezekkel egy, a „gyökerekhez” visszatérő, zárt társadalom eszményét szegezi szembe (5), végül pedig az, hogy a párt számára saját világképe az egyetlen érvényes és vitathatatlan tudásmód, így a MIÉP nem törekszik, de nem is igazán képes részt venni a modern kompetitív demokráciákat jellemző párbeszédben (6).

∴

A dolgozat címe: A világ közepe a XXI. században

A szerző neve: Sütő Zsanett, azonosítószám: 14/098

A szerző szakja, évfolyama: Nemzetközi tanulmányok, III.

Az intézmény neve: Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Mészáros Klára, főmunkatárs

A régi kínaiak földjüket a világ közepének tartották, erre utal az ország neve is: Csungkuo, azaz Középső Birodalom. Kína története során mindig meghatározó szerepet játszott Dél-Kelet Ázsiában. Az utóbbi időben egyre több szakértő vélekedik úgy, hogy ez a több ezer éves civilizáció az új világrend egyik meghatározó nagyhatalma lesz, Milyen gazdasági,

politikai tények és lehetőségek állnak e feltételezések mögött? Hogyan viszonyulnak a változó Kínához a világ vezető hatalmai és a szomszédos országok?

Ezekre a kérdésekre keres választ a dolgozat.

∴

A dolgozat címe: A lengyel rendszerváltás (1989-1991) néhány magyar sajtóorgánumban „tükrében”

A szerző neve: Tóth Szilvia, azonosítószám: 14/166

A szerző szakja, évfolyama: Történelem - politológia, V.-IV.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezetők neve, beosztása: Kunszt Márta, CSc egyetemi docens,

Laczkóné Tuka Ágnes PhD, egyetemi docens

A közép-kelet-európai demokráciák politikai berendezkedésének alapjai a rendszerváltáskor alakultak ki. Ennek a folyamatnak az állomásait azonban még nem ismerjük teljes egészében. Lengyelország esetében sincs ez másként, pedig ez az az ország, melynek történelme már az államalapítás óta napjainkig, az Európai Unió-s csatlakozásig, rokon vonásokat mutat hazánk politikai történéseivel. Ezért vette ez a dolgozat górcső alá a lengyel rendszerváltás történetének első állomását, a nemzeti kerekasztal-tárgyalások kezdeti lépéseit a Bielecki-kormány megalakulásáig (1989 január – 1991 január).

A vizsgált korszakban figyelemmel követhetjük a kerekasztal megbeszélések eseményeit és eredményeit, azaz az első korlátozottan szabad választásokat és a köztársasági elnök parlament általi megválasztását. A továbbiakban a Szolidaritás által megnyert országgyűlési választások következményeit, Kiszczak kormányalakítási kísérletét és sikertelenségének okait, valamint a Mazowiecki-kormány megalakulását követjük nyomon. Végül Lengyelország első szabad helyhatósági választását és annak következményeit ismerhetjük meg. Az időrendben egymást követő eseményekkel párhuzamosan fény derül a rendszerváltozás különböző állomásainak társadalmi fogadtatására és az események gazdasági hátterére is. A középpontban természetesen a demokratikus politikai intézményrendszer kialakulása, a lengyel pártrendszer atomizálódása, és ezzel összefüggően, a két kulcsszereplő, a LEMP és a Szolidaritás szakszervezet kormányzati problematikája és politikája áll.

Az ehhez felhasznált források azonban nem hagyományosak. Két hetilapnak, a Magyarországnak és a HVG-nek az információit, ezen belül is főként Alaksza Tamás és

Nemes Gábor varsói tudósításait használta fel. Tettem ezt azért, mert ezek a folyóiratbeli publicisztikák másodlagos forrásnak tekinthetők, hiszen a tudósító tapasztalatait, és egyéb sajtótermékekben megjelenő információkat és véleményeket közvetíti az olvasó felé. De elsődleges forrásként is értelmezhetők, amikor a politikai folyamatok háttérét, a kor hangulatát, interjúkat és különböző fórumokon elhangzott kijelentések tárják elénk. A dolgozat ez utóbbi értelemben használta fel a két hetilap tartalmát, valamint háttérinformációként, az MTI Sajtóadatbankjában megtalálható adatokat is figyelemmel követte.

∴

A dolgozat címe: Média – monopólium? Elemzés a magyar sajtó megosztottságáról.

A szerző neve: Vető Balázs, azonosítószám: 14/169

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia – politológia, V.-III.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Kern Tamás, egyetemi tanársegéd

Kutatásunk célja matematikai-statisztikai módszerek segítségével megvizsgálni, hogy a magyar sajtóban ténylegesen létezik-e a megosztottság, illetve monopolizáltság. Hipotézisünk, hogy ez a jelenség kimutatható a magyar sajtóban.

A kutatás során matematikai-statisztikai módszereket alkalmaztunk, mert a terjedelmi korlátok nem tették lehetővé a tartalomelemzés használatát, emellett a matematikai-statisztika biztosította a lehető legnagyobb objektivitást.

A kutatásunkhoz saját eljárást fejlesztettünk ki, a Magyarországon eddig végzett sajtóelemzések módszertana alapján.

A konkrét téma, amelyen keresztül, megpróbáltuk hipotézisünket bizonyítani, illetve cáfolni, Orbán Viktor országgyűlési és önkormányzati választások között elhangzott beszédei voltak. Az exminiszterelnök megnyilvánulásai valószínűleg, olyan témát jelentettek a sajtó számára, amellyel érdemes volt nagy terjedelemben foglalkozni. A téma a megfelelő cikkmennyiséggel alkalmasnak bizonyult arra, hogy hipotézisünket alátámassza, vagy megcáfolja.

Kutatásunkban a Magyar Hírlap, a Magyar Nemzet, a Népszabadság, a Népszava, a 168 Óra, az Élet és Irodalom, a Heti Válasz, a HVG, a Magyar Demokrata és a Magyar Narancs írásait tekintettük át, 2002. április 8. (az országgyűlési választások első fordulójának utáni nap) és 2002. október 19. (önkormányzati választások előtti nap) között.

A hipotézisünkben állítottakat a kapott adatok alátámasztották. Az elemzett lapokat két markánsan elkülönülő csoportra lehetett osztani, aszerint, hogy miként tájékoztattak, illetve miként kommentálták Orbán Viktor beszédeit.

A szakirodalomban megjelent véleménymonopóliumot valószínűsítő állításokat kutatásunk nem támasztotta alá. Monopóliumról nem beszélhetünk, az adatok alapján a vélemények két csoportra oszthatók, a Magyar Hírlapban, a Népszabadságban, a Népszavában, a 168 Órában, az Élet és Irodalomban, a HVG-ben és a Magyar Narancsban megjelenő álláspont jelentős túlsúllyal rendelkezik.

∴

A dolgozat címe: A hierarchia a nemzetközi viszonyokban,

A birodalmi elv a 21. század elején

A szerző neve: Wollner Márta, azonosítószám: 14/198

A szerző szakja, évfolyama: Politológus hallgató, V.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: dr. Bíró Gáspár, egyetemi docens

Hogyan került elő a birodalmi elv a történelem homályából ismét a politika színpadára?

A relevanciát igazoló és cáfoló hipotézisek sorában egy aspektus mindenképp figyelmet érdemel: mégpedig, hogy ez az elfeledettnek hitt kategória visszatért, s ismét politikai alternatívaként kell számolni vele. A birodalmi tendenciát alátámasztó tényezők: a nemzetállami struktúra válsága, és az állami szuverenitás súlyvesztése, az EU integráció további mélyülése 1990 után (miért?), a világgazdasági rendszer globalizációjával párhuzamosan megjelenő igény a globális politikai entitásra. A birodalmi elvnél középpontban a hatalom, nem a szuverenitás, s a 21. századra a birodalmi univerzalizmus összemosódik a globalizmussal.

Körvonalazódnak egy „új típusú birodalom” formái. A régi birodalmak ideáltípusa: az Imerium Romanum. Az új : az Egyesült Államok. A hasonlóság és az eltérések abban összegezhetők, hogy mennyiben birodalom az USA, s miben más, mint Róma.

Az USA vezető szerepét, s a nemzetállamok közötti dominanciáját senki sem kérdőjelezi meg. A kérdés, hogy megmarad-e vezető nagyhatalomnak, vagy fel meri vállalni a birodalmi szerepkört. A hangsúly a felelősségen van.

A régi birodalmak letűntek, a új birodalmi archetípus most van felemelkedőben.

Az Egyesült Államok egy demokratikus kereskedőbirodalom, mely elveti a területi expanziót, és képes a liberális értékek mentén legitimálni a globális vezető szerepet. Ha az USA-nak sikerül megteremtenie az új archetípust, akkor a világtörténelem „legsikeresebb”, és leghatalmasabb birodalmát építheti ki, a globális birodalmat.

Azonban a birodalmi elv jelentőségét, a tendenciák ellenére se tekintsük többnek, mint ami: egynek a potenciálisan megvalósuló alternatívák sorából.

Célom nem a hipotézisek igazolása, pusztán, hogy rámutassak a „Birodalom” ma több, mint historikai kategória, ismét megjelent a politika arénájában.

∴

A dolgozat címe: Harmadik út: A politika reneszánsza

A szerző neve: Zalán Eszter, azonosítószám: 14/199

A szerző szakja, évfolyama: Politológia szak, V.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Navracsics Tibor, egyetemi docens

A dolgozat célja a kilencvenes években választási sikereket elért amerikai Demokrata párt, és brit New Labour politikai gondolkodásának, az úgynevezett harmadik útnak a bemutatása. Az összehasonlító elemzés elsősorban elméleti síkú, nem foglalkozik a Clinton és Blair kormányok kormányzati eredményeivel, a dolgozat a politikai gondolkodás és a politikai kommunikáció felől közelíti meg a témát. Bár nem állít fel hipotézist, arra koncentrál, hogy a megváltozott, ezredvégi világot hogyan észleli és használja a harmadik út: jelenthet-e ez paradigmaváltást a pártok szociáldemokrata-liberális gondolkozásában, vagy csak eszköz-e a posztmodern politikai kommunikáció gépezetében. Az összehasonlítás menete a pártok, a politikai filozófia és a politikai kommunikáció modernizálásának útját követi, és a kritikák, ”jövendölések” bemutatásával zár. A 80-as években úgy tűnt a Demokrata párt és a Munkáspárt modernizálása elkerülhetetlen és szükséges lépés, az így kialakult harmadik út a kor gazdasági- és értékátalakulásait nem kezeli válságként, a jobb-bal dichotómián túl szeretne válaszokat találni. De hosszútávú sikere kétséges: a baloldal-jobboldal szembenállása nem engedi a szintézist, a személyhez kötött politikai kommunikáció pedig túlsúlyosnak bizonyul.

SZOCIÁLPOLITIKA

A dolgozat címe: Mozgáskorlátozottak közlekedési lehetőségei Győr városában.

A szerzők neve: Reisinger Adrienn-Győr Zoltán Péter, azonosítószám: 14/211

A szerzők szakja, évfolyama: Gazdálkodás szak, III.

Nemzetközi kapcsolatok szak, III.

Az intézmény neve: Széchenyi István Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Tátrai dr. Körmendy E. Katalin, főiskolai docens

Dolgozatunkban a mozgásukban korlátozott emberek közlekedési lehetőségeiről nyújtunk áttekintést, különös tekintettel a súlyos mozgássérültekre, akik csak kerekesszéssel tudnak közlekedni. Dolgozatunkkal szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy a mozgáskorlátozottak is a társadalom aktív tagjai, akiknek ugyanolyan joguk van önállóan közlekedni, mint bármelyikünknek. Azért, hogy gondjaikat megértsük dolgozatunk elején áttekintést nyújtunk az országos helyzetről, rövid nemzetközi összehasonlítással. A Győr városi állapot felmérésére kérdőívek kitöltésére kértünk embereket, segítségükkel átfogóbban elemezhetjük a mozgáskorlátozottak helyzetét. A kérdésekre adott válaszokat diagramok segítségével elemeztük.

A kerekesszéssel közlekedés feltétele az akadálymentesség. Megvizsgáltuk Győr középületeit, utcáit, mennyire felelnek meg az akadálymentességre vonatkozó törvényi előírásoknak. Utánajártunk a tömegközlekedési lehetőségeknek is.

Megállapítható, hogy ma még bonyolult feladatnak számít a mozgásukban korlátozott embereknek a közlekedés.

Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról, valamint több törvény és rendelet is foglalkozik a mozgáskorlátozottak helyzetével, sajnos a megvalósítás nagyon vontatott.

Vannak ugyan biztató jelek,- olyan épületek, mint például a Széchenyi István Egyetem, ahol az akadálymentes közlekedés 90%-os mértékben megoldott -, de mindenképpen szemléletváltásra lenne szükség ahhoz, hogy a mozgásukban korlátozott emberek mindegyike a társadalom teljes értékű tagjának érezhesse magát hazánkban.

∴

A dolgozat címe: A hajléktalanság megelőzésének egy lehetséges eszközéről

„Váróterem” elvált férfiakkak

A szerző neve: Tüzes Rita Ilona, azonosítószám: 14/261

A szerző szakja, évfolyama: általános szociális munkás szak, II.

Az intézmény neve: PTE Illyés Gyula Főiskolai Kara

A témavezető neve, beosztása: Kőszegi Erika, adjunktus

Egy évtizeddel a rendszerváltás után is vitatott a hajléktalanság fogalma Magyarországon. A nagyvárosok vonzzák a nincsteleneket, többségük szívesen bízna magát a „szociális piacgazdaság” jóléti ellátására. A megoldást keresők körében kérdéses, szabad-e magas szintű szolgáltatást nyújtó hajléktalanszállókkal csökkenteni a lakáskérdés tartós megoldásáért viselt felelősséget.

A dolgozat célja egy olyan, a hajléktalan-ellátó intézményrendszer tapasztalataira épülő, azt továbbgondoló elképzelés körvonalazása, amely hatékonyabb eszközt nyújt a prevenció számára azoknak – elsősorban férfiakkak – a körében, akiknek még nem uralkodott el hajléktalanságuk véglegességének elfogadása.

A rehabilitáció sikerén túl jelentős megtakarítást ígér a szociális költségvetés számára, amennyiben még a hajléktalan identitás rögzülését megelőzően kínál kiutat ebből a helyzetből, hiszen a hajléktalanság elfogadása hosszú távon komplex egészségromlást eredményez, nő a „megélhetés-bűnözés”, s akik még nem süllyedtek a hajléktalanság visszavonhatatlan állapotába, rendelkeznek az aktív életmód szükséges eszközrendszerének egy részével.

A hajléktalanok nagy többsége a munka világából is kiesett, ezért az egyik kulcsfontosságú feladat a munka világába való "visszavezetésük". Általában ugyan bíznak sorsuk jobbra fordulásában, azonban nagyobbik hányaduk kívülről várja a megoldást. Ennek feltétele a kliens személyes kapcsolatainak megőrzése, fenntartása, szükség esetén újjáélesztése.

Az általam hiánypótlónak vélt intézmény a prevenció eszköze; olyan férfiakat fogad be, akik elváltak és ennek következtében veszítették el lakhatásukat; azonos, vagy hasonló problémákkal küzdenek, és még nem fogadták el a hajléktalan létet. Minden kliens esetében személyre szabott gondozási terv készül, lépésről lépésre keresve azokat a szakakat, amelyek által közelebb kerülhetünk egyéni rehabilitációjukhoz.

A társadalom legszélesebb rétegeiből kikerülő elvált férfiak tábora számos civil szervezetet: egyesületet, alapítványt hoztak már eddig is létre és bekapcsolódtak a hasonló célú

nemzetközi szervezetek munkájába is. Ez jó lehetőséget nyújt arra, hogy háttérrel, támogatást nyújtsanak az általam vázolt intézménytípusnak.

∴

A dolgozat címe: Új közösségi szinterek a kistelepüléseken, avagy kihívások a teleházak előtt

A szerző neve: Szakál Tibor, azonosítószám: 14/259

A szerző szakja, évfolyama: Szociális munkás szak, III.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar

A témavezető neve, beosztása: Kocsis Erzsébet, főiskolai docens

1994-ben 15 magánszemély – a személyes tapasztalataik és kutatásaik eredményeként – arra a következtetésre jutott, hogy a kistelepülésen élőknek komoly hátránya keletkezik a közeljövőben, ha az utóbbi években rohamosan felfokozódott információrengetegből hozzájuk szinte semmi sem vagy csak megkésve jut el a szükséges technikai eszközök hiánya miatt. A megfelelő intézményrendszer hiányában maguk találtak ki egy teljesen új típusú, minden eddigitől eltérő megoldást, amely a helyi közösség bázisán működtetve kihasználja az önkéntes alapú szerveződések azon tulajdonságát, miszerint a közösen megálmodott cél érdekében sokan vállalnak plusz terheket.

A civil szakmai berkekben siker-sztoriként emlegetett „teleház” sokak számára mégis megfoghatatlan, értelmezhetetlen kifejezés. Dolgozatomban arra keresem a választ - miközben a teljesség igénye nélkül próbálom bemutatni a mozgalom tevékenységét, eddigi eredményeit és a teleházak által a helyi közösség érdekében végzett közhasznú tevékenységet -, hogy képesek-e megfelelni funkciójuknak és az újonnan jelentkező állami és üzleti kihívásoknak is a teleházak. Ezek az új közösségi szinterek képesek-e a kistelepülések helyzetéből adódó hátrányokat mérsékelni.

Munkám során a fellelhető szakirodalmakat és a rendelkezésre álló egyéb dokumentumokat, anyagokat a másodelemzés módszerével dolgoztam fel, de természetesen az eddigi munkám során szerzett tapasztalataimat is felhasználtam.

Megállapításom szerint a különböző kormányzati törekvések - területfejlesztési, felzárkóztatási programok - nagymértékben hozzájárulhatnak az egyenlőtlenségek mérsékléséhez, de a megfelelő intézményrendszer kiépítésében a teleházaknak is meghatározó szerepet kell betölteniük.

A dolgozat címe: Joguk van hozzá? Fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű személyek munkaerő-piaci integrációjának lehetőségei az Európai Unióban és Magyarországon.

A szerző neve: Popovics Réka, azonosítószám: 14/214

A szerző szakja, évfolyama: Általános szociális munkás szak III.

Az intézmény neve: Széchenyi István Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Horváthné Dezső Zsuzsa – főiskolai adjunktus

Dolgozatomban a fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű személyek munkaerő-piaci integrációjának lehetőségeit vizsgáltam két területen: az Európai Unióban és Magyarországon. Kutatásom célja a lehetőségek különbözőségének feltárása és összehasonlítása; valamint a szociális munka, mint változást elősegítő tényező, beavatkozási pontjainak ismertetése volt.

Módszerként dokumentum- és tartalomelemzést, statisztikai adatok elemzését, valamint az Európai Unió és magyarországi gyakorlat elemzését alkalmaztam.

Dolgozatomban az Európai Unió és a magyarországi jogalkotást, valamint szociálpolitikai intézkedéseket vizsgáltam.

Kutatásom eredményeként a következő különbségeket tártam fel: jelentős eltérések vannak a jogi szabályozás terén; a társadalom szemléletmódja a két területen különböző; Magyarországon nem tulajdonítanak akkora szerepet a figyelemfelhívásnak és tájékoztatásnak, mint az Európai Unióban; a védett munkahelyek Magyarországon kevésbé megfelelően funkcionálnak, mint az Európai Unióban; a finanszírozási rendszerben mindkét esetben hiányosságok fedezhetők fel.

Ez alapján úgy vélem, Magyarországon jelentős erőfeszítésekre lenne szükség annak érdekében, hogy az Európai Unió követelményeket a megadott határidőig teljesíteni tudjuk. A jogi szabályozás átalakításában, a szemléletváltásban, a figyelemfelhívásban és a körülmények változásának elősegítésében jelentős szerepe lehet a szociális munkának és a szociális szakembereknek. A case work, a csoportokkal végzett szociális munka és közösségi szociális munka megfelelő eszközeit alkalmazva pozitív irányú változást indukálhatnak.

∴

A dolgozat címe: A megyei civil együttműködés vizsgálata a Civil Ház Program tükrében

A szerzők neve: Fiedler Ágnes, Hegyesi Adrienn, Kéthelyi Gergely, azonosítószám: 14/040

A szerzők szakja, évfolyama:

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Székely György, tudományos munkatárs

Dolgozatunkban azt vizsgáljuk, hogy a Miniszterelnöki Hivatal által 1999-ben indított Civil Ház Program nyomán a megyeszékhelyeken megalakuló, "Civil Háznak" nevezett nonprofit szolgáltató központok milyen szerepet töltenek be a megyei civil életben, hogyan tudtak beilleszkedni a már meglévő helyi civil-civil, illetve civil-önkormányzati együttműködés keretei közé.

Kiinduló kérdésünk az volt, hogy a Civil Házak – felülről indított, állami kezdeményezés lévén – mennyire bizonyultak a civil szférára „ráültetett” szervezeteknek: sikerült-e az eredeti szándéknak megfelelően integráló tevékenységet elkezdni a civil szervezetek körében, illetve egyfajta híd-szerepet betölteni a helyi civil szervezetek és az önkormányzat között.

A dolgozatban foglalkozunk a civil szervezetek fontosságával a megyei-megyszékhelyi szintű döntéshozási és érdekegyeztetési folyamatban, illetve rövid áttekintést adunk a civil, ill. nonprofit szerveződéstípusok főbb jellemzőinek időbeli alakulásáról. Megvizsgáljuk, hogy a megyénként eltérő és rendkívül sokszínű képet mutató civil életbe hogy tudtak beilleszkedni a Civil Házak. Ismertetjük a Civil Ház Program előzményének felfogható Reciprok programot, és a Civil Házak megalakulásának körülményeit, valamint a szolgáltatások körét és a működés esetleges nehézségeit. Mindezt négy, "modellként" kidolgozott Civil Ház példáján is illusztráljuk.

A Civil Ház Program 2002-vel véget ér, azaz a Háznak már állami támogatás nélkül kell folytatni szolgáltató-integráló tevékenységüket. Az "saját lábra állás" sikere talán a leglátványosabb fokmérője lesz annak, hogy megvalósultak-e a programalkotók szándékai. A Házak egyelőre folytatni akarják működésüket, és a jobb koordináció érdekében saját kezdeményezésre hálózatba szerveződtek. Az együttműködés kiépítése valóban kulcsfontosságú lehet a fennmaradás szempontjából, azonban a jelenlegi helyzetben sok nehézséggel kell még szembenézniük a Civil Háznak.

∴

A dolgozat címe: Az önmagukat beteljesítő kudarcok

A szerző neve: Kun Klára, azonosítószám: 14/295

A szerző szakja, évfolyama: szociálpolitika, IV.

Az intézmény neve: Debrecen Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve: Dr. Csoba Judit, egyetemi adjunktus

A roma gyerekek oktatáspolitikájában a felzárkóztatási szándék kormányzati ciklusoktól függetlenül jelen van. A probléma jelenlétét, a felzárkóztatás szükségességét senki nem vitatja.

Minden kormányzati ciklusban elkészül egy akcióterv és egy cselekvési program a kitűzött célok elérése érdekében, de figyelemre méltó módon valamennyi cselekvési program ellenére a cigány gyerekek leszakadása, képzési rendszerből való lemorzsolódása a kutatók által is bizonyítottan nő.

Hol rejlenek a sikertelenség okai? Hol teremtnének újra a jogszabályok, előterjesztések a határozatok ellenére az önmagukat beteljesítő kudarcok? Hogy lehet, hogy a szakértői és kormányzati törekvések ritkán találkoznak és elmennek egymás mellett?

A roma gyerekek oktatási helyzete komplex probléma. Az iskola egyre kevésbé lesz abban a helyzetben, hogy az oktatást és az arra terhelődő társadalmi feladatokat önmaga lássa el. Valamennyi szektornak részt kell vállalnia nem csak az oktatás előmozdításában, hanem a cigányok foglalkoztatási problémájának kezelésében, a csoportos mobilitásuk lehetőségének megteremtésében, aktív, tevékeny, alkotó önmegvalósításuk elősegítésében.

∴

A dolgozat címe: Szexuális nevelés az oktatásban

A szerzők neve: Kocs Melinda, Vagner Arnold Richárd, azonosítószám: 14/337, HT 14/002

A szerzők szakja, évfolyama: Szociális munkás szak, IV.

Az intézmény neve: Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár

A témavezető neve, beosztása: Veress Enikő, tanársegéd

Kutatásunk alapgondolata az, hogy a serdülőnek információkra van szüksége a szexualitás terén, s ha a családban ezt nem kapja meg, akkor ezeket a kortárskapcsolatokban keresi. De azzal, hogy a barátok között megbeszélik problémáikat, elmesélik tapasztalataikat, sok kérdés megválaszolatlanul marad. A szexuális ismeretek a tizenévesek körében többnyire hiányosak

vagy zavarosak, a nemiséggel kapcsolatos beállítottságukat gyakran a bizonytalanság, szorongás, negatív attitűdök túlsúlya jellemzi. Ha birtokukban lennének ezek az ismeretek, felkészülten fogadhatnák a serdüléssel járó testi és szociális változásokat. Így számos nemi, illetve nemi úton terjedő betegséget, valamint a nem kívánt terhességet megelőzhetnénk.

Célunk rávezetni az iskola vezetőségét, a tanárokat, s főleg az osztálynevelőket, hogy ha nem is a tanterv keretein belül, de az osztályfőnöki órák alatt a diákok igény szintjének megfelelően szexualitással kapcsolatos ismereteket továbbítsanak akár saját tapasztalataik alapján, akár szakemberek segítségével.

A kutatás két részből áll, egy kérdőíves felmérést végeztünk székelyudvarhelyi középiskolás és szakiskolás diákok körében, összesen 224 diákot kérdeztünk meg, valamint interjút készítettünk 12 tanárral.

Az interjúk és a kérdőívek elkészítése és feldolgozása azt a célt szolgálja, hogy úgy a tanárokat, mint a diákokat rávezessük arra, hogy szükségesek az iskolákban a felvilágosító órák. A diákok nyíltan megfogalmazták igényeiket ezzel kapcsolatban, rámutattak a szexuális nevelő órák fontosságára, s arra, hogy minél előbb be kell vezetni az oktatási rendszerbe a megfelelő szakember útmutatásaival. A tanárok körében végzett interjúk alátámasztják mindazt, amit a diákok válaszaiból megtudhattunk, nem elégséges az, ha a tanárok próbálkoznak szexuális felvilágosítással, mivel olyan ismerethalmazra lenne szüksége annak, aki elvállalja ezeknek az óráknak a levezetését, melyet megfelelő továbbképzéseken sajátíthat el csak az illető pedagógus.

∴

A dolgozat címe: A társadalombiztosítás pénzellátásainak változásai a rendszerváltástól napjainkig

A szerző neve: Farkasdi Krisztián, azonosítószám: 14/024

A szerző szakja, évfolyama: Szociálpedagógus szak, III.

Az intézmény neve: Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

A témavezető nevé, beosztása: Tordai Vilmos, főiskolai docens

Az elmúlt 12 évben a szociális ellátórendszer részét képező társadalombiztosítás, más intézményekkel együtt változásokon ment keresztül.

A társadalombiztosítás pénzbeli ellátásaival valamilyen módon szinte minden magyar állampolgár kapcsolatba kerül, ezért az emberekhez közel álló pénzellátások változásait próbáltam meg a dolgozatban közreadni.

Az eltelt időszakban bekövetkezett változásokat a társadalombiztosítási szakemberek segítségével elemeztem, mivel az állampolgárok témával kapcsolatos véleményét, csak komoly szociológiai kutatással lehetne kimutatni.

A dolgozatban 1945-től 2000-ig bemutatom a társadalombiztosítás intézményi rendszerét, vele együtt a pénzbeli ellátásokban történt változásokat is. A dolgozatot kiegészítettem a társadalombiztosítás munkatársaival felvett interjúkkal, valamint a társadalombiztosítással foglalkozó ügyintézőkkel készített kérdőíves vizsgálattal.

A dolgozat megírása előtt nem állítottam fel hipotézist az ellátások tényleges fejlődésére vonatkozóan, de meghatároztam néhány általam fontosnak vélt kérdést, amelyekre a választ kerestem.

A száraz tények, az interjúk, és a kérdőíves vizsgálatok összesítésével alakítottam ki a témával kapcsolatos álláspontomat.

∴

A dolgozat címe: Társadalomszerkezet a nőszervezetekben Magyarországon 1945- 1951

A szerző neve: Sebestyén Zsuzsa, azonosítószám: 14/285

A szerző szakja, évfolyama: szociálpolitika, IV.

Az intézmény neve: Debrecen Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Czibere Ibolya, egyetemi tanársegéd

Munkámban az 1945 után alakult és újraalakult civil nőegyleteket mutatom be. Az 1945-1951 között működő nőszervezetekben folyó tevékenység még a mai napig is feltáratlan, működésüket napjainkban is homály fedi.

Dolgozatom első részében a korszak társadalompolitika folyamatain keresztül mutatom be a nők helyzetét, valamint a nőszervezetek megalakulását, rövidebb- hosszabb működését és megszűnését.

Ezt követően az általam választott három országos nőegyletről számolok be részletesen: az izraelita nőegyesületekről, a Magyar Nők Demokratikus Szövetségéről és a Szociáldemokrata nőmozgalomról. Mivel ezen szervezetek Debrecenben is jelen voltak, ezért írásomat helyi vonatkozású adatokkal, történésekkel egészítem ki.

Tanulmányomat korabeli fotókkal és iratokkal teszem színesebbé, melyekre levéltári és személyes kapcsolatfelvétel során tettem szert. Ezek között szerepel például a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége vezetőinek tablóképe, a debreceni zsinagóga és a pártiskola képe, a Debreceni Izraelita Nőegylet nyilvántartásából való törlésének irata.

∴

A dolgozat címe:: Miért vagy önkéntes? Vöröskeresztes önkéntesek motivációinak vizsgálata

A szerző neve: Diós Judit, azonosítószám: 14/250

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Farkas Péter

Magyarországon ma körülbelül ötvenezer nonprofit szervezet létezik, kétharmaduk önkéntesek segítségével végzi munkáját. A legutóbbi felmérések szerint az önkéntes segítők száma több mint háromezrezer. Ahhoz, hogy egy szervezet hatékonyan tudja foglalkoztatni önkénteseit, ismernie kell azok motivációit, vagyis azokat a tényezőket, melyek segítő munkára ösztönzik őket.

Dolgozatomban az önkéntesség fogalmának és az önkéntes munka szociálpszichológiai értelmezésének áttekintése után a Magyar Vöröskereszt fiatalabb és idősebb önkénteseinek motivációit vizsgálom egy kérdőív és 16 mélyinterjú alapján.

Kutatásom eredményei szerint az idősebb önkéntesek elsősorban elismertséget, társaságot, hasznos elfoglaltságot keresnek az önkéntes munkában és a Vöröskeresztben, míg a fiatalokat jobban motiválja egy cél elérése, teljesítmény felmutatása, új kihívások, felelősség utáni vágy, a tanulás, a növekedés és a fejlődés iránti igény.

Az önkéntessé válás folyamatában fontos tényező a családi indíttatás, a 'hívó személy', aki önkéntes munkára buzdítja az egyént, és a szervezet önkéntes vezetője. Abban, hogy az önkéntes a szervezetnél marad, fontos szerepe van a közösségnek, a pozitív visszajelzéseknek és az elismerésnek. Az idősebbeknél ezt kiegészíti ha hasznosnak és fontosnak érezhetik magukat, a fiatalabbaknál pedig megtartó erővel bírnak a változatos programok, az előrelépés, a kreativitás kibontakoztatásának és a személyiség gazdagításának lehetősége.

A Vöröskereszt nemzetközi kiterjedtsége lehetőséget biztosított arra, hogy vizsgálódásomat nemzetközi szinten is kiterjesszem, és a magyar ifjúsági vöröskeresztesek motivációit összehasonlítsam a skandináv fiatalok motivációival.

SZOCIÁLIS MUNKA

A dolgozat címe: Életforma a Huszár – telepen

A szerző neve: Plajner Mónika, azonosítószám: 14/206

A szerző szakja, évfolyama: Általános Szociális Munkás Szak, IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar

A témavezető neve, beosztása: Pattyán László, főiskolai adjunktus

A tanulmány megírásának alapját az az apropó adta, hogy a főiskolai tanulmányaim VI. szemeszterében a féléves nagygyakorlatomat a Nyíregyházi Családsegítő- és Gyermejjóléti Szolgálat Huszár-telepi alközpontjánál (a Guszevben) töltöttem.

Itt végeztem kutatásomat, melynek célja az volt, hogy a telepen élő társadalmi csoportot közelebbről megismerjem, életének, életvitelének alapvető jellemzőit feltárjam.

Néhány változó többoldalú megvizsgálásával választ kerestem arra, hogy a cigányság helyzetével kapcsolatosan elterjedt megítélések jelenleg milyen képet mutatnak.

Az adatgyűjtés során alkalmazott módszerek skálája széles, mégis - saját tapasztalataim szerint - a legobjektívebb információforrást az alábbiak szolgáltatták a telep megismeréséhez: külső megfigyelés és a kótetlen beszélgetés (egyéni és csoportos interjúk).

A vizsgálat során bebizonyosodott számomra, hogy a többségi társadalomtól eltérő életmódjuk, életvitelük társadalmi kirekesztettséghez vezet, ami megerősíti belső törvényeiket, közösségi összetartozásukat az „ellenséges” külvilággal szemben, bár a telepen élők nagy része szeretne a többségi társadalomnak megfelelő életet élni.

S bár elmondhatjuk, hogy a cigányság lemaradása a többségi társadalomhoz képest igen látványos, mégis életkörülményeik és társadalmi helyzetük javítására senki sem ad kézzelfogható segítséget, sem emberileg, sem politikailag.

A telepen élők helyzetének javítására megoldásokat kell keresni/ találni, mielőtt a körülmények még válságosabbra fordulnának.

Mindezek azonban még váratnak magukra, a Huszár-telepen pedig tovább zajlik az élet, napról napra újabb formákat öltve, mely egyre idegenebb lesz a kívülállók számára.

∴

A dolgozat címe: Az állatterápia alapjai: kutyaterápia idősek otthonában

A szerző neve: Patai Péter, azonosítószám: 14/258

A szerző szakja, évfolyama: Általános szociális munkás, III.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar

A témavezető neve, beosztása: dr. Lovász Zsuzsanna, docens

Dolgozatom célja, hogy áttekintést adjak az állatterápia interdiszciplináris elhelyezkedéséről, bemutassam a terápiás keretek közé illeszthetőségét, illetve rávilágítsak a szociális munkás lehetséges szerepére az állatterápiában.

Az ember és kutya kötődésének bemutatása során olyan viselkedési motívumokat fedezhetünk fel, melyek jótékony hatását az egészségünkre a szakirodalom már igazolta.

A kutya kivételes helyen szerepel az emberi világban. Az okok a kutya genetikai adottságaiban rejlenek, mely az emberi domesztikáció révén változott.

Az állatterápia a nemzetközi szakirodalomban elfogadott terület. Az állatterápia során, egy erre a célra kiképzett társállat segítségével kezelnek bizonyos emberi problémákat, többek között a magány, az elszigeteltség, a szorongás romboló hatásait.

A felsorolt tünetek fokozottan jelenik meg az idősotthonokban; az idős emberrel a bizalmi kapcsolat felvétele nehéz, így nehezebben hozzáférhetőek terápiás szempontból.

A kliens a kutyával tartott kapcsolata során nem kíván impressziókat gyakorolni az állatra, az énkép és a pszichés valóság összhangba kerül, a terápia kezdeti feltételei adottá válnak. A további terápiás hatásokat többek közt a testi kontaktus, a ritmikusság, a kompetencia érzése, a mozgás harmonizálódása adja.

A pszichoterápiák sokszínű módszereiből - elgondolásom szerint – a nonverbális pszichoterápiák adják meg az állatterápia módszertani kereteit.

A testi egészség fenntartásához alapvető szükség van a pszichoszociális problémák felismerésére, a szervezetre gyakorolt negatív hatásai miatt. Véleményem szerint erre az idősek otthonában a szociális munkás a legalkalmasabb. A szociális munkás a terápia kereteinek megvalósítása során kapcsolatot teremt a kliens és a szükségletét megfelelően kielégítő rendszer között, valamint az elméleti tudásával megadja a terápia kereteit.

∴

A dolgozat címe: Az öngyilkosság a depresszió tükrében

A szerző neve: Szirtes Klára, azonosítószám: 14/260

A szerző szakja, évfolyama: Általános Szociális Munkás, IV.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Sebestyén Horváth Mariann főiskolai adjunktus

2002. novemberétől a Nagyatádi Kórház és Rendelőintézet Pszichiátriai Osztályán végeztem mentálhigiénés specializációs gyakorlatomat, ahol a depresszió talaján létrejövő öngyilkosságok vizsgálatával foglalkoztam. Statisztikai kutatásomat a Nagyatádi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályán és a Nagyatádi Kórház- Rendelőintézet Pszichiátriai Osztályán végeztem. A dokumentációelemzés módszerével dolgoztam fel a nyomozati, illetve az orvosi anyagokból kiszűrhető adatokat. Feltételezem, hogy a depressziósok száma magas az öngyilkossági kísérletet elkövetettek között. Vizsgálatom második részében a Zung-féle Önértékelő Depressziós Skála segítségével szeretném az öngyilkosságot megkíséreltek depressziós pontszámát összehasonlítani a depresszióval kezelték pontszámával. Feltételezem, hogy a korábban depresszióval nem kezelt, de öngyilkosságot megkísérelt személyeknek magas a depressziós pontszáma, ami felveti azt a kérdést, hogy ezen személyeknél depresszív állapot valószínűsíthető, amely állapot megnövelheti az öngyilkosság előfordulását.

A statisztikai vizsgálat eredményei egyértelműen bizonyítják, hogy a depressziós megbetegedés következtében létrejövő szuicid kísérletek gyakorisága magas. A Zung-skála alapján végzett vizsgálat szerint a depressziós betegek, illetve a depresszióval korábban nem kezelt, de öngyilkosságot megkísérelt személyek pontszámai hasonlóak, depresszív állapotot valószínűsítenek. Bár ezen vizsgálat a vizsgálati személyek számának alacsony volta miatt kizárólag demonstráló jellegű, nagyon jól jelzi a felvetett probléma meglétét és komolyságát, vagyis a depresszió öngyilkosság-veszélyes voltát.

Úgy gondolom, a depresszió és az öngyilkosság megelőzésével kapcsolatos munkában nagyon sok helyütt fontos segítséget nyújthatnak a szociális munkások, hiszen a szakmának számos olyan területe van, ahol krízishelyzetben levő, traumákon átesett, veszteségélménnyel küzdő emberekkel kerülnek kapcsolatba.

∴

A dolgozat címe: A szociális munka jellegzetességei a családok átmeneti otthonában

A szerző neve: Kaszáné Tóth Katalin, azonosítószám: 14/213

A szerző szakja, évfolyama: Államvizsgát tett: szociális munka szakon, 2002. 06. 13-án

Az intézmény neve: Széchenyi István Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Puli Edit, főiskolai tanársegéd

A Szent Cirill és Method Alapítvány Gyermek- és Családok Átmeneti Otthonában végzett gyakorlati félév során közvetlen közlelől vizsgálhattam a családokkal való szociális esetmunkát, illetve annak azon pontjait és részeit, melyek kifejezetten az intézményi környezet miatt térnek el az általam eddig ismert koncepciótól. Céloom ezen feltételezett eltérések felkutatása, kialakulásuk okainak feltárása és annak vizsgálata volt, vajon e változások jó hatással vannak-e a munkára, tehát jelenlétük indokolt, vagy éppen ellenkezőleg, létrejöttük az intézmény jellegéből adódó nehézségek megoldatlanságának eredménye, ezért leépítésük és későbbi kialakulásuk megelőzése fontos.

Az intézmény egyedisége és a minta kicsinysége miatt elvettem a statisztikai jellegű vizsgálat lehetőségét, a gyakorlati félév által lehetővé tett résztvevő megfigyelés tapasztalatai viszont önmagukban kevésnek bizonyultak céloom eléréséhez. Így azokat kiegészítettem, összevetettem a családgondozókkal készített interjúkkal, a gyakorlat során tanulmányozott esetekkel, valamint a témához kapcsolódó szakirodalmakkal és jogszabályokkal.

Az esetmunka egyes lépéseinek vizsgálatakor világossá vált számomra, hogy az intézményben folyó munka néhány mozzanata valóban eltér a hagyományostól, azonban ennek csak egyik oka az intézmény jellege, a másik meghatározó az, hogy új intézményi formáról van szó, melynek még nincs kialakult módszertani rendszere, csupán most alakítja egy olyan szakma, mely maga is újdonságnak számít még.

Az intézményi jellemzők alapvetően pozitívan befolyásolhatják az esetvitelt, azonban nehézséget is okozhatnak, melyek elkerülhetők vagy megoldhatók. A vizsgált átmeneti otthonban a kezdetektől érezhető az igény a hatékony módszerek kidolgozására, azonban a fejlesztések nagyobb részt a szokásrend szintjén zajlanak, az egyes alternatívák hatásának tesztelése pedig időt vesz igénybe. A megfelelő változtatások kidolgozásakor nem hagyható figyelmen kívül az intézményi szint felett álló rendszerek – az önkormányzati kezdeményezések és a hasonló intézményekkel való országos szintű együttműködés jelentősége sem.

∴

A dolgozat címe: BÁRKA - Utcai szociális munka - Információs Iroda létrehozása

A szerzők nevei: Balyi Anita, Élő Nikoletta, Jakabovits Zsófia, Holczer Evelin, Nagy Eszter, Seres Mónika, azonosítószám: 14/216

A szerzők szakjai, évfolyama: Egészségügyi és Szociális Intézet - Általános Szociális Munkás Szak, IV.

Az intézmény neve: Széchenyi István Egyetem

A témavezető neve és beosztása: Puli Edit, főiskolai tanársegéd

A projektünk fő célja, együttműködve a BÁRKA - Utcai Munkás Egyesülettel, egy Információs Iroda létrehozása volt, ahol: az ellátórendszer intézményeiből valamilyen oknál fogva kimaradó egyének közösségének; az átmenetileg utcára kerülőknek; azoknak, akiket fenyeget a hajléktalanság réme; a nagycsaládosoknak; az utcán kallódó fiataloknak kívánunk információt, segítséget nyújtani problémáik megoldásában.

Feladatainkat egy folyamatábrán összesítettük, időrendbe állítottuk. Részletes költségvetési tervet és erőforrás elemzést készítettünk. Gondoskodtunk a megfelelő hirdetésről és reklámokról is. Kidolgoztuk az értékelés szempontjait és a fejlesztés lehetőségeit. Színvonalas együttműködést valósítottunk meg a helyi önkormányzattal és egyéb hasonló profilú intézményekkel, szervezetekkel. A megfelelő minőségű szolgáltatás biztosítása és a feed-back érdekében, kérdőíves kutatásokat alkalmaztunk.

Minden olyan feladatot, ami csupán rajtunk múlt, az általunk szabott határidőre pontosan sikerült megvalósítani. Voltak azonban olyan feladataink is, ahol mi csak megrendeltük, leszerveztük a munkát. Ezen típusú teendőink megvalósítása gyakran akadályokba ütközött, melynek következtében a befejezésük is megcsúszott, illetve az időrendiséget tekintve egyes feladatokat kénytelenek voltunk felcserélni. Összességében elmondhatjuk, hogy az Információs Irodát, pár hónap késéssel ugyan, de megnyitottuk.

A féléves projektgyakorlat alatt szerzett tapasztalatink és élményeink alapján a következő konklúziókat mondhatjuk el: a hasonló célokért dolgozó intézmények egymást támogatva, megfelelően működnek együtt. A laikus emberek körében is egyre világosabb fogalom a szociális munka, és szerencsére akadnak olyanok is, akik az ilyesfajta kezdeményezéseket is előítéletek nélkül támogatják, akár anyagilag, akár természetben.

Nyilván találkoztunk diszkriminatív véleményekkel is, de úgy tapasztaltuk, hogy ezek voltak kevesebben.

∴

Dolgozat címe: „...LÁBNYOMOK A SZÍVEN..”

A szerző neve: Albert Erzsébet azonosítószáma: 14/283

A szerző szakja, évfolyama: Szociálpolitika szak II. évfolyam

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem

A témavezetők neve, beosztása: Balogh Éva főiskolai adjunktus

Mojzesné dr. Székely Katalin egyetemi docens, Márton Sándor egyetemi tanársegéd

A dolgozat a szexuális gyermekbántalmazásról szól. Magába foglalja az általános tudnivalókat a gyermekbántalmazás fajtáiról. A fejezetek a gyermekek ellen elkövetett szexuális abúzus tüneteit, rizikófaktorait, következményeit, jogi vonatkozásait, a prevenciók lehetőségeket tartalmazzák. Külön fejezet tárgyalja az intézetekben elkövetett szexuális visszaéléseket, valamint a rendszerabúzus jelenségét. Szó van még a dolgozatban, a nemzetközi és hazai gyermekprostitúció kialakulásáról. Helyet kapott a pedofília körüli vita:

Betegség vagy bűncselekménynek számít a gyermekek iránti aberráns vonzódás?

Az empirikus, kérdőíves kutatás az abúzust, mint a köztudatban élő jelenséget vizsgálja. A felmérés Hajdú – Bihar megyében, egyetemi, főiskolai hallgatók, valamint egészségügyi képzésben résztvevők körében történt. A kezdeti hipotézis, nagyjából megegyezik a vizsgálat eredményeivel, miszerint kevés vagy helytelen információval rendelkezik ezzel a témával kapcsolatban. Megállapítható, hogy szakemberképzés hiánya, a média hibás információközlése miatt ez a társadalmi jelenség ismeretlen mind a köztudatban, mind a speciális szakterületeken dolgozók körében. Ennek súlyos következménye a jövőbeni érzelmi, lelki, erkölcsi, magatartásbeli elértéktelenedés.

∴

A dolgozat címe: „Tű a szénakazalban” A Dzsumbujban működő tűcsere program kezdeti tapasztalatai

A szerző neve: Kun Gábor, azonosítószám: 14/043

A szerző szakja, évfolyama: Szociálpolitika, III.

Az intézmény neve: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Miletics Marcell, meghívott előadó, a Baptista Szeretetszolgálat Programvezetője

Az alcím a Budapest IX. kerület Dzsumbuj „lakótelepén” működő tűcsere program kezdeti tapasztalatainak vizsgálatát és bemutatását ígéri.

Egy működő program kezdeti tapasztalatainak vizsgálata hallatán legtöbben talán csak a program működésének kezdetétől a vizsgálati időpontig terjedő szakaszra gondolnak. Én ennél a körnél valamelyest tovább kívánok lépni. Kezdeti tapasztalatok alatt nem csupán a működés során megszerzett első információkat, hanem a program kialakulását, életre hívásának körülményeit övező időszak alatt felhalmozódott tapasztalatokat is értem. Mindezek mellett írásomban, bizonyos esetekben, az alcímmel nem teljesen egybecsengve, elméleti háttérrel is kívánok adni a felsoroltakhoz.

A program 2000. novemberében kezdte meg működését, a tapasztalatokat és adatokat 2000. november és 2001. december közti intervallumban vizsgálom. Dolgozatom felépítése során nem egységes módszertant követek. Az első két részben inkább egyfajta tárgyilagos ismertetést helyezek előtérbe, ellentétben a harmadik résszel, ahol az értékelő kutatás szemléletén alapuló, helyenként részletekbe menő és gyakorta elemző leírást alkalmazok.

A program vizsgált 14 hónapja alatt 20 kliens került regisztrálásra. A regisztrált kliensek közül 9 fő rendszeresen használta a programot (legalább 15 alkalommal vette igénybe a szolgáltatásait). A programban alkalmazott kódrendszerből nyert statisztikai adatokat a kutatás során részletesen elemeztem. Fontos eredménynek tartom, hogy a az elvitt tűk (831 db) 41%-a begyűjtésre került.

Az indulást megelőzően nem készült igényfelmérés, de a statisztikai adatok alátámasztották a program szükségességével kapcsolatban az előzetes feltevést. A vizsgálati eredményt követően a program tovább folytatta működését felhasználva a kutatás során szerzett tapasztalatokat.

∴

A dolgozat címe: A családi szocializáció hatása a bűnelkövetésre az előzetes letartóztatásban lévő fiatalok körében

A szerző neve: Zsámba Kata, azonosítószám: 14/287

A szerző szakja, évfolyama: Szociálpolitika-szociológia, IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Czibere Ibolya, egyetemi tanársegéd

Dolgozatom témája a Rákospalotai Leánynevelő Intézetben és a Debreceni Fiúnevelő Intézetben előzetes letartóztatásban lévő fiatalok családi életútjának, devianciájának és jövőképeinek vizsgálata. A modern kriminalisztikai elméletek hangsúlyozzák a szocializáció fontosságát és az ennek hiányából fakadó deviáns magatartásformák kialakulásának veszélyét. A családnak, mint elsődleges kiscsoportnak az egyik legfontosabb funkciója a felnövekvő nemzedék szocializációja, amelynek során a gyermekek elsajátíthatják azokat az értékeket, elvárásokat, magatartásmintákat, amelyek egy adott kultúrán belül megfelelnek a szűkebb és tágabb társalmi környezet elvárásainak. A modern – társadalmi beállítottságú - kriminológiai elméletek éppen az ezen a téren bekövetkező hiányosságokkal és ennek következményeivel foglalkoznak. Témám szempontjából 3 elméletnek van kiemelkedő jelentősége: 1./ Társadalmi stigmatizáció elmélete: a társadalom az igazságszolgáltatás által megvédi, stigmatizálja az elkövetőket. A bűnözői mivolt állandó szem előtt tartása a megtevédt embereket bűnöző életpályára állítja. 2./ Abolicionista irányzat: az abolicionisták a megtorló büntetés helyett a megelőző intézkedések rendszerére helyezik a hangsúlyt. 3./ Jóléti bűnözés elmélete: figyelembe kell venni a társadalom strukturális átrendeződését, a szakképzettség hiányosságát, a nők fokozott munkába állását, az ifjú generáció nevelkedésében bekövetkezett változásokat. A munkába állás a gyermekkel való foglalkozás minőségét és mennyiségét is megváltoztatja. Az igények fokozódása meghaladja a lehetőségek növekedését és a kettő közti szakadékot már csak illegitim módon tudják kielégíteni. Ezen elméletek igazolásával - kérdőívek és interjúk készítésével - kerestem összefüggéseket a fiatalok (esetleges) deviáns családi háttere és a bűncselekmény elkövetése között.

SZOCIOLÓGIA I.

A dolgozat címe: Korrespondencia analízis a szociológiában

A szerzők neve: Nagy Zita- Juhász Attila, azonosítójuk: 14/293

A szerzők szakja, évfolyama: IV. szociológia, III. szociológia

Intézmény neve: Debrecen Egyetem BTK Politikatudományi és Szociológiai Intézet, Szociológia Tanszék

Témavezető neve, beosztása: Dr. Verdes Emese egyetemi tanársegéd

Dolgozatunkban a korrespondencia analízis elméleti hátterét és társadalomtudományi alkalmazását szeretnénk bemutatni.

A szociológiában a legtöbb változó diszkrét, ezért a diszkrét változós elemzések – pl. a táblaelemzések - fontos szerepet játszanak a kutatási eredmények értelmezésekor. Az általánosan használt függetlenség vizsgálat helyett szeretnénk egy olyan módszert bemutatni, mely bár kevésbé ismert, talán jobban leírja az adatokban rejlő összefüggéseket. Matematikai oldalát tekintve a főkomponens-analízishez áll közel. Nem cellánként hasonlítjuk össze a megfigyelt és várható gyakoriságokat, hanem dimenziókat rendelünk az eltérésekhez. A főkomponens analízishez hasonlóan a rangsorban legelől álló dimenziók magyarázzák az eltérések legnagyobb részét, míg a hátul levők az eltéréseknek csak egy elhanyagolható részét, így elegendő az első néhány dimenziót megvizsgálunk és interpretálunk.

Ezt kíséreljük meg néhány irodalmi és kutatási adat felhasználásával bemutatni.

∴

A dolgozat címe: A nem válaszolás jelenségének vizsgálata a KSH 2001. évi Háztartási Költségvetési Felvételében

A szerző neve: Horváth Gergely, azonosítószáma: 14/044

A szerző szakja, évfolyama: szociológia, IV.

Az intézmény neve: ELTE BTK Szociológiai Intézet

A témavezető neve, beosztása: Havasi Éva, KSH Statisztikai főtanácsadó

A dolgozat témája egy, az empirikus szociológia kérdőívekkel dolgozó kutatói számára óriási problémákat okozó jelenség, a nem válaszolás. A vizsgálat alapját egy, a KSH éves adatfelvételei között fontos helyet elfoglaló kutatás, a Háztartási Költségvetési Felvétel 2001-

es vizsgálatának a nem válaszolókkal felvett kérdőíve alapján készült. A vizsgálat célja, hogy feltárja, milyen társadalmi rétegek képviseltetik magukat alacsonyabb mértékben a kútatásban, ez hordoz-e magában olyan veszélyeket, melyek előre nem látható torzulást eredményeznek, illetve a megtagadás okainak elemzése segítségével módosítható-e a felvétel technikája annak érdekében, hogy a nem-válaszolás mértéke csökkenjen.

Az elemzés első fejezetében bemutatom a nem válaszolás jelenségét általánosságban, majd néhány nemzetközi adat segítségével összehasonlítást nyújtok arról, hogy ez a jelenség hogyan alakul Magyarországon, illetve egyes nyugat-európai államokban, illetve hogyan értelmezik ezt a jelenséget. A következő nagyobb rész az adatok alapmegoszlásainak (meghiúsulás, illetve nem-válaszolás okai, háztartás egyes jellemzői) és a képzett változók kialakításának bemutatása. A harmadik részben a megtagadók és a válaszolók adatait hasonlítottam össze, a lakóhely, a háztartásfő iskolai végzettsége, korcsoportja, aktivitása illetve a lakásstátusz mentén. Logisztikus regresszió segítségével határoztam meg, hogy mely változók befolyásolják leginkább, hogy egy háztartás válaszoló, vagy nem-válaszó lesz (a leginkább meghatározó a budapesti – nem budapesti-e a háztartás, majd a vagyoni helyzet, végül a háztartásfő aktivitása). Azt, hogy a nem-válaszolók és a válaszolók, illetve az általuk képviselt teljes népesség mennyire különbözik, azt χ^2 statisztikával vizsgáltam.

Végül a nem-válaszolás okait vizsgáltam részletesebben, külön elemezve a válaszmegtagadókat és a nem megtalált háztartásokat. Az eredmények alapján a mintába kerülés esélyét befolyásolja legjelentősebben a társadalmi helyzet (vagyoni és gazdasági aktivitás) és a Budapest – vidék közti különbség, de az adatgyűjtő szervezetek szerepe sem elhanyagolható a nem-válaszolás kezelésénél.

∴

A dolgozat címe: Követem őt? A nemi szerepek változása a kommunista és poszt-kommunista időszakban

A szerző neve: Pásztor Gyöngyi, azonosítószáma: 14/350 (HT 14/004)

A szerző szakja, évfolyama: szociológia

Az intézmény neve: BBTE

A témavezető neve, beosztása: Dr. Magyar-Vincze Enikő, egyetemi tanár

A dolgozat címe: „Nőiesség”, „női szerepek”: dekonstruálható kategóriák?

A szerző neve: Geambaşu Réka, azonosítószáma: 14/003

A szerző szakja, évfolyama: szociológia szak, magiszteri képzés

Az intézmény neve: Babeş-Bolyai Tudományegyetem

A témavezető neve, beosztása: dr. Magyar-Vincze Enikő

A társadalmi nemek (gender), illetve szűkebben a feminizmus problémakörével foglalkozó szakirodalom több ízben kitér a nőmozgalmak kelet-közép-európai hiányának kérdésére. Ez elsősorban a sajátosan női érdekeket társadalmi diskurzusban megjelenítő szervezetek kis számát, valamint a témával felsőoktatási szinten foglalkozó intézmények hiányát jelenti.

A jelenség lehetséges magyarázatainak kidolgozását megkísérlő szerzők mindenekelőtt a szocialista típusú társadalmak erőltetett emancipációs politikájára hivatkoznak: az alkotmányosan deklarált, intézményileg biztosított, nők és férfiak közötti egyenjogú státus azonban nem az „alulról” szerveződő kezdeményezés eredménye, hanem a kommunizmus formális egyenlőség-diskurzusának része. A női egyenjogúsítás gyakorlatilag viszont nem más, mint a nők tömeges munkavállalásának hivatalos diskurzusban való megjelenítése és legitimációja, annak az erőltetett iparosítási folyamatnak a kontextusában, melyben hirtelen exponenciálisan nőtt a kommunista országok munkaerőkereslete. A paternalista állam infantilizáló politikája azonban éppen a család felértékelődéséhez vezet el, a magánélet válik az egyetlen olyan szférává, mely nem teljes mértékben elérhető a totális állami ellenőrzés számára. Ilyen körülmények között nem valósulhat meg a nők teljes emancipációja, a hagyományos otthoni feladatok megosztása révén, mi több, a nők egyfajta „kettős teherként” élik meg az egyenlőséget.

A kommunista időszakban szocializálódott nők emancipáció-, illetve feminizmus-ellenes attitűdje így részben megmagyarázható. Milyen motiváció keresendő azonban a fiatalabb generáció hasonló vélekedése mögött?

Dolgozatom központi kérdése, hogyan vázolható a nők önképe, milyen helyet foglal el identitásukban a nemi komponens, beszélhetünk-e valamilyen típusú „női tudatosságról” egy olyan társadalomban, melyben maguk a fiatalok szerint sem valósult meg a nemek közötti egyenlőség.

∴

A dolgozat címe: Olvasói levelek a magyar sajtóban

A szerző neve: Hári Péter, azonosítószáma: 14/012

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia IV.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Témavezető neve, beosztása: Dr. Pászka Imre, habil. docens

Munkám során a magyar sajtóban megjelenő olvasói leveleket tanulmányoztam. Célom az volt, hogy a nyomtatott sajtó e sajátos műfajában megjelent írások – alapvetően kvantitatív szemléletű – vizsgálata, rendszerezése révén következtetéseket vonhassak le az ezeket előállító – a lapok és olvasótáboraik osztatlan egészéből álló – közéletileg, politikailag aktív, véleményformáló közeg jellemzőiről.

Három fő kérdésre igyekeztem válaszokat kapni: a különböző szempontok alapján (1) milyen általános megállapítások tehetők a magyar sajtóról, (2) milyen különbségek vannak az egyes lapok, lapcsoportok között és (3) milyen változások következtek be a rendszerváltás óta eltelt évtizedben.

Az elemzéshez összesen hat országos hetilapot és négy országos napilapot használtam fel, ezek 2001 első félévében valamint a napilapok 1990 második félévében megjelent leveleit kategorizáltam.

Vizsgálódásaim során arra a négy kérdéskörre tértem ki, hogy (1) milyenek ezek a levelek és levelezési rovatok, (2) mit tudunk meg a levélírókról, (3) melyek a legfontosabb témák illetve (4) milyen ideológiai és aktuálpolitikai állásfoglalásokat fogalmaznak meg a levélírók.

Az elemzések elvégzése után arra a következtetésre jutottam, hogy napjaink közéleti-politikai sajtója végletesen polarizált, az egyes lapok és olvasótáboraik között óriási különbségek, sokszor áthidalhatatlan szakadékok vannak. A rendszerváltás időszakához viszonyítva jelentős változások történtek, a lapokból kezdenek kiszorulni a magán-jellegű illetve a lokális problémák, egyre nyomasztóbbá válik a fővárosi levélírók számbeli fölénye, a sajtó eszmék, ideológiák illetve konkrét problémák helyett egyre inkább az aktuálpolitikai szekértábor-küzdelmek terepévé válik.

∴

A dolgozat címe: Egyesületek és nyilvánosság Magyarországon a neoabszolútizmus korában

A szerző neve: Kiss Zsuzsanna, azonosítószáma: 14/045

A szerző szakja, évfolyama: V. évfolyam, szociológus

Az intézmény neve: ELTE BTK, Szociológiai Intézet

A témavezető neve, beosztása: Kövér György, egyetemi docens

A dolgozat a 19. századi magyarországi polgári átalakulást, s az egyesületeknek a nyilvánosságban betöltött szerepét vizsgálja a Zala Megyei Gazdasági Egyesület példáján. Tézise szerint az egyesületek a polgári átalakulásnak egyszerre eredményei és okozói, ezt a speciális helyzetüket pedig a nyilvánosságban betöltött funkciójuknak köszönhetik.

A polgári átalakulás fogalma a jogi emancipációt és politikai stabilizálódást, az életmódbeli átalakulást, illetve a társadalom piaci alapúvá válását egyaránt magában foglalja. Ezek az egymástól csupán analitikusan elválasztható folyamatok azok, melyek 1832-ben életre ívták az első Gazdasági Egyesületet Pesten, melyet azután sorra követtek a megyei egyesületek, először az ország központi-, majd távolabbi területein is. A megszülető egyesületek az ellenzéki politizálás terét teremtették meg, s mint ilyenek, a további politikai átalakulást, mindenek előtt pedig a megyei birtokosok politikai és gazdasági érdekeit képviselték, helyi- és országos szinten több-kevesebb sikerrel.

A Zala Megyei Gazdasági Egyesület 1860-ban alakult Zalaegerszegen, amely város a megyei közigazgatási központja volt, s bár társadalmi-gazdasági életének színvonala elmaradt Nagykanizsáé mellett, a politikai események központjaként ideális és kézenfekvő terepet nyújtott az ellenzéki összefogás eredményeként is értelmezhető gazdasági egyesület megalapításához. Az egyesület jegyzőkönyveinek és tiszttikarának vizsgálata, valamint a megye két korabeli folyóiratának elemzése lehetőséget ad annak vizsgálatára, hogy hogyan működött közre az egyesület a politikai érdekérvényesítésben, hogyan segítette egy új értékrend kialakítását és meghonosítását a megye lakosainak életében, és hogyan támogatta a gazdaság kapitalizmusra való átállását.

∴

A dolgozat címe: Szvitek István és társai koncepciók pere, 1951

A szerzők neve: Tóth Tímea, Koltai Dániel, azonosítószámuk: 14/248

A szerzők szakja, évfolyama: szociológia-történelem (IV-V.évf.), szociológia-kommunikáció(IV-V.évf)

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Bögre Zsuzsanna egyetemi adjunktus

A dolgozat egy 1951-ben lezajlott, Grósz József kalocsai érsek peréhez kapcsolódó, Süllyap községben és a Tápióság vidékén zajlott koncepciók per feldolgozása és értékelése. Célja a per történeti bemutatása, a lehetséges okok feltárása és az ÁVH, illetve az igazságszolgáltatás működésének egy gyakorlati eseten keresztül történő bemutatása.

A kutatási forrásanyag alapvetően két nagy csoportba sorolható. Az egyik az áldozatokkal és hozzátartozóikkal történt beszélgetések, mélyinterjúk, illetve a községben és környékén élők visszaemlékezései a történetekről. A másik forrás a Történeti Hivatal, a Fővárosi Levéltár és a Pest megyei Levéltár e perhez kapcsolódó dokumentumai.

Mi ezzel a munkával egyrészt arra vállalkozunk, hogy a ma már kutatható levéltári dokumentumok, a számos megjelent szakirodalom, mely az ÁVH és a Rákosi-diktatúra hatalmi gépezetének működését feltárja, valamint a még élő áldozatok és hozzátartozók visszaemlékezései alapján felvázoljuk, hogyan alakult tizenkilenc ember sorsa, akiket letartóztattak, kihallgattak, elítéltek, kivégeztek, vagy börtönbe, munkatáborba zártak és végül évekig a társadalom kisemmizett egyedeiként éltek – mindezt ártatlanul. Célunk másrészt, hogy rávilágítsunk a per hosszú távú romboló hatására a falusi közösség életében, illetve, hogy feltárjuk azokat a nem evidens összefüggéseket, melyek a mikro illetve makrostrukturális elemek között feszülnek és amelyek modellértékűvé teszik ezt az ügyet.

∴

A dolgozat címe: Politikai preferenciák a nagyvárosban

A szerző neve: Nagy Gábor Dániel, azonosítószáma: 14/016

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia, V.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem

A témavezetők neve, beosztása: Lőrinczi János, tanszéki munkatárs

Dr. Pászka Imre, habil. egyetemi docens

E dolgozatban két nagy párt, a Fidesz-MDF pártszövetség és a Magyar Szocialista Párt szegedi szavazótáborainak vizsgálatát tűztem ki célul, elsősorban azzal a céllal, hogy ezeket a szavazótáborokat szociológiai szempontok szerint összehasonlítsam. Az összehasonlítás alapja a Szeged Studies kutatás 2000. és 2001. évi adatfelvétele (1200 fős reprezentatív mintán végzett kutatás), melyekben azokat a válaszadókat tekintem valamelyik párt szavazójának, akik a pártpreferenciát vizsgáló kérdésben annak vallották magukat, azaz érvényes választ adtak.

A szavazótáborok ilyen formában történő elemzése nem új keletű dolog a politikai szociológiában, ezért dolgozatomban reményeim szerint egy kialakult módszertani hagyományt tudok követni, mindemellett azonban szeretnék újdonságokkal is szolgálni a témában. Eleve újdonságnak tekinthető a nagyvárosi minta. Egy másik fontos szempont, hogy a szavazótáborok összetételének alakulását nyomon követhettük, hiszen két egy év különbséggel, szinte azonos módszertannal készített, azonos mintán alapuló adatfelvétel eredményei álltak rendelkezésre. A Fidesz-MDF pártszövetség csupán 2001-ben egyesítette a listáit, és 2000-ben még külön szerepelt a két párt. Ezért a 2000. évi adatfájlban a Fidesz és MDF szavazókat egy szavazótáborként kezeltem.

Vizsgálatom eredményeivel igazolni szeretném, hogy az eleve ismert tendencia, azaz a modern pártok tömegpárttá válása Magyarországon is megindult, sőt, már a vége felé közeledik. Ennek eredményeképpen a két párt szavazótábora között nem találhatók szignifikáns eltérések, nagyfokú hasonlóságot mutatnak az alapsokasággal, és legfeljebb néhány, a pártok által kardinális kérdésként számon tartott dologban vannak különbségek.

∴

A dolgozat címe: A kibertér ideológiai és utópiái

A szerzők neve: Erdődi Katalin – Nagy Dorottya, azonosítószámuk: 14/093 (14/356)

A szerzők szakja, évfolyama: Társadalomtudományi Kar, V.- ELTE ÁJK, végzett

Az intézmény neve: Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Hadas Miklós, egyetemi docens

"Kibertér: akarattól független hallucináció, melyet minden nemzetből törvényes felhasználók milliárdjai tapasztalnak naponta, egészen a matematikai fogalmakat tanuló gyermekekig..."
(William Gibson: Neurománc)

Dolgozatunkban a kibertér napjaink „terra incognita”-jaként kezeljük, olyan felderítetlen lélettérként, amely a fizikai valóságtól való eltávolodás révén, új dimenziókat nyit meg, szemben világunk megismert kartográfiájával.

Elsőként a kibertér fogalmának definiálását végezzük, fontosnak tartjuk megkülönböztetését az „információs szupersztrádának” bélyegzett Internettől. Az Internetet legfeljebb a kibertér egyik, korántsem tökéletes prototípusának tekinthetjük. A definíciók sokféleségének bemutatásához több, általunk a kérdéskörben alapként ítélt szövegre hagyatkozunk. Ezek alkotják a kibertér körül zajló diskurzusok vázát. A kibertér-diskurzus részletes kibontása megköveteli ezen szövegek alapos elemzését.

Az elemzést két vezérfonal alapján végezzük. Egyrészt feltételezzük, hogy az új lélettérben (a kibertérben) való létezés újfajta gondolkodásmód kialakulását vonja maga után. Ennek nyomán használjuk Mannheim Károly Ideológia és utópia c. művében ismertetett fogalmi apparátusát, illetve fogadjuk el azt, amit manheimi tudásszociológia indítványoz, hogy az átmenet időszakában, a megváltozott környezetben, a gondolkodás válsága esetén, újra kell tanulni a gondolkodást. Másrészt, az elemzés során megvizsgáljuk, hogy az általunk kiválasztott kulcsszavak-melyek a diskurzus kulcskérdéseire kívánnak rávilágítani-közül az egyes szövegekben melyek és milyen kontextusban fordulnak elő, illetve hogyan viszonyulnak egymáshoz.

Eredményként szeretnénk felmutatni a kibertér körül zajló viták koherens voltát. A diskurzus körbezárul; az elemzett szövegek szerzői különböző csoportokhoz vezetnek el, akik egymásra reflektálnak, illetve közösen alkotják a vitát fejlesztő réteget, akiket technoprófétáknak nevezünk.

∴

A dolgozat címe: Kelet Istenei Nyugaton avagy egy eszme fejlődéstörténete

A szerző neve: Mund Katalin, azonosítószáma: 14/046 (14/357)

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia III.

Az Intézmény neve: ELTE Szociológiai Intézet

A témavezető neve, beosztása: Wessely Anna, egyetemi docens

A hagyományos egyházak századunkban kétségtelenül veszítettek jelentőségükből, mellettük viszont számos szekta, kisegyház, új vallási mozgalom avagy kultusz született, amelyek a mágia, az ezotéria valamint a vallások legkülönbözőbb változatait testesítik meg. A gombamód szaporodó irányzatokban nagy szerep jut a keleti vallásoknak, illetve a keleti vallások számos elemének. A keleti irányzatok vonzereje elsősorban egzotikus jellegükből adódik. Ám míg régebben a keleti mesevilágot benépesítő szereplők: az élvetemetkező fakírok vagy a levitáló lámák mind valamiféle "külső", azaz látható csodát vittek végbe, a XX. század második felében a "külső" csodák eltűntek, helyüket a "belső" csodák foglalják el. A keleti vallások elemei egyre inkább egyfajta mentális, lélektani értelmezést nyernek. Főként erről az átalakulásról szól előadásom, illetve tanulmányom.

∴

A dolgozat címe: A Harmadik Világ betegsége: visszamaradottság a fejlődésben. Gyógyszer-e a nemzetközi migráció?

A szerző neve: Bernáth Andrea, azonosítószáma: 14/174

A szerző szakja, évfolyama: műszaki menedzser szak, III. évfolyam

Az intézmény neve: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Janky Béla, egyetemi tanársegéd

Az elmúlt évtizedekben a globális egyenlőtlenségek fokozódását erősödő nemzetközi migráció kísérte. Dolgozatom témája e jelenség vizsgálata. Arra keresem a választ, miért szegény a Harmadik Világ, s milyen folyamatok segítik az egyenlőtlenség fenntartását? Továbbá, a nemzetközi migráció előmozdítja-e a világméretű aszimmetriák kiegyenlítését? Írásom szerkezetileg három részből épül föl: Az első szakaszban a globalizáció előzményeinek, legjellemzőbb vonásainak körülhatárolásával meghatározom azt a nemzetközi környezetet, melyben a világméretű egyenlőtlenség létrejött és tovább fokozódik.

Ugyanebben a fejezetben definiálom a Harmadik Világ, illetve a fejlődő ország fogalmát. A második fejezet bemutatja a világméretű egyenlőtlenséget kifejező és okozó gazdasági aszimmetriákat és egyéb, nem gazdasági tényezőket. A harmadik rész a nemzetközi migrációról szól. Két kérdést járok körül: Egyrészt a kivándorlást és a külföldi munkavállalást, mint egyéni felemelkedési lehetőséget vizsgálom a fejlődő országok lakosai szemszögéből. Másrészt, felteszem a kérdést: Vajon a nemzetközi migráció elősegíti-e a világméretű egyenlőtlenségek valamilyenfajta kiegyenlítődését?

Dolgozatom megírása során gazdaságszociológiai szemléletmód vezérelt. A jelenségek gazdasági és szociológiai oldala egyaránt érdekelt, így vizsgálódásaim során közgazdaságtani elméleteket éppúgy felhasználtam, mint szociológiai modelleket.

Dolgozatom végkövetkeztetése: Az írásom harmadik részében bemutatott nemzetközi migrációs elméletekből egymásnak ellentmondó végkövetkeztetéseket vonhatunk le. Egyes jelenségek inkább a kiegyenlítődés, míg mások a szakadék mélyülésének irányába hatnak. A migráció természetes dinamikája, számomra úgy tűnik, inkább a kiegyenlítődés felé tolná el a világ szekerét, de a fejlett országok és a transznacionális társaságok érdeke az, hogy minél inkább akadályozzák ezt a folyamatot, és az erő, sajnos, velük van.

∴

A dolgozat címe: A technokrácia metamorfózisa Magyarországon

A szerző neve: Kiss Henriett, azonosítószáma: 14/218

A szerző szakja, évfolyama: nemzetközi kommunikáció, IV.

Az intézmény neve: Széchenyi István Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Barsiné Pálmai Éva, főiskolai adjunktus

Dolgozatomban megkísérlem bemutatni a gazdasági elit mozgását, változásait, különösen nagy figyelmet fordítva a technokrácia kialakulására és fejlődésére a XX. századi Magyarországon. Arra szeretnék fényt deríteni, hogy mi lehetett az a gazdasági és politikai miliő, amiben lehetővé vált egy ilyen tulajdonságokkal rendelkező reformer réteg kialakulása. Kutatásaim főleg arra vonatkoztak, hogy milyen volt a technokrácia magatartása, honnan származtak egyes rétegei, milyenek voltak gyökereik, valamint végigkísérem a csoportosulás változásait az évtizedek során. Óhatatlanul érintek más csoportokat is, főleg a gazdasági elit egyes rétegeit. A változások megértése érdekében nem kerülhető el tehát az elitréteg elemzése, a hangsúlyt azonban mindig a technokráciára helyezem, hiszen ez volt az a

reformer réteg, ami a legnagyobb szerepet játszotta hazánk rendszerváltásában. Fény derül arra, hogyan kerülhettek be a '60-as évek vezetésébe olyan kiemelkedő tehetségű szakemberek, akik megjelenése a kommunista vezetésben meglehetősen szokatlan volt. Ami még érdekesebb: melyek voltak az okok, amelyek az egyre nagyobb térnyerést lehetővé tették számukra. Nyilvánvaló, hogy metamorfózisuk a rendszerváltást közvetlenül megelőző néhány évben felgyorsult, ez a tendencia pedig egészen a következő évtized közepéig megmaradt.

Munkámban számos magyar szociológus és társadalomtudós művei kerülnek feldolgozásra. Megkísérlem ütköztetni az egyes jövőképeket, immár a jelen helyzet szemszögéből, ami csak látszólag könnyű feladat.

Olyan jeles szerzők próbálnak választ adni a jövő kérdéseire, mint Szalai Erzsébet, Szelényi Iván, Lengyel László vagy Hankiss Elemér – ki több, ki kevesebb sikerrel. Ők mind a magyar szociológiai irodalom kiemelkedő alakjai. Műveiket az utókor szemszögéből szemlélem. Az említett réteg az elmúlt évtizedek során gyakorlatilag olyan komplex változásokon ment keresztül, hogy aligha adhatnánk ma minden szempontból kielégítő definíciót az említett rétegre. Mégis, ha ezeket a folyamatokat megértjük, talán könnyebb lesz eligazodni jelenkorunk mindennapjaiban. Ez az, amit céloknak tekintek dolgozatom megírásakor.

∴

A dolgozat címe: Narratívátlanlás – kulturális sémák és a Sorstalanság

A szerző neve: Kaposi Dávid, azonosítószáma: 14/041

A szerző szakja, évfolyama: magyar V.-pszichológia IV.

Az intézmény neve: ELTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Kónya Anikó, egyetemi docens

Dolgozatom középpontjában Kertész Imre Sorstalanság című regénye áll, maga az elemzés azonban reményeim szerint túlmutat az irodalomtudomány keretein.

A művet Holocaust-visszaemlékezések kontextusába helyezve kísérelem meg elemezni, bemutatván, hogy a regény miképpen kezel egyes, a szóbeli visszaemlékezések kapcsán is felmerülő problémákat.

Elemzésem szerint a Sorstalanság a szóbeli emlékezések egyik jelenségét, az „ellenállást a narratíváknak” állítja középpontjába, amennyibe valósággal szisztematikusan bontja le a befogadás fogalmi kereteit, azaz olyan mindennapi sémák, fogalmak Auschwitzcal szembeni használhatatlanságát mutatja be, mint élet, lélek, szabadság stb.

Legvégül pedig a zsidóság fogalmának szisztematikus dekonstruálását követem figyelemmel a mű során.

∴

A dolgozat címe: A terrorizmus jelenségek köre a szociálpszichológiai elméletek tükrében

A szerző neve: Molnár Mónika, azonosítószáma: 14/022

A szerző szakja, évfolyama: Szociálpedagógus, IV.

Az intézmény neve: Nyugat-Magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai Kar

A témavezető neve, beosztása: Zsubrits Attila főiskolai tanársegéd

Dolgozatom napjaink egyik legaktuálisabb témájával foglalkozik: a terrorizmussal. A témával kapcsolatban arra vállalkoztam, hogy jelenségvilágát minél több oldalról megvilágítsam. Ehhez hívtam segítségül a szociálpszichológia kapcsolódó elméleteit, valamint a szociológia és a lélektan tudományának eredményeit. A dolgozat második részében zárt kérdőíves eljárással végzett önálló kutatásom összegzését mutatom be.

Az iszlám vallás története, -véleményem szerint- az adott jelenségnek mélyebb megértését segíti elő, ezért foglal helyet a dolgozat sorai között. A tudományos elméletek közül főképpen az agresszivitást értelmező elméleteket vettem sorra. Némileg önálló egységet alkot a téma

feldolgozásában a szektásodás, manipulálás és tömeg fogalmát magyarázó rész. Ezek a részek sokkal direkter elemzik a terroristák kiképzőinek munkáját, és ezen szervezetek célpontjait, a különböző tömegeket.

A szociológia tudományának három, a témával kapcsolatos bizonyítását fejtettem ki bővebben. Smelser elméletét arról, hogyan érhető el a különböző nemzetek békés együttélése, majd a II. világháború után összeállított F-skála, mely a potenciálisan fasiszta személyiség jegyeket mutatja be, végül a szocializáció útján elsajátított agresszív viselkedés jellemzőit.

Mivel az általunk ismert információk többségét e témával kapcsolatban is a média világából szerezzük, ezért külön fejezetet szenteltem a hír és rémhír fogalmának magyarázatára.

Önállóan készített zárt kérdőívvel, felmérést készítettem a NYME BPFK 50 hallgatója között.

E kérdőívvel több -a téma megismerése során- bennem felmerülő kérdésre kerestem a választ.

A vizsgálat eredményei rávilágítottak többek között hallgató társaim tájékozottságára, információforrásaik típusára, milyen megoldási lehetőségeket tudnak elképzelni a konfliktus megoldására, mely információforrást tartják a leghitelesebbnek.

A dolgozat két fő síkon mozog elméleti és gyakorlati, tapasztalati síkon. Elméleti síkja a kapcsolódó elméletekben teljeseedik ki, tapasztalati síkja a zárt kérdőív feldolgozásával. Bár két síkot említek, mégis megpróbáltam e két teret összekapcsolni úgy, hogy erősítve egymást teljesebbé váljon a kidolgozott téma.

∴

A dolgozat címe: Betegidentitás és elbeszélt élettörténet

A szerzők neve: Kovai Melinda és Zombory Máté, azonosítószámuk: 14/038

A szerzők szakja, évfolyama: szociológia, V. évf.

Az intézmény neve: ELTE Szociológiai, Szociálpolitikai Intézet és Továbbképző Központ

Témavezető neve, beosztása: Vajda Júlia tanszékvezető egyetemi docens

Dolgozatunk egyetlen narratív interjú elemzése, amelynek érvényességét jelen esetben nem a valószínűségi mintavételen alapuló reprezentativitás, hanem egy hermeneutikai értelemben vett "objektivitás" biztosíthatja. Jólant, akivel az interjú készült, skizofrének tartják. A skizofréniával kapcsolatos meglehetősen kiterjedt vitában, amely több tudományos diskurzusban zajlik, nem kívánunk állást foglalni. Elfogadjuk R. D. Laing programját, miszerint nem a skizofréniát, hanem a skizofrént kell megismernünk. Elemzésünkben a

“skizofrénia” annak az állapotnak a neve, amelyet a pszichiáter azoknak a pácienseknek tulajdonít, akiket “skizofrénnak” hívnak.

Az elmúlt évtizedekben az ún. „narratív fordulat” olyan paradigmaváltást eredményezett a társadalomtudományokban, melynek során a vizsgált jelenségek mint narratívák kerültek a kutatók érdeklődésének középpontjába. A szociológiában ez a fordulat részben az újra felfedezett Halbwachs, Foucault, Bourdieu és az őket követő diskurzuselemzési iskolákkal jelent meg. Szemléletünkben a társadalmi gyakorlatok elválaszthatatlanok diszkurzív megjelenésüktől, a hatalom mechanizmusai a “diskurzus rendje” által kizáró és megengedő beszédmódok formájában érvényesülnek.

Az élettörténeti narratíva vizsgálatával dolgozatunkban az elbeszélő identitására kérdezzük rá. Azon túl, hogy bepillantást nyerhetünk abba a folyamatba, melynek során az individuum életében identitása kialakul, a szövegen keresztül láthatóvá és elemezhetővé válik az identitásnak az adott helyzetre reflektáló jellege. Ugyanakkor az elbeszélte élettörténet vizsgálata egyén és társadalom viszonyába is mélyebb bepillantást enged, hiszen láthatóvá teszi, a társadalmi folyamatok milyen hatással vannak az egyén önmagáról alkotott képére.

Az így felfogott identitás megismerésére a Rosenthal-féle narratív interjú technikát használtuk, amely elemzésében a megélt és elbeszélte élettörténet szétválasztásán és azok hermeneutikai rekonstrukcióján alapul.

SZOCIOLÓGIA II.

A dolgozat címe: A helyi civil szervezetek szerepe Mohács város fejlődésében

A szerző neve: Bucher Eszter , azonosítószáma: 14/140

A szerző szakja, évfolyama: szociológia-földrajz

Az intézmény neve: PTE BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Schadt Mária, egyetemi docens

∴

A dolgozat címe: Bataapáti és a radioaktív hulladék tároló

A szerző neve: Mezey Judit, azonosítószáma: 14/185

A szerző szakja, évfolyama: Műszaki menedzser szak, V. évf.

Az intézmény neve: BME Szociológia és Kommunikáció Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Farkas János, egyetemi tanár

Az atomerőművek működése során keletkező radioaktív hulladék kezelése, feldolgozása és végleges elhelyezése a világ atomenergia-iparának egyik legfontosabb feladata, amely egyben a társadalmat is foglalkoztató, rengeteg vitát kiváltó kérdés.

Dolgozatomban a Bataapátiba tervezett radioaktív hulladéklerakó létesítésének történetét illetve annak társadalmi vonatkozásait foglalom össze. Az első részben bemutatom a Paksi Atomerőmű történetét és az erőmű működésével szorosan összefüggő kérdést, a radioaktív hulladék biztonságos elhelyezésének problémáját. Kitérek a sikertelen kísérletnek számító ófalui atomtemető-ügyre, majd összefoglalom, hogy a Bataapátiban folyó munkálatok mennyiben különböznek a korábbiaktól.

A második részben a radioaktív hulladékok végső elhelyezéséhez elengedhetetlen lakossági támogatás megszerzésével foglalkozom. Bemutatom két példát arra, hogy a tervek megvalósítása, a társadalom támogatásának megszerzése folyamatos munkát, rendszeres információcserét, közös egyeztetést és értékelést igényel. Ezek után összefoglalom az új tároló létesítésére irányuló program kommunikációs tevékenységét és bemutatom a Bataapáti térségében működő Társadalmi Ellenőrző és Tájékoztató Társulást, amelynek sikerült a radioaktív hulladék tárolóval kapcsolatban bizalmat ébreszteni a lakosság nagy részében.

A dolgozat harmadik fejezetében egy lakossági felmérés eredményein keresztül összefoglalom azt, hogy jelenleg hogyan viszonyulnak az érintettek a Paksi Atomerőműhöz illetve a tervezett hulladéktárolóhoz, mennyi információval és milyen elvárásokkal rendelkeznek a beruházással kapcsolatban, majd utalok a jövő feladataira.

∴

A dolgozat címe: Elégedettség, kötődés és a helyi társadalomban való tevékeny részvétel

A szerző neve: Smahó Melinda, azonosítószáma: 14/209

A szerző szakja, évfolyama: Gazdálkodási szak, komparatív gazdaságpolitika szakirány
(államvizsgát tett hallgató)

Az intézmény neve: Széchenyi István Egyetem, Győr

A témavezető neve, beosztása: Dr. Böhm Antal, egyetemi tanár

Dolgozatomban az egyénnek a helyi társadalomba való integrálódási folyamatát vizsgálom a lakóhelyhez való kötődés és a lakóhellyel való elégedettség függvényében. A nyolcvanas évek szociológiai kutatásaiból kiindulva mutatom be saját elképzelésemet a kötődés és elégedettség különböző kombinációival rendelkező egyénekről és társadalmi csoportokról, valamint ezen egyéneknek és csoportoknak a helyi társadalom életében való részvételéről.

Modellem az elégedettség és kötődés különböző kombinációihoz (nagy, kicsi) tartozó perspektívákat, valamint az egyes kategóriák közötti potenciális mozgási irányokat ábrázolja, miközben a helyi társadalmat a hagyományos politikai és civil szféra helyett a helyi társadalom (politikai és/vagy civil) életében való részvétel, mint rendezőelv alapján szemléli. Az új szemléletmód a cselekvő, támogató és aktív részvétel fogalmak megalkotását és definiálását tette szükségessé, az elégedettség-kötődés mátrix elemzése során pedig a jövevény, földesúr, reformer és szigetlakó kategóriákkal találkozunk.

A modell összefüggéseket állít fel a helyi vezetők elégedettség-kötődés mátrixban elfoglalt helye és a település fejlődési pályája között, s végkövetkeztetésként megadja a település dinamikus fejlődése szempontjából ideális állapotot.

∴

A dolgozat címe: A Hegyalja-kistérség, valamint Kecskemét és Kiskunfélegyháza térségek kézműves hagyományainak vizsgálata

A szerző neve: Császár Adrienn, azonosítószáma: 14/322

A szerző szakja, évfolyama: gazdasági agrármérnök V.

A témavezető neve, beosztása: Tóth Krisztina, egyetemi adjunktus, Tóth Márk, programkoordinátor

∴

A dolgozat címe: Boconád település-szociológiai tanulmánya

A szerző neve: Agócs Enikő, azonosítószáma: 14/086

A szerző szakja, évfolyama: Gazdasági Agrármérnök, II.

Az intézmény neve: NyME, Mezőgazdasági és Élelmiszertudományi Kar, Mosonmagyaróvár
Vezetési és Szervezetfejlesztési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Veszeli Tibor egyetemi tanár

Dolgozatom elsődleges célja, hogy közelebbről megismerhessük egy kis település gazdasági és szociológiai működését, illetve problémáit, amelyek napjainkban figyelmet érdemelnek. A jelenlegi gazdasági és társadalmi helyzet könnyebb megértéséhez segítségül hívtam a múltat, mert minden erre épül.

Egy település jelenlegi felépítését úgy lehet a legjobban áttekinteni, ha a kezdetektől a jelenig elmegyünk. A községek szerves részét képezik a különböző művészeti értékek, amelyek meghatározó részei mind a múltnak, mind pedig a jövőnek. A jelenben pedig fontosnak tartom őket ahhoz, hogy a településpolitika részei legyenek.

A következő szempont, amit vizsgáltam a község lakosságának helyzete, amely a legjobban tükrözi a társadalom történelmi változásait. Az elmúlt évtizedben az ország területén végbemenő folyamatokat követte a község képének változása is. Ahogy fejlődött a technika, úgy fejlődött a falu infrastruktúrája, a mezőgazdaság, a lakások ellátottsága és a községek szolgáltatás rendszere is. A lakosság mindig kénytelen volt alkalmazkodni a munkahely viszonyokhoz és az ebből következő kereseti lehetőségekből adódóan alakult ki a lakások ellátottságának nagyon vegyes képe is, amely szintén hasonló az országos helyzethez. A változások szemléltetéséhez a KSH adatai alapján készítettem több diagrammot.

A község oktatási rendszere és kulturális élete a másik olyan, fontos alakító tényező, amely meghatározó szerepet játszik a felnövekvő ifjúság életében, ami sokszor nagymértékben befolyásolja későbbi életstílusukat és életfelfogásukat is.

A község közigazgatását is megvizsgáltam, de nem volt lehetőségem ebben a témakörben jobban elmélyedni. Ezzel a részvizsgálattal szeretném a jövőben munkámat folytatni.

Mindezeket megvizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy egy kis település életét a történelmi folyamatokon kívül a társadalmi miliő is befolyásolja.

∴

A dolgozat címe: Szombathely kistérség integráló szerepe

A szerző(k) neve: Falusi Bálint, azonosítószáma: 14/087

A szerző(k) szakja, évfolyama: Gazdasági Agrármérnök, II. évfolyam

Az intézmény neve: NyME, Mezőgazdasági és Élelmiszertudományi Kar, Mosonmagyaróvár
Vezetési és Szervezetfejlesztési Tanszék

A témavezető(k) neve, beosztása: Dr. Veszeli Tibor egyetemi tanár

Dolgozatomban Szombathely kistérség összefogó szerepét szeretném bemutatni. A város hihetetlen sebességgel fejlődik, amelynek komoly gazdasági és társadalmi alapjai vannak. Szombathely sajátos vonzással hat a környező területekre, ugyanis az ott lakó emberek ide járnak bevásárolni, dolgozni, szórakozni, stb.

Ipari jellege csak közepes, de ez kiválóan alkalmas volt a feldolgozóipar letelepüléséhez példaként hozható fel a húsipar és a tejipar.

A szombathelyi mezőgazdálkodás vizsgálatához a múltbéli viszonyokat is érdemes megvizsgálni, amelyet nagyobb részt a mezőgazdasági termelő szövetkezetek láttak el. A betakarítás, feldolgozás is gyakran a MgTsz irányítása alatt folyt. A környék nyersanyagait központi helyen dolgozták fel és nem volt ritka a késztermék disztribúciójában is a szövetkezeti részvétel. A MgTsz-ek megszűnésével, a gazdák komoly problémákkal néztek szembe. A gépek hiánya, az önálló feldolgozás és a termékek eladása is gondot okozott. A térség termelésének összefogását szükséges lenne újra átgondolni. Például jó stratégiát kellene kidolgozni, amely a térségben irányadó lehet. Alacsony gépi munkát, viszont magasabb szaktudást és kézimunkaerőt igénylő növényeket kellene termelni, amelyeknek a jövedelmezőképessége nagyobb (aprómag-, vetőmagtermelés). Itt csúcsosodik ki az integrátori szerep, amely a termelést, a feldolgozást és értékesítést koordinálja. Ez egy nagyon

bonyolult tevékenység, amely nagy szakmai biztonságot, gyors illetve objektív döntési készséget és pontos munkát igényel.

A fentiekből következik hogy a szombathelyi integrátorok tevékenységükkel, nem csak a gazdálkodók munkáját segítik, hanem ezen keresztül a kistérség fejlődését is.

∴

A dolgozat címe: Fejezetek Gávavencsellő történetéből – Társadalomkép egy egyesített településről

A szerző neve: Németh Csilla, azonosítószáma: 14/109 (14/355)

A szerző szakja, évfolyama: szociológia szak, ötödik évfolyam

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Mezei István kutató

Gávavencsellő Szabolcs-Szatmár-Bereg megye északkeleti részén, Nyíregyházától kb. 40 km-re fekszik. Gáva és Vencsellő egyesítésével jött létre 1971-ben. A községek összevonása szocialista utasításra történt. Az egyesítés azonban folyamat és nem állapot; a gazdasági, kulturális, társadalmi integráció csak évek múlva valósult meg.

Az egyesítéskor a két szomszédos település főbb statisztikai mutatói hasonlóak vagy csaknem azonosak voltak. A lakosok száma Gáván 2842 fő volt, Vencsellőn pedig 3169. Ebben az időben a roma lakosság életkörülményei elég rosszak voltak; a lakosságnak a cigányokhoz való hozzáállása elég türelmetlen és arrogáns volt.

A település életében nehéz időszak volt az 1980-as évek második fele. Visszatértek az ingázók, megjelent a munkanélküliség, egyre több lett a szociális segélyre szorulóak száma. Mára kiépült az infrastruktúra, megerősödtek a magánvállalkozások, kereskedelmi és vendéglátó egységek. 2000-ben a működő vállalkozások száma 152, ebből egyéni vállalkozás 104, kiskereskedelmi üzlet 44, ebből élelmiszer jellegű 15, vendéglátóhely 16. Az intézményhálózat korszerűsödött.

A 2002/2003-as tanévben 395 gyerek jár általános iskolába; a cigány tanulók száma 100. Az iskolában 33 pedagógus tanít. Óvodába 144 gyerek jár; az összlétszámból 38% a cigány gyerekek aránya. A kicsikkel 13 óvodapedagógus és 8 dajka foglalkozik.

A település lélekszáma a statisztikai adatok szerint folyamatosan csökken. A népmozgalmi folyamatok negatív módon befolyásolták az állandó népesség számát. A megyei átlagnál kisebb a gyermekkorúak és a felnőttek aránya, emiatt a lakosság összetételében igen magas

arányt képviselnek az idős korúak. A községben jelenleg 4175 fő él. A cigány etnikai kisebbség száma megközelítőleg 450 fő, ebből felnőtt kb. 200. A lakosság 48,4%-a férfi. A munkanélküliség közel 20%-os.

∴

A dolgozat címe: Ásványráró társadalom-gazdasági vonatkozásai

A szerző(k) neve: Horváth Eszter, azonosítószáma: 14/088

A szerző(k) szakja, évfolyama: Általános Agrármérnök Szak, IV. évfolyam

Az intézmény neve: NyME, Mezőgazdasági és Élelmiszertudományi Kar, Mosonmagyaróvár
Vezetési és Szervezetfejlesztési Tanszék

A témavezető(k) neve, beosztása: Dr. Veszeli Tibor egyetemi tanár

Mottó: „Ásványráró kis falucska,
Kevés kenyér, sok káposzta.”

A dolgozatom témaválasztásának célja, hogy bemutassam a Szigetköz szívében fekvő Ásványráró községet, annak társadalmi és gazdasági életét. A település bemutatásához szükségesnek tartom Szigetköz kialakulásának, felszínének, éghajlatának, növény- és állatvilágának rövid ismertetését is.

Ásványráró múltjának és jelenének, valamint a történetét meghatározó környezeti tényezőknek ismertetésével közelítem meg a falu társadalmi és gazdasági arculatát, ezen keresztül az itt élő embereket, illetve a meghatározó foglalkozási csoportok magatartását.

Dolgozatomban a szülőfalumra vonatkozó irodalmakat dolgoztam fel, tájékoztam interjúk készítésével, kérdőíves kikérdezéssel, a múlttól és a mai életről. Kérdőívem 10 kérdést tartalmazott, amelyet a falu jelentősebb vállalkozói (üzlet-, vendéglő-, faiskola-, pékség-, fűrésztelep tulajdonosok) töltöttek ki. Ez adott lehetőséget ahhoz, hogy megértsem és elemezhessem Ásványráró társadalmi-gazdasági helyzetét és ezen keresztül keressem a fejlesztés lehetőségeit.

Ásványráró pozíciója a szigetközi falvak között meghatározó. Előnyös földrajzi helyzetének köszönhetően úgy Mosonmagyaróvár, mint Győr és a környező falvak szolgáltatási hálózatába, főleg élelmiszerral, illetve fűrészáruval történő ellátásába bekapcsolódott. Jelentős a városokba bejáró munkaerő is.

Jellemző a község üdülőjellegének kialakulása és a turisták is szívesen keresik fel.

A fejlesztési lehetőségek vizsgálatakor Ásványráró kistérségi központként figyelembe vehető, ezért is tartom fontosnak dolgozatom kidolgozását.

∴

A dolgozat címe: A tanyagazdálkodás, mint alternatív megélhetési forma

A szerzők neve: Major Anita – Dunai Péter – Kiss Gergely – Zsebők Zsigmond,
azonosítószáma: 14/084

Az intézmény neve: SZIE ÉTK

A témavezető neve, beosztása: Hajdu Istvánné dr., tanszékvezető egyetemi tanár

∴

A dolgozat címe: A főváros kapujában

A szerző neve: Gombos Zsuzsanna, azonosítószáma: 14/111 (14/351)

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia szak, v.

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Mezei István kutató

Dolgozatom témája a budapesti agglomeráció egy településének, Vecsésnek a funkcióváltozása az időben. Vecsés Budapest délkeleti oldalán fekszik, áthalad rajta a 4-es főközlekedési út, a Budapest-Szolnok-Debrecen vasútvonal, valamint területén helyezkedik el Magyarország egyetlen nemzetközi repülőtere is. Gazdasági szempontból kedvező fekvése nagy szerepet játszott, játszik ma is a település életében.

A község 1786-ban jött létre, amikor a törökdúlás idején elnéptelenedett faluba német telepesek érkeztek Grassalkovich Antal herceg felhívására. A sváb parasztfalu lényegében önellátó, a főváros piacain a megmaradt felesleget értékesítették a gazdák.

A magyarországi városrobbanás idején Vecsés agglomerációs településsé vált. A XX. századba már 4000 ezres lelket számláló nagyközségként lépett. A világvárossá váló Budapest szomszédsága nagy hatással volt a településre, gyors fejlődést, új lehetőségeket ígért. Mindez azonban felemás módon ment végbe a községben. A lakosságszám a 80-as évek közepére húszezre fölé emelkedett, de a település nem tudott lépést tartani a rohamos gyarapodással. A betelepülő munkások nem kötődtek a faluhoz, nagyon sok esetben csak a lakófunkciót találták meg helyben.

Az 1990-es évtized végére változások történtek a község életében is. A legfontosabb, hogy 2001. július elsejétől a település városi rangot kapott. Vecsés ma már a lakófunkción kívül számos más funkciót is felvállal és ellát.

Agglomerációs vonásai közül sokat ma is őriz, de emellett dinamikusan fejlődik, és –bár ez Budapest szomszédságában igen nehéz – igazi város kíván lenni. Ezért úgy vélem, hogy Vecsés nem lenne vesztese egy újabb reurbanizációs szakasznak.

∴

A dolgozat címe: Menegetnek, jövőgetnek? Fogyasztói szokások a magyar falusi vendégmunkások körében

A szerző neve: Mohácsék Magdolna – Vitos Katalin, azonosítószáma: 14/347 (HT 14/006)

A szerző szakja, évfolyama: szociológia IV.

Az intézmény neve: BBTE

A témavezető neve, beosztása: Dr. Horváth István, egyetemi adjunktus

∴

A dolgozat címe: A csereháti aprófalvak helyzete és fejlődési lehetőségei az ezredfordulón, Abaújszolnok példáján keresztül

A szerző neve: Káldos János, azonosítószáma: 14/251

A szerző szakja, évfolyama: szociológia-történelem V.

Intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Tomka Miklós, tanszékvezető

A tanulmány egy 2002. tavaszán, „A vidék helyzete – 2002” kutatás keretében elvégzett, Abaújszolnokon, illetve a szikszói kistérség más falvaiban készült kutatás eredményeit használja fel, és a kistérség helyzetét elsősorban a migráció, különös tekintettel a roma népesség migrációja tekintetében elemzi.

A tanulmány elsősorban avval a kérdéskörrel foglalkozik, mennyiben befolyásolja az aprófalvas térség falvainak fejlődését a migráció, illetve az etnikai összetétel. E szempont alapján a dolgozatban a térség településeit, a fejlődési lehetőségek szempontjából alapvetően két csoportra lehet osztani.

Azok a települések, ahol a régebben itt élő népesség sikerrel tudta megakadályozni a roma népesség betelepülését, fokozatosan előregednek, és, amennyiben a jelenlegi tendenciák folytatódnak, 20-30 éven belül kihalnak, míg azokon a településeken, ahol a nem roma népesség nem akarta, vagy nem tudta megakadályozni a roma népesség egyre nagyobb arányú betelepülését, a 60-as évektől kezdődő népességcsökkenés után a település népessége fokozatosan stabilizálódik, majd növekedni kezd. Ez azonban inkább jelenti új, falusi gettók kialakulását, sőt, a már felszámolt telepi életforma újjáéledését, mintsem a falvak fejlődését.

Abaújszolnok, illetve a térség jelenlegi helyzetének bemutatásán túl azonban a tanulmány jelentős teret szentel a különböző, részben a helyi döntéshozók által is megfogalmazott lehetséges fejlesztési stratégiák elemzésének is.

Ennek során a dolgozatban az a következtetés fogalmazódik meg, hogy a települések, illetve a akár az egész kistérség önmagában még jelentős anyagi források biztosítása mellett sem képes hatékony megoldást nyújtani az itt élők problémáira. A pénzügyi feltételek megteremtésén túl szükséges legalább regionális de lehetséges, hogy országos szintű program kialakítása, amelynek talán egyik legfontosabb eleme, hogy a jelenleg a munkaerőpiacról kiszorult, elszegényedett rétegeket megpróbálja a városokban tartani, és ebben a környezetben újraintegrálni, ilyen módon megfordítva azt a migrációs folyamatot, amely jelenleg a vidéki gettók kialakulását, illetve terjedését idézi elő.

∴

A dolgozat címe: A rurális bevándorlók– az elsőgenerációs kolozsvári városlakók társadalma

A szerző neve: Csedő Krisztina, Ercsei Kálmán, Geambaşu Réka, Pásztor Gyöngyi ,
azonosítószáma: 14/353 (HT 14/005)

A szerző szakja, évfolyama: szociológia

Az intézmény neve: BBTE

A témavezető neve, beosztása: Neményi Ágnes, egyetemi tanár

Kolozsvár 1990-ig egyike volt az ország legfontosabb falu-város irányú vándorlási célpontjainak. Tanulmányunkban azon kolozsvári lakosok – bevándorló falusi lakosság – társadalmi mintáit követtük nyomon, akik 1989 előtt, 18 évesnél idősebb korban költöztek be a városba. Őket neveztük el elsőgenerációs kolozsvári városlakóknak. Előzetes hipotézisünk szerint, az elsőgenerációs városlakók olyan viselkedési minták és értékrendszerek hordozói,

amely még viszonylag közel állnak ahhoz, amit tipikusan „rurális” jellegűként tart számon a szakirodalom.

Kutatásunk során beigazolódott, hogy az elsőgenerációs városlakók, sajátos életmódjukban és kultúrájukban, nem képeznek „átmenetet”, nincsenek „úton” a rurális és urbánus kultúra, és viselkedési minták ideáltípusai között. Magatartási mintáik elsősorban azt a kísérletet tükrözik, mely a kommunista-szocialista időszak homogenizálási, uniformizálási politika ellensúlyozását jelenti. Tanulmányunkban az elsőgenerációs városlakók gazdasági helyzetét, társadalmi rétegzettségét, valamint kapcsolathálóikat vizsgáltuk.

Kutatásunkat a Sapiencia Alapítvány – Kutatási Programok Intézete támogatta.

SZOCIOLÓGIA III.

A dolgozat címe: Fiatalok pályaképe

A szerző neve: Kóródi Márta, azonosítószáma: 14/291

A szerző szakja, évfolyama: szociológia, V.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Dr. Csoba Judit, adjunktus

A fejlett és fejlődő országokban is egyre nyilvánvalóbban folyik a munka – a létező és megteremthető kereső foglalkozások – tartalmi és formai jegyeinek átalakulása. A modern társadalmak a munka társadalmi voltak, vagyis a munkaetika és a foglalkozási szerepek köré épültek. A munka nem csupán az emberek jövedelmét, társadalomban betöltött helyét, sőt önbecsülését határozta meg, hanem életszervezésüknek alapját is képezte. Manapság a hagyományos munkahelyek száma folyamatosan csökken: a munkáltatókat a versenyképesség védelme az olcsóbb megoldások keresésére szorítja. Mindezek mellett a felkínált új munkalehetőségek több elemükben is eltérnek az eddig általánosnak, tipikusnak tekintett munkahelyektől. Fogalmilag is kezd elválni egymástól a korábban szinonimaként használt foglalkoztatás, a munkaviszony és a munkahely.

A munkaparadigmában történt változások kapcsán hangsúlyozni kell, hogy az atipikus foglalkoztatási formák terjedése mellett természetesen a munkavégzés hagyományos keretei sem tűntek még el. Így az új generációnak két munkatípus egymás mellett élésével kell szembesülnie, melyeket jellemzőik, és ezeknek bizonyos korszakokhoz – s azok jelképértékű személyiségeihez köthető mivoltuk nyomán fordizmusnak és gatesizmusnak nevezhetünk. A munka világában bekövetkezett változások, az alkalmazás átalakult körülményei és a munkavállalókkal szemben támasztott újszerű elvárások teszik szükségessé, hogy az átformálódott viszonyrendszerhez való alkalmazkodás stratégiáit tanulmányozzuk, még inkább, hogy megvizsgáljuk: vajon tudatosult-e már a pályájuk kezdetén álló fiatalokban e stratégiák kialakításának elkerülhetetlensége. Az általam elkészített interjúkból arra keresem a választ, hogy vajon a megkérdezettek melyik – fentebb bemutatott - munkatípushoz állnak közelebb, pontosabban, hogy felismerték-e a munka világában bekövetkezett változásokat, s akarnak-e, tudnak-e ezekhez pályakezdőként idomulni. Azokat a tényezőket keresem, amelyek gondolkodásmódjukat, szemléletüket meghatározzák, s kísérletet teszek ezek hátterének feltárására.

A dolgozat címe: A fiatalok társadalomképe dalszövegek tükrében

A szerző neve: Héjjas Barbara, azonosítószáma: 14/011

A szerző szakja, évfolyama: szociológia IV.

Az intézmény neve: SZTE - BTK

A témavezető neve, beosztása: Lencsés Gyula, egyetemi adjunktus

A különböző együttesek sokszor a rajongótábor szócsöveként funkcionálnak, ezért a fiatalok által hallgatott zene a fiatalok önkifejezési formája is egyben. Épp ezért a dalszövegek elemzése lehetőséget nyújt, hogy megismerhessük azokat a fiatalokat érintő társadalmi eredetű problémákat, melyekről ők is azt gondolják, hogy probléma. Ezeket a tartalomelemzés módszerével elsősorban Magyarország talán legismertebb és legnépszerűbb rock együttese, a Tankcsapda dalszövegein keresztül kívánom bemutatni. De mert az ismertetett problémák nem csak a Tankcsapda rajongótáborát, hanem a fiatalok annál sokkal szélesebb körét érintik, ezért ennek alátámasztására a dolgozatban más rockzenéhez köthető együttesek (pl. Sing-Sing, Akela, Sziámi) szövegek is szerepelnek. A dolgozat célja, hogy az együttesek által tudatosan vagy nem tudatosan megénekelt fiatalokat érintő kérdések kapcsán kitérjen azok valós, társadalmunkban is megjelenő formáira, ismertesse azok előzményeit, okait és a probléma megoldására tett kísérleteket.

Az, hogy a Tankcsapda szövegek tartalmuk alapján párhuzamba állíthatók különféle szociológiai elméletekkel, illetve összefüggésbe hozhatók a társadalom jelentős részét érintő (pl. alkoholfogyasztás, depresszió) vagy foglalkoztató és állásfoglalásra késztető problémákkal (pl. drogkérdés), az egyértelműen arra utal, hogy érdemes megvizsgálni a fiatalok által hallgatott együttesek szövegeit, mert ezáltal megismerhetjük és megérthetjük a fiatalok gondolkodásmódját. Ezek alapján pedig látnunk kell, hogy a legnagyobb gondot nem a deviáns viselkedés különböző formái jelentik, hanem ami azokat kiváltja. Ezért csak ennek a ténynek a felismerése után van értelme elgondolkodni az erre adható megoldásokon, mert lehet hogy a tünetek különbözőek, de a kiváltó ok sokszor ugyanaz lehet.

∴

A dolgozat címe: A cigányokkal kapcsolatos társadalmi távolság mértéke a szegedi lakosság körében

A szerző neve: Szűcs Norbert, azonosítószáma: 14/009

A szerző szakja, évfolyama: szociológia, V.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Lőrinczi János, tanszéki munkatárs

A dolgozatomban a szegedi lakosság cigányokkal kapcsolatos attitűdjeit vizsgálom a Szegedi Tudományegyetem Szociológia Tanszéke által Szeged 2001 (N=1171) és Ifjúság 2001 (N=1034) címmel felvett reprezentatív felmérések adatai alapján. Elsősorban a Bogardus-skálákat elemzem, melyek megmutatják a válaszdó vonatkoztatási csoportja és a különféle külcsoportok közötti társadalmi távolságot aszerint, hogy mely típusú interakciót fogadna el a kérdezett a külcsoport egy tagjával szemben.

Az elemzés során egy 4 típusból álló osztályozást használok a cigányokkal kapcsolatos társadalmi távolság jellemzésére. A kirekesztő, pc-kirekesztő, elfogadó és befogadó kategóriák közül a második típus a politikailag korrekt közbeszéd elterjedésének, s a mindennapokba való leszivárgásának a vizsgálatára ad lehetőséget.

A két adatfelvétel lehetőséget ad arra, hogy összehasonlítsam a szegedi középiskolások attitűdjeit a felnőtt korú lakosságéval. A diákok egyértelműen a cigányokat tartják a legkevésbé elfogadható etnikai csoportnak, a felnőtt lakosság körében viszont három iszlám vallású etnikum – feltehetően a 2001. szeptember 11-i merénylet hatására – elutasítottabb, mint a cigányok.

A válaszdók életkora gyenge korrelatív kapcsolatban áll a cigányellenesség mértékével, de a fiatalok esetében egy ellenkező irányú tendencia is kirajzolódik: a fiatalabb életkor negatívabb attitűdökkel jár együtt. Fiatalok körében a szélsőségesen kirekesztők aránya jóval magasabb (58,7 %), mint a felnőttek körében (43,4 %).

A felnőtt lakosság esetében az iskolázottabb, több nyelvet beszélő, magasabb jövedelemmel rendelkező, felfelé mobilizálódó válaszdók az átlagnál kisebb társadalmi távolságot tartottak a cigányokkal szemben.

∴

A dolgozat címe: A mobiltelefon hatása a hallgatók személyes kapcsolataira

A szerző neve: Ádám Márta Rebeka, azonosítószáma: 14/267

A szerző szakja, évfolyama: Szociálpedagógus szak, IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Kara

A témavezető neve, beosztása: Pálfi Sándor, főiskolai adjunktus

A mobiltelefonok fontosak, és életünk szerves részévé váltak. Életünk megjelenésével megváltozott, és ez a változás nekünk fel sem tűnik. Sokan már elképzelhetetlennek tartják a mindennapjaikat nélküle. A témát újszerűsége és a benne rejlő lehetőségek miatt választottam OTDK dolgozatom tárgyául.

Jogosan merül fel a kérdés a témával kapcsolatban: tudunk-e élni mobiltelefonok nélkül? Milyen mértékben függenek a fiatalok a maroktefontól? Milyen hatásai vannak - ha ugyan vannak – az emberi kommunikációra és kapcsolatokra? Dolgozatomban e kérdések megválaszolására helyeztem a hangsúlyt.

A vizsgálatot a társadalomtudományi kutatás egyik közvetett módszerével, a kérdőíves felméréssel végeztem főiskolánk hallgatói körében. A kutatásba 70 főt vontam be.

Két fő hipotézist állítottam fel:

A fiatalok életében a mobiltelefon a hétköznapiak részévé, ennél fogva az emberi kapcsolatok mással nem pótolható eszközévé vált

A főiskolások körében a mobiltelefon a kapcsolattartás egyik legfontosabb eszköze lett
Eddigi vizsgálataim során mindkét feltételezés bizonyítást nyert. További, mélyebb kutatás szeretnék végezni a témában, különös tekintettel arra, hogy milyen hatással van a mobiltelefon a szoros kapcsolatban lévő fiatalokra.

∴

A dolgozat címe: Pályaválasztás és jövőkép a romániai magyar középiskolások körében

A szerző neve: Miklós István Ottó , azonosítószáma: 14/359 (HT 14/007)

A szerző szakja, évfolyama: szociológia

Az intézmény neve: BBTE

∴

A dolgozat címe: A zene hatása az ifjúsági csoportokra

A szerző neve: Illés Gabriella , azonosítószáma: 14/221

A szerző szakja, évfolyama: tanító, IV.

Az intézmény neve: KF TFK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szabó Ildikó, főiskolai tanár

∴

A dolgozat címe: Gyermek és fiatalok társadalom- és politikaképe

A szerző neve: Lengyel Veres Kamilla , azonosítószáma: 14/223

A szerző szakja, évfolyama: tanító-óvodapedagógus III.

Az intézmény neve: KF TFK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Szabó Ildikó, főiskolai tanár

∴

A dolgozat címe: Tőkeeloszlás és ifjúsági jövőstratégiák az erdélyi magyar középiskolások körében

A szerző neve: Ercsei Kálmán, azonosítószáma: 14/349

A szerző szakja, évfolyama: szociológia szak, IV.

Az intézmény neve: Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár

A témavezető neve, beosztása: dr. Veres Valér, egyetemi tanársegéd

Az 1980-as évek végén a kelet-európai országokban végbemenő rendszerváltásoknak lehettünk tanúi. A társadalom alapvető intézményeinek változása átalakulásokat generál a társadalmi struktúrában (Kolosi 2000). A rendszerváltás kihat a társadalom különböző rétegeire és átmeneti folyamatokat indít el (Veres, 2000).

A polgári demokrácia és a magántulajdonon alapuló piacgazdaság kiépülésével megteremtődtek az ifjúsági korszakváltás feltételei, azok a keretek, amelyek lehetővé teszik, hogy az ifjúsági életszakasszal kapcsolatos társadalmi folyamatok terén számottevő változások következzenek be (Gábor, 2000).

Dolgozatomban kérdőíves adatfelvétel során gyűjtött adatok kvantitatív elemzésével vizsgálom a címben szereplő összefüggést. Elemzésem az ifjúsági korszakváltás, illetve a rendszerváltás utáni átmenet kettős lencséjén keresztül történik.

Az elemzés eredményeként megállapítható, hogy a vizsgált populáció körében az ifjúság cselekvési autonómia kiépülőben van, de a tanulók nem képeznek önálló réteget, társadalmi csoportot. A vizsgált népesség rendszerváltást követő átmeneti folyamat részese.

∴

A dolgozat címe: A gyerekek tanítják a felnőtteket?-avagy a számítógép, se vele, se nélküle

A szerzők neve: Dencső Blanka és Juhász Lajos, azonosítósámuk: 14/005

A szerzők szakja, évfolyama: Szociológia IV.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Rácz Attila, egyetemi tanársegéd

A screenagerek a televízión, számítógépen, elektronikus zenén felnőtt generáció tagjai, akiknek természetes közeget jelentenek a technikai eszközök, világképükbe beépülve azok hatására formálódik gondolkodásmódjuk, s ezzel párhuzamosan újfajta képességek alakulnak ki. Legfőbb jellemzőjük, hogy világképükben is domináns helyet foglal el a mindennapi használatban egyértelműen és körülhatárolható szereppel rendelkező digitális és elektronikus technológia. Súlyos gondokat okoz a napról napra mélyülő digitális szakadék, amely két csoportra oszt(hat)ja a társadalmat és az országokat is. A fiatalok többsége már magabiztosan mozog az „ablakokban”, más részük viszont csak kellő biztatással képes a számítógép elé ülni. A probléma nemcsak a hozzáférés lehetőségeiben gyökerezik, hanem a technikai ismeret, a motiváció, illetőleg az oktatás és továbbképzés viszonyában.

Munkánk első részében kísérletet teszünk az internetgeneráció bemutatására.

Majd dolgozatunkban a magyar középiskolás korosztály vizsgáltuk meg, részben összehasonlítva a nyugati országok fiataljaival, akik között már lezajlott a netgeneráció kialakulásának nevezett folyamat. Országos adatokat használtunk fel (TÁRKI-ITTK, WIP 2001. kutatása volt a forrás), valamint elkészítettünk egy szegedi középiskolás osztályban egy kérdőíves felmérést, majd egy kisebb csoport szociometriáját és kapcsolathálóját térképeztük fel.

∴

A dolgozat címe: Gyermek? Áldás! Teher?!

A szerző neve: Lavati Kornélia, azonosítószáma: 14/156

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia V. évf. – Politológia III. évf.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Schadt Mária, egyetemi adjunktus

Dolgozatom célja, hogy megismerjem a normák, és értékek nehezen megközelíthető, még nehezebben megfogható világának egy kis darabját. Teszem ezt abból a meggyőződésből, hogy így talán közelebb kerülhetünk egy olyan probléma megoldásához, amely már régóta foglalkoztatja a népesedési kérdésekkel foglalkozó magyar szakirodalmat. Abban ugyanis mára a szerzők többsége egyetért, hogy a gyermekvállalási kedv alakulásának megértéséhez itt, a normák, és értékek területén kell vizsgálódnunk.

A módszert tulajdonképpen a témához választottam. Vizsgálatom során narratív interjúkat készítettem, majd elemeztem. Jelen dolgozatom készítéséhez tulajdonképpen egy interjú elemzését használtam fel, természetesen a fellelhető magyar szakirodalomra alapozva, a kapott eredményeket azzal összevetve.

Hipotézisem igazolódott, vagyis a gyermekvállalási hajlandóság a vizsgált személy esetében valóban a családdal, gyermekekkel kapcsolatos normák, értékek eredménye. Ami még ennél is fontosabb, hogy ezek a normák nem feltétlenül (pl. a mi esetünkben nem) a szülői családban kerültek elsajátításra. Ha a szülői család nem látja el megfelelően funkcióit, az alany választhat más szocializációs közeget, mintát is.

Végkövetkeztetésem szerint a társadalomnak nem az a feladat, hogy a „vészharangot kongassa”, sokkal inkább az, hogy az anyaság, nagycsalád társadalmi presztízsét helyreállítva, a gyermekvállalás kérdésében bizonytalanoknak egy vonzó alternatívát kínáljon. Mert a jelen körülmények között épp erre lenne szükségünk.

∴

A dolgozat címe: Női lét. A cigány értelmiségi asszonyok párkapcsolati problémái

A szerzők neve: Nagy Zita Éva, azonosítószáma: 14/290

A szerző szakja, évfolyama: IV. szociológia

Az intézmény neve: Debrecen Egyetem BTK Politikatudományi és Szociológiai Intézet, Szociológia Tanszék

Témavezető neve, beosztása: Pusztai Gabriella, egyetemi tanársegéd

A kutatás során a sikeres iskolai pályafutást maguk mögött tudó roma/cigány diplomások életpályáját igyekeztünk feltérképezni. Már az interjúk első olvasásakor kitűnik, hogy az esetek többségében ezek a szakmájukban sikeres, öntudatos nők magánéletükben, párkapcsolataikban kudarcok, megalkuvások, fájdalmak sorát élik át.

A köztudatban széles körben elterjedtek a cigány nők helyzetére, a roma társadalomban, családban betöltött szerepére vonatkozó ismeretek, mégis rendkívül ritkán válnak a tudományos vizsgálat tárgyává az eme helyzetből adódó - mind érzelmi, mind gyakorlati hátrányok, esetleg előnyök.

Dolgozatomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy eme – a roma csoportoknál tulajdonképpen a lehető legszélesebb körben elterjedt, azonban a magyar társadalomban is meglehetősen gyakori - erősen patriarchális viszonyokra épülő nemi szocializáció hatásaival milyen módon szembesülnek, küzdenek meg, milyen megoldási alternatívák lehetségesek az ebből adódó helyzetekben.

∴

A dolgozat címe: A hadasnádasdi cigány gyermekek helyzete

A szerző neve: Tóth Barnabás, azonosítószáma: 14/222

A szerző szakja, évfolyama: tanító-óvodapedagógus IV.

Az intézmény neve: KF TFK

A témavezető neve, beosztása: Szinger Veronika, főiskolai adjunktus

SZOCIOLÓGIA IV.

A dolgozat címe: A hajléktalanok kapcsolatrendszere

A szerző neve: Bocsi Veronika, azonosítószáma: 14/286

A szerző szakja, évfolyama: V. szociológus

Az intézmény neve: Debrecen Egyetem BTK Politikatudományi és Szociológia Intézet
Szociológia Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Dalminé dr. Kiss Gabriella, egyetemi docens

A kutatás célja az volt, hogy feltárja a hajléktalanság és a kapcsolatrendszer problematikája között meglévő összefüggéseket egy network-analízis segítségével, hiszen a társas kapcsolatok a társadalomba való integráció lényeges elemei, és ennek az integrációnak a hajléktalanok esetében különös figyelmet kell kapnia. A vizsgálat interjú technikával készült és hat interjú elemzésén alapszik, amelyek Debrecen közterületein és az egyik nappali melegedőben készültek. Az interjúk technika lehetőséget ad arra, hogy a vizsgálat a hajléktalanok kapcsolatrendszerének ne csak jelenlegi állapotát igyekezzen feltárni, hanem kitérjen a múltira és mikronetworkök átstrukturálódására is.

A vizsgálat háttérét legnagyobb részben Nan Lin, M. Granovetter és P. V. Madsen elméletei, Angelusz Róbert és Tardos Róbert, valamint Albert Fruzsina és Dávid Beáta munkái képezik.

A kutatás a megkérdezett hajléktalanokat R. Castel kiilleszkedési-elmélete alapján rendez csoportokba integrációjuk foka szerint, és kapcsolatrendszerük legfontosabb jellegzetességeit –amelyekre a kutatás két hipotézise is vonatkozott- ennek a tipológiának a tükrében vizsgálja, valamint érinti a munka-paradigma kérdését és a hajléktalanság attribúciós magyarázatát.

A tipológia alkalmazása rámutat arra, hogy a hajléktalanok populációja erősen rétegzett, és hogy az ebben a hierarchiában elfoglalt pozíció összefügg a múltbeli és a jelenlegi kapcsolatrendszerrel, valamint kitér arra is, hogy a kiilleszkedés különböző mértékben valósul meg az egyes hajléktalanok esetében – ha ez egyáltalán megtörténik.

∴

A dolgozat címe: Helyzetkép a sárpilisi oláh cigány közösségről

A szerző neve: Fekete Éva, azonosítószáma: 14/107 (14/352)

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia szak, V. évfolyam

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem

Témavezető neve, beosztása: Dr. Mezei István, kutató

2001-2002 nyarán a Jelenkutató Intézet és Alapítvány szervezésében falukutató táborban vettem részt. Célpont a tolna megyei Sárpilis község volt. Egy itt élő, igen kis létszámú – 37 fő, 12 család – oláh cigány közösséget térképeztük fel. Az interjú technika jó lehetőséget biztosított arra, hogy megismerjük a vizsgált populáció jelenlegi és múltbeli helyzetértékelését.

Dolgozatom tehát esettanulmány jellegű. Felépítését tekintve alapvetően két részből áll. A Társadalmi, gazdasági összefüggések című rész a közösség rendszerváltozás előtti és utáni megélhetési stratégiáit, életmódját és értékrendjét hivatott bemutatni, beleértve mindebbe a családok történetét – ami egyébként egyetlen ágra visszavezethető - , a képzettség, iskolai végzettség és gazdasági aktivitás tendenciáit. Szintén ebben a fejezetben ismertetem a közösség lakáskörülményeire, valamint az egyes háztartások méretére vonatkozó adatokat. Mindezeket táblázatokkal, valamint interjúrészletekkel támasztom alá.

A második, a Társadalmi távolságok című részben a közösségen belüli, illetve kívüli viszonyokat, azaz a vizsgált családok kapcsolatrendszerét részletezem jóval kisebb terjedelemben.

Kétségtelen, hogy a kulturális értékek – érzékelhetően egyre kevésbé, de – manapság is szerepet játszanak a vizsgált populáció életének alakulásában.

∴

A dolgozat címe: Az alkoholizmus kialakulása és következményei - Az alkoholista családi környezet szocializációs diszfunkciói

A szerző neve: Fináncz Judit, azonosítószáma: 14/013

A szerző szakja, évfolyama: szociológia (V.) – német (III.) – Európa-politika (II.)

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Utasi Ágnes habil. egyetemi docens

A dolgozat célja az alkoholizmushoz vezető tényezők meghatározása, az alkoholfüggőség bemutatása és az alkoholista családi környezet gyermekekre gyakorolt hatásainak elemzése.

Az alkoholizmus leírásánál mindenekelőtt hazai és külföldi alkoholológiai kutatások eredményeire támaszkodva kidolgoztam az alkoholizmus kialakulásának valószínűségi modelljét. A modell szerint az alkoholdependencia a következő faktorokra vezethető vissza: genetikai hajlam, mikro-és makrotársadalmi tényezők, melyek közül a mikrotársadalmi hatásokat tartom meghatározónak.

A dolgozat az alkoholista közeg szocializációs diszfunkcióit szociálpszichológiai elméletek és konkrét esettanulmányok alapján modellezi. Az alkoholista családi környezet főbb jellemzői az elhanyagoló ill. következtelen nevelés, negatív magatartásminták nyújtása és a brutalitás. Ezek az input hatások a gyermek szocializációját és személyiségfejlődését tekintve az alábbi negatív következményekkel járnak: beilleszkedési zavarok, azonosulás a negatív magatartásmintákkal, deviáns viselkedés (bűnözés, alkoholizmus, öngyilkosság, kábítószerfogyasztás) és egyéb személyiségfejlődésbeli zavarok (traumatizáltság, szorongás, depresszió, alacsony önértékelés, önkontroll hiánya). Mindez a gyermek gyenge iskolai teljesítményéhez és elszigeteltségéhez vezet, amelyek megnehezítik társadalmi integrációját.

A dolgozat a probléma hazai kezelésére kétszintű megoldási javaslatot vázol fel: primer szinten az alkoholfogyasztás csökkentése a cél, amely kínálatkorlátozó intézkedésekkel valósítható meg (törvényi szabályozás, alkoholtartalmú italok árának emelése, felvilágosítás). Szekunder szinten pedig a már kialakult függőség és annak következményeinek kezelése szükséges (alkoholista terápiája, családterápia, sérült gyermek terápiája).

∴

A dolgozat címe: Lehetséges drogprevenciós stratégiák – szegedi esettanulmányok alapján

A szerzők neve: Gyürefi Judit, Szarka Zsuzsanna, azonosítószámuk: 14/006

A szerzők szakja, évfolyama: szociológia, IV.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: dr. habil. Pászka Imre, egyetemi docens

Célunk olyan prevenciós programok felvázolása, melyek figyelembe veszik a kábítószer fogyasztás hazai sajátosságait.

Dolgozatunk alapjául olyan kvalitatív kutatások szolgálnak, melyeket Szegeden végeztünk. A drogos szubkultúra tagjait három oldalról közelítettük meg. Egyrészt végeztünk a körükben egy résztvevő megfigyelést, melyet 2001 áprilisától folytattunk, majd fókuszcsoporthoz vizsgálatot szerveztünk, és végül mélyinterjúkat készítettünk olyan fogyasztókkal, akik különböző szerek használatával élnek (marihuána fogyasztók, szintetikus kábítószer élvezők, valamint heroinistákkal). A szakértők véleményét dolgozatunkhoz interjúk formájában kértük ki. A kvalitatív kutatások mellett áttekintettük a témában megjelent szakirodalmat, valamint átnéztünk az Interneten található néhány site-ot. Ezután megvizsgáltuk a jelenleg hatályban lévő drogtörvényt és drogprevenciós technikákat. Megpróbáltuk felderíteni a hiányosságait, és megkíséreltünk kidolgozni néhány lehetséges megoldást.

Arra a következtetésre jutottunk, hogy a kábítószerkérdést Magyarországon mind a közvélemény, mind a szakirodalmak döntő többsége homogén problémaként értelmezi, holott több dimenziójában is jelentősen differenciált. Természetesen nem lehet minden esetet egyediként vizsgálni, de legalább két fontos szempont alapján (a fogyasztott szer fajtája, fogyasztás oka) szükséges különbséget tenni.

A fentieket figyelembe véve próbáltuk meg kidolgozni saját koncepciónkat.

∴

A dolgozat címe: Sorsválasztó hajléktalanok

A szerző neve: Haász Nóra, azonosítószáma: 14/147

A szerző szkja, évfolyama: szociológia V.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi kar

A témavezető neve, beosztása: dr. Nagy Endre intézetvezető egyetemi tanár

A dolgozat célja annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy vannak-e olyan hajléktalanok, akik önként választják ezt az életformát. A hajléktalanokkal való közvetlen kapcsolatfelvétel alapján hipotézisem a következő: közülük néhányan jellegzetes csoportokat alkotnak, elutasítják az intézmények közreműködését problémáik megoldásában, saját túlélő-stratégiákat dolgoznak ki. A társadalom alatt maguk is sajátos struktúrába rétegződnek, csoportjaik működési mechanizmusai eltérnek a többségi társadalomban megszokottól. A válaszhoz a hajléktalanok világát mintegy „belülről”, rendhagyó módszerekkel közelítettem meg, az általuk preferált dolgokat vizsgáltam a szleng vizsgálatával, értékrendszerüket az „új Fedél Nélkül-i”-hajléktalanok által írott és szerkesztett- újság tartalomelemzésével tártam fel. Több év alatt összegyűjtött empirikus tapasztalat alapján vizsgáltam az általuk használt szlenget, mivel úgy gondolom, hogy az emberek gyakran a nyelvükön keresztül élik meg saját problémáikat. A beszélt nyelv determinálja a csoportot, de a csoport is meghatározza a nyelvet a közösségre jellemző szóhasználatával. Arra a következtetésre jutottam, hogy a szlengszavak tükrözik a hajléktalan életformát, az emberi kapcsolatokat, az ellátó intézményekhez fűződő viszonyt, a belső hierarchiát, a közérzetet és a devianciákra való hajlamot. Következtetni lehet világszemléletükre is a negatív jelzők túlsúlyából.

Tartalomelemzésemhez mintát a lap hat hónap alatt megjelenő példányszámából választottam szisztematikus mintavétellel. A White-féle érték kategóriákon belül megkülönböztettem pozitív, negatív és deficit viszonyulást. Bebizonyítottam, hogy a hajléktalanok értékrendszerében kiemelkedők a hajléktalanidentitásukat megerősítő értékek, a hajléktalanok öndefiníciója a nem hajléktalanokkal való szembehelyezkedésen alapul és a fiziológiai értékeket a szociális értékek fölé helyezik.

Vizsgálataim eredményei arra engednek következtetni, hogy a hajléktalanok bizonyos csoportjai önként választják ezt az életformát.

∴

A dolgozat címe: Öngyilkossági kísérletek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (1999-2000)

A szerző neve: Járcsics Réka, Obulányi Rita , azonosítószáma: 14/110

A szerző szakja, évfolyama: szociológia IV.

Az intézmény neve: ME BTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Elekes Zsuzsanna, egyetemi docens

∴

A dolgozat címe: Roma percepció középiskolások körében, a média hatásának tükrében

A szerzők neve: : Munk Veronika, Valuska László, azonosítószámuk: 14/042

A szerzők szakja, évfolyama: szociológia -kulturális antropológia V-IV.; kommunikáció - magyar II-III.

Az intézmény neve: ELTE BTK, PPKE BTK

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Örkény Antal tanszékvezető egyetemi docens és Hammer Ferenc egyetemi tanársegéd.

Tanulmányunk alapja egy kísérlet, amelyben a média hatását vizsgáltuk a roma percepcióban, középiskolás diákok körében. Egy-egy bejátszást vetítettünk azonos időben a gimnázium két 12.-es osztályában. A Roma Sajtóközpontot kértük fel a bejátszások kiválasztására. Az egyik csoport a szervezet által objektívnek, a másik csoport a szervezet által negatív színezetűnek titulált felvételt látott. A filmek megtekintése után a média hatását vizsgáltuk: mindkét csoportnak levetítettünk egy második bejátszást, egy objektív hírt a paksi-németkéri „roma-ügy”-ről, majd kérdőíves módszerrel vizsgáltuk, hogy a film hatásai mennyire érvényesülnek a véleménynyilvánításban.

Két fő hipotézisünk volt: 1.: A negatív torzítás hat a megítélésben, aki az első bejátszásban negatív színben látja a romákat, az a második alapján negatívabban ítéli meg őket. 2. hipotézis: Erőteljesebb a negatív hatás. Az intoleráns személyek a filmek hatása folytán még inkább kinyilvánítják meggyőződésüket.

Elemzésünk eredményeként megállapítottuk, hogy azok a diákok, akik 80 fős mintánkban az intoleráns filmet látták, a nyitott kérdésekben merészebben és durvábban nyilvánították ki a romákkal kapcsolatos véleményüket, előítéleteiket. A véleménynyilvánítással kapcsolatos hipotézisünk beigazolódott: az intoleráns filmet néző diákok negatívabban nyilatkoztak a romákkal kapcsolatos attitűdök és sztereotípiák megítélésében is.

Konklúzióként megállapítottuk, hogy a kísérletünkbeli rövidtávú médiahatás beágyazódik a szakirodalom által említett hosszú távú, erőteljesebb hatásfolyamatokba. Az efféle momentum-hatások azok, amelyek folyamattá állnak össze, hogy aztán attitűdformáló szerepet játsszanak. Ha azt nem is lehet állítani, hogy egyetlen filmbejátszás alapvetően kihat a személyiségre, kísérletünk alapján amellet lehet érvelni, hogy aktivál bizonyos érzelmekeket, hangulatokat, amelyek rendkívül fontosak a percepcióban.

∴

A dolgozat címe: Kapcsolatháló elemzés egy szegedi hajléktalancsoportban

A szerző neve: Nagy Terézia, azonosítószáma: 14/007

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia IV.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezetők neve, beosztása: Dr. habil. Pászka Imre, egyetemi docens és Letenyei László, egyetemi adjunktus

A szerző neve: Nagy Terézia, azonosítószáma: 14/007

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia IV.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezetők neve, beosztása: Dr. habil. Pászka Imre, egyetemi docens és Letenyei László, egyetemi adjunktus

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia IV.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezetők neve, beosztása: Dr. habil. Pászka Imre, egyetemi docens és Letenyei László, egyetemi adjunktus

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezetők neve, beosztása: Dr. habil. Pászka Imre, egyetemi docens és Letenyei László, egyetemi adjunktus

A témavezetők neve, beosztása: Dr. habil. Pászka Imre, egyetemi docens és Letenyei László, egyetemi adjunktus

Dolgozatomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy a kevés számú szegedi hajléktalan miért válhatott hajléktalanná és miért nem tudott kitörni a hajléktalan létből. A kérdés megválaszolásához a megfigyelőként résztvevő módszert és interjú-technikákat választottam. A hosszabb időszakon keresztül végzett megfigyelések során azt állapítottam meg, hogy sok tekintetben hasonlóak a „többségi” társadalomban élőkhez. Amiben különböznek, az a kapcsolathálójuk, így kapcsolati relációs megközelítésben vizsgáltam tovább. A kapcsolatokat, a kapcsolati relációban megjelenő individuumok sajátosságait, élettörténeteit és a hajléktalan lét attribútumait kvalitatív szociológiai és interpretatív antropológiai módszerekkel közelítettem meg. A kapcsolatok viszonylatában értelmeztem a szubkulturális létet, a kapcsolódásukat a társadalomhoz és a kizártságot. A megismerésből és az elemzésből levonható következtetések azt mutatják, hogy e specifikus underclass jelenség – a hajléktalan-lét – a társadalmon belül is, azon kívül van.

A megismerő tevékenységem során számomra különleges és nehéz életsorsokkal találkoztam, melyek részben dolgozatomban is interpretálásra kerülnek. Az életsorsok az elbeszéléseken túl, a mindennapi személyes találkozások során váltak valósággá a számomra; mind azok valósága, akik a vizsgált csoportban megjelentek, mindpedig azoké, akik időről időre feltűntek és személyes történeteiket átadták.

A dolgozat címe: „Egyszer hopp, másszor kopp” A tanyán élő szegény családok élelmiszervásárlási mintázata, egy kiskunsági tanyacsoport mintája alapján

A szerző neve: Ökrös Ildikó, azonosítószáma: 14/091

A szerző szakja, évfolyama: Környezetgazdálkodási agrármérnök, IV. évfolyam

Az intézmény neve: Szent István Egyetem

A témavezető neve, beosztása: Dr. Madarász Imre, egyetemi adjunktus

2002. szeptemberében az MTA RKK Kecskeméti Irodája, a Szent István Egyetem és a Lakiteleki Népfőiskola által szervezett tanyakutató tábor egyik résztvevőjeként ismerkedtem meg a kiskunsági tanyavilág néhány problémájával és néhány képviselőjével. Magam is tanyán élek, így problémák némelyike ismerősnek tűnt számomra. Elsősorban a tanyákon élő szegény, elesett és hátrányos helyzetű emberek gazdasági viselkedése keltette fel érdeklődésemet. Úgy éreztem, hogy a szociológiai szakirodalomban a „szegénység kultúrája” címszó alatt leírt jelenséggel találkozom a kiskunsági tanyákon és az otthon körülöttem élő szegények körében.

Mindig érdekelt a szegénységből való kitörés lehetősége, és hogy milyen segítségre van szükségük a szegényeknek ehhez a kitöréshez. Ezért először a „szegénység kultúrája”

jelenségeknek a kiskunsági tanyákon élő szegények étel-miszer-vásárlási mintázatát kutattam egy olyan kis boltban, amely földrajzi helyzeténél fogva elsősorban a szegényebb tanyai lakosok ellátására szakosodott. A boltos kis füzetben vezeti vevőköreinek vásárlásait és tartozásait. Az ilyen füzetek alapján viszont jól nyomon követhető a tanyai szegények étel-miszer-beszerzésének hullámváltozása. Kutatásom kiinduló pontja a füzetek adatainak elemzése.

A vásárlások és a tartozások regisztrációjának analízise mellett interjúkat készítettem a boltossal (mit tud a tanyai szegények fogyasztási stratégiájáról; miért éri meg neki ez a fajta kölcsön-szolgáltatás; milyen időszakban milyen áru-féleségek fogytak általában a legnagyobb mértékben stb.); továbbá a szóban forgó szegény tanyai lakosokkal (törekednek-e adósságaik teljes törlesztésére; hogyan tudnak bizonyos összegeket két kifizetés között tartalékolni és meddig, milyen mértékben tudják étel-miszer-szükségleteiket kerti termelésből kielégíteni stb.).

Kutatásomban a szegénységhez kapcsolódó jelenségek érdekesek a számomra. Szerény adatforrásaim alapján arra a kérdésre keresek választ, hogy adatokkal alátámasztható-e a „szegénység kultúrája” elmélet azon kijelentése, hogy a szegények képtelenek időben halasztani szükségleteik kielégítését.

A dolgozat címe: Nők helyzete az egri börtönben

A szerző neve: Szander Ágnes, , azonosítószáma: 14/134

A szerző szakja, évfolyama: művelődésszervező II. évfolyam

Az intézmény neve: Eszterházy Károly Főiskola, Közművelődési Tanszék, Eger

A témavezető neve, beosztása: Szabó dr. Stefán Edit, főiskolai docens

Nem közkedvelt és nem is könnyű téma a börtönök világa, kutatása. Olyan rétegről szól, akit az emberek többsége megvet, pedig segíteni kellene őket, még ha ez nagyon nehéz is.

Dolgozatom a bűnözés kialakulásának elméleteivel (pszichológiai, biológiai, szociológiai) kezdődik.

Kutatásomat 2002. június- október között végeztem. Kérdőíves módszert alkalmazva kértem ki a fogvatartott nők véleményét.

A nők több mint 60%-át sikerült kikérdezni.

A kutatás fő célja volt, hogy megvizsgáljam milyen iskolai végzettséggel kerültek be és milyen tanfolyamokat végeztek kint. Fontos vizsgálati résznek tartottam a nők művelődési és szabadidős lehetőségeit.

Szükség lenne megfelelő szakemberekre, akik a kultúra közvetítésére helyezik a hangsúlyt. Elsődleges célnak a körülmények javítását tartanám, hisz nehéz addig elkezdni a kulturális nevelést,

amíg a fűtési rendszerek elavultak, a tisztálkodási lehetőségek nem megfelelőek és a cellákban kétszer, háromszor annyi embert tartanak fogva, mint amennyi megfelelő lenne.

A személyiség talán nem torzul annyira, az esély egy új élet kezdésére talán nagyobb, ha olyan környezetből kerül ki, ahol a nevelés és nem a büntetés a fő cél.

∴

A dolgozat címe: Az öngyilkosság és az önkárosító cselekedetek a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartottak között

A szerző neve: Szathmáry-Király Orsolya, azonosítószáma: 14/108 (14/346)

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia szak, V. évf. (Bt 510s)

Az intézmény neve: Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar

Témavezető neve, beosztása, intézmény: Dr. Loss Sándor, tanszékvezető, egyetemi docens

A dolgozat tárgyalja a szabadságvesztés büntetés kialakulását és a történelem során bekövetkező változásait egészen napjainkig, különös tekintettel a magyar vonatkozásra. Áttekinti a büntetés-végrehajtási intézmények főbb jellemzőit, társadalmi megítélését, a bűnözés természetét, és magának a börtönnek a fogvatartottakra gyakorolt hatásait és ezek következményeit. A dolgozat fő témája a büntetés-végrehajtási intézetekben elkövetett öngyilkosságok; ehhez kapcsolódóan először igyekszik egy átfogó képet nyújtani az öngyilkosságokat megelőző tünetegyüttesről, azok lehetséges motívumairól, és esetleges megakadályozási módszerekről. Majd konkrétan a börtönbeli öngyilkosságok motívumait és okait veszi számba, kiemelve a legfőbb rizikótényezőket, a hipotéziseket alátámasztva külföldi és magyar kutatások eredményeinek másodelemzésével. Külön kitér a magyarországi börtönökben uralkodó állapotokra az ide vonatkozó statisztikai adatok említésével együtt. Végül taglalja a büntetés- végrehajtási intézményekben bekövetkező öngyilkosságok és önkárosítások prevencióját szolgáló módszereket, azok alkalmazását, a magyarországi és a külföldi gyakorlat közti eltérést, a szabadságvesztés büntetés problematikáját és alternatíváit.

∴

A dolgozat címe: Az Óperenciás-tengeren is túl... Magyar au pair-ek Nyugat-Európában

A szerző neve: Szűcs Norbert, azonosítószáma: 14/008

A szerző szakja, évfolyama: szociológia, V.

Az intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Utasi Ágnes, egyetemi docens

Az „au pair” szó alatt egy meghatározott ideig külföldi országban élő, a vendéglátó család tagjaival azonos feltételek mellett együtt lakó és együtt tevékenykedő fiatal személyt értünk. Az au pair szállás, teljes ellátás és rendszeres zsebpénz fejében a gyermekfelügyelet és a könnyebb házi munkák elvégzésében segíti a családot.

A dolgozatomban a Nyugat-Európában munkát dolgozó magyar au pair-ek munkavállalásának a motivációit és az au pair munkával kapcsolatos tapasztalatait vizsgálom. A kutatás során több módszert alkalmaztam. Mélyinterjúkat készítettem au pair munkából hazatért fiatalokkal, s interjút több au pair közvetítő iroda vezetőjével. Az egyik piacvezető au pair közvetítő iroda kutathatóvá tette számomra az adatbázisát, így jelentkezési adatlapokat, önéletrajzokat és bemutatkozó leveleket is elemezhettem.

A vizsgálat néhány fontosabb megállapítása:

Az elmúlt évtized alatt lényegesen megváltozott az au pair-ek motivációja és az au pair munka társadalmi bázisa. Az 1990-es évek elején a német nyelvterület éppen olyan kedvelt volt, mint az angol. Napjainkban már Nagy-Britanniába utaznak ki a legtöbben. A célországok változása összefügg a motivációk változásával is. Tíz évvel korábban az egyik legfontosabb szempont a pénzkereset és a munkanélküliség előli menekülés volt. Ma már nem ígér gyors meggazdagodást az au pair munka. Az anyanyelvi környezetben való nyelvtanulás, a kultúra megismerése vagy a családtól való önállósodás az elsődleges motiváció általában. Az au pair-ek összetétele is változott ezáltal: a kilencvenes évek elején elsősorban a felsőoktatási ambíciókkal nem bíró, munkanélküliségtől sújtott fiatalok pénzkereseti lehetősége volt az au pair munka, míg napjainkban inkább a kvalifikáltabb fiatalok nyelvtanulási alkalma.

Az bizonyos: a motivációtól függetlenül az au pair munkát végzett fiatalok karrierjében fontos szerepet játszanak a külföldi munkavállalás során elsajátított ismeretek.

∴

A dolgozat címe: „Istenprotézis” - avagy a kövérek alkalmazkodása a szépségideálhoz

A szerző neve: Tüske Rita, azonosítószáma: 14/099 (14/354)

A szerző szakja, évfolyama: Nemzetközi tanulmányok szak, III. Az intézmény neve: BKÁE Társadalomtudományi Kar

A témavezetők neve, beosztása: Hadas Miklós, docens

Freud óta terjedt el a fogalom „istenprotézis” ami azt hivatott kifejezni mennyire a tökéletességre törekszik az ember. De ki határozza meg, mi a tökéletes? Hogyan került a szociológiai érdeklődés középpontjába, és miként lett az ember megítélésének elsődleges szempontja a megjelenés. Hogyan befolyásolta a fogyasztói társadalom és a média a szépségideál alakulását?

Dolgozatom célja annak vizsgálata volt, hogy a magyarországi túlsúlyos nők, miként ítélik meg saját testüket, és miként vélekednek az elvárt kinézetről. Első részében áttekintem a témával kapcsolatos irodalmat, s mivel a kifejezetten ilyen irányú vizsgálódásoknak nincs még nagy hagyománya, a kapcsolódó területek (szociálpszichológia, antropológia, étkezésszociológia) eredményeit foglalom össze.

A második részben a kísérletem eredményeit ismertetem, melyet budapesti és vidéki, különböző korú és végzettségű nők között végeztem mélyinterjú és zárt kérdőívezés módszerével.

A kísérlet eredménye igazolta eredeti hipotézisemet, mely szerint a vidéki és kevésbé képzett idős nők érzik legkevésbé a társadalomnak - kutatásom szerint- valós kényszerét, mely a kordában tartott test vékony ideálja felé orientálja a XXI. századi nőt. A többi vizsgált rétegnek viszont alapvetően meghatározza az életét a teste, annak megítélése és a törekvés, hogy változtasson aktuális kinézetén.

∴

A dolgozat címe: Welcome drink in Hosszúpályi. A helyi kisközösségek jelentősége – avagy a cigánymissziós szolgálat, mint lehetséges alternatíva

A szerző neve: Varjú Tamás, azonosítószáma: 14289

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia, IV. évfolyam

Az intézmény neve: DE BTK

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Szekeres Melinda egyetemi docens

Dolgozatomban két ünnepélyes eseménynek – egy bemerítkezésnek, illetve egy cigány közösségi imaház alapkövetételének – szociográfiai leírása közé beillesztve, a szociológia eszközeivel igyekszem tárgyilagosan bemutatni egy Hajdú-Bihar megyei cigánymisszió életét. Az elkészített tanulmány alapvetően két nagyobb szerkezeti egységre bontható: az első a modernkori szekularizáció problematikáját, a másik a vallási cigánymisszió jelenét vizsgálja.

Az első részében megpróbálom cáfolni azokat a véleményeket, amelyek a vallás csökkenő szerepére hívják fel a figyelmet, egyre jobban felgyorsuló, identitási válságokkal szegélyezett társadalmunkban. A „vallási változás” folyamata azonban kétségtelenül megfigyelhető, ugyanis hétköznapijaink világa csupa olyan elemet hordoz magában, ami a vallásosság felerősödését idézheti elő, mivel a makro-társadalmi rendszer fokozott differenciálódása

erőteljesen kihat a mikro-társadalom szereplőire, ennek következtében a helyi társadalmak szerepe, az adott kisközösség társadalmi miliője kiemelt fontosságú tényezővé válhat. Éppen ezért a felmerülő kérdések többségére is a kisközösségekben találjuk meg a választ.

A másik részében alapvetően a kulturális mutatók gerbneri logikája mentén haladva három kérdésfeltevésre támaszkodom: 1. Mi van? 2. Mi a fontos? (Mi az érték?) 3. Mi mivel függ össze? A kérdésekre adott válaszokból próbálok felépíteni egy pillanatképet a cigány missziós munka jelenéről. Elemezve a missziós munka, személyi, tárgyi, anyagi feltételeit, szociáletikáját, a történelmi egyház és a kis vallási közösség kapcsolatát.

Munkám során alapvetően arra törekedtem, hogy a megszokott logikát (mi miért nem működik?) kifordítva, azt felcserélve – a vizsgált misszió bemutatásán keresztül – választ találjak arra, hogyan ragadható meg a dolgok működőképessége (mi miért működik?) a romák hétköznapiiban, a többségi és kisebbségi társadalom viszonyában.

SZOCIOLÓGIA V.

A dolgozat címe: Harminc kilométer, avagy mekkora a távolság az ELTE és a PPKE Bölcsészkar között?

A szerzők neve: Ambrózy Áron, Katona Krisztián, azonosítószámuk: 14/207

Szerzők szakja, évfolyama: szociológia III, politológia I.-szociológia IV., történelem IV.

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Rosta Gergely, tanársegéd

Kutatásunk célja a PPKE BTK, és az ELTE BTK között a hallgatók megkérdezésével kapott eredmények alapján felvázolható különbségek, és hasonlóságok feltárása volt.

Survey módszerrel, a két egyetem bölcsészkarának hallgatóit reprezentáló mintát alkalmazva 150-150 hallgatót vettünk alapul a két intézményből, a mintát nem, az elvégzett szemeszterek, és az általunk felállított szak-kategóriák szerint bontottuk (hagyományos bölcsész-, modern bölcsész-, nyelv-szakok). A kérdezőbiztosok sétálós mintát alkalmazva a kiosztott kvóták alapján készítették el a kérdőíveket.

Kutatásunkban a következő témaköröket jártuk körül: rekrutáció; az egyetem választásának motivációi; vélemények a magyar felsőoktatásról; saját kar megítélése; a két kar összehasonlítása; magánélet, életmód; jövőkép; vallás; politika; normák.

Eredményeink csak részben támasztották alá hipotéziseinket. Jelentősebb eltéréseket találtunk a két hallgatóság vallási összetételében, politikai preferenciáiban, bizonyos normaszegésekhez való viszonyukban, egyes aspektusokban a két egyetem megítélésénél. Nagyjából azonosnak mutatkozott a két bölcsészkar megkérdezett hallgatóinak rekrutációs bázisa, jövőképük, életmódjuk, magánéletük, munkához való viszonyuk, a „mindennapi élet normáihoz” való hozzáállásuk, s sok téren a nem keresztény gyökerű hittételekkel való azonosulásuk is.

Következtetesként elmondhatjuk, hogy a két egyetem különbségeiről alkotott, gyakran sztereotípiaként megfogalmazódó vélekedések nagy része felmérésünk alapján nem igazolódott, s a távolság, mely a két nagy bölcsészképző intézmény közt hallgatóik véleménye, hátterük, életmódjuk vizsgálata alapján kimutatható, gyakran kisebb, mint az a bizonyos harminc kilométer.

∴

A dolgozat címe: Oktatás és felsőoktatás különös tekintettel Nagy-Britanniára

A szerző neve: Barta Dóra, azonosítószáma: 14/304

A szerző szakja, évfolyama: II. művelődési és felnőttképzési menedzser – angol

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

Tanulmányom elsősorban az angliai felsőoktatás rendszerének elemzésére irányul. Választásom oka személyes jellegű, mivel alapvetően érdekel Nagy-Britannia kultúrája, és magam is szeretném gyakorlatban megismerni az ottani felsőoktatást, így gondoltam, érdemes ezzel a témával foglalkozni. Másrészt fontosságát és hasznosságát az is bizonyítja, hogy hazánkban az Európai Unió csatlakozáshoz alaposan ismernie kell ezt a rendszertípust, hiszen találhatunk számunkra is adaptálható elemeket benne.

Dolgozatom célja tehát, hogy bemutassa az angliai felsőoktatás múltját, jelenét, lehetséges jövőképeit, taglalva szabályozását, finanszírozását és az egyéb általános tudnivalókat. A könnyebb átláthatóság és elemezhetőség végett elhelyezem magában az oktatási rendszerben, amelyet az ISCED (International Standard Classification of Education – Az Oktatás Nemzetközi Standard Osztályozási rendszere) szintjei szerint vizsgáltam. A dolgozat eredetisége is abban rejlik, hogy nemzetközi viszonylatban is bemutatom a rendszer helytállását, mivel kiindulásképpen az oktatásról és felsőoktatásról általános áttekintést nyújtok, ami megalapozza a későbbiekben elemzendőket.

Kutatási módszerem – mivel elméleti jellegű tanulmányról van szó – szakirodalmi elemzés, amelyek közül számos eredeti angol nyelvű forrás, elérhetőségük kizárólag ezen a nyelven lehetséges. Az alapos elméleti tudás véleményem szerint elengedhetetlen ahhoz, hogy empíriával lehessen folytatni a téma feldolgozását, amely a továbbiakban terveim szerint külföldi tanulmányút keretében egy angliai felsőoktatási intézményről megírt esettanulmány formájában történhetne.

∴

A dolgozat címe: Tinédzserkorúak terhességének megelőzése (Teenage Pregnancy Prevention Programmes)

A szerző neve: Farkas Szilvia, azonosítószáma: 14/236

A szerző szakja, évfolyama: Kommunikáció-angol nyelvtanár szak, végzett hallgató

Az intézmény neve: Kodolányi János Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Prof. dr. Székely József Iván, meghívott előadó

Száz terhességre hetven abortusz jut. Ez a megdöbbentő adat a XXI. századi Magyarország lakosaira vonatkozik. Hipotézisem szerint e számadat a magyar egészségnevelés hiányosságait tükrözi, ezért dolgozatom témájaként ennek elemzését választottam.

Vizsgálatomban a hangsúlyt nagyrészt a fiatalkorúak gyermekvállalásának információs hátterére helyeztem, melynek elemzéséhez a szegedi és a székesfehérvári általános illetve középiskolai egészségnevelés folyamatát követtem nyomon. A témaválasztást azonban nem a magyarországi helyzet, hanem azok a rendkívül érdekes és gyakorlatias terhességmegelőzéssel kapcsolatos programok indokolták, melyekkel külföldi (USA-beli) középiskolai tanulmányaim alatt ismerkedhettem meg.

Kutatásom során interjút készítettem olyan magyar és amerikai lányokkal, akik fiatalkorúként vállalkoztak gyermekük világrahozatalára, hogy összevethessem a két országbeli fiatalok ismereteit a szexualitás és gyermekvállalás terén, valamint az ezek hátterében álló iskolai egészségnevelési munkát.

Mint ahogy jómagam tanári végzettséggel rendelkezem, elsődleges célom, hogy megismertessem tanár kollégáimmal az amerikai módszereket, amelyeket véleményem szerint - néhány apró módosítással ugyan - adaptálhatnánk annak érdekében, hogy a magyar iskolák egészségnevelési tevékenysége hatékonyabbá váljon.

Távlati céljaim közt pedig a két amerikai program (Empathy Belly és Baby Think It Over) magyarországi meghonosítása tárgyi feltételeinek megszervezése szerepel, amely lehetővé tenné, hogy a magyar fiatalok a jelenleginél sokkal gyakorlatiasabb képzésben részesüljenek, s ezáltal felelősségteljesebb döntést hozhassanak szexuális életük terén.

∴

A dolgozat címe: Belépés a munka világába – Transzitfoglalkoztatás, hallgatói igényfelmérés

A szerzők neve: Fekete Anita, Szabadi Antal, azonosítószámuk: 14/317

A szerzők szakja, évfolyama: Műszaki menedzser, 2. évfolyam

Az intézmény neve: Dunaújvárosi Főiskola

A témavezető neve, beosztása: Szalafainé dr. Klementz Anna Mária (főiskolai docens), Bán Anetta (főiskolai tanársegéd)

Felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók számára lehetőség nyílik munkatapasztalat szerzésére, ismereteik gyakorlati alkalmazására, bővítésére a tranzitfoglalkoztatás révén. A dolgozat megírásához kutatást folytattunk a Dunaújvárosi Főiskola hallgatói körében, miként vélekednek erről a témáról. Bizonyos képességek megszerzéséhez ugyanis elengedhetetlen a munkában szerzett gyakorlat. Vállaltak-e már munkát, éppen dolgoznak-e és mi a tervük a jövőre nézve: dolgoznának-e a diploma megszerzése előtt? És mi motiválja őket erre? De mennyire gyakorlatorientáltak a képzések?! Van a hallgatóknak lehetősége munkatapasztalat megszerzésére? Választ kerestünk elsősorban arra a kérdésre, hogy ha felkínálnak a tanulóknak egy ilyen lehetőséget, elfogadnák-e és egyáltalán milyen területek érdeklik őket leginkább. A kérdésekre adott alternatívákat dolgoztuk fel és bővítettük ki azzal, hogy a mai munkaerőpiacon mennyire ismert ez a fogalom.

A kutatást kérdőíves lekérdezéssel végeztük. Ezek eredményeit az SPSS statisztikai programmal elemeztük. A dolgozat kiegészítéseként interjút készítettünk a témával kapcsolatban az érintett felekkel.

A tranzitfoglalkoztatás eredményes mind a munkaadók, mind a munkavállalók szempontjából. A megkérdezett hallgatók közül sokan vállaltak már munkát, amit eredményesen, jól végeztek és a jövőben hasznosítható tapasztalatokat szereztek.

∴

A dolgozat címe: A kisebbségek oktatási jogai Európában

A szerző neve: Hollósi Gábor, azonosítószáma: 14/312

A szerző szakja, évfolyama: történelem-tanár

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Neveléstudományi Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Pusztai Gabriella, egyetemi tanársegéd

Napjainkban, amikor hazánk egy újabb lépéssel készül Európa iránti elkötelezettségének megerősítésére, érdemes figyelmet fordítanunk arra az európai jogi és politikai miliőre, melynek a kisebbségek oktatása tekintetében Európa Tanács tagságunk révén részben már részesei vagyunk, az Európai Unióhoz való csatlakozásunkkal pedig egészében is részesei leszünk. Különösen azért, mert az egyik oldalon már alkalmazzuk, a másikon viszont alkotnunk kell majd a jogot, mert míg az Európa-szintű kisebbségi politika és jog - benne az oktatásjog - anyaga elsősorban az Európa Tanács dokumentumaiban összpontosul, addig az Európai Unió semmiféle konszenzuson nyugvó közös kisebbségvédelmi politikával, sem jogrenddel nem rendelkezik. E tanulmány ezt a meglehetősen furcsa és felemás helyzetet járja körül, egyrészt az Európai Unió kisebbségvédelmi tevékenységének kialakítását gátló tényezők felvázolásával, másrészt a közösségi kisebbségvédelmi jogrend életre hívására tett eredménytelen kísérletek bemutatásával, harmadrészt pedig az uniós tervezetek és az Európa Tanács vonatkozó dokumentumaiban megfogalmazott oktatási cikkelyek összehasonlító elemzésével. Továbbá a hatályos Alapszerződés oktatási cikkelyének kisebbségekre való alkalmazásának lehetőségét taglalva mutat rá arra, hogy nem feltétlenül célra vezető a kisebbségi oktatási jogok kisebbségi jogok keretében történő elhelyezése és értelmezése, mert a Szerződés e cikkelyének kiterjesztő értelmezésével a nemzeti és etnikai kisebbségek oktatáshoz való joga az Európai Unión belül önmagában véve is megalapozható lenne. Végül a tanulmány felsorakoztatja a számában gyér és olykor felületes európai romaoktatás-politikai dokumentumokat, kitér a tagállami implementációk eredménytelenségére, majd egy rövid külpolitikai exkurzussal hívja fel a figyelmet arra, hogy a közösségi kisebbségvédelmi joganyag hiányának ellenére az Európai Unió a tagjelölt államoktól - sőt, csak az elismerésére igényt tartóktól is! - megköveteli a kisebbségvédelmi elv érvényesítését, ez azonban nem tekinthető ellenünk irányuló diszkriminációnak. Mindezek hazánkat kettős, részben nem könnyű, részben viszont igen nemes feladat elé állítják, mert egyrészt egy magas szintű felvételi követelményrendszernek kell eleget tennie, másrészt viszont taggá válva az Európai Unió kisebbségvédelmi politikájának és jogrendjének kialakítása tekintetében kezdeményezőként kell majd fellépnie, mellyel végső soron - reméljük - az Európai Unió

Alapító Szerződésének újabb, immár kisebbségvédelmi, benne oktatási politikai- és joganyagot is tartalmazó módosítását készítheti elő.

∴

A dolgozat címe: „Az új vállalkozása és megteremtése nem egyszerű...” iskolai pályafutás-típusok cigány értelmiségiek körében

A szerző neve: Hornyák Ágnes, azonosítószáma: 14/313

A szerző szakja, évfolyama: pedagógia-magyar, IV:

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Neveléstudományi Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Pusztai Gabriella, egyetemi tanársegéd

A demográfiai felmérések egyértelműen jelzik, hogy a cigány származásúak egyre többen végeznek közép- és felsőfokú tanulmányokat. Miután áttekintettem a magyarországi cigány kisebbség oktatási rendszerben való részvételét és az Európai Unió értékelését is figyelemmel kísértem, munkám második felében érdeklődésem afelé fordult, hogy a cigány értelmiségiek hogyan látják saját megtett iskolai pályafutásukat. Feltételeztem, hogy ennek alakulásában a családi háttér domináns szerepet tölt be. 2001-ben a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Tanszéke lehetőséget kapott a dél-dunántúli, észak-alföldi régió cigány származású pedagógusainak helyzetét feltáró kutatás elvégzésére. Vizsgálatom során a családra és a továbbtanulási útra vonatkozó szövegrészeket emeltem ki, és ilyen módon 30 interjút elemeztem. Három családtípust különítettem el, melynek során a szülők iskolai végzettségét tekintettem mérvadónak. E csoportok vizsgálatához alapváltozókat alkalmaztam: család mérete; család által preferált iskolatípus, szakmák; családtagok iskolai végzettsége; tanuláshoz adott szülőt támogatás. Mindezek mellett figyelemmel kísértem az interjúalanyok a cigány származásúak iskolai pályafutásáról tett általános értékelését, és a cigány származásúak lehetőségével kapcsolatos véleménynyilvánítást is elemzés tárgyává tettem. A cigány családok egy része ma már másként ítéli meg a továbbtanulás előnyeit, hátrányait, mint korábban. Az értékváltozás beindult, és remélhetőleg az a pozitív folyamat a jövőben tovább erősödik.

∴

A dolgozat címe: Táltos Iskola

A szerző neve: Korponyi Krisztina , azonosítószám: 14/220

A szerző szakja, évfolyama: tanító-óvodapedagógus IV.

Az intézmény neve: KF TFK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Turai G. Kamill, főiskolai docens

∴

A dolgozat címe: A hegyközi szlovákság kisebbségi identitása a nyelvhasználat tükrében (a kisebbségi nyelvhasználat problémái és a kisebbségi nyelvoktatás)

A szerző neve: Nagy Éva, azonosítószáma: 14/314

A szerző szakja, évfolyama: szociológia

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program

A témavezető neve, beosztása: Dr. Fónai Mihály, egyetemi docens

Témám tágabb keretét a kisebbségi identitás és a kisebbségi nyelvhasználat kapcsolatrendszeré rajzolja meg, s ezt a keretet két hegyközi szlovák településen, Kishután és Nagyhután szerzett tereptapasztalatokkal töltöttem meg. Jelen dolgozatban a kisebbségi közösségek kulturális átörökítési folyamatairól szeretnék képet adni, vagyis feltárni azt, hogy miként alakulnak azok a tanítási, tanulási mechanizmusok, amelyek a közösségi identitás vitalitását biztosítják, s az iskola milyen pozícióban vesz részt e folyamatok fenntartásában. Terepmunkánk során a települések kiválasztása után egységes interjútervvel dolgoztunk, mely a kérdések főbb irányát szabta meg csupán, annak a szándéknak köszönhetően, hogy a terep felderítésére, előtanulmány készítésére helyeztük a fő hangsúlyt. A munka során markáns összefüggésként tűnt fel, hogy a kulturális szocializáció láncolatának megszakadásával a tót nyelv átörökítésének feladata a család keretei közül az iskolába tevődött át, s így az iskola vált az identitástudat fenntartásának bázisává. Az eredmények elsősorban tendenciákat tükröznek, hiszen nem törekedtünk a reprezentativitásra, ugyanakkor úgy tűnik, hogy egy olyan modell kialakítására nyílt lehetőségünk, mely a vizsgált közösség kisebbségi identitás alakulásának mechanizmusait írná le.

∴

A dolgozat címe: A felnőttoktatás debreceni intézményrendszerének vizsgálata

A dolgozat szerzője: Nagy Melinda, azonosítószáma: 14/307

Szakja, évfolyama: III. művelődési és felnőttképzési menedzser – I. szociológia

Intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék

Témavezető tanár neve, beosztása: Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

A Német Népfőiskolai Szövetség Budapesti Projektirodája Heribert Hinzen úr vezetésével 1997-ben kezdeményezett egy kutatást, amelybe a jelen dolgozat is illeszkedik.

A kutatás témája Magyarország megyeszékhelyein és Budapesten a felnőttképzéssel foglalkozó intézményrendszer felmérése. Célja, régi hiány pótlása okán az eredmények széles körben való megismertetése. A felmérés során a kutató személyesen tölti ki a standardizált kérdőívet az intézmény vezetőjével, azt kódolva SPSS adatbázist hoz létre. A statisztikai kiértékelés gyakorisági és kereszttáblázatok elemzése alapján készül.

A kutatás legfontosabb eredményei a következők: a Debrecenben felnőttképzéssel foglalkozó intézmények között találunk non-profitokat és profitorientáltakat, rendszerváltás előtt és után alakultakat és szinte valamennyi jogi forma képviselőit. Az intézmények legnagyobb arányú elismertsége miatt az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképzéseket kínálnak és ennek megfelelő, “OKJ-s” végzettséget nyújtanak. Legjellemzőbb célcsoportjaik a munkanélküliek és az aktív dolgozók, előbbiek részére munka helyetti képzésként egész napos rendezvények, utóbbiak esetében – igényeikhez igazodva – kurzusok indítása a legjellemzőbb. A cégek igyekeznek a lehető legjobb feltételeket megteremteni munkájukhoz, technikai felszereltségük magas szintű és a leendő hallgatók több orgánumon keresztül is megismerhetik a kínált képzéseket. A képző intézmények nagy számban együttműködnek a területileg illetékes munkaügyi hivatallal, vállalatokkal azonban csak kis részük. Minőségbiztosítást a cégek kevesebb mint fele használ, sok vezető a fogalom jelentésével sincs tisztában.

A felnőttképzéssel foglalkozó debreceni intézmények sok szempontból is roppant változatos képet festenek. Én úgy vélem, a felnőttképzési törvény – amelynek hatását ilyen rövid idő távlatában nem lehet még felmérni – sokat fog segíteni abban, hogy megtisztuljon a képzési paletta, és a legfelkészültebb, legjobb lehetőségekkel rendelkező intézmények maradjanak a piacon.

∴

A dolgozat címe: Ausztrália oktatásügye

A szerző neve: Nyitrai Gergely, azonosítószáma: 14/315

A szerző szakja, évfolyama: pedagógia, IV.

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem, BTK, Neveléstudományi Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Illés Péter, egyetemi tanársegéd

Ausztráliáról, legyen az bármilyen téma, napjainkban kevés szó esik Magyarországon. Talán a földrajzi távolság, talán a más érdekszféra miatt, nem tudni pontosan. Mindenesetre ez az ország több figyelmet érdemelne. Dolgozatomban az ausztrál oktatásügyet vettem górcső alá. Kutatásaim alatt tapasztaltam, hogy magyar nyelvű, átfogó kutatás nem készült még erről az országról, így joggal nevezhetjük ezt hiánypótló alapkutatásnak is. Az adatokat az ausztrál oktatási minisztérium bocsátotta rendelkezésemre. Igyekeztem teljes képet készíteni a témáról, és nem csak egy-egy részlet megragadására hagyatkozni. Mivel nagyon friss adatok álltak rendelkezésemre (a legrégebbi is csak 1996-os adat), ezért a jelenlegi ausztrál oktatási rendszerbe kaphatunk betekintést. Olyan nagy témakörökben végeztem teljes kutatást, mint a közoktatás, felsőoktatás, szakképzés, tanárképzés, osztályozási rendszerek, és egyéb fontos részeit ragadtam meg az ausztrál oktatásügynek, ami a laikus olvasóknak is érdekességekkel szolgálhat.

∴

A dolgozat címe: A magyar közoktatás a minőség tükrében

A szerző neve: Oláh Zsanett, azonosítószáma: 14/212

A szerző szakja, évfolyama: gazdálkodási, V.

Az intézmény neve: SZE, Jog- és Gazdaságtudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Meyer Dietmar (egyetemi docens)

A közoktatás ma Magyarországon egyre inkább befektetésnek tekinthető mind az egyén, mind a társadalom egésze szempontjából. Az ország valamennyi állampolgárának érdeke fűződik ahhoz, hogy az intézményrendszer kiszámíthatóbb, megbízhatóbb, hatékonyabb és eredményesebb legyen. Az utóbbi évek változásai ugyanakkor megszüntették a minőség ellenőrzésének, biztosításának hagyományos formáit, illetve háttérbe szorult a szakmai munka tudatos, rendszeres belső- és külső értékelése, ellenőrzése is.

Dolgozatom első részében röviden - a teljesség igénye nélkül – áttekintem, milyen problémák jellemzik ma közoktatásunkat, vagyis miért került előtérbe a minőségügy hazánkban. Elsősorban a középfokú oktatás helyzetét vizsgáltam, több esetben azonban következtetéseim a közoktatás egészére vonatkoznak, amit a rendelkezésre álló adatok megléte, vagy hiánya indokolt.

Napjainkban a minőség állandó nemzetközi beszéd tárgya, folyamatos vita zajlik különböző definícióiról. A tét ugyanis az, hogy melyik ország bizonyul sikeresnek az oktatás minőségének javításáért folytatott versenyben. A dolgozat második részében az oktatás minőségi értelmezésével és a fogalom használatával foglalkozom.

Felvetődhet a kérdés: hogyan lehet szinte az egyik napról a másikra, a napi rutint felülírva a valóságban is megújulni, új rutinokat kialakítani az iskolákban? Milyen lépéseket kellene megtenniük először? Hogyan tudják, hogy az egyes intézmények: biztosan arrafelé mennek-e, amerre ígérték? Hogyan kellene viszonyulniuk a menet közben is változó feltételekhez és elvárásokhoz? Mit kezdjenek a szülők és gyerekek igényeivel, panaszaival? Minek legyen prioritása? Az Oktatási Minisztérium az ehhez hasonló kérdések, az oktatásban jelentkező minőségi problémák felmerülése kapcsán fogalmazta meg azt az igényt, hogy 2002-re minden iskolában el kell indulnia a minőségbiztosítási rendszernek. Az országosan egységes irányelvek meghatározása után önálló programirodát hozott létre Comenius 2000 néven a feladatokhoz kapcsolódó fejlesztési program kidolgozására és koordinálására.

Dolgozatom utolsó fejezetében a Comenius 2000 közoktatási minőségfejlesztési program céljait, alapelveit ismertetem, majd az egyes szintekkel és a hozzájuk kapcsolódó modellekkel foglalkozom. Terjedelmi korlátok miatt kizárólag a Comenius I. intézményi modelljét mutatom be a gyakorlatban, mely a minőségügyben használatos elvre, a PDCA ciklusra épül. Végül kitérek a program értékelésére is, és három terület aktuális veszélyeire hívom fel a figyelmet, illetve teszek megoldási javaslatokat.

∴

A dolgozat címe: Börtönképzés Magyarországon a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön egyik csoportjának elemző bemutatásával

A szerző neve: Repka Tünde Éva, azonosítószáma: 14/299

A szerző szakja, évfolyama: II. művelődési és felnőttképzési menedzser – IV. magyar

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

Dolgozatom elkészítése előtt nem kellett sokat gondolkodnom azon, milyen téma keretein belül kutathatnék. Hosszú ideje foglalkoztat már egy hétköznapiak egyáltalán nem nevezhető téma: a „társadalomból kivetett” egyének, helyzetük, mindennapjaik és lehetőségeik. Ezért úgy találtam, itt az alkalom, hogy közelebbről is megismerkedjem a társadalom peremén élőkkel. Célul tűztem ki lakóhelyem, a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön egyik csoportjával való megismerkedést, és általuk a börtönökben folyó képzés vizsgálatát.

A börtönben való képzés napjainkban aktuálisnak tekinthető, hisz az oktatás ezen formája mindössze az elmúlt 20-25 év pedagógiai fejleményének tudható be. Dolgozatom eredetiségét igazolja, hogy a büntetésvégrehajtási-intézetekben történő tanítás-tanulás folyamatával viszonylag kevés szakirodalom foglalkozik, és nem született még e témával és az általam vizsgált csoporttal kapcsolatos gyakorlati munka sem.

Dolgozatom jellegét tekintve szakirodalmi alapokra épített elméleti dolgozat, ami kiegészül egy esettanulmánnyal, amiben a konkrét börtöncsoportban tett látogatásomról számolok be. Tehát összességében elmondható, hogy elmélet és empiria határterületén áll az írás.

Dolgozatom eredményességét alátámasztja az a tény, hogy sikerült egy ilyen elszigetelt csoporttal felvennem a kapcsolatot, amelynek tagjai nagyon segítőkészek bizonyultak, rendkívüli fegyelmezettséget mutattak, hajlandóak voltak beszélgetni, kérdéseimre felelni; ezáltal képet kaptam a börtönbeli életről és tanulásuk folyamatáról.

Kutatásomat megítélésem szerint számos szempont alapján lehetne folytatni: össze lehetne hasonlítani e képzést és csoportot más magyarországi és külföldi börtönök képzéseivel és csoportjaival.

VALLÁSTUDOMÁNY I.

A dolgozat címe: Malakiás könyvének kor- és hagyománytörténeti értékelése

A szerző neve: Czagány Gábor, azonosítószáma: 14/128

A szerző szakja, évfolyama: teológus-lelkész, IV. évf.

Az intézmény neve: DRHE

A témavezető neve, beosztása: Dr. Marjovszky Tibor, tanszékvezető professzor

Malakiás könyve, mint az ószövetségi Próféták gyűjteményének utolsó tagja fontos szerepet játszik a kései izraeli prófétaság megértése szempontjából. Dolgozatomban célom az, hogy túllépjek azon a leegyszerűsített nézeten, melyet a hazai és jórészt az idegen nyelvű irodalom is képvisel, miszerint Malakiás könyve egy adott történeti szituációhoz kötött, egyszerű ígéhirdetés. A mű alaposabb elemzése lehetővé teszi azt, hogy szókészletti sajátosságok, teológiai tartalom és más ismérvek segítségével különálló keletkezési rétegeket különítsünk el. Munkámban kísérletet teszek arra, hogy a bibliai kortörténet és az összehasonlító vallástörténet fényében ezeket az elkülönített irodalmi rétegeket Izrael fogság utáni történetének egy-egy szakaszához rendeljem. Ez-zel lehetővé válik, hogy a szövegeket a legszigorúbb kontextusukban vizsgáljam meg.

Dolgozatomban szükségesnek látom, hogy a bevezetéstani kérdések áttekintése után egy viszonylag terjedelmes összefoglalót adjak az óperzsa birodalom és a fogság utáni Izrael történetéről, mivel csak az itt kiemelt fontos részletek teszik megérthetővé Malakiás könyvének szűkebb kontextusát. A hagyománytörténeti vizsgálatok során igyekszek kitérni a legfontosabb ószövetségi gyökerekre, annak érdekében, hogy közelebb kerülhessek a munka szerzőjének és szerkesztőinek gondolatvilágához.

A kutatási eredményeket a dolgozat végén, egy hipotetikus előállítás-történetben foglalom össze, míg a munkához szorosan nem kötődő, de lényegesnek tűnő apróbb kérdéseket az egyes témakörökhöz kötve exkurzusokban mutatom be.

∴

A dolgozat címe: Az ikonművészet titkai – kísérlet az ikon teológiai értelmezésére

A szerző neve: Hutzler Izabella, azonosítószáma: 14/127

A szerző szakja, évfolyama: teológus - lelkesz, III évfolyam

Intézmény neve: Debreceni Református Hittudományi Egyetem

Témavezető: Dr. Gaál Botond, egyetemi tanár

Cél: megpróbálunk belehelyezkedni egy olyan világba, amely a közös gyökereink ellenére, számunkra - akiket a nyugati kultúra határoz meg - egy zárt, ismeretlen világ. Tesszük mindezt a megismerés, a rácsodálkozás, és a tanulás vágyával. a feltárás, a közkinccsé tevés, a tanulás szándékával.

Módszer: megvizsgáljuk a történelmi hátteret: a görögök, a zsidók, a rómaiak és a keresztyének viszonyulását a képhez, az ikonokat pártoló és az ikonokat ellenző egyházi felek érveit (zsinatok), az uralkodók viszonyulását az ikonromboláshoz. Bemutatjuk az ikon teológiai háttere. és a bizánci társadalom egymáshoz való viszonyát. Rámutatunk az ikonok és az irodalmi stílusok közötti kapcsolatra. Beszélünk a kép – elméletekről, a színekről, és az ikonok perspektívájáról. Ez utóbbit néhány ikon segítségével szemléltetjük is. Az utolsó fejezet a fény kérdésével foglalkozik.

Következtetés: az ikon lényegét tekintve egy olyan üzenet- és jelképrendszer, melynek mondanivalóját mindenki megértette abban a korban, amikor a képet megfestették. A mai kor embere számára sem teljesen lehetetlen vállalkozás az értelmezés, az üzenet megértése. Az ikon lényege akkor is megragadható, ha valaki semmi mást nem ismer belőle, csak a fény jelentését. A fény az isteni lényeket közvetíti, és teszi hangsúlyossá ebben a világban. Az ikon „hivatása” az, hogy megváltoztassa a befogadó szemlélőt, és megváltoztassa a világot.

∴

A dolgozat címe: “Közel az Úr napja az ítélet völgyében!” – Jóel könyve 4,9-21 magyarázata

A szerző neve: Kacsó Géza, azonosítószáma: 14/125

Szerző szakja, évfolyama: Teológus – lelkész szak, 4. évfolyam

Az intézmény neve: DRHE

Témavezető neve, beosztása: Dr. Kustár Zoltán, PhD, egyetemi docens

Az emberiség egyetemes kincse a Biblia. A keresztyén felekezetek mindegyike mértékadónak tekinti önmagára nézve. Mi, keresztyén emberek Isten szavát látjuk benne, és azért tanulmányozzuk, hogy mindennapi életünkre nézve útmutatást nyerjünk belőle.

Azonban a Biblia olvasása és értelmezése sok akadályba ütközik. Le kell küzdenünk a nyelvi nehézségeket. Le kell fejtenünk a szövegről az áthagyományozási folyamat alatt ráakódott értelmezések rétegeit, hogy a szöveg eredeti értelmét tisztán lássuk. Fontos, ismernünk a szöveg szerzőjét, a keletkezés körülményeit és idejét, és a címzetteket. Ezeket a lépcsőfokokat bejárva nemcsak a szöveg eredeti értelméhez kerülünk közelebb, hanem a magunk számára is aktuálisan fedezzük fel Isten akaratát.

Az általam készített dolgozat végső célja ez. Egy érdekes, de első olvasásra érthetetlennek tűnő szakasz megértése. E végső célt szem előtt tartva járom be a magyarázat fent említett lépcsőfokait. A szakasszal végzett munka során, kitárulkozik előttünk Jóel próféta könyvének szépsége és a vizsgált igerész üzenete is.

Azért választottam vizsgálódásaim tárgyául Jóel próféta könyvét, mert sok megválaszolatlan kérdést rejt nemcsak a próféta személye, hanem a könyv szövege is. A benne előforduló szövegromlások, egymást követő szerkesztői átdolgozások és átértelmezések különösen izgalmassá teszik a könyvvél való foglalkozást.

∴

A dolgozat címe: József, az álmok és az álmofejtés

A szerző neve: Kun Ágnes Anna , azonosítószáma: 14/118 (14/340)

A szerző szakja, évfolyama: teológus-lelkész, V. évf.

Az intézmény neve: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar

A témavezető neve, beosztása: Dr. Karasszon István tanszékvezető egyetemi tanár

Dolgozatom témája két tárgyat érint: a bibliai József történetét az Ószövetségben, és az álmok, álmofejtés világát. Az előző szemeszterben különösen Jákób patriarcha történetével foglalkoztam, így fordultam az ő fia, József története felé.

A József történethez az álmokon keresztül szerettem volna egy átfogó körképet adni, hogy érthető legyen bárki számára. Gerhard von Rad alapjain indultam el, és Redford segítségével felhasználtam az egyiptológiai eredményeket. Speiser munkáit, már a korábbi Jákób tanulmányaim során is használtam, s bár az ő szakterülete az ékírás, s jelen dolgozatom a héberre koncentrál, kommentárjai itt is nagyon hasznosnak bizonyultak. Az irodalom-kritikai részt tekintve leginkább Coats-ra hagyatkoztam.

Fontos volt, hogy a József történetnek a Pentateuchosban elfoglalt helyét megvilágítsam, és a dolgozatban az irodalom-kritikai, történeti és kánon-kritikai megoldások összhangban legyenek.

Az álmokhoz leginkább Gyökössy Endre írásait dolgoztam fel, és egy kis körképet is adtam arról, hogyan, milyen szituációkban találkozunk még álmokkal az Ószövetségben.

Tanulmányomban exegézissel is foglalkoztam. A Genézis 37., 40. és 41. fejezeteinek az álmokról szóló részeit versenként, részletesen elemeztem. Itt a már fenn említett szerzők mellett kiemelném Tóth Kálmán és Hertz munkáit, kommentárjait.

Természetesen, mivel egy bibliai történetről van szó, nem az volt a fő célja, hogy egy valós történeti krónikát nyújtson az utókor számára, hanem hogy bemutassa József személye által az ideális embert és vezetőt, valamint hogy áthidalja a Kánaánban élő patriarcha atyákról, és az Egyiptomban tartózkodó Izraelitákról szóló hagyományokat.

∴

A dolgozat címe: A sötétség motívuma a zsidó hagyományban

A szerző neve: Licskó Gabriella Rita , azonosítószáma: 14/253

A szerző szakja, évfolyam: művelődésszervező, III.

Az intézmény neve: NYME ATFK

A témavezető neve, beosztása: Szilágyiné dr. Göcsei Irén, főiskolai docens

∴

A dolgozat címe: A qumráni barlangok titkai

A szerző neve: Michels Richárd , azonosítószáma: 14/129

A szerző szakja, évfolyama: teológus-lelkész, 5. évfolyam

Az intézmény neve: Debreceni Református Hittudományi Egyetem

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Hodossy-Takáts Előd, adjunktus

A dolgozat személyes élményen alapul, ugyanis volt lehetőségem arra, hogy Jeruzsálemben megtekintsem a Könyv Szentélyét, (az Israel Museum egyik csarnoka) amelyben a qumráni leleteket, tekercseket őrzik. Akkor láthattam kívülről egy közösség életét bemutató tárgyakat, vallási iratokat; de szerettem volna tudni, mi van a tekercsekben. Ez a dolgozat szeretné bemutatni, hogy mi az, amit sikerült meglátnom, egy közösség életéből, vallásos irodalmából. Itt kell megjegyezni, hogy a dolgozat nem írja le a tekercsek megtalálásának történetét, inkább bevezet a tekercsek történetébe. Magvas részként néhány tekercs magyarázatával és a közösség mindennapi életének Qumránban talált leleteinek bemutatásával foglalkozik. Talán elmondható a dolgozatról az is, hogy olyan dolgot szeretne bemutatni, amely magyar nyelven még nem jelent meg, legalábbis a szövegek magyarázatáról ez azt hiszem elmondható. Fontos dolognak tartom, hogy megismerjünk olyan közösségeket, amelyek ilyen hűséggel írták, másolták és használták ezeket a tekercseket. Bár szigorú szabályok szerint éltek, mégis megszívlelendő a hithez, Istenhez való hűségük, a Szentírás magyarázatával való foglalatosságuk.

A dolgozat által közelebb kerül hozzánk egy közösség, amely már a múlt része, de fennmaradt irataik alapján megismerhetjük őket, mindennapi életüket, egymáshoz, az őket körülvevő világhoz és Istenhez való viszonyukat. Bár teljes mértékben a dolgozattól nem ismerhetők meg, hiszen óriási anyag áll rendelkezésre és az itt olvasható anyag csak töredéke a teljesnek, de mindenképpen kísérlet arra, hogy bepillantassunk egy másik világba, amely több mint 2000 évvel ezelőtt létezett.

A dolgozat címe: A hasonlatosság és az ószövetségi zsidóság istenképe

A szerző neve: Móré Dániel , azonosítószáma: 14/343 (14/121)

A szerző szakja, évfolyama: teológus, II.

Az intézmény neve: SZHF

A témavezető neve, beosztása: Pintér Gábor, főiskolai adjunktus

∴

A dolgozat címe: „Ti tehát halljátok meg...!” A Máté evangéliuma 13:24-50 exegézise

A szerző neve: Pataki András Dávid, azonosítószáma: 14/120 (14/342)

A szerző szakja, évfolyama: lelkész, IV.

Az intézmény neve: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Balla Péter dékánhelyettes, tanszékvezető egyetemi tanár

A Máté evangéliuma 13. részében Jézus nyolc példázatát olvashatjuk, melyek mind a “mennyei királysággal” foglalkoznak. Ezek közül kettő a “királyság igéjével” szembesített emberről beszél, míg a 24-50-ben leírt hat példázat magáról a királyságról ad tanítást. A dolgozat célja, hogy megvizsgálja: egymástól független tanításokat tesz-e egymás mellé az evangélista, ahogy a kommentátorok egy része sejteti, vagy pedig egységes képet nyújt ez a hat példázat Isten királyságáról? És ha utóbbi feltételezésünk igaznak bizonyul, akkor mit üzen e hat példázat – együtt – közös tárgyáról?

A dolgozat elején az igeszakasz tanulmányozásával kapcsolatos szempontokat összefoglaló rövid bevezetést olvashatunk Jézus példázatairól. Ezt az “Isten királysága” – “mennyei királyság” bibliai képét bemutató fejezet követi. Ebben a kontextusban történik azután a textus részletes exegézise: az eredeti szöveg alapján, saját fordítással és a kommentárirodalom feldolgozásával mutatja be a szerző az egyes példázatoknak és – ahol ezt is leírja az evangélista – azok jézusi magyarázatának értelmezését.

Korábban megjelent tanulmányokra hivatkozva feltételezi a dolgozat a “példázat-fejezet” szerkezetének egységét, és a részletes magyarázatból erre alapozva fejti ki a közös tartalmat. A tárgyalt hat példázat eszkatológikus keretben (a konkoly és a halászháló példázata), de a jövőbeli beteljesedést a jelennel mindig határozottan összekapcsolva, abból elindítva (mustármag - kovász) tanít a “mennyei királyságáról”. A példázatok középpontjában – egyes magyarázatoktól eltérően – nem az egyház missziói munkája, hanem a munkát Úrként is aláztatatosan véghezvivő és irányító Emberfia áll (a konkoly magyarázata). Az egész tanítás

célja azonban kétségkívül a felszólítás: a tanítványok, akik “hallják” Jézus szavait, ennek fényében cselekedjenek; értsék meg és 譚smerjék fel a semmivel össze nem hasonlítható lehetőséget, és ne féljenek annak alárendelni egész életüket is (elrejtett kincs - drágagyöngy)! E gondolatok biztosítják a példázatok tartalmi egységét és kohézióját.

∴

A dolgozat címe: A textus masoreticus előállása a Jer 19, 1-15 esetében

A szerző neve: Sajtos Szilárd , azonosítószáma: 14/126

A szerző szakja, évfolyama: teológus-lelkész,IV.

Az intézmény neve: Debreceni Református Hittudományi Egyetem

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Kustár Zoltán, egyetemi docens

A szerző neve: Sajtos Szilárd , azonosítószáma: 14/126

A szerző szakja, évfolyama: teológus-lelkész,IV.

Az intézmény neve: Debreceni Református Hittudományi Egyetem

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Kustár Zoltán, egyetemi docens

A szerző szakja, évfolyama: teológus-lelkész,IV.

Az intézmény neve: Debreceni Református Hittudományi Egyetem

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Kustár Zoltán, egyetemi docens

Az intézmény neve: Debreceni Református Hittudományi Egyetem

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Kustár Zoltán, egyetemi docens

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Kustár Zoltán, egyetemi docens

A munkafordítás során megtörtént az eredeti héber szöveg ordítása és szövegkritikai elemzése. A szöveg szerkezeti vizsgálatánál megállapítom, hogy szakaszunk két részre osztható: a 19,1-13 és 19,14-15 szakaszokra. Az irodalomkritikai kutatásoknál kitűnik, hogy a szöveg három részre bontható: az □ próféciára, mely a 19,1-2a.10-11a; a □ próféciára, mely a

19,2b-9.11b-13; és a □ szakaszra, mely a 19,14-15. versekből áll. Az alaprétegnek a 19,1-2a.10-11a verseket tekintem. A hagyománytörténeti szempontból megállapítható, hogy a próféta egyértelműen a mózesi- és az Exodus-Sínai hagyomány letéteményese. A szöveg műfajának vizsgálatakor megállapítom, hogy a Jer 19,1-15 esetében egyértelműen kimutatható az Ósz-i próféciák műfaji sajátosságai. A datálás során az alapréteget Jojakim uralma alatt, kevéssel 597 vagy 587 előttre datálom, míg a deuteronomista kiegészítéseket Noth, Cross, Smend, Mays és Lofink elméletei alapján a fogságra, vagy a fogság utáni korra. A szerző személye vizsgálatakor Jeremiás életét, nevének eredetét, fellépésének körülményeit tisztázom. A kortörténeti helyzet ismertetése során az Asszír Birodalom hanyatlásától, Manassé uralkodásától, Júda Egyiptom vazallusi szerepén át a babiloni fogságravitelig vizsgálom Júda történetét. A vallástörténeti helyzet bemutatása során megvizsgálom a jósiási kultuszreformot és következményeit, a szakaszhoz kapcsolódó csillagimádás (13. vers) szokását, az Ég Királynője kultuszt (13. vers), és a gyermekáldozat (5. vers) kérdését. A hagyományozástörténeti és redakciótörténeti részeknél megállapítom, hogy szakaszunk Mowinckel B és C forrásához tartozik. A □ próféciánál egyértelműen bizonyítom a Jer 19,3 – 2Kir 21,12; Jer 19,5-6 – Jer 7,31-32; Jer 19,7 – Deut 28,26; Jer 19,7 – Deut 28,53 összehasonlítás alapján a deuteronomista eredetet. A □ szakaszcsoport megállapítom, hogy az már Jer 20,1-6-hoz tartozik. A nyelvi, tartalmi elemzés során a tizenöt verset egyenként elemzem. A prédikációvázlatban bemutatom, hogy a feltárt ismereteket miként lehet az igehirdetésbe átültetni. A melléklet (Jeruzsálem térképe), a héber-magyar szószerkesztet, a rövidítések jegyzéke és az irodalomjegyzék színesítik a dolgozatot.

∴

A dolgozat címe: Makói sorsok és sorstalanságok (A makói zsidóság története)

A szerző neve: Simon Hajnalka, azonosítószáma: 14/122

A szerző szakja, évfolyama: Óvodapedagógus-tanító szak III.

Az intézmény neve: Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Főiskolai Kar, Szarvas

A témavezetők neve, beosztása: Szakács Mihály, főiskolai docens

Személyes kötődéssel, identitástudattal olvastam, elemeztem a zsidóság történetét.

Meggyőződésemmé vált, hogy a hitazonosság, az érzelmi kötődés teheti valóban hitelessé, mának-jövőnek szólóvá, üzenet értékűvé azt. A témára történő érzelmi ráhangolódását segítette, a számomra hitet, érzelmet erősítő Zsoldos Andor: „Ha e jide babele ...” című verse.

Témaválasztásomat, szűkebb pátriámban a makói zsidóság megismerését – ezen érzelmi indíttatások motiválták, valamint azok a társadalmi, politikai történések, melyek a figyelmet vélt, vagy valós antiszemita viszonyulással a ma élő magyarországi zsidóságra irányítják.

Segítségül hívtak a hiteles tanukat. Közülük elsőként nagyapámat – igaz, hogy ma már csak egy sárgult napló jelenti Őt, életét nekem. Kutatásaimhoz segítséget adtak, tanuként szegődtek a makói híres zsidók Kecskeméti Ármin, Makai Emil, Pulitzer József élettörténetei, az Izraelben élő Hajnal Mirjámmal készített interjú, a hódmezővásárhelyi helytörténész által rendelkezésemre bocsátott dokumentumok és az Izraelben töltött egy év alatt megélt élményeim.

A magyarországi zsidóság történetének vizsgálatát azokhoz a fordulópontokhoz kötöm, amelyek lehetővé teszik a zsidó emancipáció bemutatását, illetve a XX. századi tragédia értelmezését.

A makói zsidóság számomra leghitelesebben megírt történetét nagyapám naplója tartalmazza. Ez családjunk ereklyéje, egész múltunk: örömeink, szenvedéseink őrzője. A makói zsidóság történelmébe ágyazott életútból választottam a témám szempontjából fontos, a hitelességet apró részletekkel bizonyító fejezeteket.

Én, az óvó-tanító, aki a gyermekek nevelését választottam élethivatásul, hiszek abban, hogy a közösség, ahová tartozom, gyarapodni fog, és számíthatnak rám, hitemre, nevelni tudásomra, jövőnket formáló küldetésemre, mert dolgozatom megírására is ez készítetett és a bábí és ótika emléke.

∴

A dolgozat címe: Vallási beszédmód és értelmezésemélet-váltás. A vallás a (puszta) hermeneutika határain belül

A szerző neve: Vass Szilvia , azonosítószáma: 14/241

A szerző szakja, évfolyama: filozófia-magyar szak, V.

Az intézmény neve: PPKE BTK Filozófia Intézet

A témavezetők neve, beosztása: Dr. Fabiny Tibor, egyetemi tanár

A 20. századi hermeneutikai módszerektől meghatározott szövegértelmezések a szöveg belső meghatározottságára helyezik a hangsúlyt. Ez az új értelmezési irány nem hagyja hatástalanul a teológiát sem, új lehetőségek nyílnak többek között a bibliaértelmezés és a dogmatika

területén is. A nyelvi konstruáltság, az értelmezés nyelv és irodalom felé való elmozdulása határozza meg ezt az új bibliai- és valláshermeneutikát.

Érdekes ez a változás tudománytörténeti szempontból is: egy lényegileg erősen konvenciókhoz kötődő tudományterületen, egy, a konvenciók által meghatározott szemléletmód és bejáratott értelmezésmélet változik, amely változáshoz sokban hozzájárul a kor hermeneutikai reflexiójának interdiszciplinális irányultsága. A vallási beszédmódban is jelentkező változás még egy különleges vonása, hogy többnyire egy időben és egy helyen zajlik a Hans-Georg Gadamer nevéhez i köthető hermeneutikai fordulattal.

A dolgozat célja a gadameri filozófia által előírt végrehajtási feltételek és az értelmezés újkeletű felfogásának magyarázatát adni egy olyan összefüggésben, amely lehetővé teszi, hogy megtaláljuk a kapcsolódási pontokat és a kapcsolódás indokait egy általánosabb értelmezésmélet-váltás és egy speciális adottságokkal meghatározott értelmezésszemlélet között.

Az összehasonlítás a változást eredményező közös prekonceptciók és problémák felmutatásából, majd a bekövetkezett változás jellemzéséből és a változással adódó problémák felmutatásából áll, mindvégig szem előtt tartva a kérdést: mi lehet az alapja az értelmezésmélet-váltással együtt adott új vallási beszédmódnak, amelynek olyan gyakorlati vonatkozásait láthatjuk, amelyek érintik mind a liturgikus gyakorlatot, mind a vallási párbeszéd kiterjesztését más felekezetekre, más vallásokra.

VALLÁSTUDOMÁNY II.

A dolgozat címe: A fiatalok Krisna tudatról alkotott képe

A szerző neve: Angyalosi Ágnes , azonosítószáma: 14/137

A szerző szakja, évfolyama: művelődésszervező-pedagógia, II-I.

Az intézmény neve: EKF

A témavezető neve, beosztása: Szabó Sándorné dr., főiskolai docens

∴

A dolgozat címe: A transzcendentális cselekvésemélet alapjai

A szerző neve: Fellner Zoltán Ákos, azonosítószáma: 14/143 (14/334)

A szerző szakja, évfolyama: filozófia, IV.

Az intézmény neve: PTE BTK

A témavezetők neve, beosztása: Czeglányi Zsolt, PhD, Gesztesi András, PhD

Dolgozatomban azt kívánom bemutatni, hogy megalapozható olyan cselekvésemélet, amely képes túllépni a formális transzcendencia szűkre szabott lehetőségein a vallási transzcendencia irányában annak érdekében, hogy valós kapcsolatot hozzon létre a cselekvés esetleges és egyedi vonatkozása, valamint általános horizontja között.

A valós transzcendentális cselekvésemélet alapjait három főbb lépésben fejteném ki. Az első lépés egy egzisztenciális antropológia bemutatása, amely a cselekvésben az esetleges és egyedi dolgokra irányuló akaratot mint a lét lényegéből való állandó visszatérést definiálja, amely az emberi cselekvésnek horizontjára való eredendő nyitottságának formális alapját képezi. Egy ilyen antropológia hiányában a transzcendentális cselekvésemélet kiindulópont nélkül maradna.

A második lépés feladata, hogy előkészítse a formális antropológia meghaladását, az akaratnak a lét lényegére vonatkoztatott valóságos kifutásának és visszalendülésének irányában. Ennek megfelelően a lét lényegére előrefutó és visszatérő egyedi akarat intencionális struktúráját tárgyalom.

A dolgozat utolsó lépésben a valós transzcendentális cselekvés gyújtópontját, a passzív és az aktív akarat intencionalitásának összefüggését tematizálja, majd azt a következtetést vonja le, hogy a cselekvés esetleges valamint általános horizontja (s nem pusztá szituációja) valós

kapcsolatára adott alternatívát az üdvtörténetileg megnyilatkozó Isten perspektívájában lehet artikulálni.

∴

A dolgozat címe: Vallási devianciák, szekták különös tekintettel a sátánizmusra

A szerző neve: Gergely Katalin , azonosítószáma: 14/031

A szerző szakja, évfolyama: Művelődési és felnőttképzési menedzser V. évfolyam

Az intézmény neve: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék

A témavezető neve és beosztása: Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

A dolgozat a vallási devianciákkal, szektákkal, részletesebben pedig a sátánizmussal foglalkozik. Elsősorban elméleti jellegű, empirikus kutatás nem áll mögötte. Olyan gondolatokat igyekeztem megragadni, amelyek elgondolkodtatják az olvasót. A szekta, mint jelenség mindennapjaink velejárója. A rendszerváltozás következtében a vallás visszatért a társadalmi és a személyes életébe egyaránt, de ez a visszatérés nem a hagyományos, azaz történelmi egyházak megerősödését jelenti, hanem az újonnan elterjedő vallási mozgalmakét, amelyek konkurenciát is jelentenek. Elvileg végtelen számú a vallási újítás lehetősége, és mindegyik valamiféle fogyasztói igényt elégít ki. Ebből következik, hogy képes megerősödni a szekta jelenség, a transzcendenciára támaszkodó szemlélet. Miért? A politikai, művészeti, tudományos irányzatok be nem váltott ígéretei bírják csábításra az egyént. Az emberi létből is fakadhat ez a probléma, hiszen számtalanszor feltesszük ezeket a kérdéseket önmagunknak: miért van halál, betegség, igazságtalanság, és szenvedés?

A szekták, hagyományos egyházaktól eltérő vallásos mozgalmak száma egyre inkább növekszik Kelet-Európában így Magyarországon is. Meg kell állapítanom, hogy mai társadalmunk számkivetettjei egyre inkább magukra maradva menekülési lehetőséget keresnek, ebből fakadóan a külső szemlélődő elfogadhatatlan közösség tagjaként tekint rájuk.

A szektamozgalom válságtünetként kezelhető, és igen is képes a megújításra, méghozzá a történeti egyházakkal szemben kialakult elégedetlenség következményeként. Az így kialakult helyzet fordítja a kiábrándult, magányos és szerepét veszített embereket a különböző vallási mozgalmakhoz. Ezekben való részvétel rombolóvá, és veszélyessé is válhat.

Igyekeztem minél tárgyilagosabban feltárni a szektajelenséget és a sátánista csoportosulás jellemző vonásait, így az olvasó feladata és kötelessége a vélemény kialakítása.

A dolgozat címe: A katolikus metafizika és a modern fizika kapcsolata, tekintettel a filozófiai istentanra – a két tudomány kapcsolatának vizsgálata -

A szerző neve: Hetesi Zsolt , azonosítószáma: 14/326

A szerző szakja, évfolyama: fizikatanár-csillagász, V.

Az intézmény neve: ELTE TTK

A témavezető neve, beosztása: Dr. Ropolyi László, egyetemi adjunktus

∴

A dolgozat címe: Három generációt érintő vallási vizsgálat Süllyápon

A szerző neve: Keller Tamás , azonosítószáma: 14/249

A szerző szakja, évfolyama: Szociológia szak, IV. évfolyam

Az intézmény neve: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar

A témavezetők neve, beosztása: Tomka Miklós, docens, tanszékvezető

Bögre Zsuzsa, tanársegéd

Dolgozatom témája egy három generációra kiterjedő vallási vizsgálat Süllyápon. Tizenkettő olyan Süllyápon élő családdal készítettem interjúkat, amelynek mindhárom generációja a faluban él. A beszélgetésekben mindig ugyanazokat a kérdéseket tettem fel. A kapott válaszok hitelességét egyrészt leellenőriztem ugyanannak a családnak a többi generációkhoz tartozó tagjaival, másrészt a falu plébánosával és hitoktatójával. Így lehetőségem nyílt meglehetősen árnyaltan látni az egyes generációk vallásosságát, a vallásosság szerkezetének a megváltozását, valamint a vallásosság átadását.

A kapott eredményekből nyilvánvalóvá vált, hogy a három generáció során megváltozott a vallásosság szerkezete. A harmadik generációban a megkérdezettek fele már nem aktívan vallásos. Ugyanakkor ebben a generációban az aktívan vallásosak vallásossága személyesebb, az első generáció vallásosságához képest. A személyesebb válás a következő pontokban foglalható össze. A harmadik generációban az aktívan vallásosak többsége meg tudja mondani, hogy miért nevezi magát vallásosnak, döntését általában indokolni is tudja. Az ő válaszaik Oser, Gmünder és Fowler kategóriái alapján magasabb szintre sorolhatók be, mint az első generáció tagjainak válasza. A harmadik generációban kevesebb az életúton belüli vallásváltók száma. Ez a generáció jobban megtartja a szüleitől kapott vallást, ez a tény pedig azt tükrözi, hogy a vallás fontosabb is számukra. A nem aktívan vallásosak válasza alapján azt mondhatjuk, hogy az ő körükben is élnek, ha nem is a normák, de értékek szintjén a

vallásos világgép elemei. A három generáció aktívan vallásosainak generációk közti elrendeződését nyomon követve egyértelmű, hogy a személyes jellegű vallásosság adható át.

∴

A dolgozat címe: A Holokauszt, mint társadalmi trauma hatásai roma családok generációja

A szerző neve: Kerényi Kata Boglár, azonosítószáma: 14/021

A szerző szakja, évfolyama: szociálpedagógus, III.

Az intézmény neve: Apor Vilmos Katolikus Főiskola

A témavezetők neve, beosztása: Kozma Judit, egyetemi oktató

A tanulmány témája, hogyan jelenik meg a holokauszt traumájának hatása napjainkban cigány családok életében. A dolgozat arra a kérdésre keresi a választ, működhet-e a cigány családok körében egy olyan, szociális öröklésnek is nevezhető kommunikációs forma, melynek közvetítésével a szülők, nagyszülők által átélte megrázkódtatás hatásai megjelennek a következő generációkban is, és milyen hatással lehet mindez a család egészséges működésére. A vizsgálat túlélőkkel és családjukkal készített interjúk elemzése útján történik: a családok rövid történetét és az elemzésekből levonható következtetéseket a dolgozat fő részét képező esettanulmányok tartalmazzák. A téma jelentőségének felvázolása, az elméleti háttér leírása, a kutatás módszerének meghatározása és az események történeti háttere a bevezető részben olvasható. A vizsgálat tanulságait külön fejezet foglalja össze: a kutatás eredményei azt mutatják, hogy a holokauszt elfojtott traumája generációkon át újra és újra a felszínre tör, a feldolgozatlan titok megmérgezi az érintett családok mindennapjait. Kiutat a történetek felvállalása és múlttá tétele jelenthet, ebben pedig nagy a szerepük az újabb nemzedékeknek. Hasonló kutatásokat többen is végeztek zsidó családok körében, a cigányságról azonban eddig nem készült ilyen jellegű vizsgálat: ez megalapozza a kutatás hasznosíthatóságát.

∴

A dolgozat címe: Lehet-e, lesz-e a kereszténységből társadalmi ideál?

A szerző neve: Kollár-Kovács Tibor , azonosítószáma: 14/316

A szerző szakja, évfolyama: hittanári, V.

Az intézmény neve: Veszprémi Hittudományi Főiskola

A témavezetők neve, beosztása: Dr.Léber Mihály, főiskolai docens

Dolgozatomban Bangha Béla és Prohászka Ottokár elméleteit követve és aktualizálva kerestem a megoldást a társadalmi értékválságunk problémájára. Mindezt történelmi-filozófiai módszer segítségével valósítottam meg, és gyakorlati példákkal támasztottam alá. Tettem ezt azért, mert nem kívántam élni a szociológia kutatási-vizsgálódási módszerével, ami hiányosságai miatt lassította volna a munkát, és esetlegessé tette volna annak eredményeit. Mindez azért lehetséges, mert a szociológia hipotézisek alkotásával, majd azok statisztikai alapokon álló ellenőrzésével dolgozik. Maga a mintavétel ténye (az eredmények csak a vizsgált mintára vonatkoznak, így e módszer csak részleges képet ad.) és a hipotézis-alkotás szubjektivitása miatt nem lehet egészen objektív. Módszeremet egy régi közmondás (a történelem az élet tanítómestere), és a filozófia szó etimológiája (a bölcsesség szeretete) támasztja alá a közvetlen tapasztalatokon nyugvó tanulság-levonás mellett.

A probléma általános jellege miatt minden területet górcső alá vettem, de nem nélkülöztem a probléma általános vizsgálatát sem, ami következtetéseim alapját képezi.

Az aktualitás mellett egyszerű nyelvezetre törekedtem, hogy mindenki számára érthető módon mutassam be a jelenlegi helyzetet, és megoldási javaslatomat.

∴

A dolgozat címe: Iran und seine Machtverhältnisse /Irán és hatalmi viszonyai

A szerző neve: Petőcz Ildikó, azonosítószáma: 14/210

A szerző szakja, évfolyama: nemzetközi kapcsolatok, IV.

Az intézmény neve: SZE, Jog- és Gazdaságtudományi Kar, Általános Közgazdasági Tanszék

A témavezető neve, beosztása: Dr. Sey István, főiskolai tanár

Az iszlám ma a második legnagyobb vallási közösség a világon. A világ lakosságának mintegy 20%-t alkotja. 1,2 milliárd muszlimból Észak-Amerikában 0,3%, Latin-Amerikában 0,1%, Európában 1,3%, Afrikában 28,6%, a volt Szovjetunió területén 4%, Ázsiában 65,6% und 20% a világ más területein él.

Az ország lakosságának 99 % muszlim. Az államvallás, iszlám nem csak a mindennapi életet befolyásolja. Ebben az országban ugyanis a vallás és állam szorosan összefonódik, s ez a tény tükröződik az állam hatalmi rendszerében is.

TDK dolgozatomban egy iszlám országgal, Iránnak foglalkozom. Nem általános – turista könyvekben található - leírást szeretnék adni az országról, hanem a különleges hatalmi viszonyait szeretném bemutatni, amelyet alapvetően az államvallás, iszlám határoz meg.

∴

A dolgozat címe: Egyházi gimnázium szervezeti fejlődése

A szerző neve: Horváth Aliz , azonosítószáma: 14/151 (14/341)

A szerző szakja, évfolyama: kommunikáció – esztétika IV.

Az intézmény neve: Pécsi Tudományegyetem – Bölcsészettudományi kar

A témavezető neve, beosztása: Glózer Rita, egyetemi tanársegéd

„A katolikusok nem is tudják, milyen fantasztikus lapot tartanak a kezükben.” Mindazok egyet érthetnek ezzel a kijelentéssel, akik látják, érzékelik a római katolikus egyházban végbemenő változásokat: az átalakuló vallási kommunikációt, a megújulás apró jeleit, bázisközösségeit, prófétáit. Ugyanakkor az idézett mondatban érzékelhető irónia is fontos társadalmi, vallásszociológiai események indikátora: az egyház megjelenési formáinak korszerűtlensége, és a hit megvallásától való érzékelhető félelem egyre inkább eltávolítja egymástól a hívőt és hitének szervezetét. A hit átadásának krízise idején, mikor az egyház egy része a marketingtől igyekszik tanulni, másik pedig folyamatosan szidja a médiát, az egyházi szervezetek kérdése egyre fontosabbá válik. Az egyház által működtetett oktatási intézmények speciális helyzetét hazánkban nem csak ez adja, hanem az is, hogy ezek a szervezetek negyven évnyi kényszerszünet után indultak újra a kilencvenes években. Mindezek a tényezők, ösztönözték ezt a kutatást, melynek célja egy újrainduló egyházi gimnázium példáján bemutatni azokat a változásokat, konfliktusokat és lehetséges továbbhaladási irányokat, melyek tanúsággal szolgálhatnak hasonló helyzetben lévő intézmények számára. Kutatásomban egy rendi, egyházi gimnázium újjáéledési folyamatát vizsgáltam meg, történeti és szervezetszociológiai szempontok alapján. Munkám során az új és egykori szervezet tagjaival egyaránt készítettem interjúkat, és a rendelkezésre álló dokumentumok elemzésének segítségével gyűjtöttem információt az intézmény múltjáról. Ezen adatok alapján elkészítettem az intézmény történetének rekonstrukcióját, egészen 1948-as államosításáig.

Megvizsgáltam az újraindulás során bekövetkezett változások strukturális, rituális és szimbolikus szintjeit, valamint az újjászerveződő oktatási intézményben megfigyelhető konfliktusok okait és az ezek mögött meghúzódó értékpreferenciákat. Ezek eredményei alapján felvázolhatóvá vált egy olyan szervezetfejlesztés folyamat, melyben szerepet vállalhat a napjainkban megszülető egyházmarketing is.

OTDK Társadalomtudományi Szekció Országos Szakmai Bizottság

Debrecen:

Dr. Vajda Mihály akadémikus, egyetemi tanár, OTDK ügyvezető elnök

Dr. Szekeres Melinda egyetemi docens, OTDK ügyvezető titkár

Dr. Dér Aladár, egyetemi docens, DE BTK

Dr. Éles Csaba, egyetemi docens, DE BTK

Mojzesné Dr. Székely Katalin, egyetemi docens, DE BTK

Dr. Berényi Zoltán, egyetemi adjunktus, DE BTK

Dr. Szabó József, egyetemi adjunktus, DE BTK

Erdei Gábor, egyetemi tanársegéd, DE BTK

Juhász Erika, egyetemi tanársegéd, DE BTK

Kelemen István, egyetemi tanársegéd, DE BTK

Murányi István, egyetemi tanársegéd, DE BTK

Pataki János, egyetemi tanársegéd, DE BTK

Gulyás Gábor, tudományos segédmunkatárs, DE BTK

Budapest:

A.Gergely András, PhD habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

Hajba Éva, Csc, habilitált egyetemi docens, BKE

Prof. Hoffmann Istvánné, Dsc habilitált egyetemi tanár, BKE

Hrubos Ildikó, Dsc habilitált egyetemi tanár, BKE

Kosi Kálmán, Csc, habilitált egyetemi docens, BME

Loboczky János, Csc, főiskolai tanár, EKF

Lőrinczné, Thiel Katalin, PhD, főiskolai tanár, EKF

Mányai Judit, Csc, egyetemi docens, ELTE GYFK

Rosta Gergely, PhD hallgató, egyetemi adjunktus, PPKE

Szilágyi Erzsébet, Csc, főiskolai tanár, KJF, a Szakmai Bizottság elnöke

Tados Róbert Dsc, habilitált egyetemi docens, ELTE SZI

Vámos Éva, PhD, habilitált, c. egyetemi docens, Műszaki Múzeum főigazgatója

Vásárhelyi Mária, PhD, c. egyetemi docens

OTDK Társadalomtudományi Szekció Szervező Bizottsága Dékáni felkérés
alapján:

A Szervező Bizottság tagjai:

Berényi Zoltán, egyetemi adjunktus, DE BTK

Erdei Gábor, egyetemi tanársegéd, DE BTK

Gulyás Gábor, tudományos segédmunkatárs, DE BTK

Kelemen István, egyetemi tanársegéd, DE BTK

Murányi István, egyetemi tanársegéd, DE BTK

A Szervező Bizottság titkára:

Kazinczy Zsuzsanna, doktorjelölt, Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program,
DE BTK

Hallgatói képviselő:

Sárkány Ildikó, DE BTK

JEGYZETEK:

JEGYZETEK

JEGYZETEK:

TARTALOM

ELŐSZÓ.....	3
ESZTÉTIKA	6
FILMTUDOMÁNY	17
FILOZÓFIA I.	27
FILOZÓFIA II.....	42
KÖRNYEZETTUDOMÁNY – TUDOMÁNYTÖRTÉNET	53
KULTURÁLIS ÉS SZOCIÁLIS ANTROPOLÓGIA I.....	71
KULTURÁLIS ÉS SZOCIÁLIS ANTROPOLÓGIA II.	88
MÉDIA- ÉS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNY I.	106
MÉDIA- ÉS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNY II.	117
MENEDZSMENTTUDOMÁNYOK	128
MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET- ÉS ELMÉLET I.....	137
MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET- ÉS ELMÉLET II.	147
POLITOLÓGIA I.	155
POLITOLÓGIA II.....	171
POLITOLÓGIA III.	184
SZOCIÁLIS MUNKA	205
SZOCIOLOGIA I.....	213
SZOCIOLOGIA II.	227
SZOCIOLOGIA III.	237
SZOCIOLOGIA IV.....	245
SZOCIOLOGIA V.	259
VALLÁSTUDOMÁNY I.	270
VALLÁSTUDOMÁNY II.	280
OTDK Társadalomtudományi Szekció Országos Szakmai Bizottság.....	287
OTDK Társadalomtudományi Szekció Szervező Bizottsága Dékáni felkérés alapján:	288

